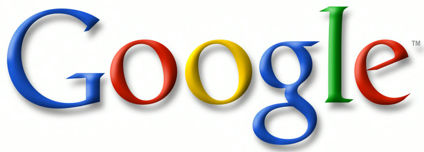
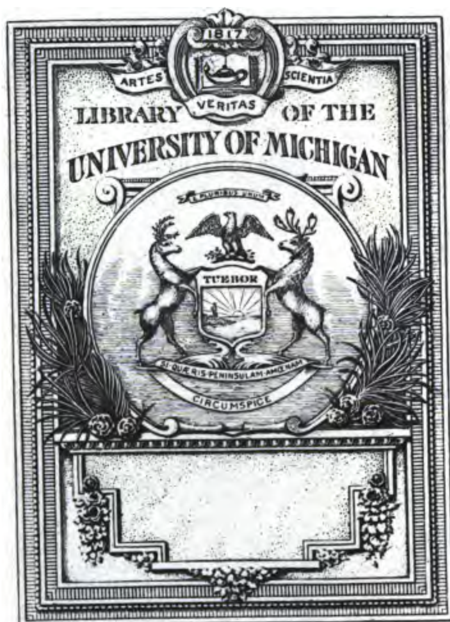

1817
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
SI QUÆRIS PENINSULAM AMŒNAM
CIRCUMSPICE

Oehlenschlägers Erindringer.

Andet Bind.

Oehlenschlägers

Erindringer.

Andet Bind.

Kiøbenhavn.

Paa Universitetsboghandler Andr. Fred. Høsts Forlag

trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Luno.

1850.

Hamborg, den 12te August 1805.

Endelig, kiære Christiane! sidder jeg nu „im römischen Kaiser" i Stadt Hamburg og griber Pennen, for hurtigt at fortælle, hvad jeg langsomt har udstaaet. I Mandags 8 Dage besteg jeg Paketbaaden, som skulde bringe mig til det faste Land. Den hele Dag maatte vi ligge stille, da der ikke rørte sig andet, end fiendtlige Kulinger. Mit Reiseselskab var en ung Kiøbmand fra Amsterdam, en Officeer fra Schlesien, en gammel Brændeviins-brænder, en ung tilkommende ditto paa 20 Aar med et Gemyt paa 70, og den lystige Mudderforvalter Schiøtt's lystige Søn, der ikke kunde lukke Munden op, uden at sige en Pudseerlighed. De franske Skuespillere Theodor og Calais vare ogsaa med, og Theodors lille, vilde, kiælne tolvaars Søn, som kunde snakke Svensk, og udklippede Papirfigurer med Smag og Færdighed, hvoraf han gav mig een til Souvenir. Forresten var der en lapset Hamborgerdreng, en Englænder, en Polak, en syg, arrig Madame. Her seer Du Kahyttens Indvaanere. Forresten var Dækket fuldt af jødiske og christne Landstrygere: ialt kunde vi Summa Summarum være en 70 Siæle. Næste Dag havde vi heller ingen Vind, men maatte langsommeligen krydse. Nu var der alt Mangel paa Proviant, og Skipperen maatte heise Nød-flag, hvorpaa der kom 2 Baade fra Kastrup paa Amager, som bragte Endeel af vore Folk iland. Baadene vare fulde, og en stor Deel af Passagererne med. Først i Løverdags Formiddag naaede vi Kiel, efterat have været halvsiette Dag underveis.

Veiret var forresten skiønt; Maanen lyste hen ad Havet i den stille Sommernat over den store Vandflade, mens jeg sad og sang med Franskmændene paa Dækket. Om Dagen snakkede vi sammen, spillede Kaart, og saa læste jeg i Peder Paars. I Kiel aftalte jeg med mit Reiseselskab at kiøre en Tour til den nygravede Kanal, men jeg forsinkede mig; de Andre vare kiørte, da jeg kom. Jeg lod mig sætte over til Dorfgarten, hvor jeg drak Thee og traf Herr German, som ligger ved Universitetet med de to unge Grever Ahlefeldt, som meget venlige viste mig alle Byens Spadseregange. Med min lille Theodor tog jeg Afsked i Kiel, og forærede ham en lille Saffianstaske til Souvenir. Nu reiste jeg giennem den deilige Deel af Holsteen, og kom paa Veien til en smuk By. Da jeg spurgte Værten om Navnet, sagde han: „Unser Fleckchen wird Preetz genannt," altsaa den kiære Tante Drewsens Fødeby, ligesaa yndig og blid, som hun er selv. I Søndags Formiddag kom vi til Lübeck, tog lidt Frokost og reiste strax videre, for at være i Hamborg inden Aften.

Springforbi*), den 19de August 1805.

Kiære Oehlenschläger!

Det er mig en inderlig stor Glæde endelig engang at kunne skrive et Brev til Dig, som, for at naae Dig, maa befordres længere Vei end enten til Vestergade eller til Langeland. Dersom Du vilde troe, hvad jeg i denne Anledning gierne vilde sige Dig, da vilde det blive ligesaameget, som det nu er lidt, jeg har at fortælle Dig; men da jeg meget vel veed, at Du stærkt tvivler om Sandheden af min Tale, naar jeg vil give Dig et Begreb om den Rolighed, hvormed jeg saae Dig forlade mig, for at gaae lidt ud iblandt Mennesker, Du saa ofte har været hos med Dine Tanker, uden derfor at komme nærmere, saa er det min Hensigt, kun at takke Dig for Dit kiære Brev, og dermed lade det være nok. Uden ret at turde vente Brev fra Dig den Dag, jeg fik Dit Brev, gik jeg dog og længtes, at Karlen skulde komme, i den Tanke, at han muligen kunde have Noget fra Dig. Mit

*) Ved Strandmøllen, 2 Mile nordlig for Kiøbenhavn ved Øresund.

Haab blev, Gud være lovet, ikke skuffet! Den gode Tante glædede det heller ikke lidet, at hun saa venskabeligt blev erindret af Dig i sin Fødeby! Det var ubehageligt, at Du maatte holde ud saa-længe paa Søen; dog, da det er en overstaaet Malheur, er det ikke værd at klynke derover. Jeg vil langt hellere glæde mig over, at Du nu har det godt hos Din kiære Steffens og hans søde Kone.

Karen Margrete (Rahbek) er endnu ikke kommen hiem fra Møen. Hun var paa Henreisen nogle Dage hos Job *); og da hun havde taget Dit Digt „Den lille Guds Engel" med, for at lade Job læse det, hændte det sig, at Jomfru R*** (hans Huusholderske) fandt det liggende paa hans Skriverbord, og da hun siden talde om det, kaldte hun det „en Plakat om den lille Prindsesse," hvilket K. M. fandt saa pudseerligt, at hun bad mig fortælle Dig det. Vi læse flittigt i Dine Bøger; i disse Dage have vi læst Aladdin. Hvor tidt troer Du nu, jeg har læst den? Levvel, min gode Oehlenschläger, etc.

Halle, den 17de September 1805.

Kiære Christiane!

Øieblikket er kommet, at give Dig Underretning om, hvad jeg troede hidtil var min Pligt at tie med. Hvortil et langt Præludium mellem os, som kiende og forstaae hinanden? Gode Pige! med al min Kiærlighed og Iver for min Kunst, har mit Hierte aldrig glemt, hvad det skyldte Dig. Aflade at være Digter for at vorde Ægtemand — det vilde Ingen af os, at jeg skulde; at forene begge Dele ansaae baade Venner og Fiender som en smuk Drøm, men sommetider er der Noget i Drømme. Jeg veed nu med Vished, at Regieringen vil giøre noget for mig som Digter. Jeg havde dediceret mine poetiske Skrifter til Kron-prindsen, jeg havde giort et fordeelagtigt Indtryk paa Schimmelmann; nu maatte der smeddes, mens Jernet var varmt. Men hvad var at giøre? Søge et Embede? Hvilket? Jeg vilde jo understøttes, lønnes som Digter, og det kunde kun skee paa

*) Job vil sige Jakob Mynster, dengang Præst i Spielderup.

een Maade, ved at søge om et Reisestipendium. Det giorde jeg da; men jeg kunde ved Affkeden ikke sige Dig det, da jeg frygtede, det skulde giøre for stærkt Indtryk paa Dig. Dertil kom: jeg vidste jo ikke, om min Bøn blev opfyldt. Skete det ikke, hvi da foraarsage Dig en dobbelt Sorg? først ved Afreisen, siden over en forulykket Plan. Alle vore Venner og Veninder vidste det, kun Du ikke. Nu veed Du det. For nogle Dage siden fik jeg følgende Brev fra Fonden ad usus publicos:

„Hs. Kongl. Høihed Kronprindsen, hvis Opmærksomhed Intet af nogen Betydenhed undgaaer, der i en eller anden Henseende medvirker til eller fremmer Fædrelandets eller dets Literaturs Held og Hæder, har, ved den Skrivelse, med hvilken De har tilstillet Høistsamme et Exemplar af de Digte, hvormed De nylig har beriget vor poetiske Literatur, fundet sig foranlediget til at overdrage Direktionen at tilskrive Dem om, hertil at indsende en bestemtere Angivelse af den Reise, De ønskede at foretage Dem i fremmede Lande. Et Foretagende, som for det sande poetiske Genie, der ikke taber det vigtige Studium af Mennesket, Naturen og den skiønne Kunst af Sigte, er ikke mindre end for Videnskabsmanden i Almindelighed af megen Betydenhed, og hvoraf man har Grund til at haabe, at Herr Oehlenschläger vil vide til sit Fædrelands Literaturs Fremme at høste sand Fordeel.

Schimmelmann. Reventlow."

Jeg kiender saa godt Din uegennyttige og rene Kiærlighed, bedste Christiane, at jeg er vis paa, at dette Brev vil glæde Dig, endskiøndt vel Tanken om en længere Fraværelse vil presse Dig Taarer af Dit Øie o. s. v.

Springforbi, den 13de September 1805.

Af hvad jeg har at sige Dig ligger mig Intet saameget paa Hierte, som at forsikkre Dig, hvor usigelig kiær den Tidende var mig: „Oehlenschläger har faaet Reisestipendium." Inden jeg gaaer videre, maa jeg takke Dig ret inderligt for den Omhyggelighed, hvormed Du har skiult den længere Reise for mig,

til jeg havde forvundet min første Sorg. Alle Dine Venner have ogsaa heri trolig staaet Dig bi, undtagen ***, som frygter for, at Du skal brække Halsen underveis, hvilket han siger let er muligt paa saadanne Reiser. Du veed, han finder ofte Behag i at troe paa urimelige og bedrøvelige Muligheder. Overbeviisningen om, at Din Reise vil være Dig ligesaa behagelig, som gavnlig, og Haabet om, at den ikke skal forandre Dit Sindelag mod Din Christiane, skal opholde og trøste mig i Din Fraværelse. Velsignet være det Øieblik, da Du tog Din Beslutning, og velsignet være Enhver, som bidrog til, at den blev iværksat — — Din

Christiane.

Paa Veien fra Hamborg til Halle, saae jeg i Brunsvig et Par Akter af Cherubinis herlige „to Dage" opføres paa Fransk. I Halberstadt saae jeg førstegang i mit Liv et katholsk Kloster. En venlig Munk viste mig omkring, og min levende Deeltagelse glædede ham. Den Interesse, som, ved den nyere Skoles Værker, de katholske Kirker havde faaet for mig, fandt her rigeligt sin Næring. Jeg havde hidindtil maattet nøies med i Roeskilde Domkirke at sætte mig hen i en længst forsvunden Tid; her var denne Tid endnu. Jeg forglemte reent Postvognen. Lykkeligviis hørte jeg Posthornet skralde udenfor Kirkedøren, og maatte forlade de kiølige Haller, de smukke Billeder og den venlige Munk, for atter at kiøre afsted i den hede Sol, paa den støvede Landevei.

En Medreisende i Diligencen morede mig. Efter hans egen Forsikkring, havde han tusinde Fuldkommenheder. Han havde været Officeer, giort Reiser til Smyrna og Siberien; han var Poet, og havde havt Goethe, Schiller og Wieland til Læremestere. Goethe havde digtet sin Romance i Wilhelm Meister „der Sänger," da han engang hørte ham spille paa Mandokine. Han var ogsaa Philosoph, og leverede Recensioner til flere Journaler. Men hans egenlige Fag var Philologien; dog komponerede han ogsaa Musik. Nu vilde han besøge sin Familie, som han ikke havde seet i mange Aar. Det sidste lod til at være sandt; og alt som

han kom sin Fødeby nærmere, fortrængte Sandhed og naturlig Følelse alle indbildte Fuldkommenheder. Tilsidst da han rullede ind i Byen, var han et ganske beskedent, godlidende Menneske.

Jeg reiste til Quedlinburg med en heel Familie, Fader, Moder, og nogle velsignede Børn. Jeg troer, Manden var bleven Postmester der i Byen. Ingen af Børnene havde endnu været, hvor de snart skulde opslaae deres Bopæl. De havde nylig forladt den Arne, hvor de vare fødte og havde levet deres første Barndomsdage. Men hvor en lykkelig Familie kan haabe Tilfredshed og rigeligt Udkomme, inden sine fire Vægge, der føler den sig snart hjemme. Det lod til, at Faderen havde vundet betydeligt ved denne Forfremmelse, og alle vare muntre og fornøiede. Det var en deilig Aften. „See, Fader!" raabte den lille Dreng, da vi nærmede os Staden, „der ere Taarnene paa Quedlinburg!" Jeg, som elsker huslige Glæder, der som en stakkels Fugl havde forladt min Rede og sad paa fremmed Green, mig var det naturligviis yderst behageligt, at finde en yndig Stillivs-Idyl paa Postvognen, midt paa den støvede Landevei. Altsaa fortænker mig vist heller Ingen i, at jeg i Quedlinburg, beskiæftiget med Andres Fryd, ikke blot glemte min egen Kummer, men ogsaa min egen Kuffert; hvilket Tab jeg først opdagede næste Søndag Morgen i Halle.

En gammel Tiener sagde mig, at Steffens og hans Kone vare i Giebichenstein hos Reichardts, og at man ventede mig der. Jeg skrev strax et Brev til Quedlinburg, for at faae min Kuffert igien; Tieneren laante mig et reent Halstørklæde, og saaledes maatte jeg holde mit Indtog hos Reichardts, i de Reiseklæder, jeg havde siddet i Nat og Dag paa Postvognen.

De modtoge mig alle meget venligt. Til Giebichenstein, der ligger omtrent saa langt fra Halle, som Frederiksberg fra Kiøbenhavn, kom Steffens og hans Kone hver Søndag. Med Schleiermacher giorde jeg ogsaa her Bekiendtskab. Reichardt selv var noget kold og tilbageholden, men meget høflig; hans Døttre kom mig, ligesom Hanna, søsterligt imøde; Fru Reichardt var stille og blid; hun lod til at have været meget smuk i sin Ungdom. Jeg følte mig snart hjemme i det skiønne

Giebichenstein, hvor Reichardt med Smag havde anlagt en smuk Hauge og bygget en nydelig Haugestue. Her gav jeg snart Pigebørnene Leilighed til at lee mig ud. Thi ligesom jeg sad allerbedst, slog jeg med Haanden ad Noget: „Was ist das?“ spurgte den ene. „Ach — svarede jeg — das ist eine Gemse, die mich stechen will.“ — Jeg vilde sagt: „Wespe!“ — Siden drillede de mig altid dermed, og raabte tidt: „Oehlenschläger! wehren Sie sich! Da ist wieder eine Gemse!“ Jeg talede endnu meget slet Tydsk; sagde ofte til Damerne: will Sie, istedetfor „wollen Sie“, og sandede Peers Ord i Jacob v. Tyboe, at Fanden stod i det Der, Du, Das, det kunde man fast i fjorten Dage ikke lære. Reichardt førte mig selv omkring i sin store Hauge; han havde ladet sin Kudsk og sin Tiener lære at blæse paa Valdhorn, og om Aftenen blæste de tidt inde i Krattet nogle af hans Kompositioner. Især behagede mig den skiønne simple Melodie til Goethes: „Im Felde schleich' ich still und wild.“ Ofte musiceerte Faderen ved Pianofortet med sine Døttre. Der blev da siunget flere Sange af Goethe, til Reichardts Kompositioner, ogsaa gammel italiensk Kirkemusik af Lenardo Leo. Luise, den ældste Datter, var veemodig og sværmerisk; hendes Forlovede, en talentfuld ung Maler, var død i Rom; alt hvad hun endnu eiede af ham, var en god lille Kopie af Rafaels Transfiguration; den hang over Pianofortet, og paa den lod hun ofte sine store brune Øine hvile (det eneste Skiønne, foruden en ædel Skabning, som de slemme Kopper havde levnet hende), naar hun, med en deilig Stemme, sang de gamle katholske Messer. Hendes Søster Frederike, en Pige med Rosenkinder, blonde Haar og blaae Øine, blev, medens jeg var der, forlovet med Karl v. Raumer (en Broder til Historikeren), og denne kundskabsrige, fyrige Yngling blev snart min Ven. Sophie var endnu et lille skiælmsk Pigebarn, og den fireaarige Frits, som reed paa sin Kiæphest til Lauchstedt, var egenlig Stedets venlige Huusalf.

Til Lauchstädt kiørte jeg, et Par Dage efter min Ankomst til Halle, med Steffens, og havde den Glæde her første Gang at see Skuespillerne fra Weimar. Jeg mærkede snart, at Goethes

og Schillers Aand svævede over dem. De spillede Picards Parasit, oversat af Schiller, og den fortræffelige Becker gav denne Charakteer til Fuldkommenhed godt.

Vi besøgte en tidlig Formiddag Goethe, som opholdt sig nogle Dage i Lauchstädt. Hans skiønne, kraftige Ansigt glædede mig og indgiød mig Ærbødighed. De brune Øine vederqvægede mig, i hvilke jeg paa eengang troede at læse Werthers Følelse, Götz's godhiertige Kraft, Faust's Dybsind, Iphigenias Siæleadel og Reinekes Skalkagtighed. Han kiendte noget til min Aladdin. Wilhelmine Wolf, en Datter af den store Philolog, havde lært Dansk af nu afdøde Etatsraad Gierlew, da han var i Halle; hun havde oversat Noureddins første Monolog for Goethe. „Naar jeg hurtig vil lære at kiende en Digter," sagde han til mig, „saa læser jeg een af hans Monologer: deri udtaler sig hans Aand strax." Han roste det Motiv, at Noureddin vilde bruge Aladdin som en Lotteridreng, der skulde udtrække ham det store Nummer i Blinde. Hvor gierne havde jeg længer talt med denne store Mand; men Høfligheden bød os at bryde af; han bad mig at besøge sig i Weimar.

Da vi kom ud af Døren, og stode igien i fri Luft, vare Steffens's og mine Følelser meget forskiællige. Jeg var henrykt over, første Gang at have seet Goethe, over at han havde rost mig som Digter, men Steffens var vred over, at han ikke havde indbudt os til Middag, da vi dog vare komne til Lauchstedt blot for hans Skyld. Jeg nægtede ikke, at det vilde været mig en uendelig Fryd; men netop, fordi den vilde været saa stor, fandt jeg mig i min Skiæbne med den Taalmodighed, hvormed vi Dødelige efterhaanden vænnes til at savne jordiske Lyksaligheder. Men Steffens bandte Goethes Storagtighed og Egoisteri. Jeg nægtede ikke, at der, uagtet alt det Indtagende, jeg havde fundet hos ham, var noget Stolt, Afmaalt og Koldt — som ikke syntes at tilhøre Digternaturen. Det forstaaer sig jo selv, at, naar en stor Mand lever paa et saadant Strøg, hvor han bliver hyppigt hiemsøgt af Fremmede, maa den giæstfrie Følelse noget afstumpes. Mageligheden kræver — og Oekonomien byder ofte Indskrænkning, men — Steffens var en udmærket Mand,

Goethe havde selv rost den unge Digter, som han saae første Gang, kommende fra et fremmed ubekiendt Land; — han tilbragte sin Dag i Lauchstedt ganske alene, stod sig godt, og kunde sagtens den Dag bespise tvende Aandeligtvaarørende, som blot længtes efter hans Munds Mannabrød. Nu maatte vi nøies med en kort Ministeraudients, og gaae igien. Lykkeligviis havde han bedet mig at besøge sig i Weimar. Det trøstede mig, men denne Høflighed vedkom ikke Steffens. — Mærkværdigt er det ellers, som et Træk i den Goetheske Charakteristik, at han nogle Maaneder derefter, da jeg havde den Lykke, paa en kort Tid at behage og vinde ham, tilstod mig, at han gierne den Dag havde indbudt os — og at han selv ikke vidste, hvorfor han ikke havde giort det. Men jeg veed det nu: det var en Slags Gierrighed, ikke paa Penge, men paa Venlighed; det var et aandeligt Kniberi, i den hemmelige Frygt: at der skulde gaae for meget med, og at jeg skulde faae for Meget af — den store Goethe paa eengang.

Under mit Ophold i Halle spadserede jeg daglig langs ad Saales Bredder. Der er en underlig Natur i den Egn; ingen egenlig bratte Bierge, undtagen lidt paa hin Side Floden; men Grunden selv er ofte lutter Steen, saa at man gaaer paa en Granitflade, naar man troer at gaae paa en bakket Mark. Den gamle Ruin, hisset paa Klippen, satte mig tilbage i Middelalderen; man viste mig det Hul høit oppe i Muren, hvorfra Springeren Ludvig med overordenlig Dristighed skulde have reddet sit Liv. Paa disse eensomme Vandringer tænkte jeg tidt med Veemod paa mit Fædreland og mine Venner, og skrev min Hiemvee.

Mine „Poetiske Skrifter" bleve temmelig stærkt læste, skiøndt jeg af min Ven H. C. Ørsted, der havde paataget sig at være min Kommissionair, hørte, at de ikke bleve saa stærkt kiøbte. Aladdin giorde megen Lykke; det allegoriske Digt „Jesus i Naturen" frembragte forskiællige Virkninger paa Hierterne. Christiane skrev mig:

Den 1ste Oktober 1805.

Karen Margrete har faaet fat paa en Bispevielse af Balle

(Biskop dengang i Siælland), hvori der er medlidende Udfald paa Dig. Jeg skal afskrive Dig Stedet:

„Men Jesu Historie vil man vide at være bestemt til Malerk over Naturens adskillige Forandringer. Den skal kun afbilde, men ikke fortælle: en Guldgrube for Digtere, men ingen Kilde til at opløse Begreber om sand Religion. O Gud! Hvilke Forvildelser! Paa samme Maade forvender jeg med lige Ret enhver anden Fortælling, saavel om Oldtidens Begivenheder, som Nutidens Tildragelser, og al vor Kundskab forsvinder; ligesom Røg og Damp paa hiernelø s Lufthimmel."

I „En Tilskuer," med et Hædersdigt til Dig fra den Jens Møller, som Du nok erindrer skrev en Afhandling over den nordiske og græske Mythologie tilligemed Dig, har Rahbek i en Note forsikkret „en af Christendommens nidkiæreste Venner," at denne paa det Fuldkomneste mistyder Digteren, hvis han troer, at denne i Jesu Historie kun finder en Guldgrube for Poesien, og at det inderligt vilde smerte Dig, at vide Dig miskiendt af en Mand, for hvis Nidkiærhed for Christendommen Du har en til Enthusiasme gaaende Høiagtelse.

I den omtalte Tilskuer, som er et Ark stor, har Rahbek fralagt sig Beskyldninger, man har giort ham over den Taushed, hvormed han hidtil er gaaet Dine Digte forbi; at det nemlig ikke maatte antages for Ligegyldighed eller Frygt for at sige sin Mening, og andet deslige. Han har holdt sig meget ved Aladdin, som han lader til at giøre meget af, og aftrykt mange Steder; dog meest for at vise Din Færdighed i at tvinge Sproget efter Din Villie, og lovet mere en anden Gang.

Jeg har været lidt syg, men befinder mig nu meget vel. Callisen, som kom til mig, talede mere med mig om Dig, end om min Sygdom. Han roste mig for min gode Opførsel ved Din Afreise. Han haabede, Dine Udsigter skulde blive gode, men var vred over, at man ikke havde holdt paa Steffens. Han blev saa veltalende over de to danske Genier, som han kaldte Jer, at Du neppe troer det. — Noget af det Første, han siger til mig, naar han kommer og har „ligget" sig over en Stol, er for det Meste: „Har De nylig havt Brev fra Leipzig?" Derpaa

er da Reinholdine (Schönheyder) færdig at briste af Latter, mens jeg underretter ham om, at Du er i Halle. Han fortæller mig, hvormeget Grevinde Schimmelmann ynder Dig og bestandig taler om Dig; jeg bad ham tale for Dig, at de ikke skulde spise Dig af med 600 Rbl. aarlig i 2 Aar.

Dr. Ørsted var saa god i Aftes selv at bringe mig Dit Brev. Han blev hos os til over Kl. 12, og vi vare meget muntre. Fader hentede en Flaske Madeiraviin, og vi drak Din Skaal.

Jeg fortalte før, at Digtet „Jesus i Naturen" giorde forskiællige Virkninger. Havde det mishaget Siællands daværende Bisskop, saa fandt det i den tilkommende J. P. Mynster en kraftig Talsmand. Mynster havde lovet at recensere mine „Poetiske Skrifter;" i et Brev fra ham den 19de Juli 1805 skriver han:

Tak for Dine Digte, som have glædet mig særdeles. At Noget deri ikke er ganske efter mit Sind, vil ikke undre Dig; hvorledes Meget er derefter, skal Du, vil Gud, erfare, dersom jeg skriver derom. Det er ikke saa let og snart giort; thi den første Begeistring, et Digt vækker, er ikke kritisk, og det er ikke saaligefrem at sige, hvordan det Gode er godt. Især vil det være mig vanskeligt at tale forstandige og gavnlige Ord om Digtet Jesus, da jeg til dette Brug ikke kan levere en Christendoms Philosophie, og neppe Fragmenter deraf. — Hvad Du siger om vor Pligt, ikke at tie, er just den samme Stemme, som taler i mig selv. Jeg har derfor ogsaa isinde, vil Gud, at oplade min Mund, og paa forskiellige Maader, rigtignok først til at forsøge, hvad Gienlyd der vil svare min Stemme; men ganske forgieves skal det dog ikke være; thi jeg veed, at jeg er iblandt de Kaldede, og jeg pønser Dag og Nat, under Aarvaagenhed og Bøn, at jeg ogsaa kan vorde af de Udvalgte. Hilsen i Gud! —

Af denne Recension blev der nu intet. Min ædle Ven fandt sig siden mere stemt til at udtale i et Digt, hvad han meente om mine Værker, fornemmelig Jesus i Naturen, og i dette Digt svang hans Aand sig fra Digteren til det Himmelske. Jeg meddeler her Digtet, som han sendte mig det.

Til Adam Oehlenschläger.

Omkring den Eensomme de Bølger spille
Kun let, som vildt i Larmen sammenslaae.
Om ham henglider Livets Strøm saa stille,
At roligt han skal bæres hen derpaa.
Men medens disse Bølger sagte trille,
Skal friere det indre Liv fremgaae.
Thi stort og fuldt det vælter sig derinde,
Som Havet vælter under stærke Vinde.

Der Livets rige Kilder jo udstrømme
Dybt af det uudgrundelige Væld,
Som Evigheder ikke kunne tømme;
Og alle Ting sig speile i vor Siel.
De svundne Tiders Billeder med Drømme
Forenes om et fiernt, dog evigt Held.
Som Vinden hersker over Havets Vover,
Saa hersker en forborgen Aand derover.

Hvo fri for Livets Trældom veed at skue
Ind i sig selv med uforstyrret Sands,
Han ogsaa i Naturen seer den Lue,
Som brænder overalt med hellig Glands,
Den Kraft, som Stiernerne paa Himlens Bue
Indfletter i den store gyldne Krands.
Hvad taus han veed, det skal han glad fornemme,
At Skialden synger med sin klare Stemme.

Derfor, o Ven! med Lyst jeg har fornummet,
Med festlig Lyst Din Harpes høie Klang.
Det stærke Qvad, som længe var forstummet,
Det har jeg hørt gienlyde i Din Sang.

Thi under Aaget har vor Slægt sig krummet,
Og sukker mat kun paa den træge Gang.
I stændig Tvang nedtynget veed den ikke
Fra Jordens Dynd at hæve sine Blikke.

Vel Den, hvem Himlen gav den store Gave,
Den Skaberkraft i letbevæget Sind,
Som smykker Verden til en Underhave,
Hvor Frugten modnes født i Rosenskin,
Hvor Skikkelser staae op af sunkne Grave,
Og Fremtids Morgenrøde smiler ind.
Det rører sig, og ordner sig, og lever,
I sælsom Glands det om hinanden svæver.

Siig, hvo har aabenbaret for Dit Øie
De Syn, som Mængdens Blik har aldrig seet?
Hvo har det dannet til at sammenføie
I store Billeder, hvad trindt er spredt?
Hvo har imellem Østens Blomsterhøie,
Som op paa Nordens stolte Field Dig ledt?
Hvo viste Dig det Liv, som dybt sig skiuler
I Skovens Tykke og i Biergets Huler?

Vel Digteren! Hans rige Hierte giemmer
En Verden, som sig altid ny forynger.
Den tydes ham af hemmelige Stemmer,
Og hvad af dem han lærer, fro han synger.
Og hvo ham hører, glad sin Møie glemmer,
Sig Folket lyttende omkring ham klynger.
Den Kraft er lagt i Skialdens fromme Røst,
At den kan gyde Himlen i vort Bryst.

Den Vise giver villigen ham Ære,
Han vækker Livets Mod og Lyst igien.
Hans Toner ere Qvinders Hierter kiære,
De flætte blye en Krands til deres Ven.

Og Børn staae om ham, som hans Sange lære,
Og lange mod de gyldne Strænge hen.
Og i den raske Ungdoms Arme flammer
Ny Kraft at løfte Sværd: Vee, hvem det rammer!

Ja fordum havde Sangeren sin Hæder,
Da var han Folkets Stolthed og dets Lyst.
Han skulde de Henfarnes ædle Sæder
Og deres Viisdom tolke med sin Røst.
Religionen sine rene Glæder
Hans Qvad betroede, og sin høie Trøst.
Hvorfor fik Sangen ellers Magt og Ynde,
Hvis den det Hellige skal ei forkynde?

Held, hvo den lader klinge stærk paany,
At den kan trøste Sielen i dens Fængsel!
Som byder Mismods tunge Taager flye,
Og Tanken stræbe over Jordens Trængsel!
Naar Lærken stiger fro ved Morgengry,
Da hæver Sielen sig med hellig Længsel.
Saa lyde Sangene os sødt imøde
Som Forbud om en evig Morgenrøde.

Til denne Gierning kaldte Hiertet Dig.
Held Dig, o Ven! at Du forsaged ikke!
For Dig Naturens Fylde aabned sig,
Dens Herlighed indsuged Dine Blikke.
Og Oldtidens Bedrift, vidunderlig
Og stor og stærk, Du sang; dens vise Skikke,
Dens gamle glemte Sagn Du kaldte frem,
Og glad Forhaabning smilte mellem dem.

Dog fremfor alle Sagn er eet paa Jorden,
Som drager alle Hierter til sig hen.
Det er forkyndt fra Syden indtil Norden,
Og, eengang kiendt, det glemmes ei igien.

Hvad blev forskudt, en Hiørnesteen er vorden,
Historiens Bygning hviler heel paa den.
Om den, som deres Middelpunkt, sig samle
De nye Tider venligt med de gamle.

Thi hvor vor Slægtes Krønike begynder,
Ved Tidens Udspring, ved det dybe Fald,
En himmelsk Røst de Faldne alt forkynder,
En Fredens Fyrste dem opreise skal.
Ved Ham skal Folket frelses fra dets Synder,
Ved Ham skal udgaae Himmerigets Kald.
Ham Faderen gav over alting Magt,
At Alt ved Ham skal vorde underlagt.

Du kiendte, at det er ei tomme Leeg,
Ei et Bedrag, af snedig List opfunden;
Fra Himlens lyse Salighed han steeg,
Og blev i Ydmyghed iblandt os funden;
Og Mørket for den Herlige bortveeg,
Og Jorden blev med Himmelen forbunden.
Han blev i Gravens skumle Giemme lagt,
Men han har overvundet Dødens Magt.

Det er en underfuld og hellig Tale,
Vel værd blandt alle Mennesker at æres.
Den skal, at vække dem af dorske Dvale,
Fra Slægt til Slægt i stadigt Minde bæres.
Det sorrigfulde Sind den kan husvale,
Og Livets bedste Kræfter ved den næres;
Dens Gave er en høi og evig Fred,
Dens Lærdom: Tro og Haab og Kierlighed.

Endskiøndt den Herlige ei bliver funden,
Som Han tilforn blandt Mennesker blev seet,
Han er ei død, Hans Guddom ei forsvunden,
Det aabne Øie er den trindt udbredt.

Han er det Legeme, som har forbundet
De mange Lemmer kierligen til Eet.
Han er den Stamme, riig og stærk, som ene
Udstrømmer Næring i de mange Grene.

Det var Din Tale, Sanger! da Dit Øie
Du hæved glad mod Vaarens Herlighed.
Den steg fra Jorden pragtfuld i det Høie,
Den sank fra Himmelen til Jorden ned.
Da lød Din Sang: Du vilde Hiertet bøie,
At agte paa den Hellige derved.
Thi hvad vi skue der, den milde Glands,
Og den Guddommelighed er jo Hans.

Derfor Du lod om Ham os Alting minde,
Hans salige Erindring os opvarme.
Thi salig, hvo i Alt ham veed at finde,
Som Ham kan slutte fast i sine Arme.
Lad Tiderne med voldsom Fart henrinde,
Lad Stormens grumme Kræfter om os larme:
Ham over Alt er Herredømmet givet,
Hvo Ham har fundet, har og fundet Livet.

Ud over Tidernes de vilde Krige
Du saae hen til den Fred, som skal oprinde.
Engang skal Fienden overvunden vige,
Den ene Mægtige hans Magt skal binde;
Engang i Klarhed straaler Lysets Rige,
Og Mørkets Taageskikkelser forsvinde.
Derhen vi vende tillidsfulde Blikke,
Staae mandigen i Strid, og vakle ikke. — —

O Sanger med den tonefulde Røst!
Hil Dig! Du kommer til os ei alene.
Din Stemme aander Liv i Manges Bryst,
De skulle kiekke sig med os forene.

Saa gaae vi til vort Værk med Kraft og Lyst.
End ligge Templets gamle, faste Stene;
Vi rydde bort det sammenfaldne Gruus,
Og bygge atter freidigt Herrens Huus!

I den Munterhed og Overgivenhed, hvormed jeg i Samtale og Breve til mine nærmeste Kiære gierne afbrød mine alvorlige Arbeiders Tone, toge de ogsaa ofte Deel. Fru Rahbek havde naturligt Hang til Sligt, og selv vor kiære Præst krydbrede gierne med satirisk Skiælmeri den daglige Samtale. I et Brev fra Fru Rahbek, som jeg fik i Halle, fortæller hun mig en Reise, hun og hendes Broder havde for til Mynster i Spiellerup. Hendes Broder Carl Heger kalder hun „Hufe" efter Hufeland, hvis Bog om at forlænge det menneskelige Liv Carl Heger, der altid var indbildt syg, havde studeret meget grundigt. Han frygtede stedse for at blive smittet af alt det Syge, han kom i Nærheden af. Vi beskyldte ham for, at han engang troede, han havde Barselfeberen, da den grasserede. Dr. Prof. Mynster, Præstens Broder, var dette herlige Menneskes inderlige Ven og havde megen Overbærenhed og Taalmodighed med Carls Underligheder, hvilke han dog oftest selv gav saa komisk et Anstrøg, at de vare langtfra at være trættende. Engang sagde han til Prof. Mynster: „Jeg befinder mig virkelig ikke vel; vil Du ikke skrive mig Noget op." „Jo" — svarede Mynster, og skrev ham en Recept. Carl saae paa den, og sagde med en suur Mine og betænkelig: „Ja, men er det nu ogsaa godt?" — „Ja — svarede Mynster med den ham egne suffisante Humor — det er det Bedste; hvis Du heller vil have det Næstbedste, saa kan jeg ogsaa gierne opskrive Dig det."

Fru Rahbek skrev mig i Oktober til Halle:

„Jeg har et meget høit Begreb om, hvor behageligt De maa leve, og maa saameget mere finde det saare elskværdigt af Dem, at De alligevel har Hiemvee, og især kan jeg godt lide, at De har sagt os det i saa deilige Vers. Men — i Anledning af at reise, kan jeg dog sige Dem, at Hufe og jeg har en stor Reiseplan i Hovedet. Her staaer nemlig en lille Hest og

en lille Vogn, som tilhører en god Ven, og da vi have Tilladelse at benytte denne Eqvipage, saa agte vi om 14 Dage at reise ud til Job. Men nu er der den lille Omstændighed ved den Ting, at der kun kan sidde to Mennesker paa Vognen, og at altsaa een af os maa kiøre. Dette maa nu rimeligviis være Huse; men han har „pænnebød" aldrig kiørt før, og uagtet han i disse Dage øver sig stærkt deri, ved at staae og holde paa et Seilgarn, som han har bundet i et Vindue, og skal betyde Tømme, saa troer jeg dog, at han vil faae en lille Forskrækkelsesfeber, naar han for Alvor skal til at kiøre. Vi ville ikke kiøre længer end til Kiøge; der ville vi tage Postbeforbring og lade vor lille Hest staae, til vi komme tilbage. Der er Ingen, der vil troe, at vi to Cujoner tør foretage os noget Sligt, og jeg skal ikke nægte, at jeg selv finder det lidt voveligt; dog er jeg ikke saa bange for mig selv, som for ham. Naar vi komme til Spiellerup, saa have vi isinde at melde os som to Slagtere, der ere komne fra Kiøbenhavn, for at see paa Stude. Huse siger, at vor Eqvipage er bedre end den, De ifior reiste i med Commissionairen (saaledes kaldte hun Niels Randulf Ørsted*) til Langeland, men det troer jeg ikke. Kunde man saa let komme til Halle, saa skulde det ikke vare mange Dage, inden jeg var der, maa De troe."

Da min Veninde saaledes selv havde angivet Tonen, skrev jeg en Romance, som jeg kaldte Jobsfarten, og sendte hiem i et Brev til Christiane.

Hvad er det hist for en Pindevogn,
Som ruller ud til Spiellerup Sogn?
Først troede jeg næsten, det var til Goethe,
Som omarbeider die Zauberflöte.

Carolus aftvinger Pidsken Smæld;
Men Job har at lukke glemt sit Spield;
Thi det ryger bestandig af Himlens Laage
Med saa afsky'lig Novembertaage.

---

*) Ørstedernes Broder.

Carolus sidder saa høit paa Buk,
Men slipper paa Veien saa mangt et Suk:
„Hvor sagte det gaaer! Hvor her bli'er nølet!
Jeg er sgu bange, jeg bli'er forkiølet.

Den forrige Eier forstod det bedst;
Han veed, hvad der hører til en Hest.
Derfor gav Himlen ham Aabenbaring,
Derom han taler af egen Erfaring.

Han saae, at Hesten kun usselt trak.
Hvergang den treen, det i Benet knak;
Thi satte han Hesten paa Auktion.
Den kiøbte vor Ven i egen Person.

Han sagde: det Kiøretøi er mit,
Jeg selv har kiøbt mig det paa Kredit.
Saa tidt I vil bruge min Hest iaar,
Den Eder strax til Tieneste staaer.

Men om den Eder til Tieneste trækker,
Saa vidt sig ikke min Kundskab strækker,
Da sagde Karen: Giv mig kun Hesten;
Thi jeg maa endelig ud til Præsten.

Jeg ogsaa fik Lyst til at reise derhen,
Forvandlet jeg blev til en Kiøresvend;
Min Søster sang som en venlig Sidsken;
Da satte jeg Piben og greb til Pidsken."

Saaledes han taler med mangt et Suk,
Imedens han kneiser paa sin Buk.
Nu ville vi glemme lidt det Skete,
Og vende os hen til Karen Margrete.

Hun sad indhyllet i Zobel og Skind,
Hun blegnede for den mindste Vind.
Hvormeget monne hun da ei grue,
Da Himlens Bue mon true med Snue.

Saaledes de komme til Præstens Huus.
Han stod i Døren og afslog Snuus,
Som Slagteren, medens han stærkt monne vaase,
Ham bød af sin gamle, forslidte Daase.

Han sagde til Manden paa samme Sted:
„Min kiære Ven, det er ikke for det;
Men derfor ikke jeg sælger Qvien;
For silde mærkes i Pungen Svien."

Da nu han de Tvende paa Vognen saae,
Da lod han hurtig Slagteren gaae,
Og førte hende, som frygted Snuen,
Tilligemed Kudsken ind i Stuen.

Den samme venlige nette Stue
Af Pigen var feiet af al Formue;
I Flammer hun havde Sandet bragt,
Som friskt om Søndagen paa var lagt.

Hvordan nu alle de Tre beslutter
Paa Væggen at hænge Doktor Luther;
Hvordan han hængtes i Spiellerup By,
Derfra sig vender min Musa sky.

Sligt Endeligt fik den store Mand,
Som reformeerte det ganske Land,
Og dog blev luthersk. Men hvor forkeert,
At være luthersk og reformeert.

Speil Menneske Dig i dette Speil,
Betænk itide Din mindste Feil!
Bekiend Dig ene til een Reli'on,
Og ikke til to, som denne Person.

Thi inden Du mindst derpaa har tænkt,
Saa blier Du af selve Præsten hængt.
Gud Herren Alt til det bedste vende.
Og hermed haver nu Visen Ende.

Fru Rahbek og Carl Heger bragte nemlig Mynster et smukt Kobber af Luther, som blev hængt over Sophaen. Da de Fremmede vare borte, spurgte hans gamle Huusholderske: „Hvem er det?" — „Det er Dr. Luther!" — „Hvad var det for Een?" — „Ham tale vi om paa Allehelgensdag." — „Fru Rahbek skulde heller have bragt Dem et Kobberstykke af Dem selv." — „Luther var meget bedre end jeg." — „Aa De er sgu god nok!" —

„Men" — sagde Mynster engang, da han saae i hendes Huusholdningsbog: „Hvad staaer der?" — „Kan De ikke læse det? Der staaer jo Krebs." — „Er det Krebs?" — „Ja, kan De ikke stave, der staaer jo: S, p, r, i, e, u, t." „Og det siger Krebs?" „Ja jeg veed ikke rettere." — „Ja ja, det er godt."

Fra min Fader fik jeg, kort før jeg reiste fra Halle, til Svar paa et Brev, som jeg længe havde skyldt ham, følgende:

Kiæreste, bedste Søn!

Da jeg bekom Dit kiære Brev, opstod den onde Tanke i mig at lade Dig vente lige saa længe, som jeg havde ventet, men desværre, Faderhiertet kom strax derimellem, og saa var ogsaa dette Forsæt borte. Hvor usigeligt det glæder mig, at Du lever vel, har jeg vel ikke nødig at forsikkre Dig. Gid Du kunde være ligesaa glad over Dit Stipendium; men gode Adam! Du veed jo vel, at Mange af de høie Herrer Forstandere i denne Menighed ville, at Naturen skal være fornøiet med Lidet, og de kunne have deres grundede Aarsager, denn: wo Nichts ist,

hat der Kaiser sein Recht verloren. Af mig skal Du bekomme hvad jeg har lovet Dig, nemlig 100 Rbl. aarlig. Gid jeg kunde giøre meer, men i disse dyre Tider, da jeg dog ogsaa skal føre Huusholdning, er det mig umuligt, uden tilfældig Lykke, som dog aldrig har havt Sted med mig*). I øvrigt, bedste, gode Dreng! maa Du imellem gnide paa Din Lampe, og jeg hører, Du har alt. Maatte kun ikke Theaterdirektionen slaae bag ud, og Du bekomme en slem Skramme i Din Pande, ihvor langt Du endda er fra den. At Du længes efter Dit gamle Hiem, er naturligt, og, gode Adam! det naturlige Kiærligheds-baand brister ikke førend i Døden. Naar jeg sommetider sidder alene, stirrer ud af Vinduet og seer Solen komme op af Havet om Morgenen, da beder jeg med et rørt Hierte til den Algode og takker ham, fordi jeg endnu har Dig og Sophie; og da triller ofte en Kiærlighedstaare over mine Kinder for Jer, og besynderlig for Dig, Din Stakkel! der skal vandre saa ene, langt borte fra mig. — Strax efter at jeg fik Dit Brev, var jeg hos den gode gamle Etatsraad Heger og lille Christiane, og læste Brevet for, til megen Glæde. Da jeg gik, holdt hun saameget af mig; jeg krystede hende op til mig, og hun sagde: Du er dog nu den eneste Oehlenschläger, jeg har tilbage. — Den eie-gode Pige! Men Du, min gode Søn, maa ikke blive skinsyg; thi det vilde kun nytte Dig lidet. Karen Margrethe er endnu det forbandede Menneske, hun altid har været; vi komme sammen og giøre Nar af hverandre det bedste vi kan. Carl Heger, den Eiegode, er endnu stolt af sin Jobsfart, hvor han „sgu" slet ikke var forkølet eller fornølet, og Gud give, han var forklaret; thi mellem vore Affkum har han ikke Mod nok at træde frem. — Jeg lever her som et gammelt Uhrværk, den ene Dag som den anden, undtagen naar de forbandede Beter i l'hombre hos gamle Venner vare noget længe om Aftenen. At jeg har mange kiærlige Hilsener til Dig fra Din kiødelige Fader og Søster og alle Paa- og Frarørende, kan Du vel forestille Dig. Men for alting, siig Prof. Steffens og Frue min Taksigelse for deres

*) Han var dengang endnu ikke Slotsforvalter, men kun Fuldmægtig.

Godhed imod Dig og sig dem, at jeg ønskede at kunne vise samme ægte Venskabsfølelser mod deres Søn, naar han kommer hertil; som ikke er umuligt, da jeg haaber endnu at leve 20 Aar *). Naa, gode Adam! har jeg nu ikke sladdret nok for Dig? Men jeg hører Dig sige: Man taler gierne med gamle Venner; og deri har Du Ret; thi vi To have nok kiendt hinanden længst. Levvel, gode Dreng! Den Almægtige bevare og ophholde Dig, det ønsker Din Fader

J. C. Oehlenschläger.

Med dette Brev fulgte et lille Postscriptum fra Fru Rahbek, hvori hun bad mig ikke troe alt det Onde, han havde sagt om hende.

Achim v. Arnim besøgte ogsaa Reichardts i denne Høst. Han havde nylig med Brentano udgivet sit Underhorn, af hvilken Samling Reichardt tidt om Aftenen forelæste os noget. Han læste godt for, især foredrog han fortræffeligt den hellige Antonii Fiskeprædiken. Achims ædle Skabning og skiønne Ansigt, hans Kiærlighed til og Fortrolighed med Middelalderen giorde mig ham kiær, endskiøndt hans egne Arbeider ikke vilde smage mig; de vare mig endnu for indholdsløse. I en modnere Alder har han i flere Fortællinger lagt et skiønt Talent for Dagen. Jeg minde endnu en herlig Høstaften, da vi gik sammen paa Kirkegaarden i Giebichenstein, og betragtede de gamle Gravstene, og da vi kom hiem til Theevandstiden, glædede Reichardt mig med at synge Klopstocks: „Willkommen, o silberner Mond!“ hvortil han har sat een af sine bedste Melodier.

Men nu begyndte jeg ogsaa meer igien at leve i den nærværende, og i den nysforsvundne Tid. Jeg indsaae ikke, hvorfor Phantasien blot skulde dvæle i Middelalderen. Nu holdt jeg ogsaa igien af den Lessingske Forstandsperiode, og af den derpaa følgende Følelsesperiode. Thi havde man ogsaa i hin Tid kaldet

---

*) Han levede 22 Aar endnu.

mange vindtørre Fordomme Forstand, og siden mange Flauheder Følelse, saa levede vi nu atter i en Tid, hvori ethvert taabeligt Phantasterie, naar det blot slængte en Ridderkaabe over de svage Skuldre, vilde giælde for Poesie; og hvori man, temmelig barbarisk, begyndte at udskiælde og foragte enhver øm Følelse som modern Affektation.

En Dag var jeg i Selskab med Steffens hos en anden Professor, jeg husker ikke hvilken. Her var en tyk lystig Mand, der egenlig var Middelpunkt for den selskabelige Moro; han fortalte mange Anekdoter meget godt (dog ikke saa godt som Rahbek); han var forresten meget snaksom og fidel med de Fleste i Selskabet. Men Steffens holdt sig temmelig taus tilbage fra ham, skiøndt han dog undertiden loe, naar Manden sagde noget Snorrigt. Jeg kunde ogsaa mærke paa Manden, at han var forlegen for Steffens, at han ikke var af hans Folk, og at han heller ikke nærmede sig mig som Steffens's Ven. Jeg traf Steffens tilsidst og spurgte: „Hvem er den Mand?“ „Det er Lafontaine,“ var Svaret. Lafontaine! Den Romandigter, der i min tidligste Ungdom havde kostet mig saamange Taarer! I hvis Fortællinger jeg i hin Alder var ligesaa forelsket, som mange Aar derefter i Walter Scotts! Der havde udviklet, pleiet, næret, pustet til og overdrevet mine sentimentale erotiske Følelser! — Denne Mand, som jeg havde forgudet — og siden, paa god Ynglingsviis, foragtet, da jeg fik en anden poetisk Tro og svor til den romantiske Skoles Fane! Denne Mand sad her som en lystig, høirøstet Selskabsbroder, spiste godt, drak godt, uden at man mærkede mindste Glimt af den Aandsretning, der i hans Fortællinger er saa monotont fremtrædende? — Men hvorledes skulde det ogsaa fremtræde? Hvem skulde den gammelagtige tykke rødmossede Præst sukke for og være forelsket i, midt i et Mandfolkeselskab? Imidlertid giorde han intet fordeelagtigt Indtryk paa mig, uagtet jeg, som ovenfor er sagt, ikke længer var nær saa ivrig Romantiker og Tilhænger af den nye Skole, som et Par Aar før. Dette Dobbeltvæsen behagede mig ikke; og Umuligheden af at fortsætte

i det virkelige Liv den Tone, der var saa fremtrædende i hans Skrifter, beviste meget haandgribeligt, hvor unaturlig og overspændt den var. Thi skiøndt vel det ideale og virkelige Liv ere meget forskiællige, saa behøver en skiøn og stor Aand dog aldrig saaledes at fornægte og forvandle sig i Menneskesamfundet, naar det Ideale, han søger, ikke er hentet af Luften.

Jeg har i senere Aar prøvet paa at læse nogle af Lafontaines Romaner igien, men de vare mig altfor melkevandede. Det var ikke det Følsomme deri, der mishagede mig; tvertimod, det var det Lunkne, Slappe, Hverdags i Følelsen. Det er en prosaisk drengeagtig, ingen poetisk mandig Følelse. Hans Levnetsløb har jeg læst i senere Aar, og det forekom mig ligesaa mat og slet fortalt som Ifflands. Jeg besøgte ham altsaa ikke, endskiøndt hans smukke Huus laa og kneisede indbydende nok paa en Høi udenfor Halle. Men ofte gik jeg ud, og satte mig i Höltys Stol, et Steensæde i Klippen ved Saalefloden, og tænkte paa de skiønne Sange „Wer wollte sich mit Grillen plagen" og „Ihr Freunde hänget, wenn ich gestorben bin, die kleine Harfe hinter dem Altar' auf;" i hvilke dyb Veemod forbinder sig med en elskelig Stræben efter Munterhed, og med en huld Siælsyndе.

Halle selv var mig kun en svag Erstatning for Kiøbenhavn. De smalle slet brolagte Gader, de mange Brunkul gave det Hele en sørgelig Bisterkolorit, og kunde ikke faae mig til at glemme det blaae Hav og de siællandske Bøgeskove.

Ofte betragtede jeg i Forbigaaende det store Rolandsbilled fra Karl den Stores Tid, der stod paa Torvet som et Steenspøgelse fra den forsvundne Oldtid og spottede menneskelig Storhed. Havde jeg husket dengang, at den ulykkelige Struensee var født og opdraget i Halle, saa havde dette ogsaa giort sin Virkning.

Undertiden giorde jeg lange Vandringer. Med Steffens, Schleiermacher og begge Raumerne gik jeg en heed Sommerdag til det høie Petersberg. Da vi nærmede os Ruinen paa

Bierget, undrede jeg mig over en sælsom Lyd; det forekom mig, som om jeg hørte mange Mennesker synge en Kirkepsalme i Borgruinen. Og det var virkelig saa. Midt i Ruinen stod en Kirke, som var fuld af Folk, da det just var Søndag, og der blev holdt Gudstieneste. Jeg hørte en fra min Barndom velbekiendt Psalme synges over de hensovede Landgrevers gamle Marmorkister; og denne Forbindelse af Oldtid og Nutid rørte mig særdeles. Med den forstandige Schleiermacher levede jeg behagelige Dage. Han fik Lyst til at kiende noget til mine danske Digte, til at lære Dansk. Jeg begyndte med at oversætte ham Vaulundurs Saga og Freias Alter; og han var den første, der opmuntrede mig til at blive tydsk Digter. Han læste atter noget Græsk med mig; den hele Ødipus i Kolonos forelæste han mig, for at giøre mig fortrolig med den charakteristiske Velklang i Sproget; han oversatte mig Stykket Ord for Ord, og lærte mig ret at kiende og forstaae de græske Stavelsemaal; hvoraf jeg siden, da jeg flittig havde studeret Solgers Sophokles, giorde Brug i min Baldur hin Gode.

Denne Oversættelses Strenghed i Formen, der oftere gaaer til Pedanterie, som mishager den sædvanlige Læser, er just den Digter til Nytte, der ikke er det græske Sprog mægtig, og dog gierne, saameget muligt, vil lære at kiende dets Klang, Takt og Ordbøininger. Det er let for den sande Digter at tænke sig alt dette i en mere livlig, yndig, skiøn Naturlighed. Solger var vist bedre Philolog end Philosoph. Hans Erwin, hvori han hylder Ironien som Poesiens Høieste, har jeg aldrig kunnet faae i Hovedet, og jeg seer nu i Hegels Æsthetik, at han angriber og dadler det.

Jeg hørte i Halle Steffens's Forelæsninger over Naturphilosophie, Schleiermacher over Ethik, og den berømte Wolf over Archæologie. Med Schleiermacher spadserede jeg ofte.

Det morede ham undertiden at møde mine altfor dristige Paastande med skielmsk Ironie; han oversatte just dengang paa sin Plato. Han var min Sokrates, og jeg beskyldte ham spøgende for, at han vilde giøre mig til sin Alcibiades, skiøndt jeg dog hverken lignede denne i det Heroiske eller Slette. Schleier-

macher var en lille tynd Mand. Det Ungdommelige fandt man ikke hos ham; men han var ædel. Da han engang paa sit gamle Klaveer spillede den Herrnhutske Psalme for mig: „Mache uns unschuldig wie die kleinen Blumen in des Frühlings Heiligthum," vandt han mit Hierte og beholdt det altid siden.

Den lærde Prof. Wolfs Datter Wilhelmine, en smuk, stor, blomstrende Blondine, havde et venligt Væsen; hun kunde, som sagt, noget Dansk, og da hun var en Veninde af Fru Steffens, saae jeg hende ofte hiemme hos os. Med hendes Fader mindes jeg kun at have talt en eneste Gang. Mærkværdigt er det, at han, den store Philolog, der havde bragt det saavidt i fremmede Sprog, var den Eneste, som raadede mig fra at skrive Tydsk; han meente, at man blot kunde være Digter i eet Sprog. Abstrakt betragtet ville de Fleste vist give ham Ret, og Wolf, for hvem dog egenlig det Græske og Latinske altid stod i Modsætning til hans tydske Modersmaal, og som slet ikke forstod det Danske, kunde nok føle sig beføiet til en saadan Mening. Han vidste, at han, med samt sin Lærdom og sit philologiske Genie dog aldrig kunde blive Græker eller Romer. Han vidste: der var stor Forskiæl paa en Tydsker i det nittende Aarhundrede og en Græker i Perikles's, en Romer i Augusts Tid. Men han glemte, at Dansken og Tydskeren begge ere Germaner, begge Brødre af een Hovedstamme, med næsten samme Charakteer, Tilbøieligheder, Følelser og Meninger, levende i samme Tidsalder, nær hinanden, i bestandig aandelig Forbindelse.

Endnu havde jeg, paa et Par Smaating nær, intet Tydsk skrevet; men jeg følte dog snart, at det ikke vilde vare længe, inden jeg kom i Besiddelse af et Sprog, der udvidede min Læsekreds til 30 Millioner Mennesker meer, og skaffede mig den Glæde at meddele udmærkede Mænd noget igien af mine Aandsfostre til nogenlunde Gjengiæld for alt det Herlige, jeg havde modtaget af dem. Ja, jeg følte mig snart saa begeistret til ogsaa at skrive Tydsk, der vel ikke var mit Modersmaal, men dog min Moders Maal og mine Fædres Sprog — at jeg to Aar derefter — oversatte min Aladdin.

Men derfor glemte jeg ikke det Fædrelandske. Det stille Efteraar og Begyndelsen af Vinteren i det ensomme Halle drev mig tvertimod med den Følelse, jeg havde udtalt i min Hiemvee, høit op mod Norden igien. Lykkeligviis fandt jeg i Universitetsbiblitheket i Halle et Exemplar af Schiønnings Folioudgave af Snorro Sturlesons Heimskringla. Jeg begyndte strax at læse den med saa stor Iver, som man læser giemte Breve fra en kiær Ungdomsven, man har forladt; og neppe var jeg kommen lidt over Harald Harfagers Historie (ved hvilken jeg var bleven hængende for nogle Aar siden), saa fandt jeg i Hakon Jarls Saga et Stof, som forekom mig ypperligt at bearbeide. Jeg havde alt engang behandlet dette Emne som Romance, men mig syntes, det fortiente meer. Steffens og jeg sadde i een Stue ved een Kakkelovn. Han arbeidede henne i Krogen ved sit Skriverbord paa et philosophisk Værk, — jeg havde faaet mig et lille Bord henne ved Vinduet, der skrev jeg. Hvergang vi havde faaet, han en Paragraph i sin Afhandling og jeg en Scene færdig, læste vi hinanden det for. Saaledes blev Hakon Jarl digtet i en 6 Ugers Tid. Den behagede Steffens meget.

Jeg havde halvveis frygtet for, at Steffens ikke skulde været tilfreds med min Tragødie, da han dengang vragede Schiller. Som tragisk Forfatter var det blevet Pligt, Nødvendighed, Attraa hos mig, at studere denne store Tragiker om igien. Den nyere Skoles entidlang for mig stærkt giældende Autoritet havde bragt mig til — mod mit Hiertes Stemme — at forlade Schiller. Det er bekiendt, at hverken Tieck, Novalis eller Schlegelerne lode ham giælde for en sand stor Digter, — skiøndt han — som Goethes og Wilhelm Humboldts Ven, og som Forfatter med den store Popularitet — altid blev behandlet med en vis Agtelse, der dog fornemmelig bestod i, at man ikke dadlede, men forbetmeste taug bomstille om ham, medens man hvert Øieblik forgudede Goethe og roste Tieck. Noget var vel Schiller selv Skyld deri, ved altfor meget at fierne sig fra de Nyere. Og dog, skiøndt han forkastede den romantiske Retning i Poesien, havde den, uden at han mærkede det, Indflydelse paa ham; han skrev en Tragødie, som han selv kaldte roman-

tiſk: „Jomfruen af Orleans", og endnu mere — han indbragte i ſin Maria Stuart en mislykket Kopie i Mortimer af Tiecks Golo i Genoveva. Det Romantiſke kunde ikke lykkes Schiller. Denne Blanding af Naivitet, Sværmeri, Overgivenhed, Sandſelighed, hvori det Erotiſke og Phantaſien er Drivehiulet — laa udenfor hans Væſen. Store Charakterer kunde han ſkildre, dyb Alvor, høi Følelſe kunde han tolke, originale Situationer og dramatiſk Handling kunde han opfinde; herlige Tanker opſtode i hans Hoved, og hans ædle Menneſkehierte kunde udtrykke dem med henrivende Begeiſtring; rolig, mandig Dybſind fyldte hans Værker; men — det gik ham ligeſom Mikel Angelo i Forholdet til Correggio — ned i den romantiſke Farvepotte kunde han ikke dyppe. Vilde han bevæge ſig paa denne Maade, ſaa blev det, ſom naar Rytteren i Harniſk vilde være Jæger, ſpringe af Heſten og med ſtive Støvler rende paa Eventyr giennem Skoven. Det Lyſtige, det egenlig Erotiſke, det Smidige manglede Schiller. Tragødien Jomfruen af Orleans er ikke romantiſk; at den heller ikke har noget Anſtrøg af franſk Kolorit, maatte blive Følgen af, at en Tydſker med Schillers dyb-alvorlige Charakteer behandlede Emnet. Og dog blev den af alle aandfulde, poetiſke Læſere og Tilſkuere — der ikke vare hildede i nogen Skoles Fordomme — erklæret for et Meſterſtykke, og er ſaa. Pigen af Orleans ſelv, Jeanne d'Arc, er uforligneligt tegnet med ſin idylliſke Omgivning og ſit prægtige Heltevæſen. Schiller har reddet den ædle Møes Ære, givet Billedet i Hiſtorien den Aandsadel igien, ſom Voltaire — en fræk Satyr lig — ikke ſkammede ſig ved i ſin høie Alderdom med letfærdig Spot at beſmitte. Og dog ſkammede A. W. Schlegel ſig heller ikke ved at ſætte Shakſpeares Skildring af Pucellen i Henrik den Siette, hvor han blindt hen følger engelſke Krønikeſkriveres ſkammelige Løgne, over Schillers Rafaelſke Helte-Madonna. — Den nyere Skole kaldte altſaa Jomfruen af Orleans et mislykket romantiſk Forſøg, uden at agte de ſtore Skiønheder, ſom hverken Tieck, Novalis — eller ſelv Goethe havde været iſtand til at frembringe. Formodenlig ved denne Miskiendelſe bragt i den modſatte Retning, ſkrev

Schiller siden en Tragødie i tildeels græske Former: Bruden fra Messina, hvorved han forvildede sig i en skiæv Theorie, som Digteren altid giør, naar han lader Reflectionen og det kolde Begreb herske over Geniet og den naturlige Følelse. Havde han behandlet et Helte-Emne fra den germanske Oldtid paa denne Maade, saa vilde det græske Chor og den simple Anordning i Handlingen have giort sin Virkning; det var blevet naturligt; thi de ældgamle græske, germanske og skandinaviske Heltetider ligne hinanden. Men her forbandt hin Form sig med en modern Intrigue; det blev en unaturlig Blanding af Oldtid og Nutid (ligesom i Jomfruen af Orleans Middelalderens Overtro og Nutids Forstandighed heller ikke ret amalgamerede sig) — og det var nok til, at den herskende Skole forkastede dette Værk som mislykket — skiøndt det giorde sin Virkning i Nationen ved uforlignelige Charakteerskildringer og ved en Dialog, som vilde give Digteren en stor Digters Rang, om han aldrig havde skrevet andet, end Bruden af Messina.

Lykkeligviis skrev Schiller før sin Død sit Mesterstykke Wilhelm Tell, hvori hverken det Romantiske eller det Antike forledte ham — men hvor han behandlede et fædrelandsk Emne paa den historiskgrundige og dog poetiske Maade, som han havde begyndt med i sin Wallenstein. At ogsaa Wilhelm Tell blev dadlet af Mange, fordi man syntes, den femte Akt var et hors d'oeuvre, da den ikke fortsatte Handlingen, men var (hvad just her blev af høieste Vigtighed) Modsætningen af en syndig Snigmorder (parricida) og en ædel Drabsmand (Tell) i et herligt, dramatisk Forhold — det var i sin Orden, det hørte med til Nutidens Brageri af saameget Skiønt, der fulgte paa en Periode, hvori man havde beundret saameget Uskiønt.

Ogsaa min kiære, høistpoetiske Steffens deelte dengang endnu den nyere Skoles Fordomme imod Schiller, hvilket giorde mig meget ondt; især da han engang begyndte at forelæse Wilhelm Tell i en ung Schweitzers, en af hans Tilhøreres, Nærværelse, men kastede Bogen hen midt under Forelæsningen, saa den faldt paa Gulvet, med de Ord: „Jeg kan ikke holde det længer ud!“ Jeg

kunde heller ikke holde det længer ud, og gik ind i mit Værelse. Steffens fulgte mig i Hælene. Hans Vrede mod Schiller gialdt egenlig mig, fordi han vidste, at jeg satte stor Priis paa Wilhelm Tell, og da han endnu ikke kunde vænne sig fra den gamle Vane, at ville beherske min Smag, saa ansaae han min tause Misbilligelse for et formasteligt Opror, og forfulgte mig. Jeg havde forudseet, at det vilde skee, og for at undgaae en heftig Scene, lukkede jeg Døren ilaas, men ulykkeligviis var det en Glasdør. Da han ikke kunde komme ind strax, slog han Ruderne ud, aabnede Døren indenfra, og spurgte nu forbittret, om jeg vilde lukke ham ud af hans eget Huus? Dette var Vredens Kulminationspunkt; thi neppe havde jeg talt et Par venlige Ord til ham og mindet ham om at vogte sig for at forskrække sin Kone, der var høifrugtsommelig, saa omfavnede han mig broderligt, svømmede i Taarer og kyssede mig. En saadan forunderlig, letbevægelig Natur var Steffens, men høist elskværdig, poetisk, tankerig, original. Jeg har Ingen kiendt, hans Lige. I Adskilligt lignede vi hinanden; jeg var ogsaa hidsig, men havde noget mere af hvad Franskmændene kalde gros bon sens. Den øieblikkelige Inspiration flød bestandig over hans Læber, jeg giemte mere min Begeistring til mine Værker; i muntre Indfald og poetiske Phantasier kom vi hinanden uafladeligt imøde, og dette gav vort Samliv en stor Nydelse, en høist behagelig Vederqvægelse. Men hans Eensidighed kunde jeg ikke længer finde mig i. Ogsaa Lessings Nathan og Voss's Luise forsvarede jeg paany med megen Iver. Lessing havde jeg aldrig givet slip paa; og mod den romantiske Skoles Dadel, forbi man fandt ham for kold-forstandig, havde jeg allerede i min Langelandsreise skrevet et Stykke til Lessing med de Ord:

„Hvo har selv lært Dig at giøre Forstanden romantisk?"

I dette Forhold var det saameget mærkeligere, at Steffens ikke blev forstemt imod mig, og straffede mig med Lunkenhed over min Hakon Jarl. Tvertimod, han satte stor Priis paa den, hvilket var et Træk af hans gode Hierte; thi en Anden med hans Kløgt, uden hans Hierte, vilde fundet nok at dadle,

naar han engang vilde dadle den, der ofte barsk nok modsagde ham.

Inden jeg reiser videre, vil det maaskee interessere mine Læsere at høre noget om den Virkning, Hakon Jarl giorde i Hiemmet, og om Stykkets Antagelse. Jeg var i høi Grad spændt, inden jeg vidste noget om dets Skiæbne, og frygtede for, at det skulde forkastes ligesom Freias Alter. Schleiermacher trøstede mig den Aften, Steffens læste Stykket for os, og sagde, at, uagtet han ikke giorde sig store Tanker om Theaterdirektionen, saa vilde han dog vædde 4 Groschen mod 10 Louisd'or, at Stykket blev antaget. Dette var mig saameget mere vigtigt, da mit Reisestipendium, 500 Rbd., fordrede, at jeg endelig maatte fortiene mig noget til, hvis det skulde forslaae. Jeg havde ved H. C. Ørsted sendt to Exemplarer til Grevinde Schimmelmann, og haabede, at hun skulde indsende det for mig; men Grevinden, som formodenlig følte det Komiske i, at Hakon Jarl skulde takke en Dame for sin Introduktion paa Scenen, sendte Ørsted det ene Exemplar tilbage; han lod mig det vide, og jeg skrev nu strax et Brev til Direktionen. Herpaa fik jeg et Svar, at den havde antaget Stykket til Opførelse, endog om Forfatteren ubetinget forlangte det uden Forandringer; men da det var meget for langt, saa vilde den sige mig, hvad den ønskede udeladt og troede, ikke at kunne skade det Hele. Heriblandt var nu: „den Scene, hvor Grib leger Konge", som intet havde at giøre med Hovedhandlingen, og saa langt et Mellemrum behøvedes ikke, for at Bergthor kunde gaae hen og lukke sine Døttre inde. En Scene med Karker behøvede ikke at være saa lang, „for at skildre Karkers Dumhed, der desuden var tydelig nok." „Einars og Hakons Scene vilde finde Vanskelighed ved Opførelsen, dersom det visse Skud skulde sees, og skulde det ikke, vilde Scenen mangle Effekt paa Theatret." Audens Aabenbaring ønskede man udeladt; Mængden af Tilskuerne vilde finde den uinteressant. Det vilde ogsaa høilig konvenere Theatret, og ikke giøre Skaar i Tilskuernes Interesse for Helten i Stykket, om Thoras sidste sentimen-

tale Scene blev udeladt. Endelig lod man mig vide, at der, inden Hakon Jarl, var indleveret en anden Original (Danneqvinderne af Møller), der ligesom denne fordrede endeel Omkostninger; derfor maatte Opførelsen af Hakon Jarl udsættes, til Theaterkassen var istand til at giøre saamange Udgifter.

Saaledes slap jeg dog temmelig naadigt. Aanden — om jeg maa betiene mig af dette Udtryk — i denne Theaterdirektionens Skrivelse, var Professor Kierulf, en meget brav, lærd, i mange borgerlige Ting fornuftig Mand, men ingen skiøn Aand. Han kunde vel ikke glemme, at det var mig, der for 10 Aar siden sad som Dreng paa Skolebænken i Efterslægten, hvor han examinerede mig i Historien. At han dengang var særdeles fornøiet med mig, havde han vel derimod glemt over den gale Forfatter til det gale Freias Alter. Jeg fandt det meget naturligt, og har i meget senere Aar taalt lignende Skolemesterier og Irettesættelser af en yngre lignende Kritiker, der selv for flere Aar siden havde tilstaaet, at mine Skrifter havde betydeligt bidraget til hans Dannelse.

At Hakon Jarl i min Familie- og Vennekreds frembragte Glæde og Begeistring, kan man vel tænke. Christiane skrev mig:

„I Torsdags ankom alle Dine Herligheder; om Aftenen var jeg hos Ørsteds, for at vise Sophie mit Brev. Vi besluttede strax, at Haken Jarl skulde læses Søndag Aften. Jeg paatog mig strax at skrive ud til Bakkehuset, for at høre, om det var Rahbek beleiligt, og fik det Svar, jeg længe havde anet: at Rahbek ikke havde Tid i saa lang en Række af Aftener, saa vi maatte slaae af Hovedet, at han skulde læse Stykket for os. Carl satte mange „Pannedø'er" paa, at han ikke kunde læse det; men da han længe havde betænkt sig, sagde han, at han forbandet gierne vilde. Jeg forberedte ham paa, at Fader kom med til Ørsteds; nu blev han meget forskrækket, og forsikkrede, at Fader vilde sige, han læste „snavs" for; men da Karen Margrete og jeg trøstede ham, fattede han Mod. Han gik strax hen til Doktor Ørsted, for at læse paa Stykket og blive saa bekiendt med det, at han kunde i det mindste læse Haanden uden

Standsning; men Du kan let tænke, at jo mere han læste, jo mere angst og bange blev han, og at han samme Aften ganske tabte Modet. Fra det Dieblik, han havde lovet at læse det for os, havde han intet andet i Hovedet, end det svære Arbeide, han havde paataget sig. Hvert Dieblik foreslog han et Menneske, som han svor paa, kunde læse Stykket tusinde Gange bedre for, end han. Rosing var ham idelig i Hovedet."

Her vil jeg meddele Carl Hegers eget Brev:

„I en bestandig stigende Ruus af Glæde over Alt, hvad jeg nu efterhaanden i tre Dage har hørt om Dig og fra Dig, Du herlige Fyr! har jeg levet og lever jeg saa at sige endnu. Du kan let forestille Dig min Uformuenhed i en saadan Forfatning at udgyde mig for Dig og at skrive Noget, som der var nogen Mening i. En lille Begyndelse paa ogsaa at lade Dig see lidt fra mig, vil jeg imidlertid dennegang lade følge med Karen Margretes Brev. Hun beder mig ogsaa saa indstændig derom. Og skiøtter Du da om det, at jeg engang imellem skal continuere, saa vil det vel ogsaa skee. Gud veed, hvor gierne jeg vil.

Din Hakon Jarl blev da, som Du nu alt veed, læst for os af Rosing. At fortælle Dig, hvorledes dette gik til, samt hvor velsignet og undertiden komisk han teede sig i denne hele Sag, troer jeg vil more Dig. Tillige erfarer Du, hvad der bør geraade mig til Undskyldning, ifald Du, som skulde smerte mig usigeligt, skulde have noget imod, at det er skeet. Da vi ikke kunde udsætte det, til vi kunde faae Rahbek, saa var det jo mig, Du, i Mangel af ham, havde udnævnt til at forelæse det. Hvor kiært det var mig, kan Du forklare Dig selv. Men, kiæreste Oehlenschläger! Du tænkte naturligviis ei paa nogen Fremmed i den Kreds, hvori det skulde læses, og Din Godhed for mig og Dine bedre Tanker om mig, end jeg fortiener, voldte da det Bedrageri, at Du kunde troe mig istand til at komme blot nogenledes vel fra sligt et Arbeid. Det blev imidlertid afgiort, at jeg skulde læse det. Men jo længer jeg tænkte paa det, jo tungere følte jeg mine Kaar. Jeg sov ei den første Nat. Profanere har jeg

aldrig følt mig. Aftenen før indfandt jeg mig hos Hans Christian, for at læse Stykket først for mig selv. Jeg læste den første Akt for ham, men nu forvisfedes jeg om, at jeg vilde komme bestialsk fra det, om aldrig af anden Grund, saa fordi Frygten derfor vilde være uovervindelig. Jeg besluttede nu paa Hjemveien, at jeg næste Morgen tidlig vilde gaae op til Rosing og bede ham forløse mig. Han og hans Kone havde for længe siden viist mig en Artighed, som jeg havde lovet mundtlig at takke for, men som dog kanskee aldrig var skeet, hvis ei dette havde drevet mig, uagtet jeg længe ikke har havt det allermindste Nag til ham. Jeg vidste, hvor enthusiastisk en Ven og Beundrer Du har i ham, og at Du havde læst Freias Alter for ham, før det blev indleveret; jeg ansaae det for afgiort, at Du havde og læst Hakon Jarl for ham, hvis Du havde været her; jeg vidste, at han er en Mand, der kan bevare Hemmeligheder, kort og godt, jeg fandt ikke mindste Betænkelighed. Jeg kom derop, og i et Dieblik var det gamle Bekiendtskab fornyet. Han var mig i alle Maader, som jeg ønskede, og det var mig strax, som om jeg havde været der Dagen iforveien. Jeg betog ham strax det eneste Paaskud, han kunde benytte sig af, hvis han af samme Frygt, som jeg, skulde faae Lyst til at give mig Afslag, ved nemlig inderlig at beklage hans idelige Upasselighed, og hvorpaa han naturligviis forsikkrede mig, at han samme Dag befandt sig meget vel. Jeg begyndte nu at komme frem med mit egenlige Ærinde, og bad om en Samtale i Enrum. „Gaae ut, Børn! og Du med, Moder!" Jeg begyndte nu, og var meget veltalendis en Tidlang. Da jeg var færdig, fløb han over af Eloger over Dig og sagde tilsidst: Jeg er saa glad, saa glad over at see Dig, min gode, gode Carl, at jeg veed saa Gu' ikke, hvad jeg skulde kunne nægte Dig, naar Du bad mig om det. Dog ønskede han en Udsættelse; men da jeg forsikkrede ham, at den var umulig, lod han sine Instruender afsige, og vi satte os strax ned, for at læse det, hvilket hun da fik Lov at høre paa. Da første Akt var læst, udbrød han: „Det er et fortræffeligt Stykke! O, det er et guddommeligt Stykke!!" — „Bliver det antaget?" spurgte jeg. — „Ja! Gu'! giør det saa!!" Vi

læste videre, men alt som han blev nærmere bekiendt med Olaf, kom der undertiden i Pauser, hvori vi bleve afbrudte, lidt Fushed frem; han fik nemlig Lyst til at spille Olaf. Hvor Grib siger: „han seiler paa Elivagas Bølger til Niffelheim," udbrød han: „Gud, hvilke Linier! O nei! De ere altfor deilige! Jeg seer ham s'gu seile!!" Om Auden sagde han: „O, men hvad det er en vanskelig Rolle!" Engang sagde jeg til ham om Hakon: „Det er en nordisk Hedning, Rosing!" — „Ja, en skrækkelig — forfærdelig Afgudsdyrker!" — Troe ikke, gode Oehlenschläger, at jeg, som tidt spaser i Utide, skriver alt Dette, hvorover Du ogsaa maa grine, fordi det Komiske, der passerede under Læsningen, nu mere fylder mit Sind, end Dit Stykke. Nei: jeg har ikke andet i Hovedet og faaer længe vanskeligen andet i Hovedet, end Dit Stykke. Hvad Indtryk Scenen i Hulen, den sublime Epilog, kort, hver enkelt Deel giorde paa os, og det Hele, da vi vare færdige — det er umuligt at udtrykke Dig. Hvad han havde sagt, da første Akt var læst, gientog han endnu mere exklamativt, da han havde læst hele Stykket. Hun var ikke mindre fortryllet af Stykket, end han. Hvor glade vi Alle samledes om Eftermiddagen hos Ørsteds, hvorledes vi forresten helligholdt Din Fest, det maa Karen Margrete og Christiane sige Dig, og have de alt sagt Dig. Jeg vil nu blot tilføie, at efter mit Skiønnende læste han Stykket i det Hele taget godt, og Hakon og mange Ting, som Du kan sige Dig selv, ganske fortræffeligt. Jeg vilde ønske, Du havde hørt ham sige: „Guldharald, Graafell! — Hvad vil I mig, Piger! o.s.v." Jeg sagde endelig til ham: „Nu, Rosing! Skal nogen anden Dødelig spille Hakon, end De?" — „Nei," sagde han, „jeg troer det sgu inte!"

Og nu, gode, velsignede Oehlenschläger! Jeg var den Ringeste af alle dem, der hørte Din Hakon, men dog veed jeg, Du forsmaaer ikke min Tak. Tak altsaa tusinde Gange! Jeg var den Ringeste, men det forekom mig dog under Læsningen, som om jeg var meget bedre, end jeg pleier. Jeg veed ikke, hvis Talenter jeg skulde besidde, eller Hvormanges jeg skulde besidde, og ikke villig ile hen og vinde Krandsen om Din Tinding. Jeg maa da vel ogsaa have nogen Kunstfølelse, om jeg end, naar

jeg vil forsøge at udtrykke mig, vanskeligen undgaaer at sige noget Skurrende.

Karen Margrete skynder paa mig; jeg maa altsaa slutte. Tak for de deilige Vers i min Søsters Brev, for Lebewohl zu Giebichenstein! Levvel! Tak, fordi Du saa kiærlig erindrer mig i Dine Breve, og behold mig altid som hidtil kiær!

Din

C. Heger."

Det var meget smukt af ham, at faae Rosing til at forelæse Hakon Jarl. Saaledes kom denne store Kunstner, hvem jeg havde tænkt paa, da jeg digtede Stykket, og bestemt Rollen, dog i det mindste til at fremsige Hakon Jarl i min Vennekreds, skiøndt Sygdom og paafølgende Svaghed hindrede ham i nogensinde at fremtræde for Publikum som Hakon. Et gammelt Misnøie, der i 10 Aar havde skilt Carl Heger fra Rosing, med hvem han i sin Ungdom havde levet i det inderligste Venskab, ophørte ogsaa ved denne Leilighed.

Christiane fortsætter sit Brev:

„Saadan en Aften har jeg aldrig havt, min gode Oehlenschläger, saaledes som da, har jeg aldrig været tilmode. Rosing bad os bære over med ham, da Din Skrift var ham ganske fremmed. Han blev placeret mellem Carl og mig, at vi i Nødsfald kunde hiælpe ham, hvilket dog sieldent behøvedes. Han læste os Hakon Jarl mesterligt for med en mageløs Enthusiasme; hvert Ord giorde sin Virkning; og jeg maatte kysse og omfavne ham, da jeg ikke havde Dig. Da jeg blev ene, yttrede min Glæde og Forbauselse sig i Taarer!"

Jeg fik ogsaa et Brev fra Fru Rahbek, hvori hun skrev:

„Førend jeg gaaer videre, maa jeg dog sige Dem, hvormeget de søde Vers, hvori De mindes Hiemmet, have rørt mig. Hvor glæder det mig ikke, at jeg har kiendt Dem, da — for at bruge Paales (min Faders) Udtryk — „Deres Aandskraft endnu ikke havde revet sig løs, men var lidt bunden af Deres Alder og mere Saadant." Dette har moret mig usigeligt meget ved hvert Kæmpeskridt, jeg har seet Dem giøre paa Deres Bane, og

undes det mig endnu nogen Tid at leve og glæde mig over Dem, over alt, hvad De er, og fremdeles vil blive, saa vil det vist give mig Anledning til megen Glæde. Det er unægteligt mere interessant at see noget Stort og Betydeligt blive til, end først see det, naar det er. De vil ikke misforstaae mig, gode Oehlenschläger, og tage mig for en Smigrepræst; jeg siger, hvad der falder mig ind, uden at veie mine Ord, og jeg veed, De regner mig det ikke saa nøie, om ogsaa mine Ord undertiden falde lidt flaue. Jeg har overtalt Hufe at skrive Dem til, da jeg er vis paa, at hans Besøg hos Rosing vil more Dem. Jeg havde virkelig ikke troet, at Rosing havde læst Stykket saa godt for, som han giorde; jeg holder det langt lettere at spille en Rolle paa Theatret, som man har lært udenad, end at forelæse Noget i et Værelse, som man ikke kiender det Ringeste til. Men alt, hvad som vedkommer dette, overlader jeg til Hufe og Christiane, og vil blot tilføie, at Paale var gladere og stoltere, end han kunde været, hvis han selv havde været Forfatter, hvilket Rahbek meget sindrigt har forklaret saaledes, at han følte sig som Forfatterens Forfatter. I det Tilfælde, at Hufe glemmer det, vil jeg dog sige Dem, at Paales Rørelse over Hakon Jarl i Aftes endtes dermed, at han vilde, at De, saasnart De kom hiem, strax skulde ud igien som Legationssecretair. Apropos, naar De en anden Gang „sorgfältig" beder mig om at bevare Noget, saa glem ikke den lille Omstændighed, at sende mig, hvad jeg skulde bevare. — Jeg havde sandelig ikke troet, at De kunde tegne saa godt, som De virkelig kan. Jeg har aldrig seet E***, men Alle sige, at det ligner fortræffeligt, og godt er det giort, om det end aldrig lignede det Allermindste. Deres Fader skulde reist ud til Dem og ladet sig male; De havde vist giort det bedre, end det Bæst, der nylig har tilredt ham saa skammeligt. Kan De ogsaa begribe, hvor Paale kunde falde paa, at lade H** rekommandere ham en Miniaturmaler. Nu er han da bleven af med det afskyelige Snavs, og har faaet sine Penge igien. Paale var i Førstningen uskyldig nok til at tage Stykket for gode Varer, og naar Hufe og jeg forsikkrede ham, at det ikke lignede det Al-

lerringeste, sagde han om Maleren: „Han sie dog, at det ligner!"

Noget af hvad dette Brev berører til Slutning, har jeg selv glemt; uheldigviis ere alle mine Breve til Fru Rahbek blevne borte, hvormed jeg ellers kunde supplere Meget. Saameget veed jeg, at jeg oftere skrev hende overgivne Breve, fulde af personlig Spøg, som jeg kaldte Hundeposten. Det Billede, hun omtaler, har formodenlig været et Forsøg i Karrikaturtegning af den tykke Mand, som jeg alt poetisk havde besiunget.

Skiøndt nu Hakon Jarl giorde megen Lykke, savnede den, saalidt som nogle af mine andre Værker, dadlende Kritik. En Ven af mig, et særdeles godt Hoved, med megen Aandsdannelse og mig særdeles hengiven, skrev mig blandt Andet til:

„En Scene, som jeg kunde mærke havde særdeles Interesse for de Andre: Olafs Sammenkomst med Hakon i Bondehytten, havde det ikke for mig; den giør Hakon saa liden, og han er dog i Sandhed saa stor. Han er ligesaa tapper som Olaf og mere gudsfrygtig ꝛc." — I et senere Brev, til Svar paa et, jeg sendte, vedbliver samme Korrespondent: „Du har Ret, Hakon er ogsaa stor; men saa stor, at jeg kunde have Lyst til at jage Olaf med samt sin Moral paa Døren, som kommer for at hovere over den ulykkelige Hakon o. s. v." I et følgende Svar har jeg formodenlig giort min Ven opmærksom paa, hvor naturligt det var, at Olaf var vred over, at Hakon nylig vilde snigmyrde ham, og at det dog var ædelt af ham, i samme Øieblik ikke at betiene sig af sin Ungdomskraft mod den gamle Hakon, men at opgive sin Fordeel og atter møde ham i aaben Mark. — En anden af mine Ungdomsvenner, ogsaa et fortræffeligt Hoved og en meget dannet Mand, som var bleven noget philisteragtig paa den senere Tid, og vred paa mig, fordi jeg blev begeistret af den nyere romantiske Skole, havde ogsaa fundet, som Adskillige senere, Freias Alter slet (jeg regner det endnu imellem mine bedste Stykker); om Aladdin og Baulundur havde han intet talt, men om Hakon Jarl sagde han: „Jeg tog den i Haanden i den fuldkomne Overbeviisning, at jeg ikke vilde

læse en Side, uden at støde paa en af Oehlenschlägers sædvanlige Lapsestreger; men jeg tilstaaer, jeg læste den reent ud, uden at træffe paa en eneste!" — En stor Roes for Hakon Jarl. Siden blev denne Mand igien min sande Ven, jeg elskede ham, og det var et ypperligt Menneske. Men — saadan er Menneskene — selv de bedste! Paa denne Maade blive Kunstens Værker ogsaa altid bedømte; den sande kraftige Stemme trænger selv igiennem. Vee den sande Kunstner, der ikke har Fasthed nok til ei at lade sig rokke fra, hvad hans Musa i hans bedste Øieblikke lærer ham; uden denne Selvtillid, som ogsaa af Mange regnes for en stor Feil, vilde han være forloren. Ogsaa Goethe har følt dette, naar han siger:

„Solcher Fehler, die Du, o Musa, so emsig gepflogen,
Zeihet der Pöbel mich, Pöbel nur sieht er in mir.
Ja sogar der Bessere selbst, gutmüthig und bieder,
Will mich anders; doch Du Musa befiehlst mir allein."

Dagen før Hakon Jarl blev forelæst hos A. S. Ørsted, tilskrev min Søster mig, hvem jeg venligt havde skiændt paa, fordi hun ikke endnu havde svaret mig paa et Brev, saaledes:

Kiøbenhavn, den 8 Marts 1806.

„Gud velsigne Dig, kiære Adam, fordi Du er saa god ved mig. Ja Du har Ret, Du sanker gloende Kul paa mit Hoved, men Du har Uret, Adam, naar Du siger, at det er af Ligegyldighed, jeg ikke har skrevet Dig til; nu skulde jeg vel bevise Dig, at det ikke var af Ligegyldighed, men det giør jeg ikke. Du har dog aldrig virkelig kunnet troe det om mig, vel? O nei! Du har bare troet, at Du troede det. Du kan aldrig tænke, hvor tidt jeg har villet skrive Dig til, hvor tidt jeg har begyndt, men saa alletider meent, at det dog var altfor jammerligt, som jeg havde skrevet, saa jeg har alletider haabet, at der dog endelig maatte møde mig noget Nyt, for ikke at sige morsomt, men det blev bestandigt ved det Gamle. Vi have, siden Du reiste, levet saa som saa, Anders er aldrig frisk, han arbeider og lider med den ham saa egne milde Taalmodighed. Gud i Himlen give ham

bedre Dage, han fortiener dem vist. Jeg har i den sidste Tid været temmelig frisk og skal see mig lig i mine sunde Dage. Jeg har begyndt at lære at spille, det gaaer langsomt, men jeg taber ikke Modet, min Lyst er altfor stor dertil; jeg trænger saa inderligt til Musik; det giør mig saa godt. Min gode Ørsted har ogsaa vidst at forhøie min Lyst; thi han har foræret mig et herligt Fortepiano. Etatsraad Heger har været saa god at kiøbe det, og naar jeg siger Dig, at han finder det udmærket godt, behøver jeg vist ikke at rose det mere. Du kan aldrig troe, hvor god Heger er ved mig; han interesserer sig saa inderligt for mit Spil, han bringer mig sin Musik, udskriver Choraler for mig, stemmer mit Instrument og fortæller mig meget, som er godt at vide, kort, vi ere de bedste Venner, og jeg holder just meget af den gode gamle Mand; naar han spiller, synger jeg sommetider dertil. Siden Du reiste, har jeg ikke sunget meget; det var saa underligt med mig, jeg begyndte dog tidt, men jeg holdt bestandig op midt i et Stykke, uden selv at mærke det; men nu gaaer det bedre; men ret godt vil det dog ikke gaae, førend Du kommer hiem igien, og jeg kan synge: Kennst Du das Land, og Du kan sige: Ja, Sophie, jeg kiender det, og saa fortælle om det velsignede Land. Dersom Gud lader mig leve til den Tid, Du kommer, vil jeg ret have megen Glæde.

Jeg har i Vinter paa nok en herlig Maade udfyldt min Tid; vi læse Winckelmanns Geschichte der Kunst. Christian og Gierlew have Begge søgt at skaffe mig al den Kunstnydelse, som man kan have her; jeg har seet de Samlinger, som her ere at see. Det er intet mod hvad Du faaer at see; men jeg takker Gud derfor, ligesom Finnen for deres Grantræer; naar Solen skinner paa dem, er det dog et venligt Grønt, som styrker det søgende Øie og trøster det længselsfulde Hierte med Haab. Gierlew bragte mig en Hilsen fra Dig. Du kan aldrig troe, hvor det morede mig at tale med et Menneske, som havde seet og talt med Dig; jeg havde saameget at spørge ham om, jeg havde nær spurgt ham om, hvad Du havde paa, da han saae Dig.

Af min lille velsignede Svoger lærer jeg Astronomie i Vinter; han lever godt; det er en Trøst at see det Menneske, han

er tilfreds med Nutiden, glæder sig til Fremtiden, er bestandig i Aktivitet, og den sødeste Harmonie, man kan ønske sig, hersker i hans Siæl. Tidt, naar jeg var sørgmodig, har det styrket mig at see paa ham; oftere, naar jeg var bedrøvet, har han vidst at indgyde mig Kraft og Haab.

Engelke salig Møllers var nær blevet salig forleden, men nu kommer Konen sig Dag for Dag. Hun har altid meget flittigt spurgt til Dig; sidst da jeg fortalte hende, at vi i saa lang Tid intet havde hørt fra Dig, sagde hun: Øllenslæger er paa min Sæl et retskaffent Menneske; at han ikke skriver, kan man ikke regne, han har nu travlt med at skrive alt det op, han seer, for at han siden kan bruge det. Jo han er saa Gud et flittigt Menneske, det veed jeg; da han var i mit Huus, skrev han tidt halve Nætter, det veed Gud han giorde, jo jeg kiender ham, han har i fem Aar spiist og drukket i mit Huus (de behørige Kniks med Nakken og Rykken i Touren kan Du nok selv lægge til).

Jeg synes dog, jeg skulde fortælle Dig lidt Nyt om Folk. Nu har jeg Noget. Seer Du, man talte om i Vinter, at Don Juan skulde gives her, men der blev intet deraf, og det af en saare prægtig Grund. Kierulf fandt, at det kunde skade Publikum og befordre Tro paa Spøgelser, at der lod sig see en Aand, men reent at lade den blive ude, meente han dog lod sig ikke giøre; han foreslog derfor at indrette det saaledes, at en af Don Juans Venner skulde, for at skræmme ham, agere Aand, dog saaledes, at Publikum vidste den Ting. Kuntzen sagde reent ud Nei til den Forandring, men saa blev Stykket heller ikke givet; thi Kierulf blev ved at paastaae, at Alt, hvori der var Aand, var skadeligt for Publikum.

Hils Steffens og Hanna mange Gange. Lev vel og fornøiet og skriv mig snart igien; Dit sidste Brev var saadant et rart Brev; jeg har glædet mig saa inderligt derover.

Din egen
Bie.

Efterskrift. Du lovede mig i Dit første Brev, at, naar

jeg vilde lære at spille, saa vilde Du sende mig Louise Reichardts Musik til Novalis's Lieder. Jeg længes saameget derefter, lille Adam!"

Endnu havde jeg ikke mit Reisestipendium; Vinteren var for Døren, og Fru Steffens ventede sin Nedkomst. Endelig kom Pengene. De sidste fiorten Dage i Halle boede jeg i Værtshuset Kronprindsen; der blev jeg saalænge, til den lille Clara var født. Den sidste Aften var Steffens og Schleiermacher hos mig. Steffens forelæste min danske Hakon Jarl, og Schleiermacher forstod næsten hvert Ord. Det smertede mig, at skilles fra disse kiære Venner; dog havde jeg Haab om, snart at see Steffens i Berlin igien. Schleiermacher skrev til Afsked de smukke Linier af Novalis i min Stambog:

Was paßt, das muß sich runden,
Was sich versteht, sich finden,
Was gut ist, sich verbinden,
Was liebt, zusammen sein;
Was krumm ist, muß sich gleichen,
Was hindert, muß entweichen,
Was fern ist, sich erreichen,
Was keimt, das muß gedeihn.

Da jeg var kommen til Berlin, gik jeg den første Aften i Redouten, hvor jeg, første og sidste Gang, saae den hulde Dronning Luise — mærkværdigt nok — som Psyche med Sommerfuglevinger paa Skuldrene. Var det et Varsel om, at den ædle Siæl snart skulde flagre fra dette Jordiske?

Reichardt var kommen til Berlin i Forveien med Arnim. Han foreslog mig at leie et Værelse ved Siden af hans i Leipzigergaden, og viste mig megen Artighed; thi i tre Ugers Tid var jeg næsten uafladelig Giæst med ham, til Middag og Aften, i store Selskaber. Hvorledes han bar sig ad med det, veed jeg

ikke; jeg havde ikke videre at giøre, end klæde mig paa og følge med. Jeg kiendte ikke de Folk, jeg kom til, og vidste sieldent deres rette Navn; som et ungt undseeligt Menneske talede jeg ogsaa kun lidet med dem. Reichardt præsenteerte mig omkring som en dansk Digter; og saaledes kom jeg da vel med til Bords, ligesom Kartoflerne, da de første eller andengang vare bragte til Europa, kom paa Bordet: som en Natursieldenhed! Thi, Baggesen undtagen, havde de brillante tydske Cirkler dengang endnu ingen danske Digtere seet. Siden har Racen betydelig formeret sig.

Jeg havde alt været fiorten Dage i Berlin, da Reichardt en Morgen spurgte mig: „Har De været hos Deres Minister?" — „Min Minister?" — „Nu ja, den danske Minister, mener jeg." — „Nei! jeg kiender ham ikke, jeg har ingen Adresse til ham. Skal jeg gaae hen til ham?" — „Ja det forstaaer sig; De seer ham i Aften hos Ministeren Schrøder, og De maa nødvendig først have giort ham Deres Opvartning." — „Nu vel! saa vil jeg opvarte ham." — Jeg gik derhen. Grev Baudissin kom mig imøde i sit Værelse med de Ord: „Hvormed kan jeg tiene Dem?" — Jeg svarede: „Dermed, at Deres Excellence tillader mig, som reisende Dansk, at giøre Dem min Opvartning!" — Vor Samtale var snart endt, og jeg talede først med ham igien fire Aar derefter, da jeg, efter min Hiemkomst, en Aften hos Grev Schimmelmanns forelæste Correggio.

Saameget som jeg nu end var Reichardt forbunden, fordi han giorde mig bekiendt med den store berlinske Verden, saa fornøiede det mig dog, efter min Natur, ikke længe, at være et Slags aandeligt Pumpernikkel, eller nordisk Rugbrød, i deres Theecirkler. Jeg dyrkede fornemmelig de Bekiendtskaber, hvor jeg fandt et Hiem igien, hvilket altid var mig saa uundværligt. I Reichardts Svigersønners, Geheimeraaderne Albertis og Pistors Huse, hos Hr. v. Schock, givt med Pistors Søster, hos Boghandler Reimer og Professor Spalding var jeg snart som hiemme. Disse vakkre Folk omgikkes mig som en Broder, og viste mig en Godhed, som jeg aldrig glemmer. Jeg

tilbragte næsten hver Aften hos een af dem, og forelæste dem ofte i den gamle tydske Oversættelse af Holbergs Komødier til deres Tilfredshed; hvilket var en stor Ære for mig, da de vare vante til at høre Tieck forelæse Holberg; der, som bekiendt, har en stor Styrke heri. Nu fandt man, at jeg ogsaa kunde giøre det ret godt, skiøndt paa en anden Maade. Jeg besøgte den aandfulde Hofraadinde Herz; hos hende og i flere Selskaber forelæste jeg min Aladdin paa Tydsk af den danske Bog, rigtignok med mange Sprogfeil, men dog hurtigt og flydende. Jeg spadserede med den forstandige, trofaste Alberti, beundrede den levende Pistors mechaniske Færdigheder; med deres Koner talede jeg om Giebichenstein og Kiøbenhavn, og et nydeligt lille Barn var der ogsaa, som jeg kunde lege med.

Jeg besøgte Fichte. Han var først noget but imod mig, men vi bleve snart gode Venner. Jeg maatte vænne mig til hans docerende Tone; han forudsatte sædvanlig, at man ikke forstod og ikke begreb ham. Men da han mærkede, at jeg ogsaa, paa min Maade, kunde tænke menneskeligt, blev han mig bevaagen og sagde: „Oehlenschläger er en vakker Mand! han maa studere min Videnskabslære.“ Dette smigrede mig; thi jeg vidste, at det var den største Roes, han gav et Menneske, naar han troede ham istand til at fatte hans Videnskabslære. I vor første Samtale kom vi lidt i Klammeri; Pastor Metger bragte mig til ham. Vi talede om Iffland; Rahbek havde givet mig et Brev med til Iffland, og skiøndt denne vel egenlig ikke gad have videre med mig at bestille, som en Tilhænger af den nye Skole, saa gav han mig dog en Fribillet til Skuespillet hver Aften. Dette var en stor Glæde for mig, og gav mig Leilighed til ofte at beundre hans store Talent, især for det Komiske; thi til det Tragiske havde Naturen intet egenligt Anlæg givet ham; alt var kun Studium og Routine, og derfor var han, i mine Tanker, affekteert og kold i alvorlige, høie Roller. Simpel Naturlighed derimod og en skalkagtig Ironie til at fremstille det Lat-

terlige og Bizarre havde han i høi Grad; i slige Roller var han ubetalelig.

Altsaa — jeg taler om Iffland og roser hans Kunst. „Ja," svarede Fichte, med en stærk foragtelig Betoning, „han forstaaer heel vel at fremstille Jammerligheden (die Erbärmlichkeit)." Jeg følte mig krænket ved disse Ord, og især ved den Tone, hvormed de bleve sagte. Den, der beundrer Jammerligheden, er selv jammerlig. Jeg vovede at modsige ham og sagde: „Jeg troer, Iffland fremstiller ikke blot det Jammerlige godt, men alt, hvad der er komisk." — „Hvad fremsætter De mig der?" raabte Fichte hidsig; og nu begyndte han vidtløftigt at demonstrere noget, hvoraf Meningen skulde være, at alt det Komiske altid var forbarmeligt eller jammerligt. Jeg følte, at der var noget Skjævt i hans Beviisførelse, men kunde ikke strax finde ud, hvad det var; jeg vilde ikke indlade mig i en philosophisk Strid med ham, hvori jeg vist var kommen til kort, især naar jeg skulde bruge hans Ord og Udtryk; og jeg sagde: „Tilgiv, Hr. Professor! i daglig Tale veier man ikke sine Ord saa nøie." — „O, min Herre!" raabte han heftig, „for Sladder har jeg al mulig Respekt! Jeg overlader Dem til Hr. Pastor Metger!" — Jeg svarede stolt: „Naar to fornuftige Mænd, som De og jeg, Hr. Professor, tale med hinanden, saa sladdre vi ikke, fordi den Ene ikke betiener sig af den Andens Talemaader. Hvor i al Verden", vedblev jeg mildere og bedrøvet, fordi jeg ikke gierne vilde skilles i Uvenskab fra denne udmærkede Mand — „kan De forlange, at jeg, en ung Digter, skal tale som De, en gammel Philosoph?" — „Det har han Ret i!" raabte han godmodig og forsonet til Præsten, idet han rakte mig Haand. — Fra den Tid vare vi Venner.

Fichte kom mig ved denne Leilighed for, som en viis gammel General, der altid fornærmede sine unge Officerer ved første Bekiendtskab, blot for at prøve, om de havde Mod nok til at fordre ham ud. Han forærede mig en Entreebillet til sine „Anweisungen zum seligen Leben." Jeg hørte ham, men kan just ikke sige, at det giorde noget behageligt Indtryk paa mig. Han søgte med megen Omstændelighed at giøre Begrebet populairt

om Seyn og Daseyn. Hans Ansigt var stolt og fortrædeligt, som af Misfornøielse over, at hans Tale ikke beundredes nok. En Aften hos Geheimeraad Hufeland talede jeg hele Tiden med Fichte. Jeg bad ham bestandig bemærke, at jeg var Digter og ikke Philosoph, men at jeg, da jeg troede, Digteren maatte kiende Noget til Alt, dog heller ikke var uvidende i Philosophiens Landkort om de Egne og Stæder, som grændsede nærmest til Poesiens Rige. Om Steffens talede jeg slet ikke, da jeg vidste, at de ikke søbede Kaal sammen. Vi kom til at berøre Voss og Jean Paul. For at giøre ham tydeligt, hvad jeg meente om dem, betiente jeg mig af et Par mig egne Udtryk. „Es ist vortrefflich, was Sie da sagen", udbrød han, „es ist besser, als was Voss und Jean Paul je in ihrem Leben gesagt haben!" — „Ach, Hr. Professor," svarede jeg, „ich bitte!" — „Oh!" fortsatte han med denne ham egne Suffisance, „ich werde Ihnen auch ebenso grad' heraussagen, wenn Etwas kommt, was nicht gut ist."

Jeg forelæste ham min danske Hakon Jarl paa Tydsk nogle Aftener derefter, og han var en meget opmærksom Tilhører. I femte Akt, hvor Olaf siger om Hakon:

„Sin Synd maa Hakon sone med sit Blod!
— Imens den Hedning lever,
Kan ei den christelige Rose trives;"

blev Fichte opbragt, og raabte i sin sædvanlige bistre Maneer: „Hvad Diævlen kommer det da ham ved?" — Jeg taug, og læste videre. Da jeg var færdig, og han roste Stykket meget, sagde jeg: „Hr. Professor! De blev vred et Sted, hvor Olaf taler om Hakon; finder De maaskee en Feil der?" — „Nei", svarede han rolig, „det gialdt ikke Dem! Som Digter har De giort det ganske ret; men den Karl, den Olaf, havde dog Uret!"

Og dog vilde hans Ven, Pastor Metger, ikke tilstaae, at han var naiv, da vi siden talede om Naivetet, og Fichte paastod, at han var i Besiddelse af denne Egenskab. „Nei, med Deres gunstige Tilladelse, Hr. Professor!" sagde den blide, beskedne, men ogsaa sandhedselskende, charakteerfaste Mand, „naiv er

De ikke!" — „Hvad!" raabte Fichte, „er jeg ikke naiv? Hvad siger De dertil, Oehlenschläger?" — Jeg svarede: „Dersom Naivetet bestaaer i at vise en vis barnlig Natur, uden Reflexion, og uden Hensyn til Konvenients, saa kan man vist ikke frakiende Dem Naivetet. Jeg tænker, ethvert Genie, selv et philosophisk, maa have noget Barnligt, Ubevidst; ellers vilde jo Gratien mangle det." — Herimod havde den store Philosoph Intet at indvende.

Paa samme Tid, som jeg hørte hans Forelæsninger over „Anweisungen zum seligen Leben," læste jeg nogle af hans populaire Skrifter. I Alting beundrede jeg den dybe Tænker, Helten for Sandhed og Dyd, den begeistrede Taler, det kraftige Menneske. Fichte havde i mine Tanker kun een Feil: Han troede, at hans Tænkeform var den eneste sande, den absolute. Men slet var det visselig fat med den menneskelige Tænkning, dersom Sandheden blot lod sig indsee paa een Maade. Hvad havde da vordende Slægter og deres store Hoveder andet at giøre, end at gientage det allerede Sagte og Tænkte? Der gives kun een evig Sandhed, som een evig Skiønhed; men Synspunkterne for det Sande kunne være ligesaa forskiællige, som for det Skiønne, og tilstæde en ligesaa stor Mangfoldighed. Som Lærlinge staae vi omkring Sandhedens og Skiønhedens evige Ideal; Enhver giør fra sit Standpunkt sit Basrelief med Jordleret; ethvert bliver anderledes — ofte feilfuldt — og dog kunne de alle være sande og skiønne.

Fichte var en dydig, ærlig, kraftig, godhiertig Mand, men ogsaa stolt af sine Fortrin. Selv i Poesien har han giort Forsøg og viist, at han besad Talent og Styrke i det lyriske Udtryk. Vi talede om nogle latinske Hymner, som A. W. Schlegel havde oversat; „jeg har ogsaa oversat dem," sagde Fichte; „men jeg vilde ikke lade dem trykke; A. W. Schlegel er min gode Ven." — Til en anden god Ven hørte jeg ham sige, da denne meente, at det var ingen Sag for ham at være saa aandskraftig, siden han ogsaa var legemlig stærk: „Mener I, at jeg vilde have disse Lægge og disse Skuldre, dersom jeg ikke havde omgiordet mig

med hine Maximer?" — („wenn ich mir nicht jene Maximen angeschnallt hätte?")

Hvor glædede det mig, da jeg nogen Tid derefter hørte, at Fichte havde været i Kiøbenhavn, at den ædle A. S. Ørsted, der som Yngling havde studeret ham saa flittigt, som Mand havde lært personlig at kiende ham. Min Søster skrev mig til med megen Glæde, at hun havde spadseret med Fichte i Søndermarken, at han havde afbrukket en Granqvist ved det norske Huus og givet hende den, „for at hun deraf skulde flette sin Broder en Krands."

Fichte sov en Nat paa Frederiksbergslot hos min Fader, og her viste sig atter et Træk af hans Naivetet, idet han en heel Aften indlod sig vidtløftigt med Gubben, der havde god sund Menneskeforstand, men intet mindre var end Philosoph, om de forskiællige philosophiske Meninger, og hans Stridigheder med Schelling. Han laante ogsaa min Fader en af sine Bøger til Giennemlæsning. Med denne sad han just i Haanden, da Fru Rahbek besøgte ham Dagen efter. „Hvad er det for en Bog, Du læser der?" spurgte hun ham i sin sædvanlige Spøgetone; og han, i den samme Tone, men dog med en vis Stolthed: „Lad Du den ligge, Barn! Det er Fichte. Han var hos mig i Aftes; vi talede sammen til den mørke Nat; og der kan Du troe det gik løs paa Systemerne!"

Men jeg vender tilbage til Berlin igien. Reichardt reiste i Marts hiem til Giebichenstein, og jeg boede alene. Min Vært var en gammel Haarskiærer, som strax ved min Ankomst til Byen havde spillet mig et slemt Puds. Mine Haar trængte nemlig stærkt til at klippes, da der ikke havde været Sax ved dem i et halvt Aar; jeg spurgte ham, om han kunde klippe Haar efter den nyeste berlinske Mode? — „Det forstaaer sig," sagde han, „lad De mig kun raade." Nu gav han sig til at klippe; men da det var en gammel Parykmager, der kun havde havt med døde Haar at bestille, saa forstod han sig slet ikke

paa at omgaaes de levende. Han gjorde den ene Feil efter den anden, som han vilde bøde paa, ved at tage mere bort; og saaledes skallede han mig ganske forfærdeligt af, saa at jeg tilsidst kun havde en lille Tut i Panden. Med denne Coiffure maatte jeg gjøre alle mine Besøg med Reichardt hos den store Verden, som dansk Digter. Folk troede maaskee, det var saaledes Brug i Kjøbenhavn, og det ærgrede min patriotiske Følelse. Imidlertid blev jeg dog snart forsonet med den stakkels Parykmager. Hans Søn, som var en virkelig god Haarskiærer og Reichardts Tiener, blev kort efter dennes Bortreise syg og døde. En Aften, da jeg kom silde hiem, efter Kl. 12, sagde Faderen til mig, idet han lyste mig op ad Trappen: „De har vel intet imod, at jeg, blot for i Nat, har sat min Søns Liig i Hr. Kapelmesterens Værelse?“ — „O nei,“ svarede jeg langsomt. Han satte Lyset paa Bordet, og gik. Reichardts Værelse grændsede lige til mit. Jeg begyndte at klæde mig af, og vilde lade som ingen Ting. I lang Tid havde jeg ingen melancholske Tanker havt, i denne brogede Brimmel, i disse hyppige Selskaber og Adspredelser. Nu skulde jeg sove Dør om Dør med et Liig; det havde jeg endnu aldrig giort; det Naboskab længtes jeg ikke efter.

De gamle halvforglemte Spøgelsehistorier vaagnede atter op i min Hukommelse; og skiøndt Hoffmann endnu intet havde digtet af den Slags, saa begyndte dog i min Hierne de berlinske Theecirkler at blande sig med det Overnaturlige og Gyselige. Tilsidst kunde jeg ikke holde det længer ud, jeg klædte mig paa igien, tog min Hat, gik ned til den Dødes Fader og sagde: „Skiøndt jeg ikke var overtroisk, maatte jeg dog vogte mig for at ophidse min Phantasie altfor meget; det var mig modbydeligt at sove hos et Liig; derfor vilde jeg gaae hen i den gyldne Ørn, og blive der til imorgen.“ Men da jeg kom derhen, var det for silde, jeg kunde intet Værelse faae. Jeg forsøgte endnu et Par andre Steder — altid sildigere og forgiæves. Martsnatten var meget kold. Jeg løb op og ned ad Gaderne, til jeg ikke kunde meer, af Søvnighed og Træthed. Der var nu intet andet for, end at gaae tilbage til Liighuset.

Jeg giorde det, ringede paa, og den Gamle, der ikke var gaaet tilsengs, lyste mig ufortrøden op ad Trappen igien. Nu var Phantasiens Giøglespil til Ende, som paa en Skueplads, naar Lysene ere slukte. Jeg saae kun den gamle nedslaaede Fader, og ærgrede mig over mit forrige egoistiske Sværmeri, der var en tom Drøm mod den gamle Mands virkelige Sorg. Jeg lagde mig hurtig tilsengs, og faldt strax i Søvn.

Nogle Dage derefter traf jeg ved et table d'hôte Kapelmester Himmel. Vi vare tilfældigviis komne til at sidde ved Siden af hinanden. Han indlod sig i Samtale med mig, og af nogle Ytringer mærkede jeg, at han kiendte mig. „Har jeg den Ære at være kiendt af Dem?" spurgte jeg. — „Ja," svarede han, „jeg veed, at De er en god ung dansk Digter; og jeg havde før giort Deres Bekiendtskab, hvis De ikke altid havde været i Selskab med en Mand, som jeg ikke kan lide for min Død." — „Nu," svarede jeg; „siden jeg omgikkes ham, saa beviser det, at jeg godt kunde lide ham." — „Saa lad os da ikke tale mere om ham," sagde Himmel, i det han fyldte mit Glas af sin Flaske. — Han var meget oprømt og snaksom, fortalte mig om sine Reiser, og da vi havde spiist, spurgte han, om jeg ikke vilde følges lidt hiem med ham, han boede just i Nærheden. — Da jeg nu vidste, at han nylig havde componeret en Opera „Sylpherne," hvoraf jeg gierne vilde høre Noget, saa lod jeg mig ikke bede to Gange. Han boede meget smukt, og i hans Værelser vare elegante Møbler; men alting laa Hulter til Bulter i største Uorden. Den mediceiske Venus stod midt paa Gulvet; rundt omkring laae Guitarrer, Bøger, Pomadekrukker, Eau de Cologneflasker, Støvler &c. Neppe traadte vi ind i Stuen, før han raabte: „Peter! Champagner!" — Med utrolig Hurtighed kom Tieneren med Viin og Glas paa en Presenteertallerken, og trak Proppen op, saa Champagnerskummet sprøitede Venus lige i Ansigtet. „Herre Gud, Hr. Kapelmester," sagde jeg, „hvor kunne vi nu drikke, da vi komme lige fra Bor-

det?" — „Champagner kan man altid drikke," sagde han, „det er en uskyldig Saft! Viis mig den eneste Villighed og drik et Glas med mig endnu!" — „Velan!" svarede jeg, „men saa maa De ogsaa vise mig een, og forespille mig noget af Deres Sylpher." — „Meget gierne! men jeg maa først sidde lidt og komme i Lave igien; nu kan jeg umulig spille. Vil De bare see!" — Han gik hen til Pianofortet, og hans overordenlige Tykkelse hindrede ham virkelig i at berøre Tangenterne; thi hans Mave ragede næsten længer ud, end hans Arme kunde række. „Det giver sig Altsammen", sagde han, „naar vi bare have et Øiebliks Taalmodighed." Og neppe var der forløbet et Qvarteerstid, saa havde han ogsaa vundet saameget Rum, at han kunde naae Klaveret med Fingerspidserne. Hvilken Færdighed! Hvilket Foredrag! Hvilken Gratie! Ligesom Elefanten har sin hele Smidighed i sin Tryne, saa havde Himmel den i sine Fingerender. Hvad han spillede, var smukt, melodiefuldt og originalt. Jeg havde alt ofte før med Fornøielse hørt hans „Fanchon," hvori hans Charakteer tro afspeiler sig: ingen Dybde, ingen sand Alvor; men skiøn Sandselighed, yndig Elskov, og behageligt, muntert Vellevnet. Han kunde dog endnu ikke lade være at stikle paa Reichardt, som han kaldte „Hr. Salzdirector", fordi Reichardt havde Opsigt med de Hallifke Saliner. Himmel meente (med Uret), at han havde meer Genie hertil, end til Musik; thi var Reichardt end ingen egenlig dramatisk Komponist, med dristig Indbildningskraft og Ild, saa har han dog i andre Kompositioner, især i de herlige Melodier til Goethes Digte, viist en skiøn Følelse, fiin Smag og Sands for Poesie. Himmels Dannelse lod blot til at være musikalsk; dog havde Verden og hans muntre Sangvinitet givet ham en Politur, som behagelig Selskabsbroder.

Min høieste Nydelse i Berlin vare Mozarts Mesterstykker Figaro og Don Juan, som jeg først nu lærte at kiende. Ved at høre denne uforlignelige Musik, aabnede der sig mig en ny, og dog meget bekiendt Verden. Jeg hørte Sophokles, Shak-

speare og Goethe i Toner, ligesom jeg hos Rafael siden saae dem i Farver.

Steffens kom ogsaa til Berlin, og jeg saae ham tidt igjen hos Albertis. Jeg talede undertiden med Alexander v. Humboldt, og hørte ham oftere i Selskaber fortælle om sine Reiser. I Videnskabernes Akademie forelæste han engang, da jeg var tilstede, en Afhandling om Naturens yppige Vegetationer. Han sluttede med den Bemærkning, at det samme mangfoldige Liv, der blomstrer physisk i de varmere Himmelstrøg, gjentager sig moralsk og psychisk mod Nord i Digternes Phantasie og Værker.

Den berømte Historiker Johannes Müller saae jeg ogsaa flere Gange. Reichardt sagde, „han lignede en Natugle." Uglen er Minervas Fugl; i Samtaler med den store Mand glemte jeg reent Fuglen over Minerva. Han foreslog mig at skrive en Tragødie over et vist historisk Sujet, som jeg desværre har glemt.

Ved Foraarets Komme længtes jeg meget efter at reise til Weimar, for at besøge Goethe. Jeg kjørte med Steffens og Schleiermacher fra Berlin til Halle, hvor jeg blev i tre Dage hos disse Venner.

Jeg befandt mig nu atter ganske alene i den vide Verden paa en Post- eller egenlig Fragtvogn, hvorpaa jeg maatte rulle om Natten i det fugtige, kolde Aprilveir, siddende paa et Bræt, uden Rygstød. Søvnen paa en Bænk i en Bondekro styrkede mig et Par Timers Tid, og saaledes kom jeg til Naumburg, hvor jeg maatte blive til næste Dag, for at kunne drage videre.

Det var en bedrøvelig Foraarsdag, og jeg var selv bedrøvet. Alle gode Venner i Halle, Giebichenstein og Berlin havde jeg — maaskee for evig — forladt. Nu skulde jeg stifte nye Bekiendtskaber, for snart at sønderrive Baandet igien, naar det var knyttet. Det Frankenauske Vers faldt mig ind:

„Glæden er lig en flygtig Ven,
Som paa en Reise man finder,
Og som, idet han farer hen,
Kysser os ømt — og forsvinder."

Jeg saae den mærkværdige Domkirke, men det forøgede kun min melancholske Stemning. Den bestaaer egenlig af fire Kirker, og den ene er underjordisk. En gammel Kone, der saae ud som en Hex, viiste mig om. Med en lille tændt Praas i Haanden, steg hun ned med mig, og bragte mig til den Jernkiste, hvori Tetzel havde samlet sine Afladspenge og sjunget:

„Sobald das Geld im Kasten klingt,
Sobald die Seel' gen Himmel springt."

Hun viiste mig ogsaa Væggen, hvor en Nonne fordum var indmuret levende, og kunde høre Messe, til hun var død af Sult. Alt dette giorde mig ikke muntrere. Ulykkeligviis fortalte hun mig ogsaa noget om Hussiterne for Naumburg; da faldt det affekteerte Kotzebueske Stykke mig ind; jeg saae nu alting Graat i Graat; gik hiem og trøstede mig med at skrive et Brev til Kiøbenhavn.

Næste Dag reiste jeg til Weimar, Luften opklaredes og Himlen var blaa. Goethe modtog mig meget venligt; og jeg tilbragte halvtredie Maaned i denne store Mesters næsten daglige Selskab.

Hvor glædede det mig, at betræde den klassiske Grund, hvor saamange store Aander havde virket. Den eneste, Goethe, stod endnu der, skiøndt ikke længer ung, i sin fulde Kraft. Wieland var gammel, dog vederqvægede det mig, at finde denne venlige Oldings Aand som Sneeblomst i Vinterhaugen, hvor den havde blomstret saamange Sommere som Rose. Jeg havde med stor Fornøielse læst hans Oberon; i sin Geron den Hugprude har han viist, at han ogsaa kunde digte alvorligt og hierteligt. I mange muntre Fortællinger har denne tydske Ariost viist Lune og skalkagtig Gratie. Som Kritiker og Lærd have hans Skrifter havt stor Indflydelse paa Smagen i Tydskland. Jeg besøgte ham med Ærefrygt, skiøndt det ikke var Mode at agte Wieland i den Tid; han var meget meddelelig og roste den danske Regiering, fordi den lod en Digter reise udenlands. I min Stambog skrev han:

„Fuimus Troes."

Herder var ei mere! dette store, tænkende Hierte, som med dybskraftig Menneskekiærlighed og poetisk Begeistring omfavnede den hele Jord. Hans senere polemiske Skrifter, hvori Brantenhed giorde ham ubillig, kiendte jeg ikke, og har siden ikke villet kiende dem. Men hvor herlige ere ikke hans Afhandlinger over den ebraiske Digtekunst, hans Ideer til Menneskeslægtens Historie, hans Samlinger og Oversættelser af Folkeviser og Legender, hans Cid, og hans Prædikener.

Heller ikke Schiller fandt jeg meer. Men jeg fandt hans Hustru og Børn, og den smukke lille Bolig i Alleen, tæt ved Skuespilhuset, hvor han havde digtet de udødelige Tragødier. Jeg var snart hiemme der, og det glædede mig, at Fru Schiller fandt, jeg lignede hendes Mand noget; ikke udvortes, men i Væsen og i visse Bevægelser.

Jeg kunde ikke uden inderlig Medlidenhed see paa de kiære Børn, der saa tidlig havde mistet den store, sieldne Fader. Hvor gierne havde han endnu levet noget med dem! Hvor veemodigt betragtede han de stakkels Smaas Ansigtstræk for sidstegang, da han følte, at hans Hierte skulde briste; dette himmelske Hierte, som forenede høi Begeistring med giennemtrængende Forstand.

Ogsaa Goethe, uagtet han altfor tidt fandt Behag i en vis Storagtighed og Tilbageholdenhed, var stedse dog i Grunden god, og virker i sine fortræffeligste Værker fornemmelig paa Hiertet ved Phantasien: i sine Sange, i Werthers Sværmeri, i Götz's Ædelmod, Faust's Tungsind, Grethes og Klaras Kiærlighed, i Tassos Fiinhed, i Iphigenias Siæleadel, i de muntre Naiveteter, i Mignon, i Harpespilleren; og især i Herman og Dorothea, hvor han har oprettet det attende Aarhundredes Humanitet det skiønneste Mindesmærke. Derfor glædede det mig ogsaa, naar Schleiermacher sagde om ham: „Den Goethe, det er dog i Grunden et ærligt Skind!" (eine gute Haut.)

Han modtog mig faderligt, jeg var ofte til Middag hos ham, og maatte forelæse ham min hele Aladdin og Hakon Jarl af Dansk paa Tydsk. Der giorde jeg mig nu skyldig i mange Danismer; men han forkastede dem ikke alle; han meente, at

begge beslægtede Sprog, udsprungne af een Rod, kunde giøre hinanden søsterlige Foræringer. „Hm! det er smukt!" sagde han stundom, naar jeg brugte et dristigt fremmed Udtryk. „Siger man det paa Tydsk?" spurgte jeg. — „Nei," svarede han, „man siger det ikke, men man kunde sige det." — „Skal jeg da slette det ud?" — „Nei, paa ingen Maade." — Reichardt, der kom til Weimar, blev spurgt af Goethe: „Kiender De noget til Oehlenschlägers Digte?" — „Nei," svarede denne, „oprigtig talt, det fornøier mig ikke, at høre det tydske Sprog radbrækkes." — „Og mig," svarede Goethe med imposant Ild, „fornøier det meget, at see det tydske Sprog blive til i en poetisk Aand."

Dog hvad taler jeg om Goethes Meninger om Sproget? Der gives jo selv de, som troe, at han heller ikke kan skrive Tydsk! Der har ogsaa været, og ere vel endnu Landsmænd, som mene, at jeg ikke kan skrive rigtig Dansk. Men jeg mindes ogsaa Anekdoten om Franskmanden, der spurgte sin Landsmand: „Les allemands, est ce qu'ils ont une langue?" — „Non" svarede denne, „ils parlent seulement un patois; mais ils se comprennent entre eux."

Den sidste Tilflugt, en fiendtlig Spidsfindighed tager, er, at dadle en Forfatters Sprog. Man behøver kun at løse en Periode lidt ud af sine Hægter, for at giøre den til Galimathias. Saaledes behandlede Baggesen mig altid flere Aar derefter i sine Kritiker. Og Mennesker, der ikke forstaae halvt saa godt Tydsk, som Goethe, endsige kunne tænke og føle i Sproget, som han, have vovet at dadle ham indbildsk, fordi han, — den ægte Digter — der bragte Folkesprogets Rigdomme over i den dannede Verdens Tale, undertiden af Lune eller Egensind brugte Udtryk, der ikke vare giængse i den fine Verdens Mund; ofte vel endogsaa polemisk, for at trodse og revse en smaalig Ængstelighed, der blot viste Pedanterie, i det den gav sig Skin af Korrekthed. Saaledes ere der de, som i al Taabelighed sætte Sproget, f. Ex. i Sophies Reise fra Memel til Sachsen, over Sproget i Werther og Wilhelm Meister! Men Goethe gik altid sin egen Vei; og det maa ethvert originalt Genie.

Undertiden kunne selv dybe og skiønne Aander misforstaae og miskiende hinanden; og derfor bliver der intet andet tilbage for den Kraftigtvirkende, end efter Evne at danne sig efter de Bedste, og saa at handle selvstændigt. Enhver usædvanlig Bedrift er en Usurpation, en Egenmægtighed, der maa finde sit Forsvar i sin Virkning; og vilde saavel en Digter, som en Feldtherre, altid tvivlraadig først spørge andre tilraads om, hvad han i det afgiørende Dieblik skulde giøre, blev der intet Digterværk færdigt, og intet Slag vundet. Derfor maa man ikke kalde det Indbildskhed eller overdreven Selvkiærlighed, naar en dygtig Kunstner, med Hensyn til sit eget Værk, har meest Tillid til sin egen Mening. Hvorledes skulde han ellers nogentid blive Mester? Og hvorledes skulde han ellers finde Rede i det Virvar i den litteraire Verden, hvor Meningerne hvert Dieblik paa det Latterligste modsige hinanden?

Da jeg begyndte at skrive min Aladdin, og forelæste min Søster og nogle andre gode Venner de første Scener, fandt det intet Bifald hos dem. Jeg gik bedrøvet hiem, med mit Manuskript i Lommen; og havde ikke min egen Overbeviisning, at det var godt, seiret, saa var Aladdin aldrig bleven til; og saa havde jeg ikke havt den Triumph, at vinde Bifald med Tiden, selv af dem, som i Førstningen forsmaaede Arbeidet. — Saaledes gik det mig ogsaa her hos Goethe med Hakon Jarl. Aladdin havde vi læst sammen i smaa Portioner, og den havde han meget opmærksomt hørt og fattet; Hakon Jarl læste jeg ham for paa eengang, efter Maaltidet. Han slap Traaden, Gangen i Stykket forvirrede ham; og han yttrede efter Læsningen, at der maatte adskilligt forandres i Stykkets Komposition. Jeg blev ganske nedslaaet, og vandrede i mine egne mørke Tanker omkring i den skiønne hertugelige Lysthauge. „Dersom den," tænkte jeg, „er forfeilet, saa veed jeg slet ikke, hvorledes jeg skal digte rigtigt." I disse Tanker stod jeg for et Steenbilled i Haugen, hvor en Slange bider i en henkastet Klump. Jeg har glemt dens allegoriske Betydning, men det kom mig i hint Dieblik for, som det var Ulykken, der beed i mit Hierte. Da hørte jeg det i det samme suse og risle i Nærheden. Jeg gik hen, hvor Lyden kom

fra; det var en Kilde, som meget yndigt styrtede ned fra Jordvæggen i Floden, og i en Steen stod det deilige Vers af Goethe:

„Die ihr Felsen und Baüme-bewohnt, o heilsame Nymphen!
Gebet Jeglichem gern, was er im Stillen begehrt!
Schaffet dem Traurigen Trost, dem Zweifelhaften Belehrung,
Und dem Liebenden gönnt, daß ihm begegne sein Glück!
Denn euch gaben die Götter, was sie den Menschen versagten:
Jeglichem, der euch vertraut, tröstlich und hülfreich zu seyn."

Den skiønne Natur, den deilige Dag, det humane milde Digt gav mig atter Mod, og jeg tænkte: „Forfatteren til disse Linier kan ikke vrage Hakon Jarl." — Goethe havde bedet mig, skrive sig et kort Indhold af hele Stykket. Jeg bragde ham det, og da han havde læst det, billigede han aldeles Stykkets Gang, og fandt intet mere at udsætte derpaa.

Dette fortæller jeg, for at man skal see, at selv Aladdin og Hakon Jarl øiebliklig af udmærkede poetiske Mennesker have været miskiendte. Erindringen om denne Miskiendelse har ofte siden trøstet mig, naar senere Værker igien bleve miskiendte af Andre paa hines Bekostning; og jeg har tiere havt den Glæde, at see slige Taager forsvinde. Goethe opmuntrede mig selv til at oversætte Stykket skriftligt (thi jeg havde kun giort det mundligt for ham), for at det kunde blive spillet i Weimar; hvilket dog ikke skete, da Krigen hindrede det.

Det glædede mig, ofte at besøge det Skuespilhuus og at see de Skuespillere, hvor og ved hvilke Schiller og Goethe havde virket saa meget. Jeg lærte at kiende og at skatte Kunstnerparret Wolff. Jeg saae en værdig Forestilling af Goethes Egmont; Becker, som havde spillet Parasiten i Lauchstädt, var her en fortræffelig Vansen. Transparentscenen i sidste Akt blev givet igien. Medens Schiller levede, havde Goethe godmodig fundet sig i, at den blev udeladt, fordi Schiller ikke kunde lide den; nu lod han Stykket opføres igien, som i gamle Dage, og det giorde god Virkning. Musik og Billed virke levende og

behageligt paa Phantasien, efter den lange Samtale mellem Egmont og Ferdinand; og det glæder Tilskueren at forestille sig den hulde Klara lykkelig, salig som en Engel, som Frihedens Genius, i Egmonts Drøm.

Dr. Riemer, Goethes Ven og Sekretair, og Johan Heinrich Voss den Yngre vare min daglige Omgang i Weimar, og bleve mine fortrolige Omgangsvenner. Goethe kunde godt lide den unge Voss, og denne var hans store Beundrer. Voss fortalte mig et charakteristisk Træk af Goethe. Denne havde engang, da Herman og Dorothea skulde udgives paa ny, givet ham Digtet til Giennemsyn; thi alle Vosserne havde lært at skrive korrekte Hexametre af Faderen, og selv „den gamle, forstandige Hustru" havde engang i meget klassiske Spondæer og Daktyler indbudt Goethe til at drikke Staalpunsch hos sig en Aften. Goethe skrev skiønnere, lettere, kiærnefuldere, naivere Hexametre, end Voss; men han var ikke altid korrekt, og derfor fandt han sig gierne i beskedne Anmærkninger. Men engang kom den gode Heinrich Voss med et altfor glad Ansigt, og sagde, med triumpherende Ydmyghed: „Herr Geheimeraad! der har jeg fundet et Hexameter med syv Fødder." — Goethe betragtede Linien opmærksom, og raabte: „Ja, weiß Gott!" og Voss vilde alt række ham Blyanten, da Digteren rolig gav ham Bogen tilbage og sagde: „Die Bestie soll stehen bleiben!"

Niebelungenlied var just nylig kommen ud, og Goethe forelæste os nogle Sange deraf. Da nu meget af det Gammeltydske er beslægtet med vort Gammeldansk, saa kiendte jeg mange Ord, som de Andre ikke strax forstode. — „See engang," raabte da Goethe lystig, „der have vi den fordømte Danske igien!" — „Nei, Danske!" sagde han engang i samme Tone, „her kommer noget, som Du dog ikke kunde finde paa:

„Es war der grosse Siegfried, er aus dem Grase sprang,
Ihm ragete von dem Herzen eine Speerstange lang."

„Ihm ragete von dem Herzen eine Speerstange lang!" gientog han forbauset, i det han stærk betonede Ordene i sin Frankfurter Dialekt: „Det er kapitalt!"

Engang ved Bordet talede han saa ivrigt og med saamegen Agtelse og Kraft for Borgerret og Borgerære imod en kold Herre, som vilde fordreie og spotte en vakker Mands Handlemaade ved en vis Leilighed, at jeg ikke kunde lade være, da den Fremmede var gaaet, at falde ham om Halsen og kysse ham, hvilket han hierteligt giengiældte, og sagde med Varme: „Ja, ja, lieber Däne! Ihr meint's auch treu und gut in der Welt.“ — Han sagde gierne „Ihr“ i fortrolig Tone til Folk, han holdt af. Johan Heinrich Voss (den Yngre) fortalte mig, at, da de engang kom paa Talen om mig, havde Goethe med usædvanlig Varme og Venlighed sagt: „O das ist mir ein herzlieber Junge!“ — Jeg havde mindst tænkt, at han efter Skilsmissen saasnart skulde vende sit Hierte fra mig.

Den gamle Hertuginde Amalia giorde mig den Ære, at indbyde mig til Taffels hos sig; Reichardt var kommen til Weimar, og vi kiørte sammen til Tieffurt. Hun var meget naadig, aandrig, og, uagtet sin Alder, levende og munter. Jeg traf desuden der Wieland, Herr v. Knebel, Goethes Ungdomsven, og hendes Marskal, Herr v. Einsiedel, der har udgivet en Oversættelse af Terents. Goethe havde bragt et af disse romerske Lystspil paa Scenen, ganske i gammel Maneer, med Masker; men det blev ved den ene Forestilling, thi Folk i Weimar vilde ikke lade sig sætte 2000 Aar tilbage i Tiden. — Efter Maaltidet hos Hertuginden gik Wieland ned i Haugen, og sov Middagssøvn under et stort skyggefuldt Træ. „Det giør han sædvanlig her om Sommeren, naar han spiser hos mig!“ sagde den gode Fyrstinde. Vi spadserede i Haugen. Ved Theetiden kom Hertugen, Arveprindsen, Storfyrstinden og Prindsessen af Weimar. Reichardt spillede for dem, og jeg maatte, efter hans Opfordring, synge nogle gamle danske Kæmpeviser, som behagede dem vel. — De vare alle meget venlige, og Fru Schiller fortalte mig nogle Dage derefter, at den skiønne, ædle Storfyrstinde havde omtalt mig med megen Bevaagenhed. Saaledes havde jeg da den Glæde, at see og tale med den Fyrstefamilie, der havde hædret og lønnet saa mange store Talenter, og bidraget saa betydeligt til den tydske Litteraturs Fremgang.

Fru v. Wollzogen, Fru Schillers Søster, Forfatterinden til den aandrige Roman Agnes v. Lilien, og Fru v. Schardt, født Bernstorff, viste mig ogsaa meget Venskab.

Da jeg reiste bort, skrev jeg min danske Oversættelse af Goethes Ellekonge i den unge Goethes Stambog, og til Slutning de tydske Linier:

„Erinnern Sie sich, wenn längst ich schied,
Bei der Uebersetzung des Vaters Lied,
Des Dichters vom Lande, wo Nacht und Wind
Und Elf' und Schauder zu Hause sind.

In Weimar weht es schon mehr gelind;
Gott segne den Vater, mit seinem Kind!"

„Ja ja!" sagde Goethe, da han havde læst det, i det han venligt saae mig i Øiet, og lagde Haanden paa min Skulder: „Ihr seyd ein Poete!" I min Stambog skrev han:

„Zum Andenken guter Stunden, dem Verfasser des Aladdin."

Fru Schiller skrev:

„Der Sänger.

Er breitet es lustig und glänzend aus,
Das zusammengefaltete Leben;
Zum Tempel schmückt er das irdische Haus,
Ihm hat es die Musa gegeben.
Kein Dach ist so niedrig, keine Hütte so klein,
Er führt einen Himmel voll Götter hinein."

Fru Wollzogen skrev: (ogsaa efter Schiller)

„Mit dem Genius steht die Natur im ewigen Bunde,
Was der Eine verspricht, leistet die Andre gewiß."

Riemer skrev de Goetheske Linier:

„Danke, daß die Gunst der Musen
Unvergängliches verheißt:
Den Gehalt in deinem Busen,
Und die Form in deinem Geist."

Jeg kommer senere hen i denne Levnetsbeskrivelse til at omtale Herr Riemer.

Derpaa forlod jeg det tydske Athen, hvor jeg havde nydt saamange Glæder, og anede ikke, at jeg om faa Maaneder igien skulde skue denne Stad, som et ulykkeligt Stevnemøde for den sørgeligste Krig.

For at nyde Goethes Selskab endnu otte Dage, gik jeg til Jena, hvor han opholdt sig noget, inden han giorde sin sædvanlige Sommerreise til Brønden i Carlsbad. Det var en lummer Dag, da jeg vandrede fra Weimar til Jena; jeg var varm, og slukkede min Tørst hurtigt ved et forbiflydende, iiskoldt Kildevæld. Da jeg kom til Jena, følte jeg en Trangbrystighed, som i Førstningen ængstede mig, og jeg tænkte: „Skulde Du have skadet dig, ved at have drukket koldt Vand, mens Du var altfor varm?“ — Jeg var hos Boghandler Frommann med Goethe; men kunde ikke ret glæde mig derover, fordi jeg var saa trangbrystet. Dog talede jeg ikke til nogen derom. — Da saae jeg ud af Vinduet, og opdagede en stor straalende Regnbue, hvori fornemmelig den grønne Stribe luede lyst, som Haabets Farve. Ved dette Syn svandt min Frygt; og et Par Dage derefter trak jeg mit Veir frit igien, da en gammel Læge der i Byen havde givet mig nogle Kampherdraaber. Men hin Dags Følelse, og Billedet af Regnbuen svævede for min Siæl, da jeg, tre Aar derefter, digtede den femte Akt af Correggio.

Hos Frommanns var jeg igien som hiemme. De vare Goethes Giæstevenner, besøgte ham tidt i Weimar, og naar han kom til Jena, var han daglig hos dem, det vil sige: om Aftenen, efter Arbeidet. Thi han beboede, med Riemer, nogle store, kiølige Værelser, ganske ene, paa det gamle Slot. Her sad Poeten i Ro, og lod imidlertid Ministeren blive i Weimar.

Dette øde Slot var virkelig et fortræffeligt Opholdsted til at digte og skrive; ogsaa maatte det jo være skiønt, at have en dannet, lærd Ven hos sig. Men den Dikteren, som Goethe brugte, har altid været mig en ubegribelig Ting. Der gives Øieblikke, synes mig, hvori Mennesket maa være alene med Gud og sig selv, ligesom ved Bønnen; og Digtningens Øieblik er

eet af disse. I en Andens Nærværelse undseer man sig dog altid noget, ved at yttre sine Følelser, ved at aabne sit Hierte. Og kan man ikke see det paa Goethes Skrifter i den senere Periode, at han har havt slig en Paapasser i Undfangelsens Dieblik? Den rolige, klare Fremstillingsmaade, Besindighed og Billighed have maaskee vundet derved; mon ogsaa Begeistring, kraftig Følelse, oprigtig hiertelig Meddelelse? — Og skal virkelig Digteren stræbe efter at blive kold ved sin Kunst? Er det en Fuldkommenhed mere, at hans Individualitet taber sig i Almindelighed? I Digtekunsten er og bliver, synes mig, det Subjektive dog Hovedsagen. Jo mere genialsk en Digter er, jo fleersidigere er han vistnok; desfleer forskiællige Objekter kan han giennemtrænge og fremstille. Men Poesien bestaaer netop i denne skiønne Modtagen og Fremstillen. I en Digters Værker er det især hans Aand, som vi beundre. Naar vi see Straßburgs Münstertaarn, og naar vi læse den gamle Ridder Berlichingens Levnet, eller Eventyret om Faust, saa virker det altsammen ganske anderledes paa vor Siæl, end naar vi læse Goethes Beskrivelser og Bearbeidelser deraf. Derfor maa Digteren, tænker jeg, ligesaalidt adsprede sig altfor meget i Objekternes Vrimmel, som opholde sig altfor eensidig ved et enkelt Objekt; heller ikke søge, ved Kunst, at forvandle sit Væsens Egenhed (Originalitet) til Almindelighed. Han er og bliver dog en smuk Undtagelse; det skal han være, og kun vogte sig for, at blive en Særling. — At den store Goethe, uagtet han i senere Aar dikterede sine Digte, dog endnu skiænkede os meget Skiønt, derfor takke vi hans mægtige, ved ingen Tvang aldeles fængslede Genius. Men jeg er overbeviist om, han vilde lige til Graven beholdt endnu mere af hin humoristiske Ungdomsild, af hin et følsomt Hiertes skiønne Lidenskab, uden Skade for sin Kunst, hvis han ikke havde dikteret. Man behøvede jo kun at høre ham tale, for at overbevise sig herom.

I Jena giorde jeg Philosophen Hegels Bekiendtskab paa en snorrig Maade. Han var dengang endnu ikke saa berømt og forgudet, som han mange Aar derefter blev, skiøndt han alt var en Mand i sine bedste Aar. Vi vare i Selskab sammen, hvor en

Fremmed vilde synge en sentimental Arie ved Klaveret. Hegel og jeg stode bag Sangerens Stol; han kunde ikke komme ret ud af det, og den Forlegenhed, der hvert Øieblik afbrød den ømme Følelse, der ofte maatte begynde forfra igien, var saa komisk, at hverken Hegel eller jeg kunde bare os for at lee. Nu maatte vi dog være høflige, og deraf opstod den underlige Tilstand, man ofte seer hos Børn, der ikke tør lee, og kun derved fristes stærkere dertil. Det morede mig, at finde mig i denne komiske Situation med den dybsindige Tænker. Det bragte os strax i en Slags Fortrolighed til hinanden, og saalænge jeg var i Jena, viste Hegel mig altid Venskab. Vi omgikkes daglig, han var lystig og godhiertig, jeg beundrede hans Skarpsind, og han agtede mine Meninger og Tanker, skiøndt jeg ingen theoretisk Philosoph var eller vilde være. Jeg disputerede ogsaa med ham, thi han kunde slet ikke lide Goethes Götz v. Berlichingen.

Med ham, med Major Knebel, med Professor Schelfer og Dr. Seebeck besteeg jeg en Dag Bierget Gensich ved Jena. Knebel fortalte mig paa Veien meget om Goethes Ungdom. — Det var en varm Dag, og vi vare tørstige. Ved Biergets Ekstent var en Hauge, hvorfra Schelfer hentede os nogle Haandfulde Kirsebær og Ribs. „Hvor vover De det?" spurgte jeg leende. „Det er rigtignok Rov!" svarede han, med Munden fuld af Kirsebær. „Ak," — sagde Hegel — „Schelfer er Botaniker! Deraf følger, at alle Egnens Urter og Frugter ere ham underdanige. Dersom Nogen skulde træffe ham med Tyvekosterne, behøver han blot at sige, at han botaniserer, saa er Alting i Rigtighed."

Paa Tilbageveien plagede Tørsten os igien. Nu traf vi vel ingen Ribs, men derimod en klar Bæk, om hvilken vi alle lagde os ned, og sugede Vandet op i Munden med Græsstraae. Dette maa have frembudt en meget malerisk Gruppe; men den var tillige allegorisk: Saaledes indsuge Helte, Philosopher, Lærde og Digtere Vederqvægelse giennem Livets lille Sugerør af den altid forbiflydende Livskilde, og forglemme ikke de smukke Øieblikke, da de giorde det i broderlig Sambrægtighed med hverandre.

Goethe reiste snart til Carlsbad, Frommann til Gotha, jeg ventede endnu altid paa min Verel; den blev fiorten Dage for længe borte. Imidlertid tabte jeg ikke Modet; jeg bragte tre Akter af min Aladdin i tydske Jamber. Frommann paatog sig Forlaget, naar Manuskriptet var færdigt, hvilket da strax skulde sendes ham. Goethe havde lovet at skaffe mig Hakon Jarl opført paa de bedste tydske Theatre. Endelig kom Verelen, og min Landsmand Provst Engelbreth kom ogsaa. Jeg besøgte først Superintendent Marezoll, hvis Prædikener jeg gierne havde hørt i Kiøbenhavn; jeg hilste ham fra hans Veninder, Fru Rahbek og Christiane Heger; derpaa reiste jeg til Dresden med Engelbreth. Fru Schiller havde sendt mig salig Schillers lyriske Digte til Foræring; jeg sendte hende igien det Digt til Charlotte Schiller, som staaer i mine samlede tydske Digte, og fik følgende Brev fra hende:

Weimar, den 14ten Julius 1806.

Ich fühle wohl, daß es mir nicht gelingen kann, Ihnen auszusprechen, was mein Herz bewegt, und doch möchte ich Ihnen sagen, wie tief mich Ihr Gedicht ergriffen!

Ich danke Ihnen, daß Sie mich verstanden haben; daß es Ihnen klar wurde, den Wunsch aufzulösen, der mich durch mein Leben begleitete. Ich danke Ihnen, daß Sie es ausgesprochen, was ich Schiller sein wollte.

Doppelt heilig ist mir dieses Gedicht, es wird mir ein süsses Andenken meiner Liebe bleiben, und ich werde immer mit Wehmuth bei dem Geiste verweilen, dessen schöne Phantasie in so reichen Formen die Gefühle meines Herzens ansprach.

So lange ein Herz fähig ist, sich vor den ungefälligen harten Eindrücken einer ungleichartigen Welt zu verwahren, so lange wird auch auf jedes Gemüth alles Große und Schöne, was Sie so tief zu fühlen vermögen, und mit solcher Wärme aussprechen, tief wirken. Ich hoffe, daß der Genius der Dichtkunst mir hold bleiben wird bis an's Grab, und mir solche freundliche Erscheinungen noch schenken, wie mir die Ihrige war.

Ich hoffe auch, wir sehen uns wieder; mein Antheil und meine Dankbarkeit werden stets Gefühle für Sie bleiben, die ich mir gern im Herzen aufbewahre. Möge die Welt immer Ihrem Geiste in einem hellen Glanz erscheinen und die Freude Sie begleiten! Leben Sie wohl und glücklich!

Charlotte v. Schiller.

Den tolvte Juni droge vi, i det deiligste Veir, fra Jena gjennem Lützen, og stege af et Øieblik paa Landeveien, for at betragte den poppelomringede Steen i Nærheden, hvor den store Gustav Adolf var falden. I Leipzig spiste vi Lærker, besøgte de skjønne Spadseregange og den gode Gellerts Grav.

Vi havde to Jøder med, som holdt meget andægtige Bønner paa Veien. Vi kom forbi en Galge; i denne Anledning yttrede den ene Jøde med største Bitterhed sin Indignation over den overdrevne Retfærdighed. „Sie sind froh" — sagde han — „wenn sie Einen zu hängen kriegen, damit die Gerechtigkeit nicht vergessen werden soll."

Vi overnattede i Staden „OSchaz," hvilket Navn August den Anden havde givet Byen, fordi han der havde seet en smuk Pige.

Gjennem Meissen kom vi, ad de herligste Elbegne, til Dresden. Og saaledes traf jeg atter en yndig Natur, som jeg, siden jeg forlod Danmark, endnu ikke før havde seet; thi Haugen i Weimar var vel smuk, men liden; Egnen ved Halle kan ikke sammenlignes med den sællandske, og Berlin ligger i en Sandørk.

I Dresden forlangte min Vært mit Pas. Jeg havde taget et Raadstue-Pas med fra Kiøbenhavn, fordi jeg dengang endnu ikke vidste, om jeg fik Reisestipendium. Da jeg fik Brevet fra Fonden ad usus publicos, havde jeg strax skullet forlange et ordenligt Pas hjemmefra, men det havde jeg glemt. Jeg var reist fra Halle til Berlin, fra Berlin til Weimar og Jena, uden

at nogen havde forlangt at see Pas af mig. Jeg sagde altsaa Værten her i Dresden, at jeg kun havde et danſk Raadstue-Pas, men at jeg ſtrax vilde gaae til vor Miniſter, og bede ham om et Par Linier til Hiælp saalænge, til jeg fik et franſk eller latinſk Pas fra Kiøbenhavn.

Jeg traf ikke Miniſteren hiemme; men for at legitimere mig, sendte jeg ham nogle Breve, og blandt dem Brevet fra Fonden ad usus publicos.

Miniſteren, Herr v. Bülow, lod mig kalde. Jeg kom. Han traadte mig langsomt imøde, med Papirerne i Haanden, og sagde meget alvorlig: „Jeg seer, De reiser paa Menneſkekundſkab, og De har intet Pas? Hvorledes ſkal jeg forſtaae det?" — Jeg svarede: „Deres Excellence! juſt fordi jeg ingen Menneſkekundſkab har endnu, reiser jeg, for at faae den." — „Ja, min Herre!" svarede han, „det er godt nok, De sender mig disse Papirer, for at bevise mig Deres Perſonlighed; men jeg vil ſige Dem noget! Lad os ſætte det Tilfælde: De taber disse Breve, en Anden finder dem, og giver ſig ud for Dem (vi have nylig havt et saadant Tilfælde); ſkal jeg derfor ſtrax tage ham for Dem?" — Jeg svarede: „Jeg fortænker ikke Deres Excellence i, at De tvivler om min Ærlighed; men De kan heller ikke fortænke mig i, at det er mig særdeles ubehageligt. Dog, jeg vil giøre Dem et Forſlag" — vedblev jeg lyſtigere — „De hører dog, at jeg er danſk; giv mig et Thema, hvilket De vil; giv mig Pen, Blæk og Papir; saa giør jeg Dem ſtrax et Vers derover. Saa ſkulde det dog være underligt, hvis det traf saaledes sammen, at den uretmæssige Finder af Brevene ogsaa var en danſk Digter. Dog, jeg veed et bedre Middel," vedblev jeg alvorligere, — „nede paa Gaden mødte jeg Hertugen af Weimar; han har seet mig hos ſin Fru Moder, Enkehertuginden; jeg vil bede Hans Durchlauchtighed om et Par Linier, hvormed jeg kan legitimere mig, til mit Pas kommer fra Kiøbenhavn. Jeg har alt ſkrevet hiem derom." Nu spurgte Miniſteren, om jeg ikke vilde ſidde ned, det lod ſig vel endnu altsammen bringe iſtand. Men jeg bukkede og rekommandeerte mig ſkyldigſt.

Flere Ubehageligheder forvoldte mig ikke denne visTnok utilgivelige Glemsomhed; jeg bragte Appellationsraad Körner et Brev fra Goethe; mine Landsmænd Brøndsted og Koës kom kort derpaa til Dresden; Engelbreth var alt kommen med mig; snart kom ogsaa Bisp Münter; og saaledes blev det let for mig, at bevise min Personlighed, og at der intet Ulovligt heftede ved denne. Ministeren, som slet intet havde havt at indvende mod mit Jeg, men kun tvivlet om dets virkelige Tilstedeværelse, indbød mig siden tilbords hos sig. Men jeg undskyldte mig ærbødigst. Det var mig ubehageligt, at see en Mand igien, der et Dieblik havde tvivlet om min Redelighed. Det hialp intet, at de Andre sagde mig: „Men han kiendte dig jo ikke!" — Med ungdommeligt Overmod svarede jeg: „Han burde troet mig paa mit ærlige Ansigt." — Hans Døttre traf jeg siden undertiden hos Körners; de vare meget elskværdige og aandfulde; vi talede ofte venligt med hinanden, og een Aften fulgte jeg dem lige til deres Dør.

Med Bisp Münter indtraf en komisk Scene her i Dresden, hvilken jeg, saa uskyldig som den var, dóg ikke har villet meddele i hans levende Live. Nu kan den tiene med som et Bidrag til de ikke faa Anekdoter, der fortælles om denne lærde, godhiertige Mands Distraktioner, af hvilke dog mange ere opdigtede, eller ikke vedkomme ham.

Han havde hørt, at jeg havde fuldendt min Baldur hin Gode, at jeg deri havde brugt Trimetre, Anapæster og flere græske Versformer; som en stor Ven og Fortrolig af Grækerne, som en Ungdomsven af Ewald, der ogsaa havde skrevet en Balder, ønskede han nu at høre Stykket. „Besøg mig imorgen Eftermiddag!" sagde han, „og forelæs mig Deres Baldur, saa skulle vi drikke en Kop god Thee sammen. Her i Dresden har man ingen god Thee, men jeg har taget god Thee med fra Kiøbenhavn." — Jeg kom til den bestemte Tid, men da jeg traadte ind i Stuen, fandt jeg Biskoppen omgiven af en Damp, der næsten giorde ham ukiendelig, og som var saa qvælende for mig, der traadte ind fra den friske Luft, at mit første Ord var: „Gud bevares, Deres Høiærvær-

dighed! Hvor kan De holde det ud?" hvorpaa jeg, uden at bede om Forlov, løb hen og smækkede begge Vinduerne op. — "Ja, det ryger ogsaa herinde," sagde han, „jeg begriber det ikke — midt om Sommeren, da man ikke lægger i Kakkelovnen." — „Nu opdagede jeg midt i Røgen en Theekiædel paa et Fyrfad med Kul, der ikke vare udbrændte, og gave en dødelig Os fra sig. „Det kommer fra Fyrfadet," raabte jeg. — „Ja," sagde Bispen, „det giør det tilforladelig ogsaa. Der har igien Johan (eller hvad Tieneren hed) begaaet en dum Streg. Johan! Johan! Tag strax Fyrfadet ud! Hvordan bærer Du Dig dog ad?" — Johan kom ind, satte Theekiædlen paa Kakkelovnspladen, og tog Fyrfadet ud med sig. Nu begyndte Bispen meget ivrigt at spørge mig om Baldur. Da der var gaaet en rum Tid, tog jeg mig den Frihed at minde ham om, at vi jo skulde drikke god Thee. „Det er sandt," raabte han, „det havde jeg nær glemt." Derpaa slog han en stor Haandfuld af den gode Thee (det var grøn Thee) i Theepotten, skiænkede den fuld af lunkent Vand (thi Vandet i Kiædlen var gaaet af Kog), og uden at tøve et Øieblik (da han længtes efter at høre Stykket), skiænkede han i Kopperne. De grønne, sammenrullede Blade havde ikke faaet Tid til at udfoldes, og da Theepotten havde en stor Tud, fløde adskillige Blade ud i Koppen af Tuden i samme Tilstand, som Haanden havde bragt dem i Potten. Saaledes fik jeg da „god Thee" for første Gang i Dresden, saaledes som man drikker den i China selv: med Bladene i; men havde mine Digterblade ikke smagt Bispen bedre, end hans Theeblade smagte mig, saa havde det været en Ynk.

Jeg drømte ikke dengang om, at jeg i Fremtiden skulde boe tolv Aar i Huus hos denne ædle Mand, og at han næsten skulde døe i mine Arme.

Körner havde været Schillers Ungdomsven; i hans Viingaard havde den udødelige Digter skrevet sin Don Carlos. Hele

Familien havde megen Sands for Poesie. Theodor, den tilkommende Helt og Tyrtæus, var dengang, jeg besøgte dem, en smuk florten Aars Dreng, som hørte meget fromt og opmærksomt til, naar jeg forelæste dem mine Digte. Hans Søster Emma malede smukt; en Mamsel Kunze, som var der i Huset, sang fortræffeligt. Den muntre, geniale Italiener Paër, som Napoleon siden kaldte til at være Kapelmester i Paris, kom ofte i Körners Huus, og jeg hørte ham tidt selv synge med Damerne af hans Sargino. Mamsel Stock, en fortræffelig Pastelmalerinde, Fru Körners Søster, var munter og vittig, og morede sig undertiden med at drille mig for min altfor store Ungdommelighed og Forkiærlighed for det Blomstrende

---

Det glædte mig at høre Musik i den katholske Kirke; dog var Musiken her ikke altid efter mit Sind: den var mig for sandselig, for støiende. Jeg savnede den alvorlige, høie Opløftelse, den trofaste, inderlige Følelse; og endskiøndt jeg forbauses over Sangernes stærke Diskantstemmer, kunde jeg dog ikke undlade at tænke paa disse staffels Menneskers Skiæbne, og det forstyrrede min religiøse Følelse aldeles. Jeg talede engang med en Landsmand, som havde bosat sig i Dresden, om disse Sangere, og yttrede ham min Misfornøielse. Han var et meget godt Hoved og selv en god Kunstner, men paradox og skiærende i sine Meninger. „Er De ogsaa en saadan nordisk Barbar," raabte han, „som ikke under den store Kunst et lille Offer?" — „Man skulde sætte slige Virtuoser, ligesom Basser, hen i Futteraler, naar man har brugt dem," svarede jeg; „det skiærer mig i Hiertet at see en saadan opsvulmet, svampet Halvmand. Jeg væmmes ved, at et staffels Menneske, paa hvem Menneskene have forsyndet sig, skal træde op som Ordfører for Menneskene og gale Bravourarier til Guds Ære. Det kan hverken røre, styrke eller opløfte; og hvad er Kirkemusik, naar den ikke kan det?" — Den beundrende Kiender traf paa Skuldrene og havde formodenlig Medlidenhed med mine Anskuelser. En anden Gang

stod jeg med en klog Mand for et Portrait af Goethe, som Buri havde malet, og for en Kopie af Lionardo da Vincis Christus, naar han siger: Giver Keiseren det, som Keiserens er, og Gud det, som Guds er. „Hvilken Forskiæl," sagde jeg, „paa disse to Ansigter!" — „Ja vist," svarede den Anden: „Her et Aasyn fuldt af Høihed og Uskyld, og der et Menneske, som, naar han seer ind i sit eget Hierte, finder lutter sorte Pletter." — „Pletter finde alle Mennesker i deres Hierter," svarede jeg. „Det andet er et Ideal; men det forekommer mig, uagtet sin Skiønhed, dog for qvindeligt for en Christus."

Saaledes maatte jeg for det meste hugge mig igiennem; thi jeg hørte idelig overdrevne, eensidige Meninger, ikke at tale om Mode-Meningerne. Jeg har altid ærgret mig over enhver Mode, som vilde tvinge Menneskene hen i en eensidig Retning. Nu skulde alting være Katholsk, Gammeltydsk eller Italiensk; og hvad der ikke var saaledes, det var af det Onde. Jeg følte en Drift i mig til at tage mig af den forsmaaede Omgivning og dens gode Frembringelser. I dette Forsæt var jeg bleven bestyrket af Goethe, som heller ikke kunde lide den Franz-Sternbaldiseren, som han kaldte det.

Jeg besøgte gierne Billedgalleriet. — Jeg har fortalt Læserne, at jeg ikke var ukyndig i Tegnekunsten; og alt, hvad Maleriet kan optage i sig af Poesie, kunde naturligviis ikke være fremmed eller ligegyldigt for en med Ord malende Digter. — Men det var langtfra ikke nok; det kaldte man nu noget Underordnet. Med den religiøse Følelse skulde man nu opfatte Værkerne; kun saaledes kunde man vorde Kunstindviet. Jeg tænkte: ogsaa godt! Alt Poetisk grunder sig jo tilsidst paa en religiøs Følelse; jeg kan ogsaa føle. Men igien skudt forbi! Dette blev kaldet trivielt og sentimentalt! En ophidset Phantasie skulde udsmykkes med mystiske Billeder; om end disse Billeder undertiden vare apokalyptiske, saa var det saa meget desto bedre.

Hvor let det var at vække en saadan Kunstsands i aandløse, udannede unge Mennesker, er let at begribe; og derfor traf jeg ogsaa hvert Dieblik Kunstkiendere, som ikke vidste, hvorledes egenlig en Arm eller et Been skulde see ud; der aldrig i deres Liv med Opmærksomhed havde betragtet et Menneskeansigt; som neppe kunde skille Blaat fra Grønt, men som desuagtet talede meget dybt og fornemt om gamle Mesterstykker, og saae ned med Foragt paa alt, hvad der var frembragt i deres Levetid, naar det ikke havde et vist Snit. — Naar jeg taler om pecus imitatorum, saa mener jeg naturligviis ikke de aandrige Mænd, der ved deres Skrifter have givet Anledning til slige Overdrivelser. Jeg har Agtelse for ethvert genialsk Blik, for enhver original Idee, selv om den er overdreven. Den nyere Skole havde den Fortieneste, bedre end forhen, at giøre Verden opmærksom paa den altfor lidet kiendte Middelalders Kunstværker; og jeg troer, at Malerierne fra hin Tid mere fortiente at hedde Mesterstykker, end Digtene. Hvilket Menneske med Aand og Hierte indseer ikke, at en poetisk Komposition, skiønne charakteristiske Ansigter, en levende frisk Kolorit fortiener at kaldes mesterlig, om endog det matteste Die i vor Tid strax kan opdage enkelte techniske Feil? Hvilken forstandig Kiender foragter ikke en overfladisk, flygtig, koket Maneer hos mange nyere italienske og franske Malere, hvorunder der skiuler sig ligesaa mange techniske Feil, som i hine Billeder; men hvor hverken Aand, Følelse eller Phantasie bøde paa Feilene.

Jeg skriver her ingen Kunstkritik, og skal vel vogte mig for at fylde denne Bog med vidtløftige Maleri-Bedømmelser, som Moden er, eller var. Jeg har altid søgt at danne Sands og Blik for maleriske og plastiske Gienstande, som det sømmer sig en Digter og en Lærer i de skiønne Videnskaber; men for at trænge aldeles ind i Enkeltheederne af slige Sager, maa man selv være udøvende Kunstner. Winckelmann, Lessing og Goethe have tænkt fortræffeligt over Kunstværker i Almindelighed; Wackenroder og Tieck have følt og phantaseret smukt over Billeder; og jeg har gierne og gientaget læst disse Afhandlinger og „Hierteudgydelser." Ogsaa Fiorillo og Fernow har jeg læst.

O hvor gierne saae jeg 1817 Galleriet i Dresden igien! Hvor beundrende mindes jeg Correggios herlige Billeder, af hvilke dog de i hans første Maneer forekom mig kraftigere og mere rafaelske, end den berømte Nat. Hvor glædede mig den strenge, underviisende Christus, af Giovanni Bellini; en herlig Modsætning til det søde Christusansigt af Carlo Dolce, som synes at opløse sig i Harmonikatoner. Endnu seer jeg det skiønne klare Billed af Holbein, hvor den fromme Borgemesterfamilie knælende tilbeder Guds Moder. Fuldt vel mindes jeg Rafaels herlige Lærlinges Francesco Pennis, Giulio Romanos og Andrea del Sartos Billeder. Og nu alle de nederlandske og flamske Herligheder af en muntert og sanddru opfattet Natur; hvortil vi dog have Mage i vort eget Kiøbenhavn.

Jeg besaae førstegang Galleriet i Dresden med en Veninde, et hiertensbravt midaldrende Fruentimmer, en Mamsell Alberti, men som i høi Grad var anstukken af det nyere Sværmeri. Med hende traadte jeg hen for Rafaels Madonna. Jeg forbauses over den overordenlige Skiønhed og Sandhed i dette Billede; men da jeg saae min Veninde grædende og næsten knælende, som en Katholikinde for Helgenbilledet, og hun i en Omvendelsestone spurgte mig: „Nu Oehlenschläger? Hvad siger De nu?" svarede jeg koldt: „Det er meget smukt!" — „Gud i Himlen!" raabte hun sukkende, „smuk kalder De Rafaels Madonna?" — „Kiære Veninde," svarede jeg venlig, „sig mig blot een Ting: troer De, at Rafael vilde været istand til at male saadant et Billede, hvis han havde staaet saaledes og grædt?"

Jeg traadte siden alene hen for dette herlige Billed, og begreb ikke, hvor saamegen jomfruelig Sindsro, Skiønhed og naiv Barnlighed kunde give Anledning til Sønderknuselse og veemodige Betragtninger. At Maria med Jesusbarnet syntes at svæve op til Himlen fra Jorden var jo atter herligt og lystigt; det giør enhver reen uskyldig Siæl. Jeg skrev, da jeg kom hiem, et dansk Digt over denne Gienstand, som jeg siden har brugt i min Novelle Munkebrødrene.

Endnu et Par andre tydske Smaadigte forfattede jeg i Dresden, for at give mit Hierte Luft; thi jeg befandt mig vir-

kelig mellem Kunstkiendere, som en Mand, der sidder imellem en gloende Ovn og et aabent Vindue, hvor det trækker fælt; saa at hans ene Side bliver ganske heed, og den anden ganske kold. Den hierteløse Demonstreren efter spidsfindige, eensidige, abstrakte Regler var mig ligesaa modbydelig, som sygeligt Sværmeri. Af disse Stykker leveres her nye og bedre Oversættelser, end de, der staae i de samlede Digte.

Kunstnerens Morgen- og Aftenbøn.

O evige Gud! hvad ret er Dit,
Dybt i et Menneskebryst,
Det bevæger sig skiønt og frit,
Er ei Smerte, men Lyst;
Virker i Daad, i dristig Flugt,
Sundt, i Naturens Skiød;
Skiller ei Livet ved Blomst og Frugt,
Elsker ei Knokler og Død.
Christus forlod den skumle Grav,
Kort til Helved sig kun begav,
Sidder nu ved Guds høire Haand,
Dømmer med ham og den Helligaand.
Bort sørgmodige Munkedunst!
Sukken og Græden er ingen Kunst.

Kraftigt stræbe,
Aandeligt virke,
Det Onde dræbe —
Det er Guds Kirke!
Saa skulle vi virke!
I Livstæppet virke
Bladene skiønne,
Det Eviggrønne.
Til Maalet lange,
Fremfor Mange.

Den dyrker Gud, som et Værk fuldender,
Guds Billed Billedet skiænker paany.
Til Helved døsige Taager flye!
Derpaa her række vi Broderhænder.

Kritikaklers Litanie, at synge paa den store Bededag.

Ak Herregud! lad mig sælle Skind
Ei bilde mig altfor meget ind!
Lad mig i Ord, i Farver, i Toner
Ei see blot mechaniske Konstruktioner.
Læg mig lidt i Ovnen, kiære Herregud!
Jeg fryser og seer saa ilde ud.
Blæs mig lidt meer af Din Aand i Næsen,
At fromt jeg maa erkiende Dit Væsen;
Ei stole kun paa min Klogskab stærk,
Men føle Din Kraft i en Mesters Værk!
Amen!

Men skal jeg gaae fremdeles i Taaget,
Oplad saavidt mig dog Øielaaget,
At jeg kan min egen Blindhed see,
Og ikke tage Din Ild for Snee!
Lær mig at indsee tydelig ret:
„I Parterret man kommer ei uden Billet!"
Lad mig ei meer, som en opbragt Vædder,
Stange med min Spidsfindigheds Naal!
Lær mig heller at tage Maal,
Som en Skomager eller Skrædder.
Kunsten ei taber derved, jeg vædder!
Og derved jeg min Ære redder.
Kyrieeleison! Amen!

Men at disse herlige Værker ikke bragte min Siæl til blot polemiske Udbrud, viser Fragmentet af et Brev, som jeg, strax efter at jeg havde været i Billedgalleriet, tilskrev min Christiane:

„Igaar var jeg førstegang i Billedgalleriet. Hvad skal jeg sige Dig om to Timers Ophold mellem disse Herligheder? Det er som det første søde Kys af den Elskede. Sandelig! jeg kom

„in ein' Gallerie
Voll Menschengluth und Geistes;
Mir ward es da, ich weiß nicht wie,
Mein ganzes Herz zerreißt es.
O Maler! Maler! rief ich laut,
Belohn' Dir Gott Dein Malen;
Und nur die allerschönste Braut
Kann Dir für uns bezahlen."

Og dermed ere de ogsaa betalte. Thi den skiønneste af alle Piger, Udødeligheden, har hævet dem i sine Arme og krandset dem med evige Laurbær. Naar man saadan i nogle Øieblikke med et flygtigt Øie betragter den koncentrerede Kraft af Aarhundreders Genialitet og Flid, da bliver man tilmode, som om Gud i en Aabenbaring lod Historien gaae tilbage og vise sig for os. Og det giør han! Livets store Mirakler yttre sig ved Troldmændenes Kraft og Bud, og disse Troldmænd ere Kunstnerne. O, hvor takkede jeg Gud, at jeg ogsaa er en Kunstner, da jeg med bævende Skridt giennemvandrede Kunstens Tempel, at ogsaa jeg havde dannet og skulde danne Billeder, som vilde indgyde Glæde og Andagt i kommende Slægters Bryst; naar længst mit Hjerte havde ydet sin sidste Saft til en lille snart visnende Gravblomst, og mit Støv havde blandet sig med min Moder Jordens Støv. Levvel, min bedste Christiane!"

Jeg giorde Bekiendtskab med Maleren v. Kügelchen, en duelig Kunstner og fornuftig Mand, der ikke var anstukken af

den nyere Sygdom. Han malede mit Billed, der formodenlig endnu findes i Dresden.

Han malede ogsaa Philosophen Adam Müller, hvis Forelæsninger jeg hørte, men som ikke synderligt opbyggede mig. — Mærkværdigt nok havde Kügelchen, da jeg havde giort hans Bekiendtskab, fuldendt et stort Maleri, der forestillede den af en Diskus saarede Hyacinth, døende i Apollos Arme. Var det en Anelse om Din egen Skiæbne, stakkels Kügelchen? Hans Liv var mærkværdigt. Som Yngling forelskede han sig i en adelig Frøken; Faderen sagde, at naar han havde erhvervet sig saa stor Formue, at han kunde leve uafhængigt, og saa vilde lade sig nobilitere, skulde han faae hende. Kügelchen var tilfreds med dette Forslag, drog til Rusland, hvor just Keiser Alexander var kommen paa Thronen, og skiænkede en stor Mængde Guldbaaser bort, med sit Billed paa. Alle disse Billeder fik Kügelchen at male, og han havde vundet saa stor Færdighed i at træffe Keiseren, at han kunde giøre det ud af Hovedet, saa tidt det skulde være. Herved vandt han en betydelig Formue, lod sig adle, reiste tilbage til Tydskland, ægtede sin Brud og var lykkelig i mange Aar. Men han havde dog altid et underligt melancholsk Træk i sit Ansigt, som var paafaldende. For faa Aar siden, da han havde kiøbt en Viingaard i Nærheden af Dresden, og ret vilde nyde Høsten og Vinteren af sit Liv i sin Familjes Skiød, blev han en Aften myrdet paa Veien, hvor ellers aldrig nogen blev overfaldet, af et Menneske, der blot vilde bemægtige sig hans Klæder, for at sælge dem. Nøgent og henslæbt paa en afsides Mark, fandt den ulykkelige Søn sin Faders Liig følgende Dag. Hvilken besynderlig Overgang fra Lykke til Ulykke i et Menneskes Liv!

Medens jeg var i Dresden, vilde mine Landsmænd Brøndsted, Koës og Engelbreth giøre en Fodreise i det sachsiske Schweiz; de snørede deres Bylter paa Ryggen, og vilde have mig med. Men det var mig for hedt midt om Sommeren; jeg

vidste forud, at Solheden og Afkiølingerne vilde skaffe mig en stærk Snue paa Halsen, som strax forstyrrede Fornøielsen, og jeg sagde: „Nei, Børn! drager bort i Fred! Jeg er ingen af de Elskværdige, som Nymphe siger i Goethes lille Forspil „Was wir bringen", der giøre sig det saa suurt med overalt at opsøge de hulde Natursćener. Nu er jeg i Dresden, og her vil jeg i Ro og Mag nyde min Dresdnerglæde. Jeg holder mere af en god enkelt Ret, end af mange Smaaretter, hvorefter man beregnende skal inddele sin Appetit."

Vennerne forestilte mig, at disse Sophismer kun vare en slet Erstatning for Riesenbiergenes Skiønhed; men jeg sagde dem Farvel, og ønskede, at Rübezahl ikke maatte giøre dem altfor mange Hokuspokus paa Veien i Biergene, og de ginge. For at faae frisk Luft, vandrede jeg om Eftermiddagen ud af Byen til et Theater, som jeg troer man i Spøg kaldte Saloppen, og som ikke havde meget at betyde. Men det var en smuk Spadseregang, som fra Kiøbenhavn til Frederiksberg, og Stedet var behageligt. I kiølige, grønne Skygger kunde man sidde udenfor og spise Iis, naar man ikke vilde see Komødien derinde. Her traf jeg engang Zacharias Werner, der var meget venlig og huldsalig imod mig, men forsvandt strax igien som et Stierneskud; først tre Aar derefter giorde jeg i Coppet hans egenlige Bekiendtskab.

Jeg gik ogsaa hver Dag i Billedgalleriet, besaae Antikerne og de Mengsiske Afstøbninger. Paa Antikerne vare saa mange Lemmer saa slet restaurerede, at de virkelig lignede Pølser og Buddinger fra en eller anden Restauration i Byen.

En Formiddag, da jeg kom hiem, fortalte Pigen, at der havde været en vis Hr. Ludvig Tieck, som vilde besøge mig. Jeg løb strax op i Galleriet igien, i Haab om at finde ham. Der traf jeg Hr. v. Rumohr, hans Reisefælle, som bragte mig op i Bibliotheket, hvor Tieck sad over et gammelt Manuskript af Heldenbuch. Han ilede mig venligt imøde; vi talede

fortroligt og tillidsfuldt med hinanden som Brødre, der have været adskilte i lang Tid. — Hans smukke, charakteristiske Ansigt, hans skiønne Organ, hans beundringsværdige Veltalenhed, hans aandfulde brune Øine indtoge mig strax personligt for ham, og jeg behagede ogsaa ham. Jeg tænkte paa det skiønne Forhold mellem Franbs og Sebastian, mellem Albrecht Dürer og Lucas van Leyden, i hans Sternbald; og i de faa Dage, vi vare sammen her, levede vi ogsaa ganske saaledes som hine Kunstnere med hinanden. Jeg forelæste ham min Hakon Jarl, endeel af Aladdin og Aarets Evangelium. Han ydede mig sit hierteligste Bifald, og beklagede, at Novalis ikke levede og kunde høre Aarets Evangelium. Jeg spiste en Middag med ham og Rumohr; Tieck og jeg drak Broderskab. Han forelæste mig Holbergs Hexeri eller blind Allarm, af den gamle tydske Oversættelse; jeg beundrede hans Forelæsertalent; det morede mig, at han tog Holberg noget anderledes, end vi Danske ere vante til; det klang mig som mit Modersmaal i en deilig fremmed Piges Mund, yndigt, skiøndt med en noget udenlandsk Accent. — Vi disputerede ogsaa lidt imellem; men venligt, uden Bitterhed. Jeg tilstod ham, at hans Kiærlighed og Beundring for den gammeltydske Poesie forekom mig noget overdreven; at den gamle Tid vel havde været meget poetisk, men ikke frembragt store Poeter. Stof til Digtning gav den fuldtop; de gamle Digtninger vare mærkværdige, havde skiønne Steder, og vare fulde af herlige Motiver. Ogsaa meente jeg, at man ikke altfor meget skulde tale Aristokratiets og Hierarkiets Sag, og ikke skiænde formeget paa Oplysningen. — Tieck billigede forresten slet ikke de giengse Overdrivelser, og det tosse-andægtige Væsen ærgrede ogsaa ham. Rørte vare vi begge ved Afskeden.

Kort efter Tiecks Bortreise spurgte mig en Hr. v. Zeschwitz, som jeg havde giort Bekiendtskab med, om jeg vilde tage ud med ham, og besøge hans Broder Amtshauptmanden, der

boede en Miils Vei fra Dresden. Jeg tog gierne imod Tilbudet, og den joviale Amtshauptmand kom mig meget venligt imøde. Han var ugift, og beboede et stort Huus med sine Folk. Munter og ligefrem spurgte han mig strax, om jeg vilde giøre en Reise til Töplitz med ham næste Dag? „Jeg har min egen Vogn," sagde han, „vil De giøre mig den Fornøielse at være min Giæst og reise med, saa bliver Reisen mig dobbelt behagelig." — Uden at betænke mig længe, svarede jeg: „Meget gierne! men jeg maa først til Dresden efter mit Tøi." — „Saa lader jeg strax spænde for," raabte han; „De kiører til Dresden, henter Deres Tøi, kommer igien, bliver hos mig i Nat, og imorgen begive vi os paa Veien." — „Med Fornøielse!" svarede jeg. — Og da jeg kort derpaa rullede til Dresden, tænkte jeg: Det er en anden Sag! Saaledes seer jeg gierne det sachsiske Schweiz. Var det nu ikke godt, at jeg ikke lod mig forføre af de fodreisende Landsmænd?

Tilforn havde jeg af Egnen omkring Dresden kun seet det skiønne Tharand, hvilket havde en dobbelt Interesse for mig, fordi Steffens der havde tilbragt et mærkværdigt Aar af sit Liv. — Nu kiørte jeg med min muntre forekommende Amtshauptmand til Töplitz, og fik med det samme noget af Bøhmen at see. Utallige store Krucifixer og Helgenbilleder kom vi forbi. I Töplitz var en smuk Park, fuld af Herrer og Damer, et net Theater, lystig Musik, godt Værtshuus. I Aussig gik vi i Kirke. En Moder traadte just ind med sin lille Datter, i det samme som vi; hun sprængte Barnet noget Vievand i Ansigtet af det ved Døren staaende Kar. Den lille Glut vidste endnu ikke, hvad det var, blinkede og gned sine Øine med de nydelige buttede Hænder: et deiligt Billed, mellem Kirkepillerne, medens Solen sendte sin Straale fra Vinduet skraaes igiennem den kiølige Hal. — Paa Elben seilede vi til Schandau, men kom post festum; der var kun endnu henved et Dusin Badegiæster. Paa Königstein, en uovervindelig Fæstning, opført af den store Bygmesterinde Natur, forbausedes vi over den dybe Brønd,

der gaaer 900 Alen lodret ned giennem Porphyren. For at sandseliggiøre os Dybden, nedfirede Folkene der først en Krands med tændte Lys. Skinnet tabte sig meer og meer, og syntes tilsidst reent at gaae ud; men pludselig begyndte det at lyse paany, og det var Gienskinnet af Brøndens dybe Vandflade. Derpaa blev der hentet en Tønde Vand op, og i et gammelt Glas, hvorpaa der var indgravet Vers, rakte man os det diamantklare Vand; en Gave fra Underverdenen, Kæmpen Ymers iiskolde Blod. Saa blev der kastet en Spand Vand ned; jeg lyttede forgieves, vendte mig til min Reisefælle og sagde: „Jeg har intet hørt, hørte De noget?" — „Tys!" hvislede han, og i det samme faldt først Vandet med raslende Lyd. I slige Øieblik tiltaler den evige Naturkraft fra det Fierne vor Siæl med store Telegraphbogstaver.

Paa Elben seilede vi tilbage til Dresden, og naar jeg undtager den trykkende Middagshede, havde vi en meget behagelig Reise, og saae de herligste Udsigter og Fieldegne.

Jeg sad allerede flere Dage rolig hiemme igien ved mit Skriverbord, da mine Landsmænd endelig kom tilbage fra deres Fodreise, og traadte ind i Stuen saa solbrændte som Tatere. — „Et!" raabte jeg, „ere I endelig der igien? Almægtige Gud! hvorledes seer I ud? Rübezahl har jo sværtet Eder til Morer." — „Men saa have vi ogsaa seet noget!" svarede Brøndsted med stolt Selvbevidsthed. — „Og om jeg nu havde seet ligesaa meget som I, skiøndt jeg alt sidder flere Dage her igien ved mit Arbeide?" Jeg fortalte dem mit Eventyr. — „Jo større Skiælm, jo bedre Lykke!" raabte de Alle. — Kort derpaa reiste Engelbreth til Danmark, og jeg, som først havde isinde at drage til Wien og til Italien, besluttede at ile over Weimar til Paris med Koës og Brøndsted, for at blive i deres Selskab.

Førend jeg reiste fra Dresden, fik jeg et Brev fra min Søster:

— — „Jeg har siden sidst begyndt paa to Breve til Dig, men jeg var saa ilde tilfreds med dem, at jeg rev dem istykker; hvilket jeg ogsaa gierne giorde ved dette; thi jeg er aldrig fornøiet med, hvad jeg skriver; der staaer aldrig, hvad der skulde staae, og kort — jeg kan kun saa daarligt skrive. — Denne Sommer have vi ei Værelser paa Frederiksberg, men derimod har Fader overladt mig et af sine. Ørsted kommer ud hver Aften, og gaaer ind om Morgenen til Byen. Jeg har det saa godt; jeg lever ret, som da jeg var hiemme; jeg sidder i den lille Hauge og syer, gaaer i Søndermarken, og kommer kun til Byen to Gange om Ugen, naar jeg har Spillemester. Hver Søndag Formiddag er Anders hos mig og læser mig for i Fichte. Vi sidde da gierne i Haugen, for ret at have Ro; han forklarer mig, hvad jeg ikke forstaaer, og jeg kan aldrig sige Dig, hvor lykkelig jeg er, naar jeg ret fatter og forstaaer det; det forekommer mig, som jeg havde en Aabenbaring. Jeg skrev Dig sidst til, at jeg læste Winckelmann, og at det naturligviis maatte forstærke min Længsel efter at see Kunstværker. Jeg har seet en svag Kopie af Raphaels atheniensiske Skole og en Hob Tegninger af Raphaels herlige Hoveder hos Maler Cabot, en Kopie af Christi Jordefærd og en lille Madonna, som han paastod virkelig er af Raphael. Hos en Maler Hansen, der nylig er kommen fra Rom, har jeg seet en Kopie af Correggios velsignede Magdalena, som han selv har malet.*) Hun ligger i en Skov og læser. Jeg blev ganske henrykt over det fortryllende Spil af Lys og Skygge. Alt dette, kiære Adam, er Ting af stor Værdie for mig, men intet i Sammenligning med hvad Du kan see.

Jeg har endnu ei takket Dig for Din Hakon Jarl. Hvor kan jeg det? Jeg har i Stilhed takket Gud, fordi Du har skrevet den. Jeg taler kun med Enkelte derom; thi mig synes, de Fleste bør ikke understaae sig at snakke om den; thi deres

*) Denne Kopie kiøbte Grevinde Schimmelmann siden af Hansen, forærede mig den, og den hænger — 37 Aar efterat Sophie saae den — ligeoverfor mit Skriverbord.

Roes forekommer mig den uværdig; kort — jeg mener de skulle tie. Jeg har nu hørt den fire Gange, og kan den temmelig udenad. Jeg har i denne Sommer førstegang lært flere af Siællands skiønne Egne at kiende. Vi have været i Helsingør, Fredensborg, Frederiksborg, Hirschholm, Frederiksdal. Før kiendte jeg jo intet Andet, end Frederiksberg; og skiøndt det vel forekommer mig at være vel saa kiønt, som noget andet Sted, saa har dog Forskielligheden af Situationerne inderlig glædet mig. Det er vel herligt, fra vort Frederiksberg at skue ned paa alt det, som omgiver os, men det er ogsaa usigelig behageligt, i det rolige Fredensborg at føle sig ligesom omfavnet af den hele Natur; og da Frederiksborg pludselig traadte frem af Skoven, faldt det Sted mig ind:

„En herlig gammel Helt er Hakon Jarl,
Han kneiser o.s.v."

Jeg har aldrig havt saamegen Lyst og Livskraft, som paa denne Reise; jeg var ret lykkelig og tænkte ofte paa Dig. Lever jeg, til Du kommer hiem, saa ville vi giøre denne Tour sammen. Levvel! Gud velsigne Dig!"

I dette min Søsters Brev laa et lille Brev fra min Fader paa Tydsk, som han ikke havde skrevet i mange Aar. Det hedder deri:

„Es freuet mich, daß es Dir so wohl geht, und daß Deutschlands Apoll Dich so liebreich aufgenommen hat. Nun bist Du in Deinen männlichen kraftvollen Jahren; fliege mit Adlersflügeln, Deiner Kraft gemäß, damit Du der Sonne so nahe kommst, wie die Natur der Dinge es erlaubt. Ich sehe aus Christianes Brief, daß Du jetzt ein ganzer Deutscher geworden bist. Darum habe ich diesmal diese Sprache gewählt."

Men hvorledes vi alt i Weimar traf Paris, faaer Læseren at høre i det Følgende.

Jeg læste dengang endnu ingen Aviser. Det er ubegribeligt, hvor unge Folk, som elske Historien, saa lidet kunne bekymre sig om de politiske Begivenheder, da disse dog ere Dagens Historie. Vidtløftige diplomatiske Tirader og Taler i Fredstider, hvormed Aviserne ofte ere fyldte, skrække derfra, indtil det bliver en Vane, ikke at bryde sig om slige Sager; og skeer da en vigtig Bedrift, saa veed det unge Menneske i Begyndelsen ikke ret at orientere sig. Dette er da den modsatte Yderlighed af den, mange Ældre forfalde til, der for lutter Avislæseri tidt ikke faae Tid til at læse et fornuftigt Ord.

Nu vidste jeg vel, at Preussen og Frankrig førte Krig mod hinanden; men at Napoleon vilde sammendrage sine Hære mellem Elster og Saale, og saaledes skiære de forenede Armeer fra Elben, vidste ei engang endnu de tydske Generaler, hvor kunde da en ung dansk Poet vide det? — Bedre havde det vist været at reise til Wien; men Brøndsted og Koës, der vare ivrige Avislæsere, forsikkrede mig, at det havde ingen Nød. Jeg lod altsaa staae til, for ikke at skilles fra de kiære Landsmænd, og for at see Goethe engang endnu.

Da vi kom til Weimar, traf vi ham i Skuespilhuset i hans Loge. „Nu ere I," sagde han, „hvor I ikke burde være; men siden I engang ere her, saa værer velkomne!" Denne Aften og næste Middag tilbragte jeg endnu hos ham i Fredens Behagelighed. At reise videre, fandt vi ikke raadeligt; vi besluttede at blive i Weimar, for at oppebie Sagens Udfald, og det fik vi da ogsaa snart at see i Nærheden.

Det preussiske Hovedqvarteer kom til Weimar; Kongen og Dronningen ogsaa. Hver Dag saae vi Gaderne fulde af velborne preussiske Officerer, der talede meget Vigtigt med hverandre, og saae i Papirer. Der blev spillet Komødie hver Aften. Leiren var slaaet udenfor Weimar; jeg gik igiennem den med Goethe, og tænkte paa Wallensteins Leir i Schillers Drama. Hvilken forunderlig, stor, bevægelig By, fuld af smaa Hytter,

hvor selv de vildeste Krigere dog nogle Timer i Døgnet maae holde Fred, medens de spise, drikke og sove. Marketendersterne ere et eget Folkefærd. Endnu trænger Krigeren til Qvindens Pleie, og en Marketender er intet imod en Marketenderske. Jeg tænkte paa den fortræffeligt Skildrede i Wallensteins Leir, ogsaa paa den letfærdige Courage, i den gamle Roman af Simplicissimus; og endelig paa de cimbriske Qvinder, som fortvivlede hængte sig i Hestehalerne, naar deres Mænd flygtede tilbage fra det tabte Slag.

Nu nærmede sig den 14de October 1806. Allerede et Par Dage i Forveien hørte vi Kanonerne dundre langt borte. Nu kom de nærmere. Man havde i Førstningen slet ingen Idee om, hvor Slaget skulde staae. Jeg løb fra Værtshuset Elefanten, hvor jeg boede, hen i Goethes Huus. Der gav man mig den Trøst, at Kampen trak sig bort fra vor Egn; men da jeg gik hiem, stod Satirikeren Falk, bleg og ubevægelig som en Billedstøtte, paa Gaden. Han forsikkrede mig, at Alting var tabt! — Nylig havde vi seet preussiske Ryttere paa Torvet handle med erobrede franske Heste; nu flygtede Preussere i Hobetal fra Slaget, giennnem Byen, med hængende Tøiler i fuldt Fiirspring. „Hvor gaaer Veien til Biergene?" raabte de, idet de ilede os forbi. — „Her ere ingen Bierge!" — „Hvor gaaer da Veien hen, hvor der ingen Franskmænd ere?" spurgte de, og uden at oppebie Svar, forsvandt de ud af Byen igien som en Trækvind.

Der var bragt en saaret ung schlesisk Officeer i vort Værtshuus. En Kanonkugle havde taget ham et Stykke Kiød bort af Laaret, og han var plyndret. Brøndsted laante ham en ikke ubetydelig Sum Penge. En Feldtskiærer, en naragtig Fyr, som i Fredstid vilde have moret os, mishagede os nu i høi Grad. Han løb omkring i bare Skiorteærmer med en stor, lang, trekantet Hat paa, og neppe havde han forbundet det arme Men-

nesse, førend han løste Bindet op igien, for at giøre det bedre, — eller slettere. Den Saarede døde et Par Dage derefter; og der havde vel ingen Hiælp været for ham, om han end var falden i bedre Hænder. Et Aar derefter fik Brøndsted sine Penge sendt fra Schlesien, med stor Tak fra Forældrene, fordi han havde vederqvæget deres Søn i Dødsstunden.

Midt under Slaget læste jeg Smollets Peregrine Pickle, som kiedede mig uendeligt; og jeg begreb ikke, hvor man poetisk kunde være saa trivial, naar det i den virkelige Verden gik saa høitideligt til. Nu begyndte de Franske at skyde med Kanoner ind i Byen. Ved det første Skud, hvorved Huset rystede, gik jeg uvilkaarligt hen, og lukkede det aabentstaaende Vindue. Jeg maatte lee ad min Forsigtighed, da jeg blev mig den bevidst. Jeg satte mig paa Trappen i en Kiælderhals, for ikke at blive saaret, og da Brøndsted og Koës saae, at jeg havde Mod nok til at være min Frygt for Kanonkuglerne bekiendt, fulgte de mit Exempel.

Flygtede Preusserne ind i Byen, saa forudsaae vi, at det vilde gaae her som i Lybek. Det var en rædselfuld Forestilling. Jeg begyndte paa Kiældertrappen ogsaa at føre en lille Krig mod mine Landsmænd, og at giøre dem Forekastelser, fordi de ikke havde læst Aviserne bedre, da de dog gave dem af dermed, og fordi de havde forført mig fra at udføre, hvad et sundt Begreb havde raadet mig til. De forsvarede sig saa godt de kunde; vi fandt det snart raadeligt at slutte Fred indbyrdes, og trøstede os med, at vor danske Neutralitet vilde beskytte os. Kanonskuddene ophørte lidt efter lidt. De Penge, vi alle Tre skulde leve en heel Vinter af i Paris, havde vi just hentet i Leipzig, i gode Napoleonsdorer. Vi deelte Summen i tre lige Dele, og bandt dem i vore Halstørklæder, bag i Nakken, hvor Franskmændene let vilde have fundet dem, hvis ikke Lykken havde været bedre end Forstanden.

Pludselig blev det stille i Weimar, som i en Grav. Alle Kramboder vare lukkede, intet Menneske var der paa Gaderne, og Oktobersolen skinnede igiennem Krudtdampen, der opfyldte Luften som en bleg Nattemaane. Nu rede Franskmændene i Førstningen ganske ordenligt flokkeviis ind i Byen, og indqvarterede sig i Husene. Vor Vært var aldeles fortumlet i Hovedet, omfavnede en lille Dreng med skiæve Been, og raabte: „Ak, mit kiære Barn! naar De kun ingen Fortræd giøre Dig!" Jeg tænkte paa Apothekeren i Aladdin. Vi raadte Værten til at lukke alle Skabene op, og at komme Husarerne, der nærmede sig, imøde med Hiertestyrkninger. Otte smukke, solbrændte Mænd, ganske forpustede og hede af Kampen, holdt i Porten. „Bourgeois!" raabte de fra deres Heste, „du vin! de l'eau de vie, du Kirswaser!" Værten kom ud med Flasker; de satte dem for Munden og tømte dem i lange Drag. Derpaa stege de af, og gik ind i Stuen; meest Underofficerer. Vi viste dem vore Passer, og beraabte os paa vor danske Neutralitet. De forsikkrede os høfligt, at vi havde intet at frygte for. Om Preusserne sagde de: „Ils se battent bien, mais ils ne comprennent pas la guerre." Den ene Underofficeer vilde kiøbe sig en varm, ulden Nattrøie. Vi lode strax en Kræmmer hente; Krigsmanden fik Trøien, og spurgte om Prisen. Vi traf Kræmmeren i Kiolen; han forstod os, og forsikkrede, at han ikke tog en Skilling derfor. „Ah Monsieur! vous êtes tres honnête!" sagde Franskmanden, og Kræmmeren skyndte sig bort, for ikke at sælge flere Trøier paa den Maade.

Nu satte Franskmændene sig tilbords, og uagtet den overordenlige Mængde, der var trængt ind i Staden og fyldte alle Huse, fandt der dog en fuldkommen Stilhed og Rolighed Sted i de første Timer; hvilket ikke er at undres over: de kom Alle fra Slaget, og vare trætte, hungrige og tørstige.

„Men da til Maden og Driffen var stilt den higende Længsel,"

og da de i „Samtaler havde glædet sig med hverandre" over

det vundne Slag, — da gik de ud paa Eventyr, for at søge Bytte, og da begyndte Ulykken.

Lykkeligviis havde vi faaet meget skikkelige Krigere i vort Huus, som hialp os at forsvare Porten imod Mængden, der vilde trænge ind. En afskyelig Marodeur vilde just snige sig til os, da vor brave Underofficeer tog ham i Nakken og kastede ham ud i Rendestenen med de Ord: „Brigand! je t'écraserai la tête!“ Med Stene og Bielker spærrede vi nu Porten. Ude paa Torvet bivouakeerte i hundredeviis Soldaterne, der ikke havde faaet Rum i Husene. Deres Geværer stode opstillede i Pyramider; de laae selv paa deres Kapper, og der brændte Ild, som de kunde varme sig ved.

Trætte af Dagens Spænding og Ængstelser kastede Koës og Brøndsted sig paa Sengen, og jeg mig paa Sophaen. I øverste Stokværk havde vi faaet et Par smaa Værelser; Franskmændene svirede nede i Stuen, og lode sig ikke forstyrre i deres Glæde af den unge schlesiske Officeer, som laa og drages med Døden paa en Bænk ved Siden af dem. — Jeg var endelig indslumret, da en Lyd igien vakte mig; det kom mig for, som jeg hørte Katte miaue. Jeg slaaer Øinene op: — det er ganske lyst i Stuen; jeg træder hen for Vinduet — Byen brænder! Jeg hører atter det sælsomme Skrig — Det er hylende Qvinder og Børn!

Et græsseligere Øieblik har jeg ikke oplevet. „Gud!“ raabte jeg, og vred mine Hænder, „til hvilken Rædsel ere vi her letsindigen hidilede.“ Magdeburgs Forstyrrelse stod klart for min Indbildning. — Lykkeligviis blev Ilden strax dæmpet, som nogle Nidinger havde tændt, for ved Branden bedre at kunne plyndre. Vort Huus blev skaanet. Staden blev, i det Hele taget, plyndret; ellers foregik der ingen Forbrydelser. Vor Værts Fader havde mistet et Jernskriin i sin Kiælder, hvori han havde 6000 Rdlr. Var det nu, forbi vi boede i Qvistkamrene, eller var det vor danske Neutralitet, eller, som sagt, den blotte Lykke, der be-

flyttede os? nok: vi mistede ikke een af vore i Halstørklæderne bundne Guldpenge. Dagen efter Slaget kom Generalerne Augereau og Berthier til at boe i Elefanten; de toge rigtignok hele Huset i Besiddelse, med Kiøkken og Kiælder; men lode os dog beholde vore Qvistkamre. Kun maatte vi den hele Dag nøies med en Brødskorpe og et Glas Viin, medens de franske Officerer dernede fraadsede og svirede. Men den Trøst havde vi, at see en Skildvagt som Sauvegarde udenfor Huset. Saasnart Napoleon kom, ophørte Plyndringen, men desværre for silde. Der var ikke stort meer at tage. Røveriet blev strengt forbudt, og vi hørte daglig syv, otte Gange Bøsserne knalde i Haugen, hvor Tyvene strax bleve skudte. Da Keiseren kom, skal han have raabt til Hertuginden, der modtog ham i Slotsporten: „Eh bien! vous avez voulu la guerre! La voilà!“ Men snart vandt hun ham ved sin Sagtmodighed og sin Forstand. General Schmettau blev et Par Dage derefter begravet af Franskmændene med alle militaire Honneurs; det forekom de dybt nedbøiede Tydskere, der vare tilstede, som om Tydsklands Frihed og Selvstændighed bleve begravede med den Afdøde.

En ung halvvoren Knøs, Boie, af Voß's Bekiendtskab, var lystig og vel tilmode, og da han kunde lidt Fransk, brugte man ham som Tolk. Vi gik en Dag sammen med ham ud af Huset, hvor Skildvagten stod. „Qui êtes vous?“ spurgte Soldaten stolt. — „Je suis un espion!“ svarede Ynglingen lystig. — „Comment?“ raabte den fortørnede Franskmand, og fældede Geværet. Vi bade ham, for Guds Skyld, ikke at tage den unge Galnings „mauvaise plaisanterie“ ilde op. Med Møie beroligede vi Krigsmanden, som vilde arrestere Spionen: endelig lykkedes det os dog at befrie ham. Vi frabade os slige dristige Spas oftere.

Goethe holdt Bryllup midt under Slaget med Mamsel Vulpius. For at skaffe sin Søn gifte Forældre, havde han vel

længe tænkt paa dette Skridt; men for at undgaae det Komiske, der ligger i, naar et ældre Par ender med Begyndelsen (le commencement de la fin, som Talleyrand kaldte det, da Napoleon begyndte at dale), havde han vel opsat det, og for, ligesom Tell hos Schiller, at skyde Bletten af Sønnens Hoved, medens Geßler kivedes, gik han hen i Kirken med sin gamle Huusholderske, mens Kanonerne ringede med deres forfærdelige Klokker paa Jenas Mark, og kom tilbage med hende, uden at det gjorde mindste Forandring i nogenting, kun at hun nu heed Frau Geheimeräthin v. Goethe. Naar man saae hende, kunde man aldrig begribe, hvorledes hun var bleven Goethes Elskede. Hun lignede hverken „Lottchen, Gretchen eller Clärchen", hverken Leonorerne eller Iphigenia; skulde det være nogen, blev det Bruden fra Korinth, men i en modsat Retning; thi det var ikke Aanden, men Legemet, der spøgede. For Poesie havde hun slet ingen Sands, og Goethe sagde selv engang i Spøg: „Es ist doch wunderlich, die Kleine kann gar kein Gedicht geverstehn." Men hun havde været en frisk Pige i sin Ungdom, fyldig og rødmusset var hun endnu; men aldeles af den nederlandske Skole, skjøndt, som sagt, langtfra ingen Clärchen. Hun var en Søster til Rinaldo Rinaldinis berømte Forfatter, og Rinaldo Rinaldini havde utaaskee en tidlang flere Beundrere i Tydskland, end Wilhelm Meister. Den nygifte Kone viste altid sin Mand Ærbødighed, og kaldte ham altid „Hr. Geheimeraad." Dette gjorde vi Andre med. Da jeg i Førstningen kaldte ham Excellents, sagde han godlidende: „Lad det blive ved Geheimeraaden!" og denne Titel klinger i Tydskland meget borgerlig. Fru Goethe var af en rask bevægelig Natur, og syntes ikke ret om det stille Liv, hendes Mand førte. „Hr. Geheimeraaden og jeg" — skal hun engang have sagt — „sidde altid og see paa hinanden. Det bliver man ogsaa kied af." Skuespillerpersonalet hyldede hende ellers med megen Opmærksomhed, og fik ofte ved hende sat Et og Andet igjennem. Goethe var nemlig Chef for Theatret, og det mærkede man. Skjøndt Hertugen ikke havde Raad til at lønne store Talenter, vidste Goethe dog mesterligt at bruge, hvad han havde. Man saae intet Slet, intet Smag-

løst; den Affektation, som i Tydskland saa ofte støder, var banlyst her; Provindsialdialekterne smeltede sammen til et dannet Sprog. Schillers Wallensteins Leir og Død bleve ædelt opførte, og selv „Das Lied an die Glocke", som Goethe havde den underlige Idee at bringe paa Scenen, fik saamegen Natur, som det var muligt, ved at lægge en Digters subjektive lyriske Udgydelser i forskjællige Menneskers Mund som en dramatisk Scene. Til et Beviis paa, at den Agtelse, Goethe stod i, selv var stærk nok til at tæmme Jenaiske Studenters Overmod, maa Følgende tiene. For kort siden havde de en masse været i Skuespilhuset i Weimar og støiet dygtigt. Goethe reiste sig op i sin Loge og raabte høit til dem: „Still! Still! Bedenkt, wo Ihr seyd!" Og det blev stille: Ikke fordi Ministeren mindede dem om, at de vare i et fyrsteligt Theater, men fordi den store Digter erindrede dem om, at de vare i Musernes Tempel. Man spillede Schillers Røvere. Naar paa andre Theatre Sangen: „Ein freies Leben führen wir" blev sungen, pleiede Studenterne i Parterret tidt at synge med. Men nu sendte de meget ærbødige en Deputation først til Goethe i hans Loge og bade om Tilladelse dertil, hvilken de fik. Men Goethe maatte altid lee, naar han siden erindrede denne Sang; thi, imponerede af hans første Advarsel, havde de reent tabt Couragen, og sang „Ein freies Leben führen wir" saa langsomt og spagfærdigt, som naar man synger til Liig: „Hvo veed, hvor nær mig er min Ende."

Jeg saae Falk undertiden hos Goethe. En Middag holdt han os en lang Forelæsning, og jeg undrede mig, da han var gaaet, over den Taalmodighed, hvormed Goethe havde hørt paa ham. „Nu," svarede Goethe, „naar et Menneske kommer saadan til mig med en Tavle paa Brystet, hvor han har skrevet op Alt, hvad der boer inde i ham, saa kan jeg jo sagtens finde mig i eengang at læse, hvad der staaer." — Han var ikke altid saa taalmodig; der maatte ogsaa staae noget paa Tavlen. En ung Baron kom ham engang imøde med forskrækkelig store Lovtaler, men ogsaa med meget indbildske Forklaringer over Goethes Genie, som ingen Ende fik. Da han var færdig, sagde Goethe: „De hører

Dem gierne selv tale, Hr. Baron!" og vendte ham Ryggen. Affektation hadede Goethe. Han sad engang ved et Middagsbord mellem to Frøkener fra Landet. Den Ene var saare æsthetisk, den Anden ganske ligefrem og prosaisk. Den Æsthetiske havde længe trættet ham med sine fiantede Henrykkelser og sublime Affektationer. Da en Ananas blev spiist, raabte hun: „Ak, Hr. Geheimeraad! saadan en Ananas lugter dog ganske guddommeligt!" — „Hm!" sagde Goethe, „hvoraf veed De da egenlig, hvordan Guderne lugte?" Derpaa vendte han sig til den Anden, og spurgte: „Hvormange Køer har Deres Fader, Frøken?"

Vi spiste endnu en Middag hos Goethe, og derpaa forlode vi Weimar, der fra et Musernes Sæde var forvandlet til et Lazareth, og hvor det smukke Theater, der i saa mange Aar havde været Templet for Goethes og Schillers Mesterstykker, nu var et Hospital for døende Krigere og saarede Krøblinger.

Vi reiste til Gotha, saasnart vi fik Heste. Ofte kiørte Postkarlen os over pløiede Agre, og naar vi forekastede ham dette, raabte han: „Ha! da ist Krieg!" Vi indhentede mange Kolonner preussiske Krigsfanger, der bleve førte til Frankrig; vi fremviste vore Passer, og man tillod os høfligt at kiøre forbi. Kun eengang vilde en fuld Husarunderofficeer fra Darmstadt ikke tillade det; han reed os ind paa Livet, svang sin Sabel i Veiret, og truede med at spalte vore Hoveder, hvis vi kiørte et Skridt forbi Kolonnen. Andre Underofficeerer kom til, og raabte: „Kiør De kun! Han er fuld, han giør Dem ingenting!" — Men just fordi han var fuld, troede vi, at han maaskee allersnarest kunde faae Lyst til at giøre os noget. Vi kiørte Skridt for Skridt bag efter; og saaledes kom vi endelig til Gotha. Her stode vi nu i et fredeligt Land; thi Hertugen havde ingen Deel taget i Krigen. Vi vare altsaa i fuldkommen Sikkerhed, og ikke længer udsatte for Magtens Vilkaarlighed. — O, hvor gottede det mig, at hente gamle Bøger fra et Leiebibliothek, og ved det fortrolige, trygge Theebord med mine Venner at trylle mig hen i

min Barndoms idyllisk-rolige Tilstand efter saamange overstandne Gienvordigheder og Farer.

Nu rullede jeg altsaa afsted med mine Landsmænd; og naar jeg stundom følte Hiemvee, saa trøstede det mig at see deres kiære nordiske Ansigter. Meget forskiællige vare de, og dog sande Venner. **Koës** (som siden døde i Grækenland) var en aandfuld, levende Yngling, skiøndt bleg og mager; **Brøndsted**, der siden er bleven navnkundig ved sit lærde Værk om Grækenland, var dengang — hvad han blev til sin Død — bumstærk, smidig, undersætsig, fuld af Jovialitet og gode Haab, venlig og deeltagende. Koës var mere stille, mere taus og tilbageholden; man maatte kiende ham godt, naar han ret skulde yttre sig for Nogen; hans milde, sindige Væsen var ikke mindre behageligt.

I Goethes Fødeby, det muntre **Frankfurt**, bleve vi nogle Dage. Den gode Rhinskviin nøde vi baade i upresset Tilstand, som Druer, og presset, som fortræffelig „Drei und achtziger." „Der Elfter" kunde endnu ikke nydes af os, da den først voxte fem Aar sildigere.

I en lille tydsk Grændsestad maatte vi vente nogle Timer paa friske Heste; det var vanskeligt at faae dem, thi **Talleyrand** kiørte just giennem Byen. Han skulde til Berlin, for at bringe det nordlige Tydskland i Orden, da det nu blev behandlet som en erobret Provinds. Jeg seer ud af Vinduet og siger forundret til Brøndsted: „Enten bedrage mine Øine mig, eller P. A. **Heiberg** staaer derude paa Gaden." Saa var det. Hr. Heiberg var i Talleyrands Følge. Jeg havde stor Lyst til engang at tale med denne talentfulde Mand; hans komisk-dramatiske Lune havde ofte moret mig; som politisk Skribent kiendte jeg ikke meget til ham. Jeg gik ham venligt imøde. Men han var kold, og jeg mærkede strax, at vi ikke sympathiserede. Han var, saavel politisk som æsthetisk taget, ganske paa den

franske, jeg paa den tydske Side af Rhinen. Ti Aar derefter talede jeg dog undertiden med ham i Paris. I Revue encyclopédique har han siden ofte dadlet mig. I en Fortale til sine danske Skuespil taler han om, at jeg skal have ringeagtet hans dramatiske Fortieneste, hvilket aldrig har været Tilfældet; jeg har tvertimod endogsaa disputeret med ham selv om, at han var en god komisk Digter, hvilket han benægtede. Men det maa han have glemt. Især har han taget mig ilde op, at jeg i et Digt „Gibsbilledet" i min Langelandsreise (vistnok altfor voltairisk overdrevent) havde antastet Voltaire. I en senere Udgave vilde Hr. Heiberg slet ingen Forandring see, skiøndt jeg dog meget har mildnet Udtrykkene.

Vi kom over den skiønne Rhin til det uskiønne Champagne, hvor jeg troer Naturen har havt saameget at virke for den liflige Viin, at den ikke fik Tid til at tænke paa andre Fuldkommenheder. Til Chalons kom vi min Fødselsdag den 14de November; og da de gode Staldbrødre i en Flaske Champagner af bedste Slags havde drukket min Skaal, holdt vi Danske følgende Dag vort Indtog i Paris, hvor den store Steenport St. Martin, som en fritstaaende Triumphbue, vinkte os til de skiønne Boulevards.

Først da vi kom igiennem Forstaden, faldt jeg næsten i Forundring over, at denne hæslige, fattige By skulde være Paris; jeg troede, Kudsken havde taget Feil af Veien, og kiørt os hen i en forfalden Kiøbstad. Hvor forskielligt er Indtrykket fra det, mange andre Stæder giøre, hvor skiønne Alleer med deilige Lystgaarde og Hauger spænde Forventningen, og stundom overspænde den, naar man finder Skallen bedre end Kiærnen. Her gaaer det modsat: Paris ligger som en Valdnød i den store, yderste, raadne Skal, der pletter Fingrene, hvor man rører den; men neppe kom vi giennem den haarde Skal — jeg mener den Mereport, som Ludvig den 14de har bygget sig selv — saa fandt vi Kiærnen liflig.

Det kom mig for, som jeg fra alle Kanter hørte Choret i mit St. Hans Aftenspil:

„Allons, allons, Courage!
Skiønne Rariteter, Løier og Spas" ɔc.

Paris er beskrevet saa tidt og saa godt, at det vilde være Daarskab at gientage slige Beskrivelser. Der gives Reisende, som ikke reise af anden Grund, end for at beskrive. Mange, der ere magelige, og ikke gide røre sig, sætte sig strax ned, naar de komme til sligt et mærkeligt Sted, med alle de Bøger, de kunne overkomme, og skrive nu et Udtog af hvad de have læst; hvilket bliver omtrent som de Finker, man i sparsomme Huusholdninger faaer om Løverdagen af hele Ugens Levninger. Andre — og især Englænderne — løbe ligesom gale omkring med Tungen ud af Halsen, for at see Alting; ikke for at nyde det, forstaae det, føle det, men for med frelst Samvittighed at kunne sige: „Vi have selv seet det!" hvilket dog er Løgn; thi hvad der som et Lyn farer forbi, seer man ikke med Siælens Øie. Jeg tog det her paa en ganske anden Maade. Jeg havde besluttet at tilbringe en rum Tid i Paris. To Ting vilde jeg ordenligt lære: først at forstaae Fransk; thi jeg forstod ikke et Ord, naar man talede hurtigt, og havde ikke lært meget mere, end hvad Hr. Haslund indbankede mig i Efterslægten, nemlig Fenelons Telemaque, Marmontels Contes moraux, og det vanskeligste af alle Verber s'en aller, at gaae bort. Nu var jeg gaaet bort, og haabede nok, at det Andet skulde komme af sig selv. Dernæst vilde jeg drive det til at skrive godt Tydsk — det vil sige — digte i dette Sprog, paa en Maade, der kunde nærme sig de Bedstes. Dette forekom mig meget lettere. Jeg ansaae det for lettere at komme til at skrive Tydsk, som en indfødt tydsk Digter, end at lære saameget Fransk, at jeg kunde udtrykke mig med Letheb, som mange tusinde Fremmede, i en sædvanlig Konversation. Min første og vigtigste Beskiæftigelse i Paris var altsaa at digte paa Tydsk. Der var Tydskere nok, som jeg daglig kunde omgaaes og øve mig med. Jeg havde allerede oversat Aladdin i Weimar og Jena; jeg havde

solgt Manuskriptet til Frommann i Jena; jeg havde ladet det blive tilbage hos Dr. Riemer, Goethes allersekreteste Sekretair (det vil sige: som efter Diktat skrev alle Goethes Værker). Men jeg fik Aladdin sendt tilbage med et meget venligt og smukt Brev, hvori der omtrent stod: „Da Du fra Bladet oversatte os Aladdin, vidste Du med et vist naivt skjælmsk Lune selv at give Sprogfeilene noget Poetisk, Behageligt, som baade beskaf Goethe og mig; men nu da de døde Bogstaver ligge for os, og vi skulle korrigere Ordene, see vi, det er en Umulighed. Det var Synd, at dette Værk ikke skulde have al den Fuldendthed i Sproget, som muligt er; og den kan Ingen give det, uden Du selv. Du har nu vundet større Færdighed, og maa fra først til sidst aldeles omarbeide Din Aladdin." Dette lod jeg mig ikke sige to Gange. Neppe havde jeg bosat mig i Paris, før jeg med største Lyst og Flid begyndte for fra igien; og et Par Maaneder derefter havde jeg Aladdin atter færdig, saaledes som den udkom hos Brockhaus i Amsterdam. Dr. Koreff hialp mig venskabeligt med at korrigere Sprogfeilene, og det var først paa hans og andre smagfulde Tydskeres Forsikkring, at Aladdin var digtet i „Sprogets Genius," at jeg bortsendte Manuskriptet til Trykken.

Jeg lod Brøndsted og Koës sørge for alle verdslige Ting, hvad vor Huusholdning angik. Vi vare komne i Hôtel de Strasbourg, rue de la loi, som Rue de Richelieu dengang hed, men vi mærkede snart, at det var for dyrt der, og flyttede hen i Hôtel d'Hollande, rue de bons enfants, hvor vi ogsaa havde det meget godt for bedre Kiøb, og boede ved Siden af hinanden.

Medens vi endnu i de første Dage opholdt os i Hôtel de Strasbourg, mødte der en komisk Begivenhed, som jeg vil fortælle til Beviis paa min Uvidenhed endnu i det Franske, ogsaa paa Koës's og Brøndsteds Uerfarenhed, om ikke just i Sproget, saa dog i Levemaaden der. Vi fik en Billet fra en Dame, der boede ligeoverfor i et Hotel, om vi vilde giøre hende den Ære at besøge hende, hun havde noget at tale med os om fra nogle Bekiendter, der angik os. Vi troede at faae Efterretninger fra Hiemmet eller Tydskland, gik altsaa strax derover, og kom i nyde-

lige Værelser, hvor en ældre Dame, men endnu ret smuk og særdeles elegant klædt, mødte os med en Gratie, der tilhører Pariserinden, hilste os, bad os tage Plads ved Kaminen, og begyndte nu en Samtale med Brøndsted og Koës, da hun strax mærkede, at jeg blot fulgte med som stum Person. Hvad hun sagde, kunde jeg slet ikke forstaae, da hun talede saa hurtigt; kun fornøiede det mig at bemærke hendes elskværdige Virtuositet i Foredraget. Da hun var færdig, reiste Brøndsted og Koës sig, — den sidste med et Smiil, der hos ham var charakteristisk, naar der var noget, han ikke syntes om, men dog af Høflighed ikke vilde indlade sig videre i — hun fulgte os meget yndigt til Døren; jeg bukkede flere Gange ærbødigt for hende paa Trappen — og først da vi kom ud paa Gaden, sagde mig de Andres Latter, hvad jeg strax burde begrebet og forstaaet, dersom jeg ikke havde været saa uvidende og uerfaren i det Franske.

Neppe havde vi indrettet os huusligt som gode Børn i Hôtel de bons enfants, før hver satte sig flittigt i sin Krog til sit Arbeide. Brøndsted og Koës forberedte sig til deres græske Reise, den Første især ved at studere Villoisons Papirer. Jeg skrev snart Tydsk, snart digtede jeg Dansk — og snart læste jeg Fransk. Om Middagen spiste vi for det Meste hos Grignon, og om Aftenen var jeg paa Komødie; Koës kom der ogsaa tidt, men Brøndsted sieldnere; det morede ham mere at dyrke Musik i Aftentimerne hiemme ved en Pibe Tobak.

Jeg havde faaet en meget god Lærer i det Franske, Depping, siden bekiendt af sit Værk over Normannerne, sin interessante Levnetsbeskrivelse og mange flere Skrifter. I denne Levnetsbeskrivelse, hvori han ellers omtaler mig meget venskabeligt og hæderligt, spøger han over, at jeg giorde kun langsom Fremgang i det Franske; at vi ofte tilbragte Timer med Samtaler, hvori han lærte meer af mig, end jeg af ham; at jeg ikke vilde lade det Franske giælde som noget rigtigt Sprog etc., og derpaa udraaber han spøgende: Diem et oleum perdidi! — Men paa det samme Blad fortæller han ogsaa, at jeg oversatte Fru Staëls Improvisation af Corinna i tydske Vers, at jeg parodierede hele Scener af Corneille o. s. v., hvilket dog ikke kunde være

sleet, dersom jeg ikke ogsaa havde giort nogen Fremgang i det Franske i den Tid, jeg læste med ham.

Vi besøgte ofte vor Minister Dreyer, en meget godlidende gammel Mand, stor, velvoxen, sund og frisk, et klogt, muntert Hoved, med megen Menneskekundskab. Napoleon agtede ham meer, og kunde bedre lide ham, end mange andre Ministre. Han bød os ofte tilbords, var ikke smaalig forfængelig, og skammede sig aldeles ikke ved sin borgerlige Herkomst; tvertimod morede det ham, at tale med os om sin Ungdom, om de daværende Sæder, og om, hvorledes han var kommen til at giøre sin Lykke under Struensee. I min Barndom havde jeg med mine Forældre undertiden besøgt en Kobbersmedmester, en Fætter af ham; og derfor, troer jeg, Ministeren endnu bedre kunde lide mig. Han kaldte mig „vor danske Voltaire." Vi vare tidt hos ham, og eengang tog han os med ud af Byen og trakterede os der. — Det traf sig just, at jeg kom til at kalde ham Excellence, medens Opvarteren var tilstede. „Ah," hviskede han mig muntert i Øret, „lad Excellencen her blive ude af Spillet, ellers komme vi til at betale mere."

Den første Gang, vi besøgte ham, spurgte han os meget godmodig: „Hvorfor er De nu kommen til Paris? For at more Dem! Ikke sandt?" Brøndsted og Koës begyndte at trække lidt paa de lærde Ansigter og lode til at ville giøre Indvendinger; men jeg greb Ordet, før de havde begyndt, og raabte meget ivrigt: „Jo, Deres Excellence! ganske rigtigt! for at more os. Jeg idetmindste kommer fornemmelig af denne Grund." Jeg holdt det nemlig altid for min Digterpligt at forsvare Morskaben og bringe den til Ære og Værdighed, ligesom det var min Pligt, ved Kunst at forædle den. En Periode, der indtraf i min Ungdom, laborerede af Nyttens Overtro. Genie, Kunst, Skiønhed, Phantasie, Følelse blev ringeagtet og underordnet en god jevn — ofte slet nok — Huusbagerforstand; dagligt Slid lønnedes meer end udmærket Daad. Trældom var altsaa reel, Heltebedrift phantastisk. Besynderligt nok, at en Krig, eller Følgen af en Krig gav Anledning til denne Overtro i Norden; thi i Syden kunde aldrig Kiærlighed og Agtelse for Kunst og

det Skiønne fortrænges saa aldeles, selv om der end i lang Tid ingen Genier blomstrede. Jeg kalder det besynderligt; thi ellers staaer Helten og Skialden jo i nær Sympathie. Mars kunde ikke undvære Apol, Thor ikke Bragi. Olaf den Hellige maatte have alle sine Skialde ind i Slagets inderste Kreds, for at forevige, hvad der ellers vilde forsvinde, som Tordenen med Skyens Flugt, i evig Forglemmelse. Ogsaa Napoleon agtede Digtekunsten og sagde: „Hvis Corneille levede, vilde jeg giøre ham til Hertug."

Altsaa: hin prosaiske — ikke Krig, thi den var digterisk og skiøn nok — men den prosaiske Følge af en Krig var, om jeg saa maa kalde det, den nordamerikanske Tænkemaade, der fik stort Indpas i Europa. Da de gode Borgere havde skaffet sig en fri Tilværelse, maatte de tænke paa at rydde Skovene, udtørre Moserne, at faae deres Huse og Skibe byggede, anlægge Møller, Sluser, kort sagt, indrette sig med Oekonomie. Et stort Genie og stor Mand i denne Retning, den nyere Tids Sokrates: Franklin gav Tonen an, og hans Ord og Exempel havde en velsignet Indflydelse paa Nordamerikanernes Velstand. Det var ogsaa godt nok, at andre Nationer dannede sig i mange Henseender i denne Retning — men herved fik Tidsalderen ogsaa et aldeles oekonomisk Præg, der foragtede Poesie og Kunst. Andre foregaaende Krige havde allerede lagt Grundvolden. Efter at Trediveaarskrigen som en Scirocco havde bortstormet og bortbrændt næsten ethvert poetisk Græsstraa — saa at hele det aandelige Nord-Tydskland kom til at ligne Lyneborgerhede — fuldendte Syvaarskrigen Værket, i hvilken Hververi, militair Despotisme, Fugtel, Spidsrod, Underofficeersvæsen reent rev Hielmen af Asathor, trykkede ham den trekantede Filtehat dybt ned i Øinene og gav ham Hesselkiæppen i Haanden. Istedetfor at Helt og Skiald før havde været Brødre og Venner, feidede nu Jakob von Tybo latterligt med Stygotius; og vi kunne takke Holbergs satiriske Svøbe for, at hin Galskab tidligere ophørte hos os, end mange andre Steder, navnlig i Tydskland, der altid behøver forfærdelig lang Tid, for at komme ud af sine gamle Folder. Saa vild og gal og grusom den franske Revolution

blev, var den dog i sit Udspring ædel og poetisk. Nu havde en mægtig Genius sammentvunget de forvirrede Masser, bragt Orden i Udskeielserne, samlet Kræfterne til mægtig Virkning; der kunde, uagtet de uhyre aarlige Menneskeoffringer, (der tilsidst ogsaa traf Offerpræsten) Noget trives og blomstre. Disse sidste Krige, hvori Landsforsvar og Erobrelyst kæmpede stærkt mod hinanden, vare poetiske Krige, og Stormen fordrev Mosetaagen. Jeg var kommen til en Stad, Samlingspladsen for Alt, hvad der var vigtigt og stort i Europa, hvor Nutidens Alexander eller Cæsar holdt Hof. Karl den Store levede atter i Paris. Paris følte sin Magt, sin Overvægt. Forlystelserne, der altid havde blomstret her, havde taget en større poetisk Charakteer; — og var det da et Under, at den unge Digter fornemmelig var kommen for at *more sig*?

Men ogsaa for at arbeide var jeg kommen her. Den ene Kunst trænger til den anden. Naar Bygmesteren er færdig med sit Palads, maa Billedhuggeren sætte Statuer i Hallen, Maleren smykke Lofter og Vægge. Disse Kunstværker give Bygningen høiere Værd; den ædle Bygning, hvori disse Værker findes, giver dem Værd igien. — Den dramatiske Poesie trænger til Maleri, Musik, Dands, Mechanik og især — Skuespilkunst! Var det nu et Under, at denne skiønne, i Paris stedse til høiest Fuldkommenhed dyrkede Kunst især tildrog sig den unge dramatiske Digters Opmærksomhed? Naar jeg altsaa sagde til den gamle Minister, at jeg fornemmelig var kommen til Paris for at more mig, saa meente jeg, at jeg vilde gaae i Skuespillet hver Aften, og dermed meente jeg atter, at jeg vilde studere min Kunst, og forene min Fornøielse med et alvorligt Arbeide, uden hvilket der ingen Fornøielse gives, da enhver Fornøielse uden Arbeide snart bliver flau, trættende Kiedsommelighed.

Franskmændene have altid været langt ypperligere Skuespillere end Digtere. Til den store Digter hører en roligere, ensomtvirkende, selvstændig Kraft. Franskmandens smidige Modtagelighed, Opmærksomhed, Letbevægelighed, hurtigtblussende Ild, vittige Munterhed, Gratie giør ham især skikket til Skuespilkunsten, der vel ogsaa er selvstændig, men dog ikke saa meget,

som de andre Kunster; der vel ogsaa kræver Opfindelse, men dog meer i at udføre de givne Tegninger til Malerier, end til fra Begyndelsen af at tegne og opfinde selv. Franskmandens snelt-opblussende Begeistring, der ligner Fyrværkeriet, som let kommer og let forsvinder, giør ham ogsaa vel skikket til tragisk Skuespiller, til i enkelte Scener at fremstille, hvad Digteren i længere Tid roligere har tænkt, følt og udført. — Allerede Romernes Roscius var en Galler, Britternes Garrick (Garrique) var af en fransk Familie, og nu stod Talma der — som den store Skuespiller og — som Napoleons Ven.

„Som Napoleons Ven?" spørger mangen fornem Herre og slaaer Kruller paa Næsen. „De troer vel ogsaa det latterlige Eventyr, at Napoleon lærte af en Komødiant, hvordan han skulde staae og gaae?" etc. Jeg tvivler aldeles ikke derom, og det var i Paris et almindeligt Rygte. Napoleon havde kiendt Talma, da Forskiællen mellem dem ikke var stor; da han selv var Artillerielieutenant. Napoleon havde som Helt Sands og Kiærlighed for det Tragiske. Det var ikke Affektation af ham, at han elskede Ossian. Han elskede ogsaa Talma paa den Maade, som Napoleon kunde elske Folk paa. Han beundrede hans Genie, skuede de fordums Helte, som han lignede og tildeels efterlignede, giennem Talmas Kunst; og da Omstændighederne førte det med sig, at Napoleon skulde repræsentere, da Alles Øine vogtede, ikke blot paa hans Handlinger og Bud, men ogsaa paa hans Personlighed, har denne reelle klare Mand vist intet havt imod en beskeden Anviisning af sin gamle beskedne Ven, hvad ædle Legemsstillinger angik. Han behøvede jo ogsaa blot at see Talma ofte paa Theatret, for at lære noget af ham. Men Talma besøgte ham desuden hyppigt ved Frokosten. Mærkværdigt nok er det, at Napoleon, der ellers ikke manglede Mod, ikke havde Courage nok til at sønderbryde den skammelige dumme Fordom, der hvilede over Skuespillerne. Dette beviser, med meget Andet, at han, hvad Kunsten angaaer, kun var traadt ind i dens Forgaard; — og hvorledes kunde ogsaa en saa egoistisk, herskesyg Natur have sand Følelse for det Skiønne, for det dybigt Store? Men en heel Deel af det æsthetisk Store fattede Napoleon, for-

saavidt det forbandt sig med hans Væsen; saaledes fattede han ogsaa Talma. — Det havde vist været denne en let Sag at giøre Lykke paa en meer glimrende Maade, ved at forlade Theatret. Men Talma elskede sin Kunst meer end forfængelig Ære; derfor forblev han Komødiant, medens mange Andre bleve Hertuger og Grever. Ja selv i sin Død fornægtede han ei sin Stand, men lod Ærkebispen tre Gange sende Bud forgiæves, da denne vilde omvende ham paa Sottesengen, for at kunne tillade ham en hæderlig Begravelse; hvilken Folket havde bestemt ham, og som Bispen vel følte, Talma fortiente. Men selv i Døden følte Kunstneren det Latterlige og Lumpne i, angrende at erklære sit hele Livs skiønne Virksomhed for en Synd og en Vildfarelse, blot for at man — uden at støde an mod den religiøse Etiqvette — kunde komme til at hædre ham derfor. Talma levede og døde som Komødiant; men hans Navn vil stedse staae i Napoleons Saga med udødelig Ære, naar mange Hertuger og Grever ere glemte.

Min meste Tid i Paris var altsaa deelt mellem at see Skuespil og at skrive nogle selv. Jeg formoder, at mine Læsere, for hvilke Udviklingen af mit indre Liv maa være ligesaa megen Opmærksomhed værd, som Fortællingen om mine Eventyr, gierne her høre de Grundsætninger og Synsmaader, hvorefter jeg digtede.

Jeg havde med stor Opmærksomhed gientaget læst Aristoteles' Fragment om Poetiken, og Sophokles. Jeg fandt, at den Første med klar Forstand havde opfattet Væsenet og Charakteren af sin Nations Tragødie; at han i tydelige Begreber havde fremsat dens Betingelser. Ikke det mindste af Indbildskhed, af Magtsprog fandt jeg hos Aristoteles. Han mener ikke: „Saaledes har jeg udspekuleret, at man maa giøre det, for at blive en tragisk Digter;“ han mener: „Saaledes have store Tragikere digtet, derved have de virket; det maa da vel være Kunstens Natur,“ hvilken han sindrigt iagttager og tydeligt meddeler.

Hans vigtigste Meninger ere: at Tragødien fornemmelig bør virke ved Handling og Charakterer; dog holder han Hand-

lingen for det Væsenligste, fordi en Tragødie, selv uden Charakteerskildring, kan virke ved den blotte Fabel, men ikke modsat. Just det, hvorved en saadan Digtning vinder Hierterne, ligger i Fabelen. Fabelen, siger han, ligner Tegningen, Charaktererne Koloriten i et Maleri; selv den blotte Kridttegning kan være skiøn, men ikke den blotte Farve uden Omrids. Men næst Fabelen ere Charaktererne det Vigtigste; og Aristoteles dadler nogle nyere Digtere, fordi de have skrevet charakteerløse Tragødier.

Handlingen, mener han videre, maa være heel og fuldstændig, maa have en vis Storhed; thi der gives ogsaa et Heelt uden Storhed. Et Heelt maa have Begyndelse, Midte og Slutning. Begyndelsen er, hvad der ikke nødvendigt følger paa noget Foregaaende, men hvorefter Noget nødvendigt følger; Midten følger paa Noget, og har Noget ifølge; Slutningen følger paa Noget, uden Følge.

Her er Kompositionens Plads liberalt og frit aabnet, i det dog Tænkeren tillige viser, at man ikke bør overlade sig til Vilkaarlighed, men at en naturlig Stoffets Selvstændighed, Sammenhæng og Stigen af Interesse er fornøden.

Efter at have anmærket, at Storheden heller ikke maa være altfor stor, ikke uoverskuelig, giør han opmærksom paa, at det ikke saameget er Digterens Kald, at fremstille saadanne Begivenheder, der ere skete, som slige, der efter Sandsynlighed og Nødvendighed kunde være skete, eller vare mulige; at ikke den blotte Metrik udgiør Digteren, og skiller ham fra Historieskriveren; men det, at denne fortæller en virkelig skeet Begivenhed, hin fremstiller en mulig; og at derfor Poesien mere er et Værk af Genie og Studium, end Historien.

Af alle Fabler erklærer Aristoteles den episodiske for den sletteste. Men her er han ofte misforstaaet, og hans Autoritet misbrugt; thi han føier udtrykkelig til: „naar Episoderne hverken efter Sandsynlighed eller Nødvendighed ere forbundne med hinanden." Hans Mening er altsaa ikke, at der slet ingen Episoder bør være i en god Tragødie; nogle af de bedste græske (f. Ex. Antigone og Aias) ende jo endogsaa stort og høitideligt med Episoder. Og den Tro, at en Tragødie nødvendigviis bør

ende med Handlingens Kulminationspunkt, er aldeles skiæv og falsk. En Tragødie er intet Epigram, der skal knalde af med en Pointe. Ofte er Følgen af en Handling høist rørende, interessant, belærende, opløftende, ja endogsaa det meest Poetiske. Tragødiens Væsen er ikke blot at spænde, at overraske; men at tilfredsstille Sindet, med en fuldstændig skiøn Fremstillelse af det menneskelig Store.

Tragødien — siger Aristoteles videre meget sindrigt, — virker især, naar Handlingen rører os ved Skræk og Medlidenhed. — Han har vist Ret i, at disse Følelser ere det Heles Springfiædre og Drivehiul; de ere intet andet, end stærke Virkninger af Interesse for Menneskene, der virke tilbage paa os selv som deres Lige: Skræk eller Frygt for deres Skiæbne, inden den har rammet dem; og Medlidenhed, naar de bukke under. Thi Tragødiens Stof er Kamp med Ulykken, en kraftig Kamp; og den egenlige Trøst bestaaer i, at det Evige seirer, om ogsaa det Jordiske timeligt gaaer tilgrunde. Derfor er ogsaa Grundlaget for den sande Tragødie en høiere sund Munterhed. Melancholie og Hypochondrie have, som alt Sygeligt, aldeles intet i den eller i Kunsten at giøre; og Den, som føler sig nedslaaet ved en god Tragødie, er aldeles ikke istand til at fatte den eller dens Skiønheder; thi tvertimod, den styrker Aanden og opløfter Siælen. Derfor elskes den ogsaa især af Ungdommen. Alt som den Ældre derimod selv nærmer sig Graven, har han mindre Lyst og Mod til at beskiæftige sig med Dødens Billeder, til at see den under Øinene; han trænger til at adspredes og til at opmuntres af det Komiske. Dog kommer ogsaa her den udvidede Menneskekundskab, den roligere Sands for de fine Blandinger af det Charakteristiske i alle Livets Forhold med i Spillet, hvilket følger med den ældre Alder; da derimod Ungdommen i Almindelighed frydes blot ved det Lidenskabelige. — Aristoteles siger om den tragiske Helt, at han ikke bør være fuldkommen uskyldig — thi da fortørnes vi over hans grusomme, uretfærdige Skiæbne —, heller ikke en fuldkommen Niding — thi da have vi ingen Medlidenhed med ham —; men et Menneske af blandede Egenskaber, der ved Feil har tildraget sig sin Skiæbne,

uden aldeles at fortiene den. Dette er ret sindrigt; kun maae vi giøre den Anmærkning: at vi nu, som Christne, ogsaa kunne taale at see den fuldkommen Uskyldiges Ulykke, da vi ikke tvivle meer om et evigt saligt Liv, om en straffende og belønnende Retfærdighed paa hin Side Graven. Og selv hos Grækeren Sophokles er jo f. Ex. Antigone fuldkommen uskyldig, og viger ingen Christinde i Siælsadel.

Aristoteles siger om Katastrophen, at den maa, efter Nødvendighed eller Sandsynlighed, udvikle sig af Kompositionen; at Tragødien maa have en Forvikling og en Opløsning. Kun slige Handlinger give Stof til Tragødier, hvor Fiendtligheder og Forbrydelser opstaae af foregaaende venlige Forhold; thi at den erklærede Fiende forfølger sin Fiende, har intet Mærkværdigt eller Rørende. Charaktererne, yttrer han videre, maae være ædelt skildrede. Derfor bør man efterligne gode Malere, som, uagtet de efterstræbe Originalens Lighed, forædle Billedet, Ligheden uskadt. Saaledes bør ogsaa Digteren, naar han fremstiller vilde, opbragte Mennesker, mere nærme sig det moralske Mønster, end Raaheden. Han bør saameget som muligt nærværende-giøre sig Handlingen, for at vælge det Eiendommelige og forkaste det Uvedkommende; han bør selv sætte sig ind i Handlingen; thi, efter naturlig Sympathie rører den meest, der først selv føler Lidenskaben.

Dette udtrykker Horats smukt saaledes i sin Ars poetica:

„Non satis est, pulchra esse poemata; dulcia sunto,
Et quocunque volent, animum auditoris agunto."
— — „Si vis me flere, dolendum est
Primum ipsi tibi."

Og Claudius, i sit Epigram over Voltaire og Shakspeare, udtrykker det ligesaa smukt paa sin lunefulde Maade, naar han siger:

„Der Meister Arouet sagt: er weine, —
Und Shakspeare weint!"

De Ord hos Aristoteles, at den tragiske Ulykke bør udvikle sig af Feil, som Personer af høi Rang og i blomstrende Lykke ere underkastede, lærte jeg snart ikke at tage efter Bogstaven; men kun at forstaae med Indskrænkning, som Lessing, naar han i sin Hamborg-Dramaturgie anmærker:

„Fyrsters og Heltes Navne kunne give et Stykke Pragt og Majestæt, men til en stærkere Deeltagelse bidrage de ei. Naar vi have Medlidenhed med Konger, have vi det med dem som Mennesker, ikke som Konger. Giør deres Stand end ofte deres Uheld vigtigere, saa giør den dem ikke interessantere. Lad ogsaa et heelt Folk være forviklet deri; vor Sympathie kræver en enkelt Gienstand, og en Stat er et altfor abstrakt Begreb for vore Følelser."

I samme Tone taler A. W. Schlegel i sin senere (1809) udkomne Bog over dramatisk Kunst og Litteratur, saaledes: „De græske Tragikere skildre os virkelig ikke Kongehusenes Forfald og Opløsning med Hensyn til Folkets Tilstand; de vise os Mennesket i Kongen; og langtfra at udbrede Heltens Purpurkaabe, som et Skillerum mellem os og dem, lade de os meget meer, igiennem dens forfængelige Glands, skue ind i den af Lidenskaber sønderrevne Barm."

Ovenanførte er omtrent Hovedindholdet af den aristoteliske Afhandling om Tragødien. Jeg søgte stedse at indpræge mig denne sunde Menneskeforstands Katechismus vel i Hukommelsen; thi saa ligefrem den er, indeholder den dog de vigtigste Ideer om det tragiske Digts Natur.

Naar jeg nu forbandt disse Grundsætninger med andre, som jeg fandt hos Lessing, Herder, Goethe, Schiller, Schlegelerne, Jean Paul, Hugh Blair, Home, etc., saa dannede der sig lidt efter lidt en sikker klar Theorie deraf i mit Hoved, som jeg i senere Aar stræbte at berige med egne Tanker og Erfaringer.

Med de store Digtere blev jeg meer og meer fortrolig. Jeg beundrede deres Skiønheder, men dannede mig ikke slavisk efter deres Egenheder. Jeg vidste: ethvert Menneske, selv det største, har sine Feil og Mangler, som den mindre Eftermand let kan opdage, men ikke bør efterligne. For det Indskrænkede i hans

Værker vil den sparsomme Natur nok selv sørge. Sophokles henrykte mig med sin enfoldige Storhed, med sin Plastik; men Talernes Vidtløftighed og Chorenes altfor kunstige Indblanding, fandt jeg, hørte hans Tidsalder til, og burde ikke efterlignes. Hos Shakspeare fandt jeg den dybe Kundskab til det menneskelige Hierte, de mangfoldige kraftige Charakteerskildringer, Lidenskabens og Følelsens poetiske Udtryk, Verdenskundskaben, Sorgens og Glædens blomstrende Kolorit, den naive Naturlighed — guddommelig og uforlignelig. Men i Kompositionen af hans fleste Stykker fandt jeg ikke, han kunde tiene til et Mønster, om endog de Franske havde Uret i utallige Forekastelser, fordi de altid toge det Konventionelle for det Naturlige. Selv hos Shakspeare, som hos enhver anden Digter, finder man noget Konventionelt, der hører Tiden til, og som var Mode dengang: i Ordspillene, Plumpheden, den altfor kunstløse hyppige Blanding af vidtløftige Episoder. Hans Eiendommeligheder, som Menneske og som Englænder, vare mig kiære; men det kunde ikke falde mig ind at efterligne hans Humor, der saa gjerne vittigt nærmer sig det Vanvittige, og leger tragisk dermed. — Jeg fandt, at Schlegel og Gries havde giort sig fortiente af Litteraturen, ved at oversætte enheeldeel af Calderon. Midt i en Mængde næsten uhyre Blomsterbuske, hvis Luxus ikke behagede, og hvis Duft næsten bedøvede mig, stode Calderons høist poetiske Figurer i skiønne, vigtige Situationer. En Deel Læsere og Efterlignere glemte disse skiønne Menneskebilleder over Blomsterbuskene. En Hob Galanteriebøder bleve oprettede, hvor man eftergiorde de naturlige spanske Roser af tydsk Nettelduq. Da jeg læste: Den standhaftige Prinds, skattede jeg ogsaa ret Mennesket, Tænkeren Calderon; og skiøndt jeg ikke fandt den Liberalitet og Aandsfrihed hos denne katholske Adelsmand, som i Protestanten og Borgeren Shakspeare, saa indsaae jeg dog, at hans skiønne Genie og sunde Menneskeforstand havde skiænket ham al den Billighed, som man kunde vente af en yndet Digter fra Auto da Feernes Tid. — Jeg vovede ogsaa siden, med Oekonomie, at bruge nogle af Calderons skiønne Versformer i mine Stykker.

Om Goethe har jeg allerede sagt min Mening. Hans

milde Ironie, hans ægtpoetiske friske Fremstillelser kunne ikke være bedre; kun er der i hans første Værker for meget, og i hans senere for lidt Stof for Skuepladsen; ogsaa mangle hans Dramer i det Hele den Lidenskab og Dristighed, der hører til at giøre stærk Virkning. Denne besidder Schiller i høi Grad; ingen Digter var mere Herre end han over den høie Følelse, den ædle Begeistring; men man maa vogte sig for at falde i Schillers altfor lange rhetorisk-philosophiske Reflexioner.

Jeg følte: i al Poesie er det altid et ædelt Hierte, som sætter Kronen paa Geniet. Kold Forstand og et dristigt Phantasiespil med Livets Giøglebilleder er ikke nok; Geniet kan ogsaa forbinde sig med Hovmod, Haardhed, Udsvævelser, Spot, selv med Grumhed. Men denne Lucifer er en falden Engel. Han imponerer. Mange gode Hoveder og fordærvede Hierter foretrække ham, finde i den kraftige aandfulde Trods et Skalkeskiul for deres egne Synder, og kalde den mindre pikante Besindighed og Hiertelighed vel endogsaa væmmelig og flau. Saaledes udskiælder en forfalden Sviregast den idylliske Melk og det sunde Brød for flaut; skiøndt det nærer Kæmper, og Spiritussen tilsidst skaffer ham selv et delirium tremens.

Hvor megen Humanitet aander ikke Æschylos i sin Pathos? Hvor rørende er Sophokles! Hans ulykkelige Oedipus, der endelig faaer Ro i Kolonos; den høie Antigone, der gaaer i Døden af søsterlig Kiærlighed; Elektra, den hævnende Datter, der, skiøndt Qvinde, giør en Hamlet tilskamme; Philoktet paa sin Øe, med sin Bue; den stærke Aias, god Søn, Fader, Broder, Mand, men dreven af Hævngierrighed til Raseri, og af krænket Ære til Selvmord. — Og nu Du, Shakspeare! Din Lear, bragt til Vanvid af Børns Utaknemlighed; Din ærlige, tappre Othello, som af ulykkelig Skinsyge dræber sin Viv og sin Lykke; Din sentimentale Hamlet, der, som Jean Paul saa skiønt siger, er Fader til alle Wertherne; Din Romeo og Julie, fuld af sødt, ulykkeligt Elskovssværmeri; Din Macbeth, hvem Synd og Samvittighedsnag styrter i Afgrunden! — Hos Schiller have disse Følelser altid Overvægten, og selv hos Goethe er det oftest Tilfældet; thi hvor han undskylder visse Svagheder og Feil imod

Sæderne, komme vi altid til at tænke paa Magdalena, som af Pharisæere og Sadducæere førtes til Christus, der sagde: „Hvo som er reen, kaste den første Steen!"

Saaledes overbeviste jeg mig da om, at det Æsthetiske ikke kan undvære det Ethiske, fordi Produktet af den fornuftige Villie er Dyd og Sæder. Alle menneskelige Handlinger gaae ud paa, enten at befordre eller forstyrre Ordenen i Samlivet; da nu Dramet er en ideel Fremstilling af menneskelige Handlinger, saa udgiøre de moralske Forhold en stor Deel af det Hele. Digteren maa være begeistret for den aandelige Orden; ikke indifferent lege, med en partieløs lunken Ironie; ikke blot lade Billederne komme tilsyne, for at lade dem forsvinde; ikke blot ryste og spænde. Thi i den blotte Lyst til det Gyselige, uden en ædel Følelse, ligger Spiren til al Grumhed.

Denne Theorie var nu paa ingen Maade hin Tids, saalidt som Nutidens poetiske Troesbekiendelse. Spidsfindigheden hyldedes atter. Store Forbrydelser bleve forvexlede med store Forbrydere, og agtedes meer end eenfoldig Dyd. Vellysten blev endog metaphysisk forsvaret; og Versmageriets mechaniske Færdighed og Pyntelighed truede med at skræmme den naive trofaste Følelse bort fra Parnasset.

Jeg indsaae vel, at jeg, naar jeg ikke istemte den herskende Tone, vilde finde mange Modstandere, Dadlere, og tilsidst Foragtere; men Lyst til at behage kunde ikke omstøde min Kiærlighed til det Gode og Sande, eller min Overbeviisning.

Hvilken Heltetid kunde jeg nu bedre vælge, end mit eget Fædrelands, som endnu ikke egenlig var digterisk fremstillet, som frembød saa mangt et herligt Stof til Digtning? Ogsaa for Fremmede maatte det have Interesse. Enhver poetisk Fremstillelse af eet Folk fryder et andet. Vi giøre jo gierne Reiser, for at lære andre Nationer at kiende; vi glæde os ved Dampskibene, der saa hurtigt forbinde Nationer med Nationer. Men en endnu hurtigere Befordring, der koster mindre Tid og færre Penge, er Digterskibet. Walter Scott har paa en høist behagelig Maade giort det dannede Europa bekiendt med sine vilde Landsmænd, et af Bierge indsluttet Folk, der aldrig forlode deres Land. Men

langt meer end Skotterne fortiene de gamle Skandinavier at vorde bekiendte, som engang oversvømmede hele Europa, og fra hvilke de store sydlige Nationer tildeels have deres Historie og deres Arne. Vel er Tragødiens Hensigt meget forskiællig fra Romanens; det er aldrig faldet mig ind, at give nøie afpenslede Portraiter af vore nordiske Forfædre; kun de store Bedrifter, de store Charakteertræk har jeg forbundet med det Almeenmenneskelige.

Jeg har alt omtalt, at Schiller i Bruden fra Messina igien forsøgte at benytte det græske Chor. Man fandt, at han, uagtet utallige Skiønheder, havde forbundet to modstridende Elementer: græsk Demokratie og Middelalderens Feudalvæsen. I Baldur hin Gode brugte jeg alle græske Former; og det lod til, at den antike Rhythmus ret naturligt forbandt sig med de gamle nordiske Myther og Heltesagn. Dette Stykke digtede jeg, paa min Reise, i Weimar og Dresden.

I Paris skaffede Brøndsted mig Suhms Historie af Danmark fra det store Bibliothek. Efter at have skrevet en norsk Tragødie ifior, Hakon Jarl, vilde jeg nu skrive en dansk. I Palnatoke fandt jeg et godt Emne, og jeg valgte det saameget heller, da det sluttede sig til en Tidsalder, jeg alt i Halle temmelig grundigt havde studeret. Dengang var man i høi Grad modtagelig for det Nationale, det Heroiske, det Alvorlige i mit Fædreland. Dersom det er tilladt at sammenligne det Mindre med det Større, saa havde Slaget paa Rheden den 2den April 1801 begeistret de Danske for Poesien — ligesom Slagene ved Marathon og Salamis Grækerne, og Tilintetgiørelsen af den spanske Armada Britterne i Elisabeths Tid. Der hører en foregaaende Kraftanstrængelse til at forjage det Spidsborgerlige, det Spidsfindige, det Smaae — og stemme en Nation for det Store, det Skiønne. I den lykkelige Ro, der følger paa slig en Uro, trives da Kunsten bedst. Min Hakon havde, uagtet Hovedrollen blev spillet af Frydendahl, giort stor Lykke. Denne fortræffelige Komiker var aldeles ikke Tragiker. Jeg pleier ellers sieldent at tænke paa Skuespillerne, naar jeg skriver mine Dramer. Mig synes, at den Originalitet, en Digter skal stræbe efter i sine Charakteerskildringer, maa aldeles forsvinde, naar en Skuespiller

staaer som Model. Fra Digterens egen Subjektivitet kan han aldrig, skal han ikke ganske løsrive sig. Digterens subjektive Anskuelse og Begeistring er Stoffet for det Ideale i hans Værk, ligesom Objektet giver ham det Charakteristiske og Handlingen. Men dette Objekt maa han ikke søge i enkelte altid tilbagevendende Personligheder. Dersom han blot vil virke paa Øieblikket, saa vinder han ved at benytte slige Personligheder. Ofte bliver ellers hans Værk en død Kapital, indtil den Mand kommer, der kan bruge Kapitalen. Saaledes varede det nogle Aar, inden den genialske Ryge kom som Hakon Jarl. Men en anden herlig Hakon havde jeg dog tænkt mig iforveien, da jeg digtede min Tragødie. Det var nemlig Normanden Rosing, aldeles skabt for denne Rolle, men nu — slagen af Lamhed, tabt for mig, for Kunsten, og for Verden.

I Hakon Jarl havde jeg skildret Striden mellem Hedenskab og Christendom, med Overvægt af den dydige Kraft paa Christendommens Side; hvorfor hint, uagtet sit større politiske og poetiske Liv, maatte bukke under. I Palnatoke vilde jeg skildre en Modsætning. Her er Pligt og Dyd paa Hedningen Palnatokes Side, i Kamp med det skumle Munkevæsen, den forbryderske Munkekonge; derfor seirer Hedenskabet, og blomstrer op endnu engang i det kraftige Jomsborgerlag.

Uagtet jeg høit elskede og beundrede Schillers Wilhelm Tell, frygtede jeg dog ikke for, at den lignende Scene i begge Stykkerne med Æblet paa Drengens Hoved skulde misforstaaes til min Skade. Denne Scene er hverken Johan Ballhornerie eller Efterligning. Den viser, som saa Meget, at det Samme kan skee oftere i Verden høist forskjælligt efter de forskjællige Tidsalderes og Charakterers Tænkemaade og Bevæggrunde. Hvad der i Schillers Tragødie er rørende, til Veemod smeltende, behandles i Palnatoke næsten som et lystigt Optrin mellem de til Blod og Død daglig vante Hedninger; dog handler Faderhjertet i begge Scener, og Barbariet er adlet i Palnatoke. Uden Ædelmod og Høihed vilde en slig Forvovenhed — hvorpaa man oftere har seet Prøver, selv mellem gale Drenge — være blot oprørende Frækhed uden Poesie. Thorvald har jeg i Palnatoke behandlet noget for bløt og modern. Havde jeg i Paris havt

Thorvald Vidførles Saga, saa vilde jeg givet denne Charakteer meer af sin Tidsalders Kolorit.

Et morsomt Tilfælde indtraf, da jeg digtede Stykket. Det var en Aften silde (tvertimod Sædvane; thi jeg digter sædvanlig om Morgenen), at den Idee faldt mig ind om Harald Blaatand, at han kommer ind i Liigklæderne og siger: „Her er jeg i min egenlige Dragt etc." Dette Billede stod saa levende for mig i sin første Oprindelse, at jeg blev forskrækket, løb ind til Brøndsted, gad ikke være alene, og bad ham spille mig noget lystigt paa sit Pianoforte.

Palnatoke blev meget rost og læst i Fædrelandet; men det lykkedes ikke den i saa mange andre Roller fortræffelige Schwartz bedre iaar at spille Palnatoke, end det ifior lykkedes Frydendahl at spille Hakon. Begge Roller fik først nogle Aar derefter i Ryge deres mesterlige Fremstiller.

Da der slet ingen Qvinder behøvedes i Palnatoke, lod jeg dem heller ikke optræde deri. Men næste Vinter skrev jeg Axel og Valborg, hvor Kiærlighed er Hovedsagen; egenlig Kiærligheds Troskab, ligesom jeg et Par Aar senere i Hagbarth og Signe søgte at skildre Kiærligheds Lidenskab i sit første Udbrud; det første mellem et Par unge Christne, dette sidste mellem et Par unge Hedninger; men begge heroiske og med nordisk Følelse. Med den sandselig glødende sydlige Elskov i Romeo og Julie vilde jeg ikke kappes; men den milde Septembermaane i en nordisk Bøgeskov kan ogsaa giøre Virkning, skiøndt den er meget forskiællig fra den italienske Sommernat.

Jeg har alt fortalt, at jeg oversatte Aladdin om igien, fordi den første Oversættelse var altfor feilfuld. Intet Under! naar man betænker, at jeg to Aar i Forveien ikke havde skrevet et tydsk Ord, og egenlig først havde begyndt at digte paa Tydsk eet Aar i Forveien. Jeg oversatte ogsaa Hakon Jarl om igien; derpaa oversatte jeg endnu Palnatoke, Jesus i Naturen, samt flere Stykker; og skrev adskillige Poesier paa Tydsk, hvoriblandt: Der irrende Ritter. En polemisk-didaktisk Idyl er egenlig ingen; dog har jeg siden optaget den forkortet i min tydske Samling for de poetiske Steders Skyld, som den, efter Kyndiges Dom,

ikke mangler. En fri Omarbeidelse paa Dansk i Hexameter af de første Sange findes i mine samlede Digte.

Jeg har fortalt, hvor høit jeg beundrede Talma i Tragødien. Skiøndt jeg ikke kunde faae Smag paa den franske Tragødie, fordi jeg fandt den altfor monoton, charakteer-, stofløs og fornem-konventionel, tvang han mig til at erkiende mange store Skiønheder deri. Dog var der Noget hos Talma, som aldrig behagede mig. Naar han nemlig havde spillet en Scene fortræffeligt, hævede han mod Slutningen af de store Udgangs-Replikker Stemmen paa en affekteert overdreven Maade, strakte Hænderne iveiret, skiælvede med dem, og fik da en uhyre Applaus. I en Samtale med en af mine Bekiendter, som ogsaa kiendte Talma, sagde jeg: „Hvis jeg talede med Talma, vilde jeg sige ham det reentud." „Det behøvede De ikke" — svarede den Anden — „Talma veed det selv meget godt." „Og hvad siger han da derom?" Han siger: „Det er en Feil; men jeg har alt vænnet mine Landsmænd til saamegen Natur; noget maa jeg rette mig efter deres Sædvaner og Fordomme, ellers taber jeg deres Hengivenhed og Begeistring, og uden den kan jeg ikke øve min Kunst."

Det er Rørende og Tungt, naar en stor Kunstner saaledes maa rette sig efter Mængdens Modesmag. Noget Lignende hørte jeg senere om Spontini, da han havde komponeret sin Ferdinand Cortez, og en god Ven, som roste den overordenligt, tillige giorde det beskedne Spørgsmaal, om Komponisten dog ikke syntes, at der var vel megen Støi i denne ellers saa herlige Musik? „Jo det veed Gud der er," skal Spontini have svaret, „men, ikke sandt? Den er dog smuk, uagtet den støier? Det sidste var jeg nødt til, for at vinde Publikums Bifald."

Jeg har selv kiendt en ung udmærket Virtuos paa Pianoforte, som fortalte mig: „Om Søndagen kommer jeg sammen med nogle af mine musikalske Venner og Kunstnere; saa spille vi Mozarts, Haydns og andre gamle Mesteres Værker for vor egen Fornøielse; thi i Koncerter og Assembleer vil man nu ikke

længer høre skiøn Musik, men blot see, hvorledes Fingrene med Lethed overvinde de største Vanskeligheder."

Da jeg havde vundet lidt Øvelse i at tale Fransk, disputerede jeg ofte med en og anden Pariser om den franske Tragødies Unatur og Monotonie; thi jeg lærte meget tidligere at udtrykke mig taaleligt i en videnskabelig Samtale over Kunst, end at snakke rigtig Fransk om alle forekommende Smaating i det daglige Liv. Disse Meninger vare dengang noget ganske Nyt i Paris. Fru Staël Holstein havde endnu ikke udgivet sin Bog om den tydske Literatur. Man saae paa mig som Hofmændene i Galladragt saae paa Franklin, da han som Gesandt fra Nordamerika kom til Versailles med sine egne upudrede Haar og rund Hat. Imidlertid giorde det Sagte dog undertiden sin Virkning, og jeg havde engang den Satisfaktion, at en Franskmand sagde til mig: „Min Herre, De taler godt, men De overbeviser mig ikke!"

Siden har Victor Hugo og Alexander Dumas overbeviist dem altfor meget. Man styrter lettere fra Skylla i Charybdis, end man styrer sit Skib mellem Sandbankerne, uden at løbe paa Grund. Man kan lave en Ret altfor vandet og fersk; man kan tilberede den med altfor megen Karri og Kayennepeber. Man fordærver Maven med blot at drikke sød Limonade, og med at drikke blot Brændeviin. Juste milieu er atter her det Bedste; men Tidsaanden foragter dette Maadehold, og bruger Benævnelsen som et Skieldsord. Paa den anden Side af Rhinen har man ellers nu intet at lade Franskmændene høre; tvertimod, der er mere Poesie i Victor Hugo og Konsorter end i hele det unge Tydskland, med samt sin pedantiske forskruede Begrebs-Æsthetik.

Den geniale yndige Mademoiselle Mars har Andre allerede rost saameget; jeg vil blot sige: jeg har seet hende i hendes bedste Blomstren. Saaledes saae jeg ogsaa Elleviou, en ligesaa stor Sanger, som Skuespiller, fuld af Fiinhed og Følelse, i théâtre feydeau. Aldrig glemmer jeg Deserteuren, af Sedaine og Monsigny, der allerede var bleven mig bekiendt i min tidligste Barndom, naar min Fader spillede Stykker deraf

paa Klaveret. Paa det danske Theater, hvor alting retter sig efter Moden, var dette herlige Stykke alt længe gaaet af Brug; men i Paris, hvor den Taabelighed endnu ikke hørtes om et Mesterværk, „at det kun var et gammelt Stykke," saae jeg Elleviou, Gavaudan og Mad. Gavaudan give dette og flere gode gamle franske Syngespil til Fuldkommenhed, og til Publikums høieste Tilfredshed.

Elleviou var en deilig Mand, høi, velskabt og blond. Han havde giort et rigt Partie i Toulon. En Landsmand af mig, der kiendte ham, fortalte følgende morsomme og charakteristiske Anekdote om ham. I sin skiønneste Blomstren reiste han med en anden Skuespiller til Toulon, for at give Giæsteroller. Da de saae Staden langt borte, sagde Elleviou: „See der ligger nu den fremmede Stad med alle sine unge smukke Fruentimmer. Og jeg vil vædde, at der er ikke eet iblandt dem, som jeg jo skal faae forelsket i mig, hvis jeg selv vil." Vennen vilde indgaae et Væddemaal med ham, at det dog ikke lod sig giøre med Alle, og Elleviou forpligtede sig til at løse Væddemaalet med den unge Dame, som hans Ven selv valgte. Den første Aften saae de en meget deilig Pige i Skuespilhuset, en rig Mands Datter. „Kan Du vinde hende," sagde Vennen, „saa har Du vundet." Og Elleviou vandt; thi nogle faa Uger derefter var den skiønne rige Pige hans Brud. — Da han nu var rig, truede han ofte med at forlade Theatret, naar han var misfornøiet med Et og Andet. Men man sagde, at Napoleon, som ikke vilde miste ham, truede ham igien, og sagde: „Hvis han ikke vilde være Sanger ved théâtre feydeau, saa kunde han tage Musketten paa Nakken og gaae til Spanien." Elleviou foretrak at blive, hvor han var, for det Første. Siden har han i mange Aar levet som bemidlet Privatmand i det sydlige Frankrig. I Richard Løvehierte sang han især den entidlang af Franskmændene saa høit yndede Arie: „O Richard, o mon roi!" fortræffeligt. Man veed, det var Napoleons Yndlingssang, og han nynnede den selv ofte efter sit Fald paa St. Helena.

Ogsaa Chenard fornøiede mig meget, en god Skuespiller og god Bassist; især i Felix, hvor han spillede Faderen, og

hvor han kastede et, mig uforglemmeligt, Blik til Himlen, fuld af salig Tilfredshed, naar han har giort sin Pligt, og opdaget en Hemmelighed, der maaskee bringer ham og hans hele Familie til Bettelstaven. Dette Blik blev tre Gange applauderet af det følsomme og fine Pariserpublikum.

Ogsaa om Chenard, en høi, smuk, stærk Mand, men ældre end Elleviou, hørte jeg en charakteristisk Anekdote. I Revolutionstiden beskyldte man ham engang for at være Aristokrat. Neppe hørte Chenard det, før han, med den røde Hue paa, løb hen i Jakobinerklubben, styrtede op paa Talerstolen og raabte: „Medborgere! Man har beskyldt mig for at være Aristokrat — ja det er sandt: jeg er Aristokrat!" — Her taug han et Øieblik, medens Alles Øine med Forundring vogtede paa det sikkre Slagtoffer, der havde vovet at sige, hvad aldrig hverken før eller siden løb fra Jakobinernes Talerstol, — men inden man fik Tid til at fatte sig af Forundringen, vedblev han i en dristig munter og lunefuld Tone: „Jeg er Aristokrat! Jeg er Demokrat! Jeg er Konge, jeg er Pave, jeg er Betler, jeg er dum, jeg er klog, jeg er Alt hvad I ville, — jeg er Komødiant!" „Ah le brave Chenard! Ah le franc coquin!" løb fra alle Kanter. I Triumph blev han baaret ud paa Skuldrene af sine varmeste Beundrere, og hans Liv var frelst.

Den talentfulde Potier, der forstod at aflure en vis keitet Naragtighed saa mange fine Træk, som vor Winsløw; den monotonere, men med alt det dog originale Brunet, de Franskes Rosenkilde, som saa vittig og naiv altid spillede Dosmeren, at man aldrig kunde blive kied deraf, glædede mig meget i théâtre des variétés; ligesaameget Mad. Hervay i den egenlige Vaudeville. I théâtre français havde jeg den Lykke at see Dacincourt, Dugazon, Madem. Contat, og begge Baptisterne i Molieres og andre gode Digteres bedste Stykker.

To store Mesteres Værker, som jeg gientaget hørte og saae, virkede maaskee mere paa mig, og jeg lærte mere af dem, end af mangen en Digter. Det var Mozart og Rafael. De fleste af Rafaels Billeder hang i det store Pulterkammer, hvorhen man havde slæbt Rovet fra forskiællige Lande. Denne Sam-

mendyngen gjorde et væmmeligt Indtryk paa mig; og skjøndt jeg altid var tilbøielig til at forsvare Napoleons Storhed mod smaalige Angreb, fandt jeg dog her, som overalt, at han, uagtet sin uhyre Forstand, havde ligesaa liden ægte Kunstsands, som Sands for Folkeret. En virkelig human Helt fører aldrig Krig mod Kunster og Videnskaber; det sømmer sig kun en østerlandsk Despot, at smykke sig som Allikken med laante Fiær, for at lade stor. De fleste af disse Billeder her hang i et slet Lys, og havde mistet det Halve af deres Virkning, fordi det passende for dem bestemte Sted var berøvet dem. Hvilken Forskiæl! at finde sligt et Billed for Alteret i en skiøn Kirke, og her, i Skyggen eller Slaglyset, i en Krog blandt mange Ubetydeligheder!

Jeg maa ikke glemme at fortælle om mit Bekiendtskab i Paris med min berømte Landsmand „Malte-Brun" (Malthe Conrad Bruun). Han havde endnu i mine Drengeaar spillet en politisk Rolle i mit Fædreland, og jeg undrede mig over, da jeg saae ham, at han ikke var ældre; men det kom deraf, at han selv ikke var stort mere end en Dreng — lidt over 20 Aar — da han spillede Rollen. Den hele Rædselsperiode hiemme, hvori der lykkeligviis „flød mere Blæk end som Blod" havde ingen Indflydelse havt paa mig, da jeg var for ung. Da jeg kom til Skiønsomhed, var der i „Dreyers Klub" kun endnu svage Bevægelser af den franske Revolution. Jeg har min hele Levetid havt en stærk Følelse for Mennesteret. Det hovmodige Væsen var mig altid forhadt — (selv som en lille Pog mod Pagerne). Jeg fik snart den Overbeviisning, at Adelen er en Levning fra Middelalderen, og egenlig ingen Betydning længer har. Den forekom mig ikke at staae som en ærværdig Domkirke i et yndigt blomstrende Landskab, men som en gammel Dragkiste, der tog for megen Plads op i et Værelse med nye hensigtsmæssige Møbler. Kongen var mig altid hellig; jeg følte tidligt det Herlige, Skiønne, Velgiørende i denne Form, som Naturen selv, paa enkelte Undtagelser nær, i Aartusinder overalt har antaget og stadfæstet. Misbrugene vedkomme ikke Naturen. En Digter, en

Kunstner kan ikke andet, end elske Kongedømmet. Det er Hiertets Ret over den kolde langsomme Spidsfindighed, som, blot hyldende udvortes Form, slet ingen Undtagelser giør, selv hvor Naturen kræver dem; Kongedømmet er, efter sin Natur, umisundeligt og upartisk, og maa lade enhver Fortieneste giælde, da det staaer over dem alle. Digteren og Kunstneren maae elske Kongedømmet; thi Pragten kan adles til Skiønhed og trænger til det Skiønne, men Geniet misundes og undertrykkes let af den kolde ærgiærrige Forstandighed hos Mængden, der blot agter det daglige Huusbehov. Kunstneren maa vel elske den ædle billige Frihed; thi frit maa alt Stort og Skiønt og Godt bevæge sig; men han maa hade Lighedens Tilbedelse. Det Udmærkede findes kun i Undtagelsen, og hvor Alt er lige godt, der er Alt lige slet, og det Trivielle hersker. — I Dreyers Klub straalte jeg i mine første Ynglingsaar med høi Røst ligesom de Andre, naar den store Bolle havde begeistret os: „Min Søn, om Du vil i Verden frem, saa buk!" og „At Slyngler hæves til Ærens Top" etc., uden at bekymre mig videre om disse Tankers Anvendelighed paa Samtiden; jeg tog det abstrakt som satiriske Indfald over den hele Menneskehed, og, saaledes betragtet, vil det vist, om ogsaa skudt iblinde, altid træffe. Om Malthe Bruun havde jeg i mine tidligere Aar hørt nogle gode Indfald; i hans Digt „Slaget ved Tripolis" havde jeg fundet meer end almindelig Digteraand. Jeg mindes ikke, hvor jeg saae ham førstegang i Paris; maaskee det var hos Brøndsted. Søgt ham op havde jeg vel neppe. Den gamle Heiberg afskrækkede mig, i hvem jeg ved det tilfældige Sammentræf i Tydskland fandt en fuldkommen Antipode. Men Malthe Bruun var ganske anderledes og saa forskiællig fra P. A. Heiberg, at de slet ikke kunde lide hinanden. Jeg forundrede mig over at see en smuk ung blond Mand med et undseeligt Pigeansigt og med en lang Pidsk ned ad Nakken. Vi bleve snart gode Venner, vore Samtaler vare mere æsthetiske end politiske, og Malthe Bruun erkiendte de Fremskridt, som den senere poetiske Revolution i Tydskland og Danmark havde foraarsaget. Han læste mine Digte med Fornøielse og glædte sig over Brugen af alle de fremmede Versarter, gammelnordiske,

græske og italienske, som jeg havde brugt. Blandt Andet mindes jeg, at han sagde: „Jeg har ogsaa engang oversat Petrarcas Digt Vaucluse, men det faldt mig ikke ind, at Muligheden tillod en Oversættelse i den samme italienske Canzoneform, skiøndt jeg vel havde en Anelse derom.“ Det var mig naturligviis kiært, at have truffet en aandfuld Landsmand. I mange Henseender giorde han de Danske Ære. Franskmændene, der ellers saa nødigt ville tilstaae Fremmede den Færdighed at skrive Fransk som et andet Modersmaal, tilstode ham den. I Journal de l'empire, et af de meest læste og agtede Tidsskrifter, der beherskede Meningerne, var han en betydelig Medarbeider. Sin fortræffelige Geographie skrev han i et Land, hvor Geographien hidtil var saa forsømt, at de Fleste ikke vidste at skille Danmark fra Spitzbergen, og troede, at Hamborg laa ikke langt fra Wien, flere Mile borte fra Altona. — Forbinder man nu alt dette med et behageligt besledent Væsen — noget, som sagt, Pigeagtigt — der klædte den udmærkede Skribent godt — saa maatte det jo altsammen indtage for Malthe Bruun. Ulykkeligviis havde han aldeles Mangel paa fast Charakteer, det var ikke Sandheden og Retfærdigheden, der begeistrede ham. Det gik ham, som det gaaer saamange politiske Skribenter med Hoved og Kundskaber — de ville spille en Rolle — og holde med det Partie, som er i Velten, eller ved hvilket de troe at kunne bane sig en Vei til Berømthed, Indflydelse, eller Fordeel.

Jeg disputerede ivrigt med Malthe Bruun om Napoleon, hvis Handlinger han nu alle ubetinget hævede til Skyerne. „Napoleon,“ sagde jeg engang i Stridens Hede, „farer vild, fordi han er døv paa det ene Øre.“ „Hvad vil det sige?“ spurgte Malthe Bruun. „Det vil sige: Han kan ikke Tydsk; han forstaaer ikke Folkene paa den anden Side Rhinen. Han vil reformere Verden, og har ikke læst det sidste Kapitel i Menneskedannelsens Historie. Han udskiælder alle aandeligtvirkende Tydskere for Ideologer og Sværmere. Denne Uvidenhed og Foragt vil maaskee blive ham til større Skade, end han troer.“

Var jeg nu i Selskab med opbragte Tydskere, der reve Napoleon ned paa en haanlig Maade, saa vendte sig min Iver igjen

mod dem i en modsat Retning. „I vanære Jer selv," raabte jeg, „ved at lyve den Mand lille, der giver Jer hvert Øieblik saa vældige Ørfigen. Hvis Napoleon er Intet, hvad ere da I? Mindre end Intet kan man dog ikke være."

Tilsidst blev Malthe Bruun borte fra mig. Brøndsted og Koës spurgte ham om Aarsagen, og han sagde: „Jeg kom gierne til Oehlenschläger; men naar jeg har været hos ham og talet med ham, behøver jeg 14 Dage til at sætte mig ind i min forrige Stemning igien." Dette fandt jeg meget smigrende, men indsaae tillige, at vi To ikke kunde omgaaes. Pidsken fik jeg ham dog til at skiære af Nakken i vort korte Bekiendtskabs Tid. Men under Napoleons Pidsk blev han staaende, indtil den blev tagen fra Napoleon selv. Det gik Malthe Bruun ligesom Talleyrand og St. Christoffer, de holdt alle Tre med den stærkeste; men det var blot Christoffer, der holdt saa konseqvent ved dette Princip, at det tilsidst bragte ham paa den lige Vei til Jesus Christus.

Forresten tog jeg og mine Venner os vel iagt for at yttre vore Meninger til Fremmede; vi vidste, at vi vare omringede af Spioner, i hvis Nærværelse man maatte i visse Maader være en Steen, om hvilken man kunde sige, ligesom Nille i Erasmus Montanus: „Jeg veed ikke, om hun kan tænke, men tale kan hun ikke!"

Var jeg nu for gammeldags, for fri, for from, for tydsk for Malthe Bruun og Consorter, saa gaves der igien Andre, for hvem jeg ikke var tydsk og fri og from og gammeldags nok. Paa en Restauration hos Grignon lærte jeg at kiende Friederich Schlegel. Han saae slet ikke ud, som jeg havde forestillet mig ham; jeg ventede en mager Kritikus, og et ironisk fedt Ansigt glindsede mig sangvinisk imøde. Vi kunde ret godt lide hinanden; men Schlegel kunde ikke lide, at jeg ikke var meer af hans Skole. Dog sagde han mig aldrig et bidende Ord; han spøgte tvertimod med mig, som med en ung Galning, af hvem der kunde blive Noget, eller af hvem der i det mindste havde kunnet

blive Noget, hvis han var gaaet den rette Vei: det vil sige, hvis han blindt havde svoret til den nyere Skoles Fane. Til en Dr. Klinger fra Wien sagde han engang, da han havde været lidt but imod mig: „Hils Oehlenschläger, og beed ham ikke være vred, hvis jeg maaskee igaar altfor meget har betient mig af Alderens sørgelige Forret." Schlegel var en Mand af store Talenter. Mange Afhandlinger i Tidsskriftet Europa, i Charakteristikerne, i hans Udgave af Lessings Tanker og Meninger vise det stærke Hoved, den dybe Tænker, og han havde langt mere Hierte, end hans Broder. I hans Athenæum bevise mange, skiøndt overdrevne Paradoxer Originalitet, Kiækhed og Lune. Men hans Lucinde var mig altid modbydelig; og ligeledes den Aand, der hersker i Alarcos, endskiøndt jeg nok kunde lide Stykkets kraftige Tone.

Jeg havde skrevet et Par tydske Epigrammer over Schlegelerne i min Frafaldstid. De have aldrig været trykte; jeg meddeler dem som charakteristiske Træk, hørende til hin Tid af mit Liv. Schlegelerne fik dem før hverken at læse eller høre.

1.

Alte und neue Zeit.

Verschied'ne Zeit, verschied'ne Richtung,
So Alles, so die deutsche Dichtung.
Lessings Aesthetik wollte Wahrheit,
Natur in kräft'ger schöner Klarheit.
Die beiden Schlegel wollen Wehmuth
In mönchischer und stolzer Demuth.
Man liebte alles Schöne weiland,
Jetzt ruft man affectirt den Heiland.
Aus Wildniß stieg ein edles Bildniß;
Das Bild verfliegt, wird wieder Wildniß.
Ach hätten wir statt Schlegeln Lessing!
Nur ein Stück Gold für zwei Stück Messing.

2.

Unterschied zwischen den beiden Schlegeln.

Der August sagt: „Mein Bruder und Ich!"
„Ich und mein Bruder!" sagt Friederich.

I min Stambog skrev Friederich:

„Nur der Sehnsucht fließt der Sehnsucht Quell,
Nur der Demuth scheint die Wahrheit hell."

Paa den Maade skulde den gode Friederich aldrig være kommen til Sandheds Erkiendelse; thi Ydmygheden trykkede ham, som bekiendt, ikke meget.

Frue Staël-Holstein boede i Nærheden af Paris i Auberge en ville; thi Napoleon vilde ikke tillade hende at træde nærmere. Jeg besøgte hende der, og traf hos hende A. W. Schlegel og Benjamin Constant de Rebecque, der siden har spillet en saa vigtig politisk Rolle. Den aandfulde Digterinde modtog mig meget venligt, endskiøndt jeg kun talede maadeligt Fransk, og bad mig at besøge sig i Coppet, naar jeg kom til Schweitz. Jeg skal siden tale meer om disse mærkværdige Mennesker.

Jeg lagde mig nu med Iver efter det Franske, og læste for første Gang Rousseaus Heloise. Denne Bog rørte mig ligesaa meget som Werthers Leiden, men indgød mig ikke nær den Agtelse for Forfatteren. Veltalenheden deri er ligesaa stor, Lidenskaberne og Natur-Scenerne ere ligesaa stærkt og skiønt skildrede; men den underlige drillende Egensindighed, Paradoxjægeriet, og noget Uværdigt (for ikke at sige Nederdrægtigt) i Forfatterens Charakteer, der undertiden gaaer over i hans Personer, ærgrede mig ofte saaledes, at jeg kastede Bogen paa Gulvet, og stampede

derpaa. Men saa fandt igien en herlig Tankefylde, en reen, ædel Følelse, og ægte poetiske Skildringer af det menneskelige Hierte, af Naturen, af Ulykken, af Veemoden inderligt røre og henrykke mig. — Sandelig, Rousseau var et Genie og en høist mærkværdig Mand. Da jeg kort derpaa læste hans Bekiendelser, blev mig Meget klart, hvad jeg ikke kunde forstaae i Heloise. Han havde ingen Opdragelse havt, og svækket sin Sundhed i Ungdommen. Hans stolte Egensind kæmpede uophørligt med hans gode Hierte; og hans altfor sygelige Ømfindtlighed hindrede ham, uagtet hans Forstand, i at hæve sig over Forholdene, og til med Rolighed og Besindighed at overskue dem. Den idelige Vane, at opponere imod saameget Slet og Skiævt, forledede ham ogsaa tidt til at modsige det Fornuftige og Sande. Og saaledes forstaaer man først, hvorledes dette geniale Hoved tilsidst kunde forfalde til Feil og Galskaber, hvorfor de største Dosmere med Lethed kunne hytte sig.

Jeg omgikkes meget med to unge Malere Olivier, fra Dessau, gode, venlige Mennesker; den Ene malte mig. Det giorde ogsaa en norsk Maler, Lieutenant Munk, som paa den Tid var i Paris. Den geniale Musiker Kienlen hørte ogsaa til mit daglige Selskab; han satte skiønne Melodier til Aladdin, og skal siden i Berlin have komponeret en meget smuk Musik til Goethes Claudine af Villabella.

Især fornøiede det os Danske at leve en tre Ugers Tid sammen med den elskværdige norske Familie Knudtzon, som kom til Paris. Brøndsted, Koës og jeg spiste ofte hos dem, og naar vi saaledes vare samlede, bildte vi os ind, at vi vare i Danmark og Norge. Jeg glemmer aldrig disse kiære Mennesker: den brave Johansen og hans trofaste Sara; den elskværdige Fru Labouchere og hendes Søster, den hulde Benedikte. Min Omgang med dem bidrog meget til at give Axel og Valborg, som jeg just dengang skrev, den friske, nordiske Kolorit, hvilken ellers det lange Ophold i Udlandet let kunde have svækket.

Den underlige Oldgrandsker Arndt, om hvem jeg allerede før har talet, og som jeg mange Aar efter lod optræde som Strauss i mit Drama „De italienske Røvere“, kom ogsaa til Paris. Franskmændene undrede sig over dette Menneske, fast klædt som en Tigger, men med Lommerne fulde af lærde Manuskripter. Han var kommen før; men ligesom han var ved Barrieren af Paris, faldt det ham ind, at han havde glemt et Manuskript i en Steendydse, en Fierdingvei fra Lybek. Han vandrede altsaa tilbage, for at hente dette, og det tog ham nogen Tid. Millin, Professor i Archæologien og Forstander for Antik- og Medaillekabinettet, var meget høflig imod ham, og han meget grov imod Millin. Han forekastede ham Uvidenhed. Man kan ikke tænke sig to større Kontraster! Hin rig, fornem, Beboer af et deiligt Hotel, hvortil alle Lærde havde fri Adgang visse Timer om Ugen, og kunde i prægtige Værelser læse alle nye Bøger og Journaler; — og Arndt, i en grov Frakke af blaat Filt, de lange Haar under Kraven og alle Lommerne svulmende af Papirer, som Pocher eller Fiskebeensskiørter.

Tilsidst blev jeg dog kied af Hr. Arndt. Da jeg en Morgen havde foræret ham en gammel Kiole, noget Linned og et Par Støvler, og deelt min Frokost med ham, begyndte han, medens han stod og skrabede Flødepotten med en Brødskorpe, at tale uforskammet om den danske Konge. Jeg bad ham om at rekommandere sig, hvis jeg ikke skulde kaste ham ned af Trapperne. Han gik, og siden den Tid talede jeg aldrig mere med ham.

Rigtignok var han falden dybt; thi jeg boede i Hôtel de Quinze-Vingts i syvende Stokværk.

Uveiret begyndte at trække sammen paa den nordiske Himmel; og medens vi i Paris vare Vidner til Fredsfesten i Notre Dame, og saae Napoleon, klædt som Henrik den Fierde, under en Thronhimmel, fulgt af alle sine Raadsherrer og høie Embedsmænd; medens det forsamlede Folk om Aftenen i Tuilleriehaugen, hvor han sad paa Balkonen, sang: Ou peut on être

mieux, qu'au sein de sa famille, og hele Byen var illumineret, — sloge vore danske Hierter i bange Forventning og Anelser om en værre Illumination for Kiøbenhavn.

Jeg havde først beboet en lavere Etage i Hôtel de Quinze-Vingts; men da jeg intet Brev mere fik fra Kiøbenhavn, og Pengene udebleve, vilde jeg flytte hen i et slet Værtshuus, hvor jeg kunde boe for godt Kiøb. Men min vakkre Værtinde, Madame Gautier (en Præsteenke, troer jeg, fra Genf) vilde ikke tillade det. „Monsieur Oehsleng!" sagde hun — thi hverken hun eller nogen Fransk kunde rigtig udtale mit Navn, — „om De ogsaa bliver hos mig i to Aar, og jeg ikke faaer en Skilling, saa lader jeg Dem dog ikke fare. Jeg er overbeviist om, at De ikke vil bedrage mig; bliv De her! Men vil De giøre mig en Tieneste, saa flyt op i min øverste Etage! Saa skal De faae alting: Middagsmad, Frokost og Opvartning ligesaa godt, og for en Fierdedeel ringere Priis.

Dette ædelmodige Tilbud kom mig som sendt fra Himlen. Jeg flyttede op i syvende Stokværk, lige overfor Carrouselpladsen, Tuillerierne og Æreporten, hvor Malmhestene stode, som vare galopperede fra Grækenland til Venedig, fra Venedig til Berlin, fra Berlin til Paris, og som nu atter staae over Brandenborgporten i Berlin. Paa Carrouselpladsen saae jeg ofte Napoleon beskiæftiget med sine Gardere, medens jeg deroppe oversatte — Hakon Jarl.

En Dag, som jeg ganske munter staaer og taler med Brøndsted, træder Koës, bleg som et Liig, ind i Værelset, og siger: „Kiøbenhavn er taget af Englænderne!" Vi bleve som truffne af et Lyn. Der gik flere falske Rygter: at Frederiksbergslot var brændt, at alle Studenterne vare omkomne i et Udfald fra Kiøbenhavn.

Det var, Gud skee Lov, ikke gaaet slet saa galt! Alle mine Kiære levede endnu, og Frederiksberg havde intet lidt; men Kiø-

benhavn var bombarderet, og iblandt den Mængde Bygninger, der vare lagte i Aske, var ogsaa min tilkommende Svigerfaders skiønne, store Gaard paa Nørregade.

Et Brev, som jeg sendte min Christiane, vil her bedst meddele, hvad jeg havde oplevet, og hvad jeg følte.

Paris, den 25 Oktober 1807.

Kiæreste Christiane!

Vor Ven Koës reiser i Overmorgen fra Paris til Danmark; han haaber, at Englænderne skulle have forladt Kiøbenhavn, inden han kommer, saa at Farten over Bæltet skal staae ham aaben. Give Gud, at hans Formodning maa være grundet. Jeg iler ved denne Leilighed at udøse mit Hierte for Dig, min gode Pige, haaber ogsaa at faae Breve færdige til vore Søstre. Du har længe intet hørt fra mig. Min Taushed i de senere Tider fordrer ingen Undskyldning; at jeg taug saalænge mellem „der irrende Ritter" og „Palnatoke," var Palnatokes Skyld; jeg arbeidede paa den, levede et fredeligt, lykkeligt Hverdagsliv, den ene Dag som den anden. De egne Tanker og Ideer, der reiste sig i min Siæl, udtrykkede jeg i mit Digt, og jeg havde forresten i Ordets egenlige Forstand intet at sige Dig, uden min Hengivenhed, som Du kiendte. En lille Biomstændighed var maaskee Aarsag i, at Du intet Brev fik med Palnatoke. Din gode Fader havde glædet mig for nogen Tid siden med et Brev; han havde deri forlangt at vide Noget om Flinteglas og om et venetiansk Lexikon. Jeg tilstaaer min Skrøbelighed; jeg opsatte det Dag for Dag, og nu vilde jeg ikke skrive til Dig, førend jeg kunde tilskrive ham. Jeg har siden i det keiserlige Bibliothek faaet adskillige Noticer om Lexika, men i dette Dieblik, da hans Gaard er brændt og hans Eiendom ødelagt, har den arme Mand vel andet at tænke paa.

Kiære Pige! Vistnok har jeg ikke været i Kiøbenhavn, og deelt Faren og Skrækken med Eder, men min Qval og Ulyksalighed har ikke været mindre. I langsomme, bedske Skaaler har jeg drukket, hvad I pludselig have slugt. Endnu mens Alt var

roligt i Danmark og vel inden Borde, havde vi her i Paris den sandsynligste Frygt for, hvad der vilde skee. Skiæbnens sorte Skyer begyndte for vore Øine at trække op over vort arme Fædreland, medens man her i Paris celebrerede idelige Fredsfester. Tænk Dig den raffinerede Pine at sidde i et Theater, see muntre Glædesstykker opføres, et lykkeligt seirende Folk juble, Luxus og Flor og Overflødighed rundtomkring; og nu med Siælens Øie at stirre ud giennem Theatervæggen i den dunkle Horizont i Nord, see den engelske Flaade paa Bølgerne, den franske Armee paa Landjorden. Kronborg som en Ulykkesprofet hæve sin Isse over Øresund — og det arme Kiøbenhavn! Og Eders græsselige Ro! Just paa Fredsfesten her i Paris, som jeg havde været i Notre Dame, hørt Te Deum, seet hele den franske Pragt og Magt, Napoleon for første Gang i mit Liv i Ridderdragt under en Thronhimmel, Senatet og alle Raaderne i deres Stadsuniformer, en vrimlende Mængde af det Pariserpublikum, hørt Bravoraab og Glædesskrig, tryllet min poetiske Aand i Carl den Stores Dage — derfra giort et Spring til Norden, det gamle Norden og dets forsvundne Magt — kom jeg træt og veemodig hiem, og fandt der det sidste Brev fra Rahbek, Karen Margrete og Job. Lutter Glæde! Landreiser! Spøg og Skierts! Rahbek kalder mig i dette Brev en lykkelig Digter! Ja sikkerlig en lykkelig Digter! lykkelig som den arme Camoëns, der havde sin Luciade færdig, just som hans Fædreland gik tilgrunde. Levede Camoëns nu, kunde han virkelig vorde lykkelig; han havde da Stof til en skiønnere Luciade, end den første — men jeg arme Danske!

At jeg skulde just skrive Palnatoke! Netop vælge den nordiske politiske Vælde til Stof for mit Digt faa Minuter før dette Øieblik! Giorde Skiæbnen det af Haan? Eller var det for at trøste mig ved at lade mig kaste et Øie paa, hvad ogsaa vi vare, og for at bringe mig i friskt Minde: hver Blomst har sin Tid, men i Kunsten florerer en evig Vaar? O hvor Nornerne spille Bold med det stakkels Menneskehierte. Snart synker, snart stiger det. At Englænderne kom, havde vi forudseet. Den

Rasthed, det Mod og de Prækautioner, som Aviserne evig forsikkrede os om fra Danmark, begyndte at trøste og styrke os. Castenskiolds Hær! Borgersamfundet i Kiøbenhavn! Den usigelige Foragt for Engelskmændene. Den gode Sag! Erindringen om Danmarks gamle Hæder og Ære, Forsikkring om Overflødighed paa Levnetsmidler. De raske Forholdsregler, man tog (i Aviserne) med at brænde Forstæderne og Frederiksberg. O med brændende Smertestaarer saae jeg Vesterbro og Frederiksberg Slot brænde. Min hele Fødestavn gik tilgrunde, hvert Monument, som forfriskede Erindringen fra det svundne Liv i mit Hierte. Men jeg offrede med Glæde min Lyksalighed for Fædrelandets Tarv. Den 29de og 30te skulde være skeet et Helteudfald. Tidenderne fortalte os, at Studenterne havde været i Spidsen, havde kastet Granater paa Slottet, og vare næsten Alle blevne paa Valpladsen. Da græd jeg. Jeg saae Rahbek og Ørsted og Carl svømme i Blod, min gamle Fader i den yderste Livsfare. Men jeg følte mig en Spartaner, og anklagede Skiæbnen, som ikke tillod mig ogsaa at falde ved Thermopylæ med mine Brødre. Efter nogle Dages Forløb fik vi Tidende om, at ikke alle Forstæderne vare brændte, kun noget af Vesterbro, og at Frederiksberg Slot stod. At Slottet stod, glædede mig usigeligt; vi fik ogsaa at vide, at Nederlaget paa Studenterne ikke var saa stort, som der gik Ry af. Jeg begyndte at haabe min personlige Lykke, uden at frygte for det Hele. Evindelige Efterretninger om den danske Modstand og den engelske Indbildskhed lød til vore Øren. Jeg digtede en Vise, som blev sfunget af Landsmandskabet hos Ministeren Dreyer, hvor vi drak Danmarks Held i Fiendens Blod (engelsk Øl). Saaledes gik det fort; vi hørte nu intet fra Kiøbenhavn, men vi frygtede intet. En Morgen sad Brøndsted hos mig, vi loe og spasede; i det samme kommer Koës ind, bleg som et Liig, og siger: „Kiøbenhavn er taget!" Du har Phantasie og Følelse nok til at betænke, hvilken Virkning dette giorde paa os. Fra Haab og Munterhed slog det os pludselig ned i den bittreste Fortvivlelse. Vi vare budne ud til en Dr. Klinger i Jardin des Plantes, for at see Naturaliekabinettet. Vi satte os i en Vogn og kiørte derud. Hos Klin-

ger kom jeg i det galeste Lune, loe af fuld Hals, og sagde lutter Narrestreger. Han fornøiede sig over at finde mig saa munter. Jeg sagde: „Er det et Under, at jeg er overgiven? Kiøbenhavn er indtaget, min Familie dræbt, qvæstet eller ødelagt, det Halve af Staden brændt, og Danmark ad Helvede til." Derpaa begyndte jeg atter at lee. Det var den Latter, jeg i gamle Dage frygtede saa meget for hos Dig, hvilket var et Forbud paa Din Krampe. Imidlertid fik jeg ingen Krampe. Vor Herre har æltet mig af en stærkere Deig. Vi gik i Naturaliekabinettet, saae store Elefant-Skeletter, Forsteninger af Dyr fra Asien i Kalkstykker fra Mont martre ꝛc. Bedre Trøst kunde jeg ikke havt. Naturens store Omvæltninger stode mig levende for Dinene, og min egen og Danmarks Skiæbne forekom mig som Bevægelsen af et Fnug i det umaadelige Rum. Jeg saae Børn i Spiritus, hvis Hierte hverken havde banket af Sorg eller Glæde, og jeg takkede Forsynet for mit, der havde følt begge Dele, og derved fattet den Evige selv. Mit fortvivlede Lune svandt, jeg stirrede paa Naturens Forvandlinger med taareblændte Dine, min kiække Siæl hævede sig i Ulykken. Ulykken giør stor. Jeg følte min Udødelighed, det religiøse Haab stod for mig som et grønt, uforgængeligt, gigantisk Smaragdanker. Min Kiærlighed til mine Elskede vorte, saameget mere, da jeg ikke vidste, om vi sympathiserede sammen paa denne eller hin Side Graven, men denne Grav forekom mig som en ubetydelig Grøvt, der var let overspringelig. Saaledes kom jeg hiem med et fromt Hierte, og bad inderlig til Gud. Fra dette Dieblik var jeg roligere. Men Tid efter anden begyndte dog Fædrelandets Ulykke at staae for mig. Om Natten tænkte jeg paa Eder og ønskede inderligt, at I maatte leve. En skiøn Efteraarsdag, da jeg havde giort mig en Tour, og var let om Hiertet, anede der mig noget Godt. Da jeg kom hiem, laae der et Brev fra H. C. Ørsted. I levede Alle!! O, hvor takkede jeg Gud; hvor glædede jeg mig! Selv at Eders Gaard var brændt, kunde ikke forstyrre min Glæde. Kort derefter fik jeg Dit Brev. O skriv mig snart mere, mere til. Detailleer mig Alt, kiære Christiane! Jeg slutter ikke her. Jeg

tager fat paa min Søsters Brev (thi jeg er deelt imellem Eder); deraf vil Du erfare min øvrige Tilstand.

Din
Oehlenschläger.

Kort derefter kom Baggesen til Paris; han havde levet som hjemme næsten et heelt Aar i min Svogers, A. S. Ørsteds Huus; hans halvvorne Søn August havde min Fader taget til sig, og pleiet et Par Aars Tid som sit eget Barn; Aarsager nok for Baggesen til at være günstig stemt for Sophias Broder, for den gamle Oehlenschlägers Søn, og for den unge Digter, der kort i Forveien havde foranstaltet en Fest og skrevet en Sang til hans Ære. Men jeg længtes dog ikke efter ham. Han havde i Forveien sendt mig et trykt Riimbrev til Paris, hvori der stod skrevet foran:

„I min bedste, høist skattede og inderligst elskede danske Veninde s, Din guddommelige Søsters Stue — efter med hende, hendes Mand, Svoger Christian og Tine at have helligholdt Din Fødselsdag,"

og bagved:

„Jeg vilde have altfor meget at fortælle, min Oehlenschläger, hvis jeg begyndte at tale om, hvor og hvorledes jeg har tilbragt de tre sidste Maaneder af mit Liv. Derom maa siges alt eller slet intet. Jeg sparer det til en Række af mundtlige Samtaler.

Underligen ere vore virkelige Tildragelser, efter i lang Tid at være stødt, næsten i det Uendelige, langt bort fra hinanden, igien trufne sammen. Jeg veed ikke hvorfor; men jeg har en besynderlig indvortes Overbeviisning, at det er ikke blot mig, som er vendt tilbage til den sympathetiske Punkt, vi begge gik ud fra.

Jeg tænker at reise herfra den 1ste Decbr. og at være i Paris inden Nytaar. Min Længsel efter min Fanny og min Paul og min og Sophies Broder er ubeskrivelig. Jeg har udstaaet meget af Angst og Uro i al denne Tid, da jeg ikke har kunnet

reise. Du vil maaskee kunne forklare min Kone denne hidtids Umulighed. Selv mit Liv, og ikke blot min Frihed, har været i Fare.

Jeg beder Dig inderlig at besøge min Kone i Marly (Marly la machine — Le village sur la hauteur — près St. Germain). Fortæl hende den Rædsel, vi have været i her, mit voldsomme Tilbageholb og Tydsklands Ødelæggelse. Kys og tryk hendes Haand for mig, og sig hende, hvor utaalmodig jeg brænder efter at være i Dit Sted. Siig hende, at jeg aldrig har torbet skrive hende den rene Sandhed til i mine Breve.

Hvi er jeg ikke allerede i Paris for at lette Dig den hurtigste Nydelse af Alt, hvad deri er Din Aand og Dit Hierte værd!

Skriv mig et Par Linier til Amsterdam, adresseret: An Herrn Brockhaus, Warmoesstraat Nr. 1—2.

Evig Din

Baggesen."

Et Udtog af Riimbrevet meddeles her:

„Du har da fundet den, min Adam! den jeg søgte
Med Alvors dybe Grublen, med
Utrættelig Arbeidsomhed,
Fra Sol gik op til Sol gik ned,
Blandt Torne og Tidsler i blodige Fied,
Med gløbende Pande, med strømmende Sved,
Mens Hindring og Fare min Stræben forøgte.
Du har da fundet den, jeg søgte,
Fra Sol gik ned til Sol gik op,
I Afgrundens Skiød og paa Klippernes Top,
Med frysende Hierne ꝛc.
Ja Du har fundet den, jeg stirred paa, —
Og som jeg arme Trold med bundne Hænder
Ei kunde naae.

Med Fryd, min Adam! jeg Dit Fund erkiender;
Og skiøndt Du fandt, hvad Du har aldrig søgt,
Som Lykken ene findes kan i Blinde;
Skiøndt Du, naar jeg har gravet, kun har spøgt,
Og skiøndt Du, som et Barn, end staaer derinde,
Blandt Underjordens diamantne Træer,
Din Undergang endnu, som forhen, nær —
Med Himmellampen i Din Haand,
End ei, som jeg, erkiendende dens Aand; —
Skiøndt Du er end det Brogede for huld,
Skiøndt Du har fyldet alle Dine Lommer
Med Schlegelpærer og med Tieck'ske Blommer,
Og proppet Buxefikken altfor fuld
Af Goethes underjordiske Granater;
Imens Din skiønne runde Hattepuld
Fiirkantes af et Calderonsk Theater; —
Saa dog — Du har den engang — og dens Aand
Er Din, min Adam; og Din Ven, som ledte
Forgieves efter den, og, mens Du spøgte, svedte,
Med Vellyst rækker Dig sin Haand. — rc.

Stiig op, stiig op
Høit! høiere! til Bierget! til dets Top,
Der sæt Dig, Lykkelige! ved min Side.
Og jeg — som ikke Lampen har, men veed
Om Lampens Brug og Lampens Aand Beskeed,
Vil lære Dig dens Kobberrust at gnide.

Du hørte dybt i Hulen ei mit Raab;
Du gik, belæsset med de tunge Stene,
Din Gang i Tusind og een Nat alene.
Dog steg nu alt med hvert Dit Trin mit Haab,
Alt som Du hæved Dig. Og — Under over Under —
Ei meer en rød og hvid glathaget Dreng,
Der efter alle Frugter greb i Flæng,
Men alt en Mand med Skiæg jeg saae Dig i Vaulunder;

Og høi og herlig stod Du, med et Hop,
Som Hakon Jarl paa Fieldets Top. —

Modtag med dette Broderkys min Haand!
Og glem de blinde Puf, vi gav hinanden,
Miskiendende hinandens Aand,
Et Dieblik forledt af Fanden,
Der gierne nedrig sætter Splid,
Saasnart han seer sit Ram, imellem Vid og Vid.
Trods ham og alle hans, vi elske vil hinanden,
Som Castor og som Pollux elskte sig.
Jeg verelviis i Himmelen med Dig,
Du verelviis i Helvede med mig,
Jeg fro ved Ynglingen, Du fro ved Manden.
Og Lygtemændene, som under vore Fied
Opkravle, sparkende hinanden ned,
See, høit paa Toppen, studsende derved,
Aladdin's og Noureddins Fred,
Og gaae ved dette Særsyn fra Forstanden!"

Herpaa svarede jeg ogsaa med et Digt, hvori der stod:

Hvad altsaa nu Aladdin angaaer, tænker jeg,
Vi la'er hans underlige Lampe brænde fort,
Og pudser ikke Tanen altfor nær, da let
Paa denne Viis den kunde slukkes. Heller ei
Er Lampens Digt et Barneværk, i Søvne giort,
Det skuer med et vaagent Øie Verden rundt.

Vaulundur digtedes før Lampen; Illusion
Er altsaa Din Formodning om den ældre Mand.
Vildmanden træder som Aladdin raget frem,
See det er Sagen! Det har voldt Forvirringen!

Lad Borgeren med ærlig Sved sin Bane gaae!
Agtværdig, hellig er hans Jid; men Musers Søn

Har sielden svedt. Vulkanus paa sin Ambolt har
Ei hamret Dine Digte! Som en Sølverbæk
Flød giennem Blomsterdalen de melodisk ned,
Af egne Kilder drevet.
Hvad Du synger om
Min Søvn, tilgives gierne Dig; men Digteren
Har Fuglens Søvn; han lytter stedse munter til
De skiønne Verdensharmonier paa sin Qvist;
Og selv hans Blund er ham en Drøm, et Eventyr.

Hvad Musen ham indgiver, tolker troligt han,
Om brogetfro, om hyllet i et Sørgeflor;
Saa har jeg giort, saa vil jeg stadig til min Død.
Og er kun Halvten af mit Væsen Dig tilpas,
Saa tag, hvad Dig behager; men forskaan mig for
Din Varselsang! Til Venskabs høie Sympathie
Udfordres: Ven maa giennemskue Vennen heelt. rc.

Fortryd ei paa, at roligstreng, med Alvor jeg
Dit muntre Spøg besvared! Sagen angik mig.
At yttre Modenhed og Mandbom i sit Værk,
Var Skialdens Haab. Saa digter ingen søvnig Dreng!
Men stadig tryg, paa begge Been, saa godt som Du
Og Nogen, mig at nærme Maalet, er min Trøst,
Min Stolthed og hvad ene kan tilregnes mig. —
Og dermed Gud befalet, Haand paa Værket lagt!

Saaledes svarede jeg ham, blandt meget meer, som jeg her udelader, alvorligt og beskedent paa en Epistel, som var en sælsom Blanding af Selvroes, Fordom og Erkiendelse af mit Talent. Denne Epistel vilde dog rørt mig mere, end den giorde, hvis jeg ikke havde vidst, at jeg skyldte min Familiekreds i Kiøbenhavn det meste af den Virak, som Baggesen paa den Tid

ydede mig; thi han lod sig altid beherske af sin Omgivning og dens Meninger.

Fra den Tid har jeg flere Breve fra min nærmeste Kreds i Kiøbenhavn, hvoraf jeg her vil meddele Brudstykker. Først fra Christiane:

„Jeg har været to Aftener i Selskab med Baggesen til Rahbeks, og hørt ham synge Skiærslippervisen. Den ene Aften fulgte han mig hiem, og giorde mig noget forlegen ved at sige, at Stykket „Corsøer" i Langelandsreisen var gaaet ham nær. Din Søster, fortalte han mig, var Dig en meget værdig Søster, fuld af Aand og Vittighed, men aldeles uvidende. Han er kommen meget til Ørsteds, og Sophie har været i Korsør med ham, hvilket mig synes maa have været en Stik for hende. Du er en velsignet Dreng, det maa jeg sige Dig i Anledning af hvad Du saa kiærligt har forklaret mig om Misforhold i Familier eller blandt Venner. Jeg vil blot bemærke, at Fraværelse tidt er en herlig Ting, da dømmer man ofte mildere, end nærværende.

Vi have fundet en deilig Straf ude paa Bakkehuset for al Slags Affektation, det er at putte Folk i Miøsen, der som Du vel veed (efter en gammel Geographie) er et svigfuldt og ulykfaligt Hav. Derfor skulle affekteerte Dyr, siger Karen Margrete, ud paa Dybet i smaa Baade; ligesom de ere meer eller mindre miøsiske (affekteerte), skulle de have større eller mindre Baade og ud paa meer eller mindre farlige Steder. Naar de ere uforbederlige, kastes de ud i Miøsen simplement; men der gives ogsaa saadant Miøseri, hvorfor blot Brugen af Vandet kan hiælpe. Denne Sygdom findes nu vel noget hos de fleste Mennesker, men med Forskiæl. Den, der kun har en ubetydelig Rem af Huden, kan let blive anstukken af B., der er en værdig Lem til Miøsen."

„Din Baldur har jeg læst flere Gange med tiltagende Glæde. Jeg var lidt syg, da jeg fik Manuskriptet; men bedre Medicin

kunde jeg ikke faaet; den Enthusiasme, jeg kom i, bragte Blodet i en Cirkulation, som kurerede mig. Baggesen har jeg kun eengang hørt tale om Baldur; men jeg forstod hans Tale ligesaa slet som Noureddins til Aladdin. Han er af de Mennesker, man snart faaer nok af; mig kieder hans Brøvlen i det mindste adskilligt."

Fra H. C. Ørsted følgende Brudstykker:

„Baggesen er her. Han kommer meget i min Broders Huus. Han giør meget af Dine Digte, især St. Hans Aftenspillet og Aladdin. Det Oldnordiske er han ingen Ven af; han kan ikke lide de mange gamle Ord, Du optager, og endnu mindre vil han vide af de gamle Former; kort, der er meget at skiændes med ham om, men Villien synes at være god. Han vil tilskrive Dig en poetisk Epistel; Din Søster arbeider ei ganske uden Held paa at omvende ham til Goethe. Han føler allerede, at meget i hans Domme over den store Digter kom af personlige Forhold. I ethvert Tilfælde maa man tilstaae, at Baggesen i Omgang er meget interessant, naar man kun ikke bringer ham til at dømme om den nyere Philosophie og Poesie. Han er virkelig svag i den Henseende, saa at han ofte ivrer mod Noget, blot fordi det kommer fra de ham forhadte Personer; skiøndt han ved andre Leiligheder bifalder det samme, naar det ikke er ledsaget af et Navn."

„Dit Brev til Baggesen har vundet saa udeelt Bifald, som sielden noget litterairt Produkt af det Slags. Dine Venner have glædet sig overordenligt derover; selv de, der vare Dine Modstandere, eller ikke ganske vel sindede imod Dig, sætte stor Priis derpaa. Soldin havde allerede Besøg af det kiøbende Publikum, førend Brevet var averteret til Salg. Folk kunde ikke faae det hastigt nok; man gik meget taalmodigt hen i Pistolstræde til Soldins Bogbinder, for at hente det, førend Sol-

din fik Exemplarer deraf. I Dreyers Klub har Bornemann læst det op med megen Pathos, og Alle roste det der. Hvad nu Baggesen angaaer, saa læste jeg det strax for ham i Manuskript. I Førstningen fandt han det fuldt af Bitterhed, men da han fik det læst et Par Gange, og jeg havde giort ham opmærksom paa, at det ikke nødvendig var Alt at forstaae om ham, hvad Du i Din Troesbekiendelse siger, nøiedes han med at sige, at Du havde misforstaaet ham, at Du ikke vidste, hvordan han nu er. Min Mening om Baggesen er, at han er et svagt og forfængeligt Menneske, som ikke meente med, hvad han skrev. Jeg har mange Debatter med ham, og kan ikke lade være at blotte ham, naar han praler, smigrer og hver Dag forandrer Mening. Baldur har behaget mig uendeligt. Jeg hørte først Baggesen læse den hos min Broders; men han læste den med en saa kunstig Søvnagtighed, at den i det mindste ingen Nydelse kunde give. Jeg har siden læst den selv op for andre godt Folk, altid med Bifald."

I en skarpere Tone omtales Baggesen i et Brev fra en anden af mine Venner:

„Af hans Riimbreve har jeg læst den første Deel, hvoraf jeg ikke nægter, Et og Andet har moret mig; men jeg har ærgret mig over den evige Fortællen om sig selv, der gaaer igiennem hele Bogen, og hvis Indhold er, at han er et svageligt Menneske, som ingensteds er tilpas, som ingenting kan tilgavns. Brevet til Aladdin forekommer mig at være Pavels's gamle Recension, udsat i en Cantate. Kiøbenhavns Indbyggere ville vel beundre Godmodigheden i, at han tilbyder Forlig; jeg beundrer den slet ikke; thi da alting er tilfældigt hos ham, saa beroer ogsaa hele Godmodigheden paa det Tilfælde, at han kom til Ørsteds; var han kommen til K***s, saa var det Modsatte skeet.

Jeg undrer mig over, at denne Herre tør tale om Rangle-

tier, da han dog selv, især i den senere Tid, intet andet Instrument trakterer, end Ranglen."

Ogsaa H. C. Ørsted talede strengere om Baggesen, alt som han omgikkes ham længer. I de sidste Breve, jeg fik fra Ørsted om Baggesen, hedder det:

„Med Baggesen staaer jeg bestandig paa en spændt Fod, endskiøndt jeg lever udvortes fredeligt med ham. Det smerter mig ofte i mit Inderste, at en Mand, som er født med saamange Talenter, saa aldeles mangler al Charakteer og Sammenhæng, som han. Der gives neppe een Dag, hvori han ikke skifter Meninger og Sindelag. Denne Fluiditet er det, som giør, at han saa let bøier sig i alle Former; men at han aldrig giennem et langt Arbeide kan beholde en fast og klar Form. Steffens har været her nogle Dage. Man havde isinde at ansætte ham her, men da man giorde det til Condition, at han ikke maatte holde Forelæsninger, saa opgav han de ellers ikke uforbeelagtige Vilkaar, man tilbød ham. Baggesen har havt fat paa ham, og sagt, han frygtede for, Du havde indtaget ham mod sig; men Steffens svarede ganske oprigtigt, at netop det Modsatte var Tilfældet. Baggesen vedblev at giøre Komplimenter for Steffens; han vil med Fandens Vold og Magt omvende sig til den nyere Poesie, og har allerede i sin Gienganger foreslaaet os adskillige nye Afguder."

„Baggesen besidder vist alle de Talenter, som udfordres til en udmærket Digter; men han mangler den indre Eenhed, som giør mange Talenter til et Genie. Derfor seer man alle Digterelementer jage hinanden i hans Arbeider, Alt i en uophørlig Bevægelse, et poetisk Chaos, hvor den forbindende Aand mangler, saa at det aldrig kommer til nogen sand Organisation. Have Atomernes Sammenstød hist og her i det store Hav, hans Digte, bragt det til en lille spæd Organisation, saa veed han dog altid ved Forbedringer i en ny Udgave at opløse den igien saa-

ledes, at Eenheden kommer ud deraf. Dette har han giort f.Ex. ved det lille Digt Trøsten, som i første Udgave begynder med at see i hele Naturen et Symbol paa Døden og Graven; han stiger derpaa ned i Graven selv, og ender med Himmel, Salighed, Evighed. I den anden Udgave forsvinder den fine Traad, som forbandt Alt, og den hele lille veemodige Udgydelse bliver til — Vand. Det er min fulde Overbeviisning, at Naturen til Ingen giver Genie; den udruster Mennesket med flere eller færre Talenter; men selv de største blive kun Talenter, naar ikke sand Kunstnerretsindighed, sand Kiærlighed til Videnskab og Kunst kommer til, saaledes at man, uden Hensyn paa Fordele eller Forbindelser eller noget andet Lavere, altid lever i sin Kunst og Videnskab. — Jeg maa dog fortælle Dig, at Baggesen har en Søn, som er en fortræffelig Dreng, og som besidder saamegen Charakteer og Forstand, at Faderen tidt af Hiertet maatte ønske at have, hvad han har. Han ligner ham imidlertid meget, men det maa være Moderens Schweizernatur, der har givet ham Kraft. Han har fuldt og fast besluttet at vorde Kriger, og jeg har hørt ham med beundringsværdig Forstand besvare de Indvendinger, man giorde ham imod at vælge denne Stand."

Saaledes blev Baggesen bedømt, ikke blot i min Vennekreds, (der bestod af nogle af den danske Litteraturs meest udmærkede Mænd), men af de fleste aandfulde, dannede Mennesker. Imidlertid havde han dog vidst at vinde min Søster. Og var det et Under? Han vandt jo kort efter i Paris, uagtet Alt, hvad jeg vidste om ham, ogsaa mig. Det var næsten ikke muligt at blive kold imod ham, naar han lagde ret an paa at vinde et Menneske, saa elskværdig og interessant kunde han være. Var det da ikke naturligt, at han ogsaa vandt hende, som han hævede til Skyerne og satte i den Tid sin største Lyksalighed i at omgaaes? Som et Fruentimmer, skiøndt meget dannet og aandfuld, var hun — ikke (som Baggesen selv sagde til Christiane) „særdeles uvidende," men vel uvidende om de litteraire Forhold og den Rolle, Baggesen spillede i disse. Hørte hun ham nu

ogsaa dadle for meget, og opdagede hun selv tidt hans Svagheder, saa fornøiede det og smigrede det hende paa den anden Side, at hun havde saa stor Indflydelse paa en saa berømt og talentfuld Mand med et stort Navn, der fandt sig i, ofte ganske barnligt og lydigt at gaae i Skole hos hende, og taalmodigt modtog hendes Dadel og Vink med Forsikkring om Fremtids Forbedring. Det varede ikke længe, før Sophia ogsaa fik Dinene op, men dengang gik hun endnu i Drømme, hvad Baggesen angik, og fornøiede sig over at kunne give ham Smag for det Bedre i en Kunst, i hvilken han havde indlagt sig et berømt Navn, før hun blev født.

„Kiøbenhavn den 3 Marts 1807.

Min bedste Broder! inderlig Tak for Dit Brev! Jeg blev saa usigelig glad derover. Seer Du, jeg tænker idelig paa Dig og længes saameget efter Dig; ja undertiden bliver min Længsel saa smertelig, at jeg ikke kan sige Dig, hvad jeg lider; jeg veed da intet andet Raad for at lindre den, end at tale uophørligt om Dig med hvem, der ogsaa er tilstede, og mig synes alt det hiælper, naar jeg kun ofte nævner Dit Navn. I en saadan Stemning, efterat vi i temmelig lang Tid intet havde hørt fra Dig, sad jeg ene paa Sophaen i Skumringen; Ilden i Kakkelovnen oplyste Værelset lidet, og jeg tænkte paa, hvor ofte vi i et lignende Tusmørke havde siddet sammen og sjunget. I det samme banker det stærkt paa Døren. Just ikke meget mild over at blive forstyrret, lukker jeg op, og man leverer mig et Brev; da jeg nu slet ikke ventede endnu at faae Brev fra Dig, og i den hele Verden ikke staaer i Brevverling med noget Menneske, tvivlede jeg aldeles ikke om, at det var til Ørsted, og var i Begreb med at lægge det hen paa Bordet, til han kom ind. I det samme seer jeg paa Udskriften, og kiendte Din Haand. O, Du gode Gud! hvor jeg blev glad. Jeg raabte paa Lys, og rev det op i en saadan Hast, at der kom et stort Hul i Brevet, derpaa begyndte jeg at læse; men da jeg altid saae et Par Ord for hurtigt fremad, var det ikke Meget, hvad jeg erfarede, indtil jeg

omsider fik Tid til at kalde paa Anders, som da ordenlig læste det for mig. Det var et sødt Brev! Tak for Din kiærlige Advarsel, ikke at overlade mig til min altfor store Længsel efter at see Kunstværker! Jeg har jo endnu mange Glæder i Livet, det var syndigt at sørge. Din Baldur bliver nu trykt. Jeg fik kun Begyndelsen læst to Gange, og den er guddommelig; jeg længes meget efter at eie den, for ret at nyde den i Ro, eller — for at bruge et af Svoger Doktorens Udtryk — i Magelighed.

Nu skulde jeg fortælle Dig Noget om, hvordan vi leve. Jeg er i Vinter temmelig frisk; lille Asse (Ørsted) som han pleier, dog ret munter. Du veed vel, at Baggesen boer hos os. Kort før han skulde reise, ønskede han det, da han ingen Leilighed havde, og nu bliver han her, til han reiser. Jeg vilde gierne skrive Dig, hvorledes vi have lært at kiende hinanden, men det er for vidtløftigt, og jeg overlader det til Baggesen mundtligt at fortælle Dig det. Kun dette vil jeg sige Dig, at vi holde af ham, og han holder inderligt af Dig. Du siger i Dit Brev, at Du har svaret ham offenligt paa hans offenlige Brev; nu vel, det har Du, og det godt; men stod der intet skrevet paa det offenlige Brev, som kunde fortiene et Par private Linier?

Jeg er vel ikke den Første, som melder Dig, at den kiære Tante Benedikte har holdt op at sove i smaa Portioner, og at hun nu egenlig er i sit Es. Du kan vel vide, at Tante Møller ei undlod at vise sin Søster al mulig Ære og Fornøielse ved Begravelsen. Der blev, som sædvanlig ved Dødsfald i Familien, givet et gevaltigt Middagsmaaltid, hvortil vi da vare indbudne; og da Tante veed, at Baggesen er i Huset hos os og hun er en furiøs Kone, der gierne seer berømte Digtere i sit Huus, saa blev han ogsaa indbuden. Han gik for vor Skyld med derind; og jeg syntes tydeligt at see, hvormeget Skiæbnen havde giort, for at der dog ved denne, om just ei drømmende, saa dog sovende Siæls Jordefærd skulde være en Digter tilstede; thi da Du i høieste Grad var undskyldt, saa havde den dog sørget for, at Baggesen netop var i Kiøbenhavn og det under saadanne Omstændigheder, at det var muligt at faae ham i

Dit Sted. Det saae rørende ud, og jeg har aldrig havt saa ondt for ikke at lee af fuld Hals, som den Dag; thi hans Forundring over alle de snurrige Figurer var uendelig, og det, jeg meest beklagede, var, at den Fornemste ved Døden var bortreven af den udmærkede Samling; thi det er dog saa sandt som Noget i Verden, at Tante Benedikte var Floden."

Læserne af dette Levnetsløbs første Deel kiende alt den holbergske Cirkel, Slutningen af min Søsters Brev omtaler. Før jeg endnu ganske siger den Farvel, vil jeg her meddele en Spøg, som jeg sendte hiem fra Paris, til Beviis paa, at jeg, uagtet alle Fornøielser og Adspredelser, Studeringer og Arbeider, trofast tænkte paa min „Ungdoms første Kreds." De havde hiemme fra sendt mig følgende „Gravblomst" fra Hr. K***, den komiske Skolemester, jeg i første Deel omtaler, der ikke blev forbedret af at see mig spille Peer Degn:

„Jomfru Ørsted haver baaret
Paa svær Sygdom, Dage, Aar;
Hendes Død har Søster saaret,
Saa at Hiertet fælder Taar.

Hun en Jomfru blandt de Kloge
Holdt sin Troes Lampe tændt;
Hun og De glad imodtoge
Himlens Brudgom; Sorg blev endt.

O mod ham vil Siælen smile
Her paa Verdens Tumlehav.
Ørsted gik til salig Hvile,
Som nu jordes i sin Grav."

I denne Anledning sendte jeg følgende Vers hiem:

„Saa var det da," at Jomfru Ørsted døde,
„Saa var det,"*) at Hr. Kierumgaard,
En moden Digter paa halvfiersindstyve Aar,
Til Giengiæld for den Kaffe, for den Fløde,
Og for den meget rare Onsdagsføde,
Han havde nydt af hendes Haand,
(Før reent hun havde givet op sin Aand)
Kom hendes Søster Engelke imøde
Med et til denne adresseret Digt,
Som to Sekunder efter Sigt
Den gode Kones Øine giorde røde,
Og hendes Hiertes Tanker bløde.

Forresten troer jeg ei, at Jomfru Ørsted døde.
At døe er reent mod hendes Charakteer;
At døe er, at man lever ikke meer!
Det passer altsaa slet paa hende,
Hvad ei begynder, har ei heller Ende.
Hun er den sande „evige Idee,"
Som ei begribes kan, som man maa see,**)
Der heel „indifferent i Vexelen beharrer,"
Imens de Andre løber om som Narrer.
Jeg kiender hendes Væsen og Natur:
Hun har kun taget sig en Luur,
Og sover nu — uden at skifte Lagen —
Ifald det kommer høit, til Dommedagen;
Saa staaer hun op igien, af Nidkiærhed beruset,
Taer Solhat paa, og passer atter Huset.
Og naar hun saa har siddet først i Løn —
Forrettet christelig sin Morgenbøn —
Saa skynder hun sig ind, mens Ilden brænder,
(Uden at vadske sine Hænder)
Til Maden, laver den paa gamle Viis.
O Gud skee Lov, at jeg er i Paris!!

*) Hans Mundheld.
**) Schellingsk.

Men det var ikke nok hermed! Jeg sendte dem en heel lille Tragødie hiem i Trimetrer og anapæstiske Chor (paa Oldgræsk ligesom Baldur), hvori den salig Tantes Død var dramatisk behandlet. Den begyndte med, at Giæsterne sad tilbords og længtes efter Maden, hvorpaa Inger, Kokkepigen, kom fortvivlet ind med udslagne Haar, og meget malerisk beskrev Heltindens Død: hvorledes hun, overfalden af Sovesygen, var falden om i Skorstenen og brændt op. Herpaa udbrøde Giæsterne i et pathetisk fortvivlet Chor, hvori de skieldte Skiæbnen ud, fordi den altid spildte Menneskenes Glæde og Lykke, og nu ogsaa tvang dem til at gaae sultne fra Bordet.

Da Baggesen kom til Paris, havde jeg foresat mig at være kold og tilbageholden imod ham; men der blev intet af. Som han traadte ind i Stuen til mig, og jeg sagde: „God Dag, Hr. Professor Baggesen!" raabte han grædende: „Ikke saaledes! Du! Du!" Dermed trykkede han mig i sine Arme, og vædede mit Ansigt med sine Taarer, idet han kyssede mig gientagne Gange. Det gik mig, som saamange Andre; denne skiønne øieblikkelige Følelse rørte mig; han havde vundet mig igien. Vi omgikkes i Paris næsten daglig med hinanden, og den ene sagde ikke den anden et ubehageligt Ord. Baggesen var et Kamæleon, som laante sin Farve af sin Omgivning. Han mærkede snart her i vor Cirkel, at Indbildskhed og en halv fransk, halv Wielandsk Æsthetik intet vilde hiælpe. — Han blev altsaa beskeden, følte vel ogsaa — øieblikkeligt, at jeg forstod mig bedre paa Tragødier og Skuespil, end han, og sagde selv engang: „Jeg skammer mig ikke ved at lære af Dig, skiøndt jeg er den Ældre." — Da jeg forelæste ham min Palnatoke, kastede han sig henrykt paa Knæ for mig. „Fy, Baggesen!" sagde jeg, „slige Overdrivelser kan jeg ikke lide! Lad Ilden brænde sindigt, men varigt." — Nogle Aar derefter, da han, fast vanvittigt, angreb mig uden alt Maadehold som en Usling, der intet Ordenligt vidste eller kunde, heed det: Han var falden paa Knæ for mig i Paris, for at overtale mig til at forandre Stykkets Feil!!

Da det nu dengang var ham om at giøre at vinde mig, saa vandt han mig ogsaa; thi jeg har intet Menneske kiendt, der saaledes kunde indsmigre sig hos Folk; hvorved hans øieblikkige, lette Følelse, hans Vittighed og Veltalenhed kom ham vel tilpas. Dengang havde han heller ikke syndet saa stærkt endnu; og hvo saae ikke gierne giennem Fingre med mange Smaasvagheder, for at have en saadan Selskabsbroder?

Baggesen var egenlig en Improvisator; alting hos ham var Øieblikkets Foster, og beregnet paa at giøre Virkning i Øieblikket. Jeg følte selv, hvormeget morsommere han maatte være i Selskaber, end jeg, som ei er meddelelig høirøstet, som tier undseelig stille, og taler kun sagte med min Nabo. Først imellem Venner, egenlig kun To og To, bliver jeg begeistret og veltalende; eller ogsaa som Lærer fra Talerstolen for saamange det skal være. Baggesen altsaa var en Improvisator, og som en saadan maatte man ikke tage ham det ilde op, at han indblandte en Hoben Digtning i sine selskabelige historiske Meddelelser; thi Selskabssalen var, som sagt, for det meste hans poetiske Arbeidsstue, hvor han hyppig giorde den Horatsiske Regel giældende: veris falsa, eller egenlig: vera falsis remiscet. Herved vandt vistnok hans Meddelelser en Interesse, som vi Andre, der holdt os til den magre Virkelighed, ikke kunde give dem. Hvad han har digtet skiønt og godt, er, om ikke aandfulde Leilighedsdigte, sædvanlig Fostere af en kort og lykkelig Stemning. Til større Værker, som udkrævede Anstrængelse og en vedvarende Begeistring, havde han hverken Kraft, Flid eller Lyst. Derfor ere de fleste af disse ogsaa kun blevne Fragmenter. I hans større Sager kunne vi vistnok beundre mange enkelte skiønne Steder; men hvor han vil være alvorlig uden Lune, er han for det meste svulstig og affekteert.

En Aften silde var han hos mig og fortalte mig om sine Skoleaar, hvorledes han engang, som han forsikkrede, ganske uskyldig havde maattet staae Skoleret. Dette giorde han saa levende, og med saa rørende Træk, at jeg tilsidst høist forbittret raabte: „Jeg vilde ønske, at jeg havde den gamle grusomme Rektor her, jeg skulde lære ham!“ — Imidlertid blev Klokken

mange. — „Baggesen!" sagde jeg, „vil Du blive her i Nat, saa skal jeg skaffe Dig et Værelse; thi min Seng er for smal til To." — „Nei, det er umuligt," sagde han, „jeg maa endelig endnu i Aften hiem til Marly." Derpaa blev han atter ved at fortælle, indtil Klokken var saamange, at han nødvendig maatte blive hos mig. Vi stuvede os da i den smalle Seng, som Anchiovis i en Bøtte; og da vi ikke kunde sove, laae vi den halve Nat og talede paa Riim med hinanden, indtil vi endelig af Træthed og Mathed mere besvimede, end sov ind. Tidlig om Morgenen vaagnede jeg igien, og forundrede mig over det store, gustne, koparrede, men dog høistinteressante Ansigt, der laa ved min Side. Da han vaagnede, var han ligesaa munter igien. Vi drak vor Kaffe sammen, og talede lystigt og venligt med hinanden.

En Dag fandt han Holbergs danske Historie hos mig, og tog den med til Marly. Næstegang vi saaes, sagde han: „Nu har jeg ogsaa fundet et Sujet og vil skrive en nordisk Tragødie." — „Nu, det var ret," svarede jeg. — „Egenlig bliver det tre Tragødier!" — „Og jeg har ogsaa fundet et Sujet, og vil skrive een Tragødie!" (Axel og Valborg). — „Hm!" — sagde han, smilende lunefuldt, idet han tog sig en stor Priis Tobak, og havde sig selv til Bedste, hvilket han ofte med megen Gratie kunde, — „jeg er bange for, Du bliver før færdig med Din ene, end jeg med alle mine tre!"

Jeg indbød Baggesen til at spise til Middag hos mig, han modtog Tilbudet, og vi gik ned i Stuen til min Værtinde, Mad. Gautier, der holdt et meget godt table d'hôte. Skiøndt der var en Snees franske Giæster tilstede, saa generede det os slet ikke, da vi talede Dansk sammen, som Ingen af de Andre forstode.

Da vi havde drukket et Par Glas Viin, sagde jeg: „Hør, Baggesen, nu skal Du fortælle mig Planerne til Dine tre Tragødier." — „Ja," svarede han, „det ligger mig endnu altfor konfust i Hovedet; jeg maa først ordne det." — „Noget deraf maa Du dog kunne fortælle," vedblev jeg. — „Det første Stykke skal hedde Skipper Clement," sagde han, „men det er jeg endnu allermindst paa det

Rene med." — „Saa lad os begynde med Enden," sagde jeg, „og komme til Christian den Anden selv." — „Ja," sagde han efter nogen Vægring og Forlegenhed, „jeg vil fortælle Dig en Hovedsituation. Christian den Anden gaaer hen i Raadet. Der staaer to Bægre paa Bordet, det ene med Blod, det andet med Mælk. Det er bekiendt, at han snart var god, og snart ond. Nu fingerer jeg, at han undertiden drak af Mælken, saa blev han god, men undertiden drak han af Blodet, og saa blev han ond. Han griber efter Mælken, og Alle raabe glade: „Den Gode!"— men han kaster den foragteligt hen, drikker af Blodet, og raaber med stummel Vrede: „Den Onde!"

„Ja," svarede jeg leende, „det vilde giøre en prægtig Virkning, især naar Mælken flyder hen ad Gulvet. Men hør nu, min gode Baggesen!" vedblev jeg alvorligere, „hvad er dog dette for Noget? For at giøre Nar af Hakons og Palnatokes Digter ved det Bord, hvor han venlig har Dig til Giæst, kan jeg dog ikke formode, at Du har opfundet denne Historie; jeg maa altsaa antage, at det er et Phantasterie, som der falder Dig ind, da Du er i Forlegenhed med at skulle fortælle en Plan, som Du aldrig før har tænkt paa." — „Ja," sagde han forlegen, „jeg tilstaaer, jeg har ikke tænkt meget over det." — „Det Morsomste er," vedblev jeg, „at Du, som i Samtaler ofte har dadlet mig for Indblanding af det Overnaturlige i et Eventyr som Aladdin, nu selv vil bringe det ind i et aldeles historisk Emne, saa at Synden af den menneskelige frie Villie — hvis Skildring netop her skulde være det Poetiske — bliver en blot latterlig Marionet for overnaturlig Tvang."

Han søgte nu, saa godt som han kunde, at slippe fra det, og jeg giorde ham Flugten let. Jeg tvivler ikke om, at der ere de af Baggesens Forgudere, som i denne Scene ville finde en høi Ironie, som min Enfoldighed ikke var istand til at begribe. Men Mage til slig Smagløshed og Ufornuft finder man nok af i Baggesens egne dramatiske Arbeider: „Holger Danske" og „Erik Eiegod." Jeg har ingen af disse Værker ved Haanden, men vil blot anføre to Steder af det sidste Stykke blandt mange andre:

Thora bliver under Jomsborgs Beleiring viist hen i en Hule af Thorald, hvor han til hendes Beroligelse siger hende:

„Du finder alt Fornødent der,"

Hvorpaa hun sukkende svarer:

„Men ikke min Erik!"

Jeg har alt før omtalt det Sted, hvor Jomsborgerinderne neiende komme ind for Erik, som har indtaget Staden, og synge, idet de krandse ham:

„Ingen Lænker os betynge!
Kiøl Din Hævn i Blod!
Og i Døden skal vi synge
Eiegod!"

Jeg vilde saa gierne været fri for at blotte Baggesens Svagheder og Synder efter hans Død; men nu siden man i hans Værker har optaget Smædeskrifter mod mig, der burde været overgivne til evig Forglemmelse, kan jeg ikke andet, end lade Sandheden have sin fulde Ret, for at en upartisk Eftertid kan bedømme Forholdene. Man taler om, at han virkede for et Princip!! Gode Gud! Der har intet Menneske mindre handlet for og efter Principer i Verden, end Jens Immanuel Baggesen! I Fichtes, Jakobis, Reinholds Skrifter havde han læst noget, foranlediget dertil ved sit personlige Bekiendtskab med disse Philosopher, men sin egen Kunst, Poesien, har han aldrig studeret. Og hans Smag? Det var min Søster og mig, der omvendte ham fra Wieland til Goethe. Han bebreidede mig jo, at jeg havde proppet Burelommen altfor fuld af Goethes underjordiske Granater, og firkantet min skiønne, runde Hattepuld af et Calderonsk Theater." Det var slige Principer, som han da og siden, først med skiæve Vittigheder, siden med Usandheder, Fordreielser og Skiældsord vilde giøre giældende.

Fra Marly sendte han mig et Brev, hvori han havde afskrevet et andet, han havde faaet fra min Søster. Jeg meddeler begge her.

„Den 30 September 1807.

„Uagtet jeg næsten er overbeviist om, at Du og Brøndsted og Koës med sidste og eneste Post fra Kiøbenhavn har Efterretninger, iler jeg dog, kiæreste Adam, at meddele Dig min, som jeg agtede at bringe Dig mundtlig, men formedelst en pludselig Upasselighed, der forhindrer mig at reise til Byen, nu kun kan give Dig skrivtlig.

Hvis Du ikke har faaet Hans Christians Brev, vil det glæde Dig at erfare, at alle Dine ere friske og i Behold, Din Fader paa Frederiksberg, og Ørsteds paa Christianshavn. Mit Brev er dateret den 12te fra Christianshavn, har været aabnet og er blevet mig tilsendt med Kongens Segl paa fra Hovedqvarteret i Kiel. Det er fra Sophie, og indeholder paa en eneste i Hast skreven Octavside blot — Dog jeg vil afskrive Dig det Ord for Ord."

„Christianshavn den 12 Sept. 1807.

„Vi ere Alle lykkeligen reddede, og befinde os ret vel. Den første Nat, da Kiøbenhavn blev bombarderet, tilbragte vi paa Vestergade i vore Værelser i den største Livsfare; der regnede Bomber, og rundt omkring sloge de ned; der brændte adskillige Gaarde i Nærheden af vor Bopæl, men den gode Gud bevarede os. Dagen efter forlode vi Huset, og flyttede herud paa Christianshavn. Den paafølgende Nat var Angrebet endnu stærkere, og varede til anden Dags Middag. Der sloge da ogsaa Bomber ned i vort Logie paa Vestergade, og i det Værelse, hvori vi havde opholdt os, og som vi havde søgt at sikkre, ved at lade lægge paa Loftet en Alen høit Hestegiødning (et Mandfolk havde skrevet Hestemøg), blev Loftet knust, og Vinduerne slagne ud; vare vi blevne, vare vi blevne lemlæstede eller dræbte. Tredie Nat var Bombardementet uendelig meget stærkere, og da brændte Frue Kirke, Tømmerpladsen og en stor Deel af Byen. Nu blev der sagt, at man ei længer var sikker paa Christianshavn, og vi flygtede da, som vi

stode, ud paa Amager; thi nu vilde Fienden sigte efter Christianshavns Kirker og Laboratoriet; paa Amager tilbragte vi en gyselig Nat, og ventede paa den kommende Morgen med angstfuld Forventning — den kom, og med den den fortvivlede Fred. O, du gode Gud! Hvad det er og bliver for en evig Jammer!

Min Fader lever vel midt iblandt Fienden, som har et Slags Hovedqvarteer paa Frederiksberg Slot. Jeg saae ham igaar for første Gang igien siden den 16 August, da jeg i største Hast maatte forlade ham og ile til Kiøbenhavn. Søndermarken er ødelagt.

Hils min elskede Broder; jeg vilde have skrevet ham til; men da Professor Ørsted idag skriver ham til, var det overflødigt; men hils ham tusinde Gange. Min Glæde over, at Du og han ere enige, kan jeg ikke beskrive. Gud velsigne og bevare Eder!"

„Hvad der i dette Brev er gyseligt for mig ulykkelige Fader, er, at Sophie ikke melder et eneste Ord om min Søn. Jeg er næsten overbeviist om, at der er hændet ham en Ulykke, større, end Tabet af Livet, som er det mindste omtrent, der kan tabes i denne Tid.

Jeg skammer mig ikke ved at tilstaae Dig, kiæreste Adam, at jeg følet mig ubeskrivelig ulykkelig — i Følelsen af min egen og Danmarks Undergang. Det Haab, at vi skulde faae Bugt med England, efterat have mistet vor Flaade og Halvparten af Alt, hvad vi ellers havde, kan jeg ikke dele med Nogen. Vi ville imidlertid fra nu af blive brugte som Katte til at tage deres stegte Kastanier. Naar vi paa denne Maade have mistet Lallerne, spiser man Skroget af Mangel paa ordenlig Haresteg — tillavet paa Fransk. Overbeviis mig om det Modsatte, og Ingen skal være gladere, end jeg. Men hver slutter efter sine Data — mine ere desværre jammerlige. Jeg troer det menneskelig Pligt at meddele sin Mening, naar man troer den grundet; thi blot saaledes oplyses Menneskeheden.

Gud veed, hvor længe vi nu ville blive i Uvidenhed paany

om, hvad der foregaaer i Siælland, da Communikationen er atter ophævet. Mit Hierte sønderrives ved at tænke Muligheden af en Krig mellem Danmark og Danmark ved denne Leilighed.

Jeg længes inderligt efter at see Dig igien og Brøndsted. I forekomme mig Tvillingrigerne i Miniatur. Naar vi ere alle Tre sammen, synes mig, at Danmark er til endnu. Ogsaa længes jeg inderligt efter Eders Efterretninger.

Jeg haaber om et Par Dage at blive saa vel, at jeg kan vove mig til Paris. Min Kone hilser Eder."

Jeg havde været atten Maaneder i Paris; med de Penge, jeg endelig fik fra Kiøbenhavn, kunde jeg betale min Gield, men saa havde jeg intet at reise for. Jeg laante en lille Sum af en god Ven, pakkede mit Tøi og mine Manuskripter ind, og derpaa reiste jeg — til Cotta. Det Honorar, jeg haabede at faae af ham for mine Skrifter, skulde giøre mig en Reise mulig til Italien. Koës var draget tilbage til Danmark, for at bringe sine Pengesager i Orden efter Bombardementet. Vi haabede at see hinanden igien i Italien; Brøndsted blev endnu i Paris.

Vor gode Minister Dreyer gav mig et Pas, men i Hurtigheden havde man forglemt at forsyne det med Politiministeren Fouchés Underskrift. Vel forsikkrede Legationssecretairen Guillaumau, min gode Ven, mig, at det ikke behøvedes; men da jeg kom til Straßburg, maatte jeg opholde mig der i otte Dage, medens mit Pas blev sendt til Paris, og kom tilbage med Fouchés Navn paa. Dette Ophold var mig lykkeligviis slet ikke imod. Jeg leiede et lille Værelse og skaffede mig Bøger; blandt andet læste jeg igien her Cagliostros Levnet, Goethes Großkophta, og hans Fortælling om Cagliostros Familie. Jeg gik daglig op paa det høie Kirketaarn. Engang klavrede jeg saa høit, som jeg kunde komme. Ude paa Steentrinnet, hvor man kun kan staae paa eet Been, og maa holde sig ved Jernstangen, havde jeg nær tabt min Hat; men jeg vovede at slippe Jernstangen med den ene Haand, og trykke Hatten ned i Panden. Om Politiet holdt

Hvie med mig i de otte Dage, jeg var i Straßburg, veed jeg ikke. En Mosaik, Parmazenser, giorde mit Bekiendtskab, og besøgte mig daglig. Det var et dannet poetisk Menneske, han fik mig kiær, og skrev ved Afskeden i min Stambog:

> „Du schmückst des Nordens Heldenkraft
> Mit Blumen aus den warmen Zonen;
> Dank deinem Geist, der neu erschafft
> Ein Bruderband für zwei Nationen."

Zur Erinnerung eines Freundes, der die Augenblicke, die er bei Ihnen genoß, zu den glücklichsten seines Lebens zählt."

Nu kom endelig Passet, og jeg reiste videre over Rastadt og Carlsruhe til Stuttgart.

Rask gik det afsted igiennem det golde Champagne, der, naar det ikke bedækkes af Ranker, seer ud som et stort Stykke Kridt, og hvor kun de store Huulveie ere mærkværdige, hvor Franskmændene i Revolutionskrigen sloge Tydskerne og hindrede dem i at trænge videre frem. Ogsaa alt i Clodvigs Tid skal her være holdt et mærkeligt Slag. Høist behageligt var Skiftet over Rhinen af det blege, kalkede Champagne med det saftgrønne, løvfulde Baden. Inat havde jeg Leilighed til i et Værtshuus mellem schwabiske Bønder at anstille Betragtninger over Forskiællen paa den franske og tydske Nationalcharakteer.

De otte Dages Ophold i Straßburg havde formeret mine Udgifter og tømt min Pung. Da jeg kom til Stuttgart, og havde betalt min Reise, eiede jeg ikke en Skilling meer. Min Kuffert, som jeg havde sendt forud med en anden Leilighed, var endnu ikke kommen. Jeg ilede til Cotta — mit eneste Haab! O Skræk! han var ikke hiemme. Man sagde mig, at han var reist til Baden, og kom først igien om tre Uger.

Derfor lod jeg dog ikke Modet falde. Jeg gik tilbage til Værtshuset „Kongen af England", og sagde til Værten: „Jeg havde Forretninger at afgiøre med Hr. Dr. Cotta og vilde blive i Værtshuset til han kom hiem." Værten takkede forbindtligst. — Saaledes havde jeg da ingen Nød; Kufferten kom ogsaa lykkeligviis, og jeg satte mig glad tilbords.

Ved Bordet traf jeg en smuk munter Mand, som gav sig i Samtale med mig, og fortalte mig mange Ting. Ved Afskeden ønskede han at see mig snart igien. „Mig," sagde han, faaer De udentvivl tidt at see, hvis De bliver noget i Stuttgart." — „Hvorledes?" spurgte jeg. — „Jeg er Skuespiller", sagde han, „og hedder Vinzenz." — Jeg saae ham ofte siden; han var en meget god Komiker. Den afdøde Konge af Würtemberg kunde godt lide ham; og han vovede endog uden Fare, at spille Kong Holofernes, i Herodes af Bethlehem, med en Krone paa Hovedet af Guldpapir, med sorte uldne Strømper paa Benene, og med Rigsæblet i Haand, meget sindrigt indrettet til en Snuustobaksdaase.

Jeg giorde endnu her en anden Skuespillers, Hr. Lemberts, Bekiendtskab. En Dag kom han til mig og sagde: „De kunde giøre mig en Tieneste." — „Gierne! hvilken?" — „Kongen har været syg, og er kommen sig igien. Jeg vilde gierne bringe ham et Digt i den Anledning, det vilde behage ham og nytte mig." — „Skal jeg giøre det for Dem? Gierne!" Jeg giorde ham Digtet. Men det bedste maatte jeg stryge ud igien. Det var en poetisk Forklaring af Ordet Würtemberg efter Legenden om en gammel Ridder, der i de ældste Tider skulde have været saa giæstfri, at man i Omegnen kaldte ham: „Der Wirth am Berge." Lembert bragte Kongen Digtet, og fik en ikke ubetydelig Sum Dukater; hvorfor han vel mere kunde takke sine egne Talenter, end min lille Romance. Imidlertid havde den dog bidraget dertil.

Hos Hofraad Vellnagel giorde jeg Fru Händels Bekiendtskab. Jeg havde for tre Aar siden i Berlin seet hende

spille Jomfruen af Orleans. Som bekiendt udmærkede hun sig ved en ny Kunst. Ligesom Lady Hamilton i Italien forhen havde efterlignet skiønne Statuer, saaledes efterlignede nu Fru Händel italienske og tydske Malerier. Da hun var en god Skuespillerinde, havde et smukt Ansigt, og især forstod sig vel paa Drapperier, saa vare disse Fremstillinger ogsaa underholdende, og fortiente Roes, forsaavidt som enhver sindrig Opfindelse er Agtelse værd. Imidlertid vilde Fortsættelsen af denne Kunst neppe være at anbefale. Slige Efterlignelser af Naturens Efterligninger vilde tilsidst blive skadelige. Den geniale Fru Händel giorde det virkelig saa godt, som man kunde forlange; men — selv godt fremstillet, holder jeg dog ikke af at see en Guds Moder, som nylig har drukket Thee med mig, været lystig, og som atter lystig sætter sig til Aftensmaden. Denne Leeg med det Hellige kan vel vise Aand og Smag i Costümet, men ikke hæve Sindet til alvorlige Følelser. Og hvad er det da? Bedre lader sligt sig giøre med verdslige Ting; og Fru Händel fremstillede ogsaa bedre Scener af den nederlandske Skole, end af den italienske.

Det frapperede mig, da jeg saae sligt førstegang, og jeg skrev et Digt derover, som Fru Händel-Schütz siden har ladet trykke i sin Stambog. — Jeg giorde i Selskab med denne interessante Kone, med Hofraad Bellnagel og Andre en Lystfart til Skoven, hvor nogle Skuespillere ganske fortræffeligt improviserede os flere gamle tydske Farcer for i det Grønne. Paa Veien mødte vi strax Vinzenz som Prologus, ridende paa et Esel. Han spillede siden en gammel Gnier, der glæder sig over, at hans unge Kone af Misfornøielse falder i Almagt, hvergang hun seer et ungt, fremmed Mandfolk. Tieneren, som han fæster, fortæller ham om alle de herlige Retter, han fik hos sin forrige Herre. Gnieren spytter deraf med Foragt, fordi Tænderne løbe ham i Vand derefter.

Hos Bellnagels saae jeg førstegang Carl Maria von Weber. Jeg vidste kun endnu, at han var en ung Musiker, der lovede meget, en yndet Skolar af Vogler. Ingen anede

dengang, at han skulde blive Preciosas, Jægerbrudens og Oberons store Komponist.

Kort derefter kom Cotta hiem, og jeg besøgte ham i Tübingen. Han modtog mig venlig og giæstfri; hans Dygtighed, Forstand og ligefremme Væsen behagede mig; han kunde ogsaa godt lide mig. Han betalte mig min Hakon Jarl, min Palnatoke og mine Digte rigeligt. Og nu besluttede jeg at reise til Schweitz og Italien. Men først giorde jeg den vakkre Uhlands Bekiendtskab. Han var dengang endnu et ungt Menneske, og skrev „Des Knaben Berglied" i min Stambog. Ogsaa den gamle livfulde Professor Conz, der har oversat Adskilligt af Aristophanes, lærte jeg at kiende.

Han skrev mig disse Linier af Faust til Erindring:

„Das Pergament ist nicht der heil'ge Bronnen,
Aus dem ein Trank den Durst auf ewig stillt;
Erquickung hast Du voll gewonnen,
Da sie dir ganz aus eigner Seele quillt."

I det deiligste Septemberveir reiste jeg til Schaffhausen. Strax her paa Grændsen af Tydskland opfører Naturen et høitideligt Skuespil, for at stemme Vandringsmanden for det Eventyrlige og Dristige, naar han træder ud af det idyllisk-yndige Schwaben og nærmer sig de uhyre Iisbierge. Den ærværdige Fader Rhin, der ellers majestætisk og rolig strømmer igiennem Germanien, indtil han formæler sig med Havet, bliver pludselig her vild og overgiven, larmer som en Svartalf, vender Mølle, staaer paa Hovedet, bryder sit blaa Speil i tusinde Stykker, og i det uhyre Liliebed, hvor Blomsterne hvert Dieblik komme og forsvinde, straaler i Vandstøvet og Solskinnet en evig Regnbue.

Ganske alene besøgte jeg, med et af Shakspeares Lystspil i Lommen, dette store Naturens Lystspil; hørte først den døm-

pede Susen i det Fierne, derpaa i Nærheden den forfærdelige Styrten, og lagde mig til Hvile paa et yndigt Sted, i passende Afstand, efter at jeg først havde offret de der druknede Engelskmænd et Suk. De ville altid over, hvor Vandet er farligst, (ikke, hvor Gierdet er lavest) og flyve sædvanlig som Myg i Lyset. — Der laa jeg da nu og læste, lyttede alt imellem, og skottede til Vandfaldet, glædende mig over Shakspeare og over den store Natur; det vil sige: over eet og det samme i forskiellige Former.

I Zürich traf jeg næsten det bedste Værtshuus, jeg endnu havde seet „Zum Schwerdte“ ved den deilige Sø; og i Hr. Peter fandt jeg den fortræffeligste Vært. Alting var godt hos ham: Udsigt, Værelse, Spise, Drikke, Opvartning, Musik, Giæster. Hr. Peter havde skiønne Baade og magelige Vogne. Man kunde giøre Lystfarter til Vands og Lands, og til billig Priis. Jeg giorde Bekiendtskab her med to Kiøbmandsfamilier, den ene fra Hamborg, Knoop, den anden fra Wien, Breuß. De spurgte mig, om jeg vilde reise omkring med dem? Jeg tog gierne imod Tilbudet, da jeg saaledes fik fri Befordring og behageligt Selskab. En rig Baron Manteufel boede i Sværdet; han trakteerte alle Mennesker, og gav Hr. Peter meget at fortiene. Af Taknemmelighed havde derfor denne, Aftenen før Baronens Bortreise, sat en transparent Kasse ud paa Broen med Giæstens Navnetræk og to Basunengle.

Jeg bragte et Brev til Dr. Römer, en udmærket Botaniker og en ægte Schweizer. Han havde stor Lighed med en trofast Normand, og derfor bleve vi snart Venner. Han bragte mig til Digterinden Fru v. Harmes, født Berlepsch. Vi disputerede med hinanden om det Goetheske Digt: Miedings Tod; hun fandt Gienstanden altfor ringe (Mieding havde været Maskinmester); jeg fandt den just ganske fortræffelig.

Før vor Afreise fra Zürich overraskede Værten os en Aften paa en behagelig Maade. Spisesalens Fløidøre aabnede sig, og i Ka-

binettet næstved gav Herr Peter, klædt som Hyrde, os endnu til Afsked en Ballet eller Entrée, hvad man vil kalde det. Jeg kunde ikke noksom forundre mig over den Behændighed, hvormed Manden brugte sine Been. Jeg havde altid før seet ham guulkravestøvlet, med en graa Frakke over de brede Skuldre og omkring det runde Liv, der ikke savnede Fylde. Nu giorde han, i Rosa og Seladontaft, med Straahat paa Hovedet, saa fortræffelige Entrechats, som noget Menneske kunde ønske sig, medens Champagneren sprudlede til Afsked. Jeg troede mig hentryllet paa et Feeslot!

Vi rullede afsted i fortræffelige Vogne, i fortræffeligt Veir, under utallige Valdnøddetræer, saa fulde af Frugter, som de vilde Kastanietræer hos os. Vi giorde os derfor heller ingen Samvittighed af, undertiden at rive Nødder af de nedhængende Grene, og bombarderede hinanden i Farten dermed. — Hvor vi traadte ind i et Værtshuus, raabte min Hamborger strax: „Hvad har De at byde os? Lad os faae det Bedste.“ — Det fik vi da; men Regningen blev ogsaa derefter. — Da der skulde betales, lagde jeg min Skiærv med paa Bordet. — Kiøbmanden saae forlegen paa mig, taug, og tog derimod. Men da jeg næste Dag vilde giøre det samme, stiød han mig Pengene tilbage igien paa Bordet, og sagde: „Tag os det ikke ilde op, men vi kunne umuligt tage mod Deres Penge! De seer jo nok, at vi ikke reise økonomisk, og dog spare vi mere derved, end om vi bleve hiemme. De skal ikke for vor Skyld have overflødige Udgifter. De kunde reise for bedre Kiøb, og ligesaa godt; nu fornøier De os med Deres Selskab; det skal De ikke bøde for. Bild Dem ind, at vi ere i Hamborg eller Wien, og at De besøger os der som Giæst! Saa behøve vi heller ikke, for Deres Skyld, at genere os med Udgifterne.“ Dette var meget artigt og fornuftigt talt; jeg giorde mig heller ikke kostbar, men tog imod Tilbudet uden Indvendinger. Da jeg gik tilsengs den Aften, og lagde min lille Pengepung under mit Hovedgierde, glædede jeg mig ret barnligt over, at Guldbørsen en tidlang skulde blive forskaanet.

Næste Morgen, som jeg sad med Kiøbmændene ved Theebordet, traadte Stuepigen ind, og bragte mig — min Pung, som jeg havde glemt i Sengen! Kiøbmændene taug, men saae paa hinanden og smilede. Jeg tænkte: „Fordømte Distraktion! Ganske kan man dog ikke blive dig qvit. Dette er hændet mig paa min hele Reise førstegang; skal nu disse Forretningsmænd strax troe, at Du er et Genie i Ordets slemme Betydning? Og jeg har jo dog reist ganske ordenlig, og der er intet lignende hændet mig; naar jeg undtager Passet i Dresden, — og Kufferten i Quedlinburg, — og Forsinkelsen i Halberstadt, — og Passet i Straßburg, — og Kufferten i Stuttgart! —"

Vi reiste over Albisbierget til Zug, hvor jeg saae Roßbierget, der for to Aar siden havde begravet to Byer i sit Fald. Over Zugersø kom vi til Arth og bestege Rigi, et af de skiønneste og lettesttilgængelige Bierge. — Jeg havde endnu altid Straßburgs Münster i Hovedet, og da jeg stod øverst oppe, spurgte jeg en Schweitzer: „Er dette nu meget høiere, end Münstertaarnet i Straßburg?" „Ak, gaae De hen og læg Dem, med Deres Münstertaarn!" raabte Schweitzeren, „den Myre kommer her slet ikke i Betragtning!"

Man kan let tage Feil af en Høide, efter det blotte Øiemaal og det sandselige Indtryk. Kun den bratte Dybde virker paa Phantasien, og en Biergegns langsomme Stigen mærker man ikke ret.

Vi bleve den Nat paa Rigi; Schweitzerpigerne sang gamle Viser for os. Een deriblandt behagede mig særdeles vel. Omqvædet var:

„Durch keine Adelshand —
Mit Guot und Muot, mit Herz und Bluot,
Wardst gerettet, Vatterland!"

Næste Morgen stege vi høiere, for ret at have fri Udsigt. Men Taagen tillod os ikke at see en Haand for os. Jeg skrev i Bogen, der laa, og hvori mange Reisende havde indført skiønne Sententser:

„Ich kam hinauf — und sah — und sah —
Gar nichts! — Der Nebel war schon da."

Længer op ad Dag, da vi stege ned igien, klarede det op. Vi hørte Koklokker. I en Kløft, aldeles omringet af Fieldvægge, stod et Kapel ved en Kilde. Bønder fra Freiburg kom derhen, for at drikke af Vandet, der skulde helbrede for Døvhed. Aftensolen gik deilig ned; Koklokkerne klang i Terzer og Qvarter; Freiburgske Piger sang Psalmer, og vendte tilbage fra den hellige Kilde. Græsset paa Høiene var saa friskt og grønt. Over Søen kom vi til Tells Kapel, hvorpaa der staaer skrevet:

„Hier schlug Thäll Gieselers Huochmuot."

Man viste mig en Træstub; de gode Folk troede, det endnu var Levninger af samme Træ, bag hvilket Tell havde staaet, da han sendte Geßler sin Dødspiil. Det forekom mig, som om jeg saae Schillers Aand, med en Harpe i Armen, svæve hen over Bierget. De fierne Fieldkieders selsomme Physiognomier bragte mig Lavater i Erindring; og i den saftgrønne skyggefulde Dal, tyktes det mig, som om jeg saae Geßner sidde under et Træ, og male Landskaber, medens han sang Idyller.

Med mit Reiseselskab drog jeg forbi Küßnacht, over de fire Waldstädters Sø, til Luzern, og derfra, giennem Reith og Morgenthal, til Bern. Her bleve vi et Par Dage, i Selskab med den elskværdige Fru Haller. I Lausanne skiltes jeg fra mit Reiseselskab; jeg stod atter alene, og kiørte paa en Retourvogn til Coppet, for at besøge Baronesse Staël-Holstein; hvilket jeg havde lovet i Auberge en Ville.

Jeg steeg af i et mørkt Værtshuus, traadte ind i en kold, fugtig Stue, og lod mig tænde nogle Knipper tørt Qvas i Kaminen, for at opvarme og behageliggiøre det fugtige Hestværelse. Ellers, naar jeg kom alene til et saadant landligt Værtshuus,

pleiede jeg sædvanlig at vælge Kiøkkenet til mit Opholdssted. Var det koldt, saa kunde man der strax sætte sig ved Ilden, hvor der brændte Enden af en heel Træstamme, som lidt efter lidt blev skubbet ind. Den Steg, der skulde spises, dreiede sig imidlertid lystigt omkring paa sit Spid. Jeg talede med Folkene; Piger og Karle kom, og satte sig ved et fiernere Bord; en Trappe førte sædvanlig op til et Gallerie, hvortil alle Dørene i andet Stokværk vendte ud. Et saadant Forsamlingssted, halv Kiøkken, halv Værelse, udgiør ofte Scenen i de gamle franske Syngespil. Hos Walter Scott er det ogsaa tidt Skuepladsen. Det har været Gienstand for mange smukke Billeder af den nederlandske Skole. — Men idag, i Coppet, havde jeg ikke Lyst til dette Samqvem; jeg vilde være en Times Tid alene med mig selv, inden jeg atter kom i en stor, fremmed Kreds. Jeg havde ladet A. W. Schlegel vide, at jeg var i Coppet, og ønskede at giøre Baronessen min Opvartning; jeg sad nu og saae i Kaminilden, og tænkte paa alle forsvundne Glæder.

Det varede ikke længe, før der kom en Tiener, med en Indbydelse fra Fru Staël, og min Kuffert blev strax bragt op paa Slottet. Der var alting muntert og elegant, og den vittige Digterinde kom mig venligt leende imøde, indbød mig til at blive nogle Uger hos sig, og drillede mig, fordi jeg endnu ikke talede bedre Fransk. Med hende kunde jeg forresten ikke komme i Forlegenhed med Sproget, thi hun forstod særdeles godt Tydsk. Hendes Børn, den siden afdøde vakkre August og hendes Datter, nuværende Hertuginde af Broglie, dengang en halvvoren Pige, talede ogsaa godt Tydsk, ligesaa Herr Benjamin Constant, som jeg traf her igien. August Wilhelm Schlegel kunde næsten alle Sprog ligegodt; og en Jevnaarig af Lessing og Schröder, den gamle Baron Voigt fra Altona, som ogsaa var her i Besøg, sad just og forelæste Nathan den Vise. Saaledes kunde man sige, at Tydskerne, for en kort Tid, havde giort Erobring i det franske Schweitz. Ogsaa gamle, elskværdige Bonstetten snakkede ligesaa godt Tydsk som Fransk. Hvor godt Benjamin Constant forstod Tydsk, mærkede jeg en Aften senere,

da han forelæste os en fransk Raciniseret Omarbeidelse af Schillers Wallenstein, til Giengiæld for, at Goethe har Goethiseret Mahomed og Tancred, og Schiller Schilleriseret Phædra. Endnu var her den berømte Historiker Simonde Sismondi, som ogsaa forstod Tydsk, men kunde ikke tale det; og en Herr Comte de Sabran, som ikke kunde et Ord Tydsk, men giorde franske Epigrammer. — Da jeg nu taug meget i de franske Samtaler ved Bordet, sagde Sismondi engang om mig til Fru Staël: „C'est un arbre, sur lequel il croît des tragédies.“ Schlegel var høflig, men kold imod mig. Jeg høiagtede hans Lærdom, hans Skarpsindighed, hans Vittighed og overordenlige Sprogtalent. Jeg kiender ingen bedre Oversættelser end hans, af Shakspeare og af Calderon. Maaskee er hans Shakspeare dog lidt for pæn, hist og her. Han har sagt meget Fortræffeligt over Poesie og Kunst; men han var ikke fri for Eensidighed og Partiskhed. Som hans Broder, og den hele nyere Skole, holdt han formeget af Aristokratie og Hierarchie. Han foretrak Calderon for Shakspeare; Luther og Herder dadlede han bittert; kort, hans hele Væsen havde noget, som ikke behagede mig, noget Pedantisk og Storagtigt. Da han engang ved Bordet talede med Ringeagt om Luther, foer jeg op mod ham og kastede Dadelen saa stærkt over paa ham selv, at alle Franskmændene troede, vi skulde ud for Haanden med hinanden. Dog blev der snart sluttet Fred; men hans Hengivenhed for mig blev naturligviis ikke større deraf. Min Palnatoke gik han igiennem med mig, og hialp mig at rette mange Sprogfeil. Aldrig roste han noget af mig. Ti Aar senere, da jeg igien talede med Fru Staël i Paris, fortalte hun mig, at han holdt meget af min Correggio. Da jeg reiste fra Genf, skrev han høfligt i min Stambog:

„Fremdling, doch altverbrüdert, tritt herein!
Willkommen gern im deutschen Dichterhain!
Sing nord'sche Sagen uns auf deutsche Weisen,
Und unser Wälder Nachhall soll Dich preisen.“

Man seer, at alting er sat i Futurum; skiøndt Adskilligt dog allerede kunde betragtes for at være i Præsens, ja selv i Perfectum.

Schlegel reed hver Dag en tam Hest, for at giøre sig en Motion. Engang havde man givet ham en ubændigere Ganger, og han vægrede sig ved at ride den. Fru Staël drillede ham, og Benjamin Constant tilbød sig at ride Hesten, for at vise Schlegel, at det meget godt lod sig giøre. Vi gik alle ned i Porten, for at være Vidner til dette Optrin. Den store rødhaarede Constant svang sig i Sadlen som en Ridder, og galopperede afsted; men neppe var han kommen et godt Stykke Vei, før Hesten kastede ham i den dybe Mudbergrøvt. Jeg glemmer aldrig den Medlidenhed, Schlegel havde med ham, da han som fattig Fugl kom tilbage „hinkende og linkende over Ager og Enge.“ „Ja sagde jeg Dem det ikke nok?“ raabte Schlegel med indbidt Latter, „Det er et forbandet stædigt Bæst!“

Et Træk af Ungdomsforfængelighed maa jeg her ikke glemme. Da jeg en Dag spadserede ved Siden af Fru Staël, som red langsomt, og vi kom over en lille Bæk, traadte jeg med Sko og Silkestrømper ud i Bækken og giennemvadede den, istedetfor at gaae paa Brættet, som laa over Vandet. Hun giorde mig opmærksom paa min Distraktion. Jeg svarede, det var ingen Distraktion, men at det var for ikke at afbryde Samtalen ved hendes Side; thi Hesten giennemvadede naturligviis Bækken. Formodenlig morede det mig, da jeg nylig havde læst hendes Corinna, at spille en Slags Lord Nelvil for hende, der skulde imponere hendes Qvindlighed med sin mandige Forvovenhed. Det var virkelig ogsaa næsten ligesaa farligt for mig at styrte mig i Vandet, som for ham at styrte sig i Ilden; men han giorde dog Nytte dermed; jeg derimod kunde paadraget mig en Sygdom af bare Narrestreger.

Hvor aandfuld, vittig og elskværdig Fru Staël var, veed hele Verden. Jeg har intet Fruentimmer kiendt med saameget Genie, som hun. Men derfor havde hun ogsaa noget mandigt i sit Væsen, var temmelig skirskaaren og havde et markeret Ansigt. Smuk var hun ikke, men hendes brillante, brune Øine havde

dog noget meget Tiltrækkende; og det qvindlige Talent, at vinde og med Fiinhed at beherske og selskabeligt forene Mænd af de forskielligste Charakterer, besad hun i høi Grad. Hendes Genie, hendes Ansigt, selv næsten hendes Stemme vare mandlige; men hendes Hiertes Tilbøielighed var i høi Grad qvindligt; det har hun beviist i Delphine og Corinna. Rousseau har ikke skildret Forestillelsen med mere Ild.

Hun skrev just dengang sin Bog over den tydske Litteratur, og læste hver Dag et Bind Tydsk. Man har beskyldt hende for, at hun ikke selv havde læst Bøgerne, men faaet sine Domme derom af Schlegel; dette er aldeles usandt. Hun læste selv Tydsk med største Lethed; kun Udtalen var hende vanskelig; og derfor oversatte hun det helst strax paa Fransk, naar hun vilde forelæse mig noget af en tydsk Bog. Schlegel har vist havt megen Indflydelse paa hendes Meninger; hun lærte ved ham først at kiende den tydske Litteratur; men hendes Anskuelser vare dog i mange Ting aldeles afvigende fra hans. Hun kunde tænke selv; hun disputerede tidt med ham, og raillerede ofte, naar han var hende for partisk. „Vous êtes une tête lente, sagde hun engang til ham over Bordet, moi, je suis une tête vite.“ I hendes Dom over den franske Tragødie afveeg hun aldeles fra Schlegel.

Fru Staël har den Fortieneste, at være den Første, som har giort den franske Nation opmærksom paa den tydske Poesies Skiønheder. Er nu meget i hendes Yttringer flygtigt og skievt, saa maa man tilgive hende det, som et Fruentimmer, som et fransk Fruentimmer, som en fornem og riig Dame, hvem en uendelig Mængde Giæster daglig snakkede efter Munden. Meget Sindrigt og Smukt har hun sagt om tydske Forfattere. Vistnok mangler hende det dybe, stillere, alvorlige Sind, til egenlig at opfatte den germaniske og nordiske Poesies Væsen. Ogsaa har det noget Stødende, at see alle store Mænd passere Revue for denne poetiske Semiramis; dog behandler hun de udmærkede Skribenter med Agtelse nok, og er ikke gnidsk med at tildele dem Ærestegn.

Hendes største Talent bestod i at sige noget Træffende og Vittigt om, hvad der tildrog sig hendes Opmærksomhed. Dette

Talent giorde hende yderst underholdende i Selskaber. Hvor hun kom, drog hun (de skiønne unge Damers Tilstedeværelse uagtet) alle Mænd af Hoved og Kundskaber i sin Nærhed. Betænker man endnu, at hun var overordenlig riig, giæstfri, og giorde næsten hver Dag prægtige Selskaber, saa undrer sig vist Ingen over, at hun, som en Dronning eller Fee, drog Mændene til sig i sit Trylleslot og beherskede dem tildeels. Man skulde næsten troe, at det var for at betegne dette Herredømme, hun altid sad og legede med en lille Løvqvist i Haanden under Maaltidet. En saadan maatte Tieneren hver Dag lægge hen ved hendes Tallerken, thi den var hende ligesaa uundværlig, som Skee, Kniv og Gaffel.

Jeg havde været i Coppet nogle Uger, da Zacharias Werner en Dag traadte ind i Hallen, med en stor Snuustobaksdaase i den snevre Vestelomme, med Næseborerne fulde af Snuus, og med dybe Buk. Han talede ogsaa slet Fransk; men det generte ham ikke. I sit Patois meddeelte han daglig i et Slags Forelæsninger over Bordet Selskabet sin mystiske Æsthetik. Man hørte meget andægtigt paa ham, og der fattedes ikke meget i, at han havde giort Proselyter. Thi skiøndt de Franske ofte ere døve for fremmed Natur, saa laane de dog let Øre til fremmed Unatur; hvilket Cagliostro, Mesmer, Fru Krüdener o. fl. kunne bevidne. Selv Fru Staël hørte beundrende paa Werner, og skiendte paa mig, fordi jeg ikke mere opmærksom lagde hans Meninger paa Hiertet. — Det giorde mig ondt, at mærke denne Forvandling hos Werner. Med Fornøielse havde jeg læst hans Söhne des Thals og hans Weihe der Kraft; skiøndt allerede i disse Værker Spiren ligger til hans senere Sygelighed. Men nu gik det løs paa en „Weihe der Unkraft," det kunde jeg slet ikke finde mig i. Han forelæste os sin Attila, hvori der er smukke Scener, skiøndt Sværmeriet her træder tydeligt frem, og truer med den paafølgende Katastrophe. Især gyste jeg for den Replik: „Umarme mich Jüngling! Jetzt lasse man ihn von Pferden zerreißen."

Fru Staël beundrede det altsammen enthusiastisk; jeg kunde ikke sympathisere med hende deri. Hun betragtede det maaskee

som en Mangel paa Forstand, eller Aand, Gud veed hvad. Endnu kiendte hun slet ingen af mine Skrifter, de vare ikke komne til Coppet endnu.

Jeg kunde godt lide Werners Personlighed; han var en venlig Mand, aaben, deeltagende; med et vist Lune forstod han at spøge over sig selv paa en elskværdig Maade; jeg talede gierne med ham, naar vi vare alene. Han havde erfaret og oplevet meget i Verden; selv den sandseligletfærdige Maade, hvorpaa han var kommen til sin fromme Opløftelse, havde psychologisk taget noget Interessant. Heller ikke var han arrogant, og blev ikke vred, fordi man var af en anden Mening end han.

Vi gik en Dag og spadserede sammen paa Landeveien mellem Coppet og Genf. Jeg havde min Correggio i Hovedet, og meddeelte ham Planen. Jeg havde hørt, at han ogsaa skrev paa et nyt Stykke, og bad ham sige mig Indholdet. Vi vare imidlertid komne hiem. „Nei, forlad mig det, kiære Ven!“ sagde han, i det han tog sig en Priis, „det kan jeg ikke! Jeg har alt saa ofte fortalt Andre mine Planer; men det kommer i Ugeblade og Journaler, og har voldet mig megen Fortrædelighed.“ — Jeg havde alt vænt mig saa meget til hans underlige Adfærd, og han sagde mig det saa godmodigt og naivt, at jeg ikke kunde blive vred derfor; jeg spøgte med hans Vægring, og gientog mit Forlangende.

I det samme traadte Fru Staël ind ad Døren, og spurgte, hvorom Talen var. Jeg svarede leende: „Jeg skiender paa Werner! Jeg har meddeelt ham min Plan til en ny Tragødie, og nu vil han ikke sige mig sin til det Stykke, han agter at skrive. Er det ikke en Skam?“ „Ah!“ svarede hun ganske alvorligt og irettesættende, — „c'est une autre chose! Vous êtes encore jeune; vous avez besoin de vous former!“ — Uden at svare, vendte jeg hende Ryggen og forlod Værelset. Hun ventede paa, at jeg skulde komme igien; endelig sendte hun en Tiener efter mig, som kom tilbage og fortalte, at jeg pakkede ind, for at reise bort. — Nu søgte hun mig meget venlig op, bad mig at blive, og ikke være vred. „Jeg vidste jo, hvor høit hun agtede mig; Werner holdt hun af for hans Digtes Skyld,

for mig havde hun personligt Venskab." — Jeg svarede, „at hendes Venskab ærede og glædte mig, og dersom jeg endnu ikke var andet, end en haabefuld Yngling, saa maatte det være mig nok; men jeg havde allerede digtet ligesaa længe og ligesaa meget, som Werner; jeg troede ikke at kunne lære noget af ham; han havde Genie og et godt Hierte, men ingen sund Smag; og blev det længe saaledes ved, saa vilde han tilsidst ogsaa mangle sund Menneskeforstand. Jeg kunde ikke forlange, at hun skulde skatte mig som Digter, da hun endnu Intet kiendte af mig; kun sin Dom over mit digteriske Behov skulde hun opsætte til videre." — Hun gav mig Ret; og saaledes blev Freden sluttet. — Kort efter fik hun Aladdin og Hakon Jarl at læse, og fandt nu selv, at jeg ikke behøvede at gaae i Skole hos Werner.

Werner følte formodentlig det Samme; og i min Stambog gav han mig (nu efter sin Mening „ebenbürtig") følgende Satisfaktion:

„Wir Söhne von dem fernen Norden
Sind hoher Lust gewürdigt worden,
Zu schaffen vor der Menschen Schaar,
Was lebend, dauernd, schön und wahr.
Gesellt durch gleichen Ruf und Meister,
Zieh'n, gleichen Theils theilhafte Geister,
Wir, ob getrennt der Pfad auch scheint,
Zu gleichem Ziel, das uns vereint.

Das schreibt mit redlichem Gemüthe der sich Ihrer, als eines gleichgesinnten, mit schöner Kraft ausgerüsteten Mitarbeiters, erfreut, zur Erinnerung und Befestigung unsers Vereins. **Quod Deus bene vertat!!!**

Vinteren nærmede sig, og Fru Staël forestilte mig, hvor urimeligt det vilde være nu at reise til Italien; jeg skulde blive denne Vinter over hos hende, tage mig en italiensk Sprogmester, og først til Foraaret gaae over Alperne. — Jeg blev.

Jeg oversatte i denne Vinter Axel og Valborg, og Werner hialp mig broderligt med at see Stykket igiennem for Sprogets Skyld. Han roste det endog paa sin egen Bekostning.

„Dersom jeg nu havde skrevet et saadant Stykke," sagde han smilende, — „saa havde jeg udarbeidet enkelte Partier brillantere, for at frembringe de saakaldte skiønne Steder. Erkebispen havde faaet meget meer at sige. De har seet paa det Hele, uden Forkiærlighed for det Enkelte; og deri giorde De Ret."

Endnu en anden Mand af Talent lærte jeg at kiende i Coppet, Billedhuggeren Tieck, Digterens Broder, der har skienket os Goethes skiønne Büste. Mens han var i Coppet, fuldendte han ogsaa Fru Staëls og Schlegels Büster.

Hen ad den strengeste Vinter reiste vi alle til Genf; og her skaffede Fru Staël dem af os Værelser i Byen, som ikke kunde faae Plads i Huset, hvor hun boede.

En Aften overraskede det mig, hos hende at høre Schulz's herlige Musik til Sangene i Racines Athalia. Jeg begreb ikke, hvorledes disse nordiske Hiertetoner vare komne saa langt ned til Syden. Siden hørte jeg, at min Landsmandinde, Digterinden Frederike Brun, Schultz's store Veninde, havde bragt Musiken for nogle Aar siden til Genf. Fru Brun var meget afholdt her, især af Bonstetten og Fru Staël; hendes Ophold i Genf med den elskværdige Ida stod endnu i frisk Minde.

I Fru Staëls Huus var der som sagt evig Lystighed, om just ikke altid Glæde. Hver Dag næsten var der prægtige Dinéer og om Aftenen Soupéer. Jeg har ikke kiendt et Huus, hvor det gik saa flot til. Hun var uhyre riig, fik desuden overordenlig stort Honorar for sine Skrifter, holdt selv af at leve godt, og fandt sig vel ved Bordenden, med Aarons Mandelkiep i Haand, bedst skikket til at skrive Testamentets Tavler; det var det Katheder, hvor hun holdt Forelæsninger og udgav sine politiske og æsthetiske Forordninger for en Skare udmærkede Mænd, som — om de end ikke altid taug og samtykkede, dog idetmindste taug og tyggede.

Men jeg kunde ikke holde dette Levnet ud. Om Middagen

lod jeg det giælde; men Efterspillet om Aftenen henad Natten gad jeg ikke mere tage Deel i; jeg trængte til at være ene, til at læse (om Morgenen skrev og digtede, eller spadserede jeg). Jeg blev altsaa hiemme i mit Logie, uagtet jeg fik Tilsigelser om at indfinde mig i Soiréerne. Men mit eget Lokale var nu vistnok høist forskiælligt fra Baronessens brillante Salons. Hendes Huushovmester havde i største Hast, uden videre Omsorg for min Beqvemmelighed, skaffet mig det, da vi flyttede ind til Byen. Det var et stort utæt Værelse med en Kamin og en aaben Alkove. Vintrene kunne være meget strenge i det kolde Genf, hvor det bestandigt blæser fra Biergene, og denne Vinter var især skrap. Det hialp ikke alt hvad jeg fyrede i den uhyre Kamin. Endelig fandt jeg paa at skaffe mig et stort Skiærmbræt. Med dette indhegnede jeg en lille Plads foran Kaminen, ligesom Robinson Crusoe giorde et høit Gierde for sin Hule; og naar jeg saaledes sad næsten med Fødderne og den halve Krop inde i Kaminen ved et stærkt Baal, saa kunde jeg holde det ud. Jeg havde allerede læst en Deel af Plutarch og hele Jung-Stillings Spøgelsetheorie med bevisende Gienfærdshistorier, inden jeg mærkede Følgerne af denne min Situation. Men da jeg om Morgenen vilde trække Strømper paa og saae paa mine Skinnebeen, vare de fulde af store brune Pletter, og det var den Hud, jeg, uden at mærke det, havde forbrændt i Kaminen, og der nu sad som afskallet Bark paa en Green. Jeg kan saaledes med Sandhed sige, at jeg var bleven stegt, uden at blive varm.

Hvordan jeg siden hialp mig, husker jeg ikke meer; derimod mindes jeg en anden snorrig Begivenhed, der hændte mig paa dette Sted. Jeg havde været paa et Bal, hvor hele Genfs — formodenlig fornemme Ungdom var forsamlet. Thi uagtet Genf er en Borgerstad, er der nok faa Stæder, hvor det hovmodige Kastevæsen i lang Tid iagttoges med større Pedanterie end her. Som Fremmed, som Digter og som en Ven af Fru Staël blev jeg naturligviis buden overalt. Men det gik mig her, ligesom i Berlin med Reichardt; jeg fulgte med Baronesse Staël og brød mig ikke videre om, hvem jeg kom til. Jeg giorde ingen Visiter, og, paa Navnet Pictet nær, har jeg glemt

alle de Øvrige. Paa dette Bal undrede de unge Damer sig over, at jeg ikke dandsede, og vilde slet ikke troe mig, da jeg forsikkrede dem om, at jeg ikke kunde dandse. Der blev valset meget rask. Denne Dands forekom mig let at lære; en Bekiendt forsikkrede mig, at Intet var lettere, og lovede at sende mig en fortræffelig Dandsemester, som i faa Timer vilde vise mig de nødvendige Pas, saa at jeg paa næste Bal kunde tage Deel i den almindelige Fornøielse.

Dandsemesteren kom næste Morgen. Hoffmann havde dengang endnu ikke skrevet sine berømte Berliner-Thee-Pumpernikel-Sataniske Spøgelsehistorier; men man skulde troe, at denne lille magre brune spidsnæsede vimse Piemonteser havde staaet Model til den Urtypus, der bevæger sig som Drivehiulet i Hoffmanns Skrifter. Med Violinen under Armen giorde han mig de bekiendte dæmoniske ironiske Buk og indbød mig strax til at begynde Valsningen, efter at han havde viist mig Pas'ene. Neppe havde jeg begyndt, før jeg til min Skræk, ved at kaste Blikket ud over Gaden, opdagede en Mængde Pigehoveder i Vinduerne af det ligeoverfor liggende Huus. Det var nemlig et Pigeinstitut, og nu ilede disse kiære Børn naturligviis hen til det Særsyn at see den nordiske Biørn eller Digter, hvad han var, lære at træde Dandsen i sit tredivte Aar. Jeg kan sværge til — som Herman v. Bremen siger — at det blev sort for mine Øine. Det Første, jeg giorde, da jeg kom til Besindigheden igien, var, at tage fat i det store Skiærmbræt og med Dandsemesterens Hiælp at forskandse Vinduerne dermed. Heraf opstod et kunstigt Tusmørke, i hvilket den hoffmannske Dæmon med Violinen op til Hagen og den grinende Mine tog sig endnu mere diabolisk ud. Neppe havde jeg giort et Par Svingom, saa blev jeg svimmel i Hovedet (thi jeg kan slet ikke taale saaledes at dreie mig). Angsten for at giøre mig latterlig for Pigebørnene derovre bidrog vist ogsaa sin Deel, — og da nu alt Dette blev akkompagneret af min Paganinis malitiøse Buestrøg, saa tørnede jeg hen imod Kanten af Kaminen og var nær ved at slaae Hiernen ud af Pandeskallen. — Neppe var jeg redbet og kommen til mig selv igien, før jeg greb i Lommen, tog den Louisd'or op, som

vi vare blevne enige om, Piemonteseren skulde have for en Maaneds Underviisning, rakte ham den, takkede for god Assistence, og forsikkrede paa det Bestemteste, at hermed vare vore Læretimer forbi. Uden at giøre mindste Indvendinger, modtog Alfen Guldstykket med sine sortagtige magre Fingre, bukkede dybt, og forsvandt.

Da Vaaren kom, og Fuglene igien flagrede omkring, udbredte jeg ogsaa mine Vinger, for at flyve over Alperne. Jomfruen (Iisbierget) paa hin Side Genfersøen, havde, som en smuk kold Blondine, alt længe koqvetteret med mig i det Fierne, og gydt Olie i Ilden, uagtet sit hemmelige Phlegma; thi naar jeg saae kiærligt paa hende, syntes mig altid, hun saae ligedan paa mig igien. Jeg tog Affked med Fru Staël-Holstein, og hun skrev i min Stambog:

„J'introduis pour la première foi le français dans ce livre; mais bien que Goethe l'ait appellé une langue perfide, j'éspere, mon cher Oehlenschläger, que vous croirez à mon amitié pour vous, et à ma vive estime pour l'auteur d'Axel et Valburg."

Sismondi skrev deri:

„Vas, Poète! voir l'Italie;
C'est la terre des souvenirs,
Des arts la brillante patrie,
Le trône enchanté des plaisirs.
Mais assis aux rives du Tibre
Pense, qu'un peuple, grand et libre,
Fonda l'éternelle cité.
Vois ses murailles entrouvertes,
Ses palais, ses places désertes.
Tout meurt avec la liberté."

Benjamin Constant skrev deri:

Un sublime essor te ramène
A la cour des soeurs d'Apollon;
Et bientôt avec Melpomène
Tu vas d'un nouveau Phénomène
Enrichir le sacré vallon.

„Zum Andenken der freudigen mit einander genossenen Tage."

Derpaa reiste jeg afsted i Diligencen, den 1ste Marts 1809, giennem Anecy til Chamouny. Her sov jeg i en slet Stue, i en Seng, hvor, fortalte man mig, en ung Reisende nylig havde slumret, der siden paa Veien var myrdet af Røvere. Jeg lagde mig dog rolig til Hvile og tænkte: „Hvor Røverne nylig have været, komme de ikke saa snart igien."

Tidlig næste Morgen Kl. 2 kiørte jeg videre, kunde ikke see, hvo der sad i Vognen hos mig, og fortsatte Søvnen der uafbrudt. — Da jeg vaagnede, undrede jeg mig over mit Reiseselskab. Ligeoverfor sad Aladdin med sin Moder Morgiane; men Aladdin fra den første Periode: en lille tyk og feed rødmosset Dreng, der spiste alle de Æbler og Tvebakker, Moderen havde i Posen, og bestandig var lystig og uartig, medens hun sad med et bekymret Ansigt, frøs i den tynde Kattuns Kaabe, og tænkte ængstlig paa, hvor Brødet skulde komme fra, naar det var spiist, som Drengen nu tyggede med fulde Kiæver, forsikkrende at det smagte saare godt.

Vi kom igiennem Savoien, en lang, smal, af sorte Fieldvægge indsluttet Skorsteen, hvor Drengene øve sig i at klavre horizontalt, inden de i Paris prøve det perpendikulairt. Jeg havde just nylig i Genf seet Dalayracs Syngespil, de to smaa Savojarder, igien, og i mange smukke Drenge troede jeg at gienkiende mine Venner Piedro og Joseph. En stor kruset Sky fløi høit i Luften over Dalen; den tyktes mig at være den herlige Helt Prinds Eugen, med Fiederhat, Allongeparyk og draget Sværd.

Længe mødte vi intet andet, end under Byrden sukkende Æsler og Æseldrivere; endelig galopperede en fransk stolt Krigsmand forbi, med et solbrændt Ansigt. Jeg begyndte at giøre Betragtninger over Forskiællen paa disse Mennesker, da en Æseldriver klynkende nærmede sig Diligencen, og bad os, for Guds Skyld at komme Franskmanden til Hiælp; han var styrtet af Hesten og havde saaret Hovedet farligt. Manden laa virkelig noget borte, uden Bevidsthed. Da han endelig kom til sig selv igien, begyndte han at græde bitterligt, og beklagede sin stakkels unge Kone, der saa tidligt skulde miste ham. — Snart opdagede jeg, at han var beskienket, at hvad jeg havde taget for Solbrændthed, var Brændeviinsrødme, og at det mere var Rusen, end Saaret, der inkommoderede ham. Vi toge ham med i Vognen, og bragte ham til hans Kone i næste By. Hun undrede sig ikke meget over dette Tilfælde, og har formodenlig været vant til, at Manden ofte kom hiem med Buler og Blessurer.

Hvor forundret blev jeg, følgende Morgen tidlig, da jeg slog Øinene op, og befandt mig midt i Vinteriis og Snee. Jeg havde alt oplevet deilige Foraarsdage i Genf; her paa Mont Cenis var det atter Januar.

Intet af alt, hvad jeg har seet paa mine Reiser, giorde et saa dybt Indtryk paa mig, som Alperne. Altid havde Phantasien ellers iforveien malet mig et Billed af Gienstanden, for det meste overdrevent; og derfor maatte først nøiere Kiendskab til Tingen bringe mig til at foretrække den skiønne Virkelighed for de taagede, grændseløse Drømme. Men her havde Phantasien ikke kunnet overdrive; thi Naturen var vældigere og vildere, end den ubændigste Phantasies Fostre; og Virkelighedens uhyre Dygtighed bragte alle Taagebilleder til at forsvinde, som svage Skygger for Lyset. Disse Skaberens Granit-Phantasier bragte mig til at gyse i hellig Ærefrygt. Mit eget Legem forekom mig, omgivet af alle disse faste Klippeblokke, saa skiørt og løst sammenlimet, at jeg halvveis frygtede for at ryste mine Lemmer, at de ikke skulde falde fra hinanden, som ormstukken Trødske. Her var intet Mærke af Historien; siden Aartusinder var intet forandret. Kun den herlige, beqvemme Vei, der forbinder Ita-

lien med Frankrig, slyngede sig hen ad Klipperne, snart opført som Terrasse ved Afgrunden, snart boret som Hule giennem Fieldet; Napoleons mærkværdigste Mindesmærke, varigt som Nilens Pyramider, og ligesaa nyttigt, som hine forfængelige og taabelige.

Men ogsaa paa andre Helte tænkte jeg, medens jeg betragtede de fierne mørke Pletter paa Steenvæggen, der saae ud som Mos, men vare uhyre Granskove. Ogsaa mine Forfædre: Cimbrerne, Teutonerne, Langbarderne, Gotherne mindedes jeg; ogsaa den tappre Hannibal. Alle klavrede de over disse Alper, og glede ned paa deres Skiolde, uden at have nogen anden Vei. Men Mange bleve ogsaa liggende!

Vor Slæde gled snelt afsted, og jeg giorde i Tankerne hele Reisen til Siberien med Grev Benjowsky og hans Forfatter Kotzebue. Men jeg smilede dog i Skiægget derved; thi jeg vidste nok, at mit Siberien var Italien, og mit Tobolsk og Kamtschatka var Florents og Rom. Øverst paa Biergveien staaer et Huus, hvor Kommandanten giennemseer Passene, og hvor fromme Munke skienke de Reisende Punsch og Kaffe uden Betaling. Det er skiønt, at træffe en saadan menneskelig Giæstfrihed i den ugiæstfrie Natur; det er for det meeste omvendt. Dog nød jeg ikke denne Giæstfrihed; jeg foretrak at blive siddende og sove i min varme Pels.

Siden gik det rask nedad. Sneen ophørte lidt efter lidt. Aftenen var overordenlig skiøn, de skaldede Steenmasser vege tilbage; Vegetationen begyndte med dobbelt Blomstren, og den Tanke satte Kronen paa Alt: Nu er Du i Italien, „hvor Citronerne blomstre, og Guldorangerne gløde." Det forekom mig, efter at den voldsomme Scene var overstaaet, som om der lidt efter lidt hævede sig en nyfødt Jord ud af det øde Chaos. Hist landede Noah i Arken paa Ararat; ved hin Hule sadde Deukalion og Pyrrha under Træet. Her legede Baldur og Vidar med de i Græsset fundne Guldtærninger, og Livets forrige Kummer og Besværligheder forekom dem som en forsvunden Drøm.

En gammelagtig fransk Kiøbmand sad i Vognen hos mig. „Hvilket Værk!" udbrød han, „hvilket Mesterstykke!" Jeg troede,

han meente Naturen og Skabelsen, men han meente kun Veien. Han var vred paa Italienerne, og kunde slet intet Italiensk lide. Altid taug han, naar jeg begeistret beundrede; indtil vi kom ned i Dalen, og mødte nogle Køer med store Horn. „See engang, min Herre!“ raabte han nu, „hvor monstrøst alting er i dette fordømte Land! Hvor overdrevent! — Folk her have slet ingen Smag.“ — „Men hvad vil De da i Italien, min Herre?“ — Han trak paa Skuldrene og sukkede: „Handelsforretninger!“ — „Vistnok,“ tænkte jeg, „da maa man undertiden tage tiltakke med Smagløshed og store Horn.“ — „Skulde De vel troe,“ sagde jeg efter nogen Taushed, „at der engang vare Mennesker, der overstege disse Bierge, da der slet ingen Vei var endnu?“ „Det maa da have været enkelte Vovhalse og Engelskmænd.“ — „Nei, hele Nationer!“ — „Det maa da være skeet i de fabelagtige Tider!“ sagde han mistroisk.

I Turin var jeg nær faret vild, forbi alle Huse og Gader ligne hinanden der; meget prægtigt, men monotont og menneske-tomt. Jeg gik paa Komødie; den havde ikke meget at betyde. Næste Dag saae jeg det store Operahuus, til Erstatning fordi der ingen Opera blev givet. Jeg kigede ind i det mørke uhyre Rum. For at more mig lidt, viste man mig Maskineriet. Det hialp ikke meget. Min eneste Trøst var en stor Tromme, hvorpaa jeg anbragte nogle Tordenskrald og Kanonskud, som en anden Jupiter eller Napoleon. — Det regnede derude. Her fandt jeg vel Solen igien; men uægte forgyldt, henkastet i en Krog, og dens sønderrevne Papstraaler bedækkede med Støv. — Derpaa viste man mig et Trykværk, hvormed man kunde bringe virkeligt (ei blot poetisk) Vand paa Skuepladsen. Man kunde ogsaa aabne Baggrunden, og lade Tilskuerne see ud igien i den virkelige Verden, naar det altfor lange Ophold i Phantasiens havde givet dem Hiemvee efter, hvad de havde „besser und bequemer zu Hause.“ Thi det gaaer den store Hob som Sælhundene: de kunne vel sole sig nogle Timers Tid paa de Stene, der ligge ved Poesiens Strand, men de maae snart ud igien i Prosaens (ikke salte, men ferske) Vand. Allerstoltest var Omviseren af Hestestalden, hvorfra de firbenede Komødianter (egen-

lig Tragikere, thi de spille kun i Opera-Seria) komme ud paa Brædderne, og agere i de musikalske Haupt- und Staatsactioner. I Berlin og flere Steder har man ogsaa Theaterhefte; det var mig intet Nyt.

Jeg besøgte i Turin Herr Bonzanigo, en Sculpteur en bois, som han kaldte sig; men han skar ogsaa smukke Ting ud i Elfenbeen. Han havde sandt Talent og megen Opfindelsesevne. En artig gammel Mand! — „Man maa have Genie, for at frembringe slige Sager!" sagde jeg til ham. „Ja vist," svarede han alvorlig og venlig, „meget Genie!" — Der var slet ingen Arrogants, intet Praleri i hans Tone; han ansaae Genie som en nødvendig Betingelse for Kunstværker. Hvo, der ikke havde det, meente han vel, skulde heller lade det være. Og deri havde den gamle Mand Ret.

Jeg reiste med en Vetturin til Mailand. I Vognen traf jeg atter min franske Kiøbmand og et ganske velklædt Fruentimmer, egenlig et Tienestetyende, der reiste til Mailand, for — som vi siden erfarede — at blive Barnepige. Hun fortalte os, at hun var født i en lille fransk Stad, der havde sit Navn af en Vildmand, som man i gamle Dage havde fundet splitternøgen i Skoven.

En naragtig lille Ting paa 38 Aar! Da hun saae, at vi vare høflige imod hende, gav hun sig strax Dame-Airs, og tog en Æske frem, hvori hun havde giemt et Spil Kort. Hendes Forklæde blev heftet med Knappenaale over paa vore Knæe, og paa dette Bord indbød hun os at spille Mariage. — Det lod til, at hun havde Lyst til at spille om Penge, for at giøre Spillet interessantere; af Egennytte var det ikke, thi hun tabte bestandig. Derfor vilde vi heller ikke spille om noget. Den gamle Kiøbmand, som glædede sig over at finde en Landsmandinde i det fattige Italien, bad hende om at synge lidt: „hun havde vist en deilig Stemme." — Det lod hun sig ikke sige to Gange! Med en Priis Tobak i den ene og med Kortene i den anden Haand, gav hun sig til at slaae, som en Nattergal. Det var en Romance, hvori der forekom meget om tendresse, og om en traitre, som havde forladt sin Elskerinde.

Saaledes, syngende og lyttende, kom vi til Chivasco, hvor den provisoriske Barnepige giorde Honneurs ved Bordet, men var misfornøiet med Anretningen. — Hun fortalte os, at hun længe havde levet i et Kloster, uden dog at have aflagt Klosterløfte, hvor, paa de store Festdage, hele Personalet, lige fra Priorinden til la fille du basse cour (formodentlig hun selv), havde spiist i det store Refektorium.

I Cilano tilbragte vi nogle Nattetimer. Her sov jeg i en stor Stue med to andre Senge i, foruden min. I den ene laa den gamle franske Kiøbmand, i den anden en ung fremmed Italiener. Her havde jeg min gamle Røvervision igien, og sprang ud paa Gulvet. — Lykkeligviis skreg jeg ikke; thi ellers var vist hele Huset kommet i Oprør i et Land, hvor Røvereventyr intet Usædvanligt er. Rigtignok hørte man paa den Tid mindre, end i vore Dage, om slige Bedrifter; det strenge franske Politie indjog Forbryderne Skræk, og formindskede for endeel Voldsomhederne og Landeveienes Farlighed.

Endelig kom vi til Mailand, og vare alle glade, kun ikke vor Selskabsjomfrue; hun skulde nu gaae i Tieneste, og det korte Damelív var forbi. Hun græd, da hun tog Afsked med os.

Vor Vetturin, en stor, lang, alvorlig Mand, i grøn Overkiole, med den sorte Haarpidsk ned ad Ryggen, havde engang paa Reisen været saa forsømmelig og langsom, at vi først kom i Herberg længe efter Ave Maria; hvilket altid er meget farligt i Italien; thi efter Ave Maria ere Landeveiene ikke længer sikkre for Røvere. Jeg havde derfor kaldet ham en Slyngel. Neppe var Ordet sagt, førend det fortrød mig. Det var ellers et ærbart, gravitetisk Menneske, og han lignede meer en Herre, end en Tiener. Han taug, saae alvorligt paa mig; — jeg tænkte paa den italienske Hævngierrighed, og var ikke ganske vel tilmode derved. Imidlertid gik alting vel, til Mailand. Vetturinen traadte høflig ind i Stuen til mig, for at faae sine Penge. Jeg hilste ham venligt, betalte ham den bestemte Sum, derpaa Drikkepengene, og lagde endnu en Scudo til ovenikiøbet. Han strøg Pengene fra Bordet, med den ene Haand i den anden, derpaa tog han den enkelte Scudo, saae først paa den, siden

paa mig, og sagde, i det han gik bort, med et godmodigt betydende Smiil og et lille Buk: „Det var for Slyngelen!"

Italienerne have en øm Æresfølelse; man maa vogte sig for at saare den, og heller taale deres Dovenskab og Forsømmelse.

I Mailand fornøiede det mig meest, at see den store Marmor-Domkirke, ganske gothisk, eller gammeltydsk, paa hin Side Alperne; et kraftigt Mindesmærke om tydsk Indvirkning her i Middelalderen. Jeg har allerede sagt, at jeg ikke skriver nogen Reise, men mit Levnetsløb, og derfor skynder jeg mig hurtig bort fra Mærkværdighederne, om hvilke man kan læse i hundrede Bøger. — Det kan jeg bestemt sige: Jeg har opmærksom seet og følt Meget, som jeg ikke omtaler; hvilket kan tiene til Modsætning imod hvad mangen Anden giør, der skriver ud af fremmede Værker, om hvad han aldrig har seet.

I Mailand traf jeg nu afdøde Theatermaler Wallich fra Kiøbenhavn; han bragte mig i Skuespilhuset i en Loge til nogle fornemme Damer, som vare nysgierrige efter at see den unge Danske, „der skulde ægte Fru Staël-Holstein." Jeg bad Hr. Wallich, for Guds Skyld, bringe Damerne ud af denne Drøm; og begreb ikke, hvorledes slige tomme Rygter kunde være komne over Alperne. Men jo tommere et Rygte er, desto lettere flyver det. — I Logerne modtage, som bekiendt, de italienske Damer Besøg; paa Skue- eller egenlig Syngespillet give de kun liden Agt, undtagen naar der synges en yndet Bravourarie. Hos disse smukke, artige Damer traf jeg ogsaa Maleren Rossi, som kopierte det herlige Billed Nadveren, af Leonardo da Vinci. Egenlig sluttede han sig til, hvorledes det havde seet ud i San Maria della Gratia; thi først overhvidtet med Kalk, og siden halv afvasket igien, ere Farverne neppe kiendelige; kun Omridsene ere nogenlunde bevarede.

Endnu en Landsmand, Hr. Dalgas, havde jeg den Fornøielse at træffe. Jeg saae i Mailand for førstegang en Opera buffa: Le nozze di Lauretta, meget godt givet, med alle Lazzis og lystige Overgivenheder af det italienske Lune. Dette er ægte italienskt! Deres Seria er en ussel fortegnet Kopie af det Græske

og Romerske; og Musikken for det meeste ligesaa ucharakteristisk, skiøndt ofte prægtig og velklingende. — Dagen derpaa saae jeg en Henrettelse. En elendig, bleg, skiælvende Røver blev guillotineret. Den kraftige, rødmossede Skarpretter, malerisk klædt, med bred rund Hat over det grønne Haarnæt, stak forunderlig af til hint usle Skrog, der, hyllet i Pialter, blev baaren paa en Træbør medens en Munk løb ved Siden af ham, og holdt ham et Træsnit af den Korsfæstede, klistret paa et Stykke Pap, som en Vifte for Ansigtet. — Da Synderens Hoved var afhugget, tog Skarpretteren sit Lommetørklæde, og stak det under sin egen Hage, som om han skulde barberes. Men det var, for ikke at blive blodig, medens han stak Hovedet paa en Jernpig, hvorunder den Henrettedes Navn og Forbrydelse stod med store Bogstaver. — Neppe havde jeg læst Navnet „Rafael," før jeg skyndte mig bort. Det smertede mig, at see det store Navn vanhelliget. Jeg havde nylig seet og beundret et fortræffeligt Billed af Rafael d'Urbino fra hans første Periode: Josephs og Marias Farvel.

Det er vist, at jeg, uagtet jeg ikke manglede Hierte, i min Ungdom havde Lyst til at see Henrettelser. Den Rædsel, som fulgte dermed, havde noget Pirrende og Tiltrækkende. Det var Phantasien, som drev sit Spil. Fruentimmermængden stimler sædvanlig did af en anden Grund: en falsk Følelse, der driver dem. De gaae til en Henrettelse, som de gaae til en Tragødie, for at faae noget at græde over. Men jeg græd ikke. Jeg var i en tidligere Periode saa ivrig efter Sligt, at jeg, da Herzlein (en Guldsmed, der af Jalousie havde skudt sin Kiæreste) skulde halshugges, gav mig til at skiænde paa en stor sentimental Glarmester, der stod i Trængselen foran mig og med sine Fagter nær havde hindret mig i ret at see Henrettelsen. Men jeg saae den; og da den Ulykkelige i det sidste Dieblik fortvivlet slog sine Dine op til Himlen, før han lagde sig paa Blokken, løb det mig koldt ned ad Ryggen. Da jeg gik hiem, følte jeg mig saa flau og afstumpet, som om jeg havde mistet alle mine Siælekræfter, og saa forgængeligt et Intet, som det visne Straa, jeg traadte paa. Om Aftenen, da jeg i Som-

mertusmørket klædte mig af og kom til at kaste Øiet hen i Speilet, gyste jeg for mig selv i de bare Skiorteærmer. Det forekom mig, som om jeg klædte mig af for at henrettes. Det varede flere Dage, inden jeg kunde fatte mig. Og dog saae jeg andre Henrettelser. En Mordbrænder, der blev brændt efter Halshuggelsen, var jeg ogsaa gaaet ud for at see; men dennegang gik jeg bort, før han kom, da jeg havde seet det opstablede Baal. Derimod var der en Søkapitain, som Pøbelen kaldte Kapitain „Røræg," fordi han i denne Ret havde forgivet sin Svigerfader; ham saae jeg blive halshugget tilligemed en anden Morder, en Matros. Man fortalte, at da de gik til Døden og toge Afsked med hinanden, sagde Matrosen med from Følelse: „Farvel! Vi sees snart igien hist!" Hvorpaa Kapitain „Røræg" svarede koldt: „Hm! Det er ikke saa vist." — Jeg havde troet at skulle see et skummelt mørkt Hoved paa Stagen; men det var et meget smukt Ansigt, næsten som af en Pige, med blonde krøllede Haar.

Man har skrevet saameget for og imod Dødsstraffe. Mig synes, Nødværge og Menneskesamfundets Selvforsvar giøre dem uundværlige. Rovmord vilde vistnok formindskes, hvis Røveren, ved blot at røve, ikke længer vovede sit eget Liv; men Hævn- og Fiendemord vilde forøges, naar den Brutale og Onde vidste, at han ved at myrde den Forhadte, blot udsatte sig for et Slaveri, hvorfra en snedig Flugt kunde befrie ham. At tænke paa den i Bund og Grund Fordærvedes bestandige Bedring er en from Illusion. Forbryderen bliver, med saa god en Følelse og saa gode Grundsætninger, som en from Geistlig kan give ham, viist over i det andet Liv. Han bliver udelukket af det Samfund, hvori han ei meer er værdig at være Medlem. Men vi troe jo paa et evigt Liv! Det er kun den, der tvivler om Udødeligheden, der finder Dødsstraffen i ethvert Tilfælde grusom og umenneskelig. Vistnok kommer det her langt mere an paa Bevæggrundene, end paa Handlingen selv, og dette maae ædle, vise Dommere undersøge og bestemme.

At Dødsstraffens Anvendelse paa Mord havde en overordenlig Virkning i Italien, saalænge Napoleons Love giældte, vide Alle, som have havt Leilighed til at kiende Tilstanden i Landet

dengang og siden. En Italiener forsikkrede mig, at i hans Ungdom havde en stor Mængde unge Mennesker begaaet Mord her i Omegnen og pralede endogsaa deraf. Efter Napoleons Tid vrimlede det atter af Røvere og Mordere paa de italienske Landeveie. Den afskyelige Menneskefangst opkom, og naar de Bortførte ikke bleve frikiøbte med store Løsepenge, bleve de myrdede, ja undertiden piinte først. Nu, da jeg reiste her, bleve alle Stimænd uden Barmhiertighed strax henrettede, og Følgen deraf var, at Veiene snart bleve langt sikkrere, og de Reisende plyndredes langt sieldnere. Imidlertid var det dog ikke forbi endnu. Nogle Dage derefter, da vi fra Mailand reiste til Lodi, mødte vi 18 fangne Røvere i Lænker; og da vi spurgte Forrideren, hvad Skiæbne der ventede dem, giorde han en Streg med Fingeren over Halsen.

Disse Egne ere farlige, skiøndt her hverken ere Fielde eller Huler; men man kiører flere Mile giennem øde Egne, med tykke Pilehækker til begge Sider. I denne Eensomhed kunne de Reisende let overfaldes; Røverne skiule sig strax i Hækkerne, og de faa Bønder, som boe hist og her, vove ikke at forhindre Røverne, staae vel endog tidt i Forbund med dem.

Nu bleve vi i mange Værtshuse fuldkommen overtydede om de italienske Landsfolks slette Levemaade, hvorom vi iforveien havde hørt saameget, og som jeg ikke ret vilde troe. Kunde de ikke forvandle Stene til Brød, saa forvandlede de i det mindste Brød til Steen. Et Værtshuus havde til Skildt en Kat, som holdt en Muus i Kløerne. Meget indbydende! Og havde vi ladet os nøie med Muus der, saa havde vi heller ikke manglet Vildt.

I bedre Værtshuse maatte vi faste Fredag og Løverdag, dog blev der for det meeste givet Kiødretter, ved et særskilt Bord, til Kiætterne, og til dem, der havde faaet Dispensation for Fasten. Der blev da spurgt: om man vilde spise magro, eller grasso. I San Domino forførte jeg en ung Romerinde, som var meget hungrig, til at spise Kiød paa en Fredag. Men min Synd blev ogsaa straffet Natten derefter paa følgende Maade.

Som jeg laa i min sødeste Søvn, blev der banket paa min Dør, og Gaardskarlen kom ind med en Løgte, for at forkynde den Hiobspost, at jeg maatte staae op, Kudsken vilde kiøre videre. Jeg sprang ud af Sengen, begyndte at klæde mig paa; men da jeg skulde til at see efter, var Klokken kun tre, og jeg vidste, at vi først skulde afsted Kl. fem. Jeg løb ned i Gaarden, i Haab om i det mindste at see Vognmandsscenen i Shakspeares Henrik den Fierde opføres. Men der var ei et Menneske. Endelig opdagede jeg Løgtemanden. — Han sagde ganske rolig, at det formodenlig var et andet Herskab, der skulde afsted, og gik sin Vei. — Jeg lagde mig nu til Hvile paa ny; men neppe var jeg falden i Søvn, før den urolige Nisse atter stod ved min Seng: „Nu var det rigtigt," meente han. Jeg sprang op igien, saae paa Uhret, og det viste paa fire. Da jeg havde holdt det til Øret, og forvisset mig om, at det gik rigtigt, begyndte jeg at skiænde paa Karlen, som gik saa urigtig; men tog mig dog iagt for at kalde ham ved sit rette Navn. Jeg lagde Uhret under min Hovedpude, og svor paa, at jeg ikke stod op nu, før Klokken fem. Giengangeren lod sig ikke mere see, og havde jeg ikke selv passet paa, saa var formodenlig Vognen kiørt bort uden mig. Jeg tog mig dette Varsel ad notam, og har siden den Tid aldrig prøvet paa at forføre Katholiker til Kiætteri.

I Parma saae jeg i San Giuseppe og San Giovanni Correggios Freskomalerier. Medens jeg stod og stirrede op paa den herlige Hvælving med Briller paa Næsen, fyldtes Kirken lidt efter lidt med Andægtige, som lagde sig knælende omkring mig. Jeg vilde ingen Opsigt giøre, heller ikke gad jeg knæle med dem, det havde været affekteret; jeg gik hen i en Krog, hvor Ingen lagde Mærke til mig, og der bad jeg ogsaa paa min Maade. Jeg finder denne Bøn skreven i min Dagbog, mellem adskillige Betragtninger over Kunst, som her vilde være paa urette Sted. Bønnen i San Giovanni var omtrent følgende: „Gode Gud! bevar mit Hierte aabent og reent, til at

erkiende Din Storhed, Godhed og Skiønhed, i Natur og Menneskeværk. Beskyt mit Fædreland, min Konge, min Elskede, mine Venner! Lad mig ikke døe i fremmed Land, men vende lykkelig tilbage til mit Hiem. Giv mig Munterhed og Mod til at vandre min Bane paa Din skiønne Jord, uden sygeligt og bittert at hade min Fiende, uden slavisk og feigt at underkaste mig Verdens Fordomme. Skiænk mig bestandig Digterkraft! Du har skabt min Aand for Kunst, og denne er det stærkeste Seerør, hvorigiennem jeg kan skue Din Herlighed. Lad mig leve efter min Død i mine Værker, som denne gode Correggio, saa at, naar jeg er Støv, endnu mangt et ungdommeligt Bryst kan vorde begeistret af mine Sange!"

Saaledes omtrent bad jeg under Correggios Kuppel; og dengang opstod atter den Tanke klart i min Siæl, at skrive et Skuespil om ham. Ideen dertil havde jeg allerede faaet i Paris; og siden i Modena, da jeg saae det lille Freskomaleri over Kaminen i Hertugens Palads, hvilket Correggio skal have malet, da han endnu kun var sytten Aar gammel, blev Beslutningen taget.

En Engel byder, paa dette Billed, den lille Jesus Kirsebær i en Skaal; paa sin Moders Skiød spiser han deraf. Skiønheden, Elskværdigheden og Uskyldigheden, især i Marias og Engelens Ansigter, kunne ikke være herligere udtrykte. Endnu seer man paa Billedet Joseph og en anden Mand. Joseph holder et Legetøi i Haanden, en Stad (formodenlig Jerusalem), lig det nuværende Nürnbergerarbeide. To Kaniner lege ved Engelens Fødder. Ungt Myrtheløv voxer i Baggrunden. Kan man tænke sig noget Yndigere, Naivere? — Man har en Legende om Jesus, hvorledes han, som Barn, giorde smaa Fugle af Leer, der begyndte at flyve, da han af Glæde over dem klappede i Hænderne. Maleriet her er aldeles i samme Aand, og havde Correggio end intet andet malet af dette Slags, saa var det allerede nok til at give hans Forhold i mit Sørgespil til Kone og Barn historisk Sandhed.

I Bologna have Husene Buegange langs ad Gaderne ligesom i Bern, kun langt smukkere. — Jeg saae her det gamle franske Lystspil, Advocat Patelin, meget godt opføres af franske Skuespillere. — De herlige Kirker opløftede og glædede mig med deres store Forhold og skjønne, brogede Marmor. Neptun, af Giovanni, staaer paa Torvet med Foden paa en Delphin: med sin Quos ego-Mine og med den mægtige Fork i Haand. Yppige Najader sidde ved hans Fødder, og trykke med nydelige Hænder Vandet af de fulde Bryster. Drenge lege med Delphinen. Alting sprudler rigeligt Vand.

I Kirken San Petronio stillede jeg mit Uhr efter en høitidelig Solviser. Gjennem et Hul i Kirkehvælvingen falder Lysstraalen ned paa et Marmorkors paa Kirkegulvet, just i Midten af Korset i det Dieblik, Klokken slaaer tolv. — Jeg saae i Bologna de anatomiske Voxfigurer. Skjøndt vel disse ikke ere nær saa nyttige for en Anatom ex professo, som det virkelige Menneskelegem, saa ere de dog særdeles velskikkede til at give det dannede Menneske, der ikke egenlig studerer Anatomie, Kundskab om sit eget Legem. Det Gyselige og Væmmelige forsvinder reent, ved at see Fedt, Kjød og Been smukt farvet i det rene Vox. Man beundrer Skaberens Kunstværk, uden at nedslaaes ved Tanken om egen Tilintetgjørelse. Dog kunne endog virkelige Dele af det menneskelige Legem tabe det Gyselige ved Præparatets Reenlighed og ved en smuk tilsat Farve. Saaledes saae jeg engang hos en Læge vel tilberedte Menneskeknokler, kogte i Kalk, der saae ud som det deiligste Dreierarbeide, og jeg kom ret til at tænke paa Benvenuto Cellini, der vil, at Børn skulle begynde Tegnekunsten med at efterdanne den skjønne Menneskebeenrad, som han kalder den. Ja, sandelig! det er kun Dødsfrygten, Tanken om vor egen Opløsning, og Stanken, der gjør os det sønderlemmede Menneskelegem afskyeligt; ellers vilde vi, mere deri, end i nogen anden Gjenstand, beundre Skaberens Viisdom. — Jeg saae i Bologna mange Malerier, og et herligt Kunstværk i Sølv af Benvenuto Cellini: Christi Nedtagelse fra Korset.

Naar man er kommen over Alperne, føler man sig tilbøielig til at beskue Apenninerne med Remusøine, som om de blot vare en Romulusmuur; dog var det koldere paa disse Bierge, end jeg havde tænkt; og da vi kom høiere op, og Bierget viste os sin skaldede Pande, fik vi Ærbødighed for det.

I den skyggefulde Fieldridse sov endnu en nordisk blond Jetinde; Krattet skiulte kun halvt hendes hvide Sneelegem. Hun var fløiet, lig en Trækfugl, fra Thule til Italien, og havde forsinket sig her. Vi forudsaae hendes Skiæbne: snart vilde Phøbus Apollo træffe hende med sin brændende Piil, og hendes klare giennemsigtige Blod vilde skyde ned i Arnostrømmen. Vildt og overgivent have Cykloperne her spillet Kegler i deres Fritimer med Fieldstykkerne. Vulkan maa pludselig have kaldet dem til Arbeid igien; thi Kegler og Kugler ligge Hulter til Bulter i største Uorden. Jeg troer endnu, det spøger her undertiden; man forsikkrede mig, at en lille Svartalf endnu stundom stikker sin røde Flammetunge ud af Jordens Skiød, naar det regner, for at lædske sin Tørst.

I Florents opholdt jeg mig fiorten Dage, og havde altsaa Leilighed til at see det Mærkværdige i denne skiønne Stad, især, da jeg var uden Selskab og beskiæftigede mig fra Morgen til Aften med at giøre mig bekiendt med Alt af Vigtighed. Rigtignok regnede det stærkt nogle Dage; men det hindrede mig ikke i at gaae hen i Bruneleschis store Domkirke, og i at betragte Basreliefet paa Battisteriets Malmdøre. I min Romance, Rosentræerne, har jeg forenet en gammel Legende med min Erindring om denne herlige Domkirke. Da jeg Ingen kiendte i Florents, nylig havde læst Benvenuto Cellinis Levnet, og for ikke længe siden Boccaccios Noveller, saa levede jeg her, som om det kunde været i det femtende og sextende Aarhundrede. Jeg gik hver Dag forbi Palazzo vecchio, besøgte Logerne, hvor Benvenutos Perseus staaer; iligemaade Cosimo de Medicis Statue af Giovanni Bologna; og Intet kunde vække mig af Drømmen. Alting tydede hen paa den gamle Tid. — Jeg besøgte Munkene

i Klosteret, og saae dem tilberede Lægemidler i deres Laboratorium; jeg hørte Musik i Kirkerne. Undertiden mødte mig et Liigfølge med den Døde paa aaben Baare; Præsterne løb afsted med tændte Lys, og Gadedrengene ved Siden med smaa Kræmmerhuse, hvori de opfangede det neddryppende Vox. Jeg saae Michel Angelos David udenfor Paladset og i Gallerierne Mediceernes lange Büsterække, samt de romerske Keiseres Büster, hvor Neros flæskede, lumpne Ansigt, og Caligulas uforskammede, spidsnæsede Ulvehoved forekom mig saa levende og lignende, at de forførte mig til et underligt Indfald. Jeg saae mig først om, og da jeg fandt mig ene, spyttede jeg dem begge i Ansigtet. Jeg spadserede tidt i den smukke Lund udenfor Staden, hvor der er opreist et Mindesmærke for Narciss ved Kilden, og hørte Nattergalen slaae, hvilket fornøiede mig meget; det var den første Nattergal, jeg hørte siden jeg forlod Frederiksberghauge. — Løverdagen mellem Langfredag og første Paaskedag saae jeg det Optog med Fyrværkerivognen udenfor Domkirken, som jeg siden har benyttet i min Novelle: Lykkeridderne. — Det Eneste, der satte mig ud af den gamle i den nye Tid, var den moderne Operamusik; thi Gienstandene selv: Gerusaleme distrutta og Judith havde ikke giort det. Med min Vært i Aquila nera havde jeg et Eventyr, der ligesaa vel havde kunnet tildrage sig i den gamle, som i den nye Tid, thi han bedrog mig for nogle Penge.

Man havde rost mig hans Huus som fortrinligst, skiøndt jeg siden hørte, Schneiders var meget bedre. Værten i Aquila nera kom mig meget galant, men ogsaa fornem imøde, og fortalte om alle de Danske, der havde boet hos ham, især om Digterinden Fru Brun og Ministeren Baron Schubart, som engang havde trakteret de tillands fra Livorno hiemreisende danske Matroser, der havde raabt Hurra under Maaltidet, saa det var en Lyst.

I de første Par Dage havde jeg det ret godt i Aquila nera. Den tredie Morgen, mens jeg endnu laa halvvaagen i Sengen, hørte jeg Værten, ligesom Jakob von Tyboe, harcellere

paa Gangen; han traadte meget beskiæftiget ind til mig, og bad mig hurtig om at lade ham faae fem Louisd'or; han skulde just i dette Øieblik udbetale noget Guld, og Jøderne havde for Sabbatens Skyld lukket deres Boder. — Jeg ansaae det for en stor Ære, tog min lille Pung frem, og havde gierne givet ham meer. Saadan en Mand! der i over tredive Aar havde været den fornemste Giæstgiver i Florents! — Men han vilde kun have fem Louisd'or — det lønne ham Gud! Ellers var jeg ikke kommen til Rom.

Dagen derpaa blev Maaltidet slettere; jeg yttrede min Misfornøielse derover, og sagde til Opvarteren, at jeg vilde sige det til hans Herre. „Ah!“ svarede denne, og giorde med Tommelfingeren en af disse udtryksfulde Bevægelser, som Italienerne have saamange af, „il Padrono va via!“ — Og nu hørte jeg, at Manden netop idag havde spillet Bankerot, og at en Anden skulde afløse ham: — Denne Anden begyndte en ny Regning med mig, og af mine fem Louisd'or fik jeg slet intet igien. Rigtignok mødte jeg engang den forrige Vært paa Trappen, og mindede ham; men i sin forrige fornemme Tone, uden at lade sig forbløffe, sagde han: „Ak, min Herre! jeg har ikke glemt Dem; men jeg har mange Affairer her; Huset er stort, Raden vil ogsaa komme til Dem.“ Det havde jeg da nu ikke Tid til at oppebie, og reiste fem Louisd'or lettere.

Veiret var i den sidste Tid endnu altid slet. Klokken tre om Morgenen kiørte jeg den sjette April fra Florents. Min gamle franske Kiøbmand, som jeg i fiorten Dage ikke havde seet, sad igien i Vognen, og skiændte paa det italienske Veir. I en Huulvei, temmelig fiern fra alle Menneskeboliger, styrtede det ene af vore Muuldyr; lykkeligviis kom det atter paa Benene. Vi kunde virkelig have sjunget her: „Das Maulthier sucht in Nebeln seinen Weg;“ men vi vare slet ikke oplagte til at synge, og det vilde ikke trøstet os.

I Siena saae jeg den skiønne, gamle Kirke. Vor Kudsk

var en Grobian og en gal Karl; men jeg kaldte ham dog ingen Slyngel. Udenfor'en By laa der en stor Steen, hvorover han nær var væltet med Vognen. Bleg i Ansigtet, som et Liig, og med funklende Øine begyndte han nu med forfærdelige Eder ikke blot at forbande alle Byens Indvaanere, men ogsaa deres Bedsteforældre og Stamfædre, ned i det hedeste Helvede.

Endelig kom vi til Lago di Bolsena, hvor Menneskene alle ere gule i Ansigterne som Læder, bære dinglende Vattersotmaver, og have været nødte til, for den slette Lufts Skyld, at nedbryde deres By San Laurento, og at bygge en anden høiere oppe, for ikke reent at krepere. — Mange naturlige Steenhuler kjørte vi forbi, som bragte mig til at tænke paa Polyphem, Ulysses og Circe, Æneas og Dido, David og Saul. Den bestandige Regn forvandlede sig tilsidst til en Snee, der faldt fingertyk paa Jorden og Træerne. Jeg troede virkelig nu, at Veien gik til Tobolsk, og kunde slet ikke faae i mit Hoved, at vi skulde være mellem Florents og Rom. Men min gamle Franskmand blev alt gladere og gladere, fordi han nu med Rette kunde skiænde paa Italien. Paa vor første Reise, i de skiønne Dage, da alting smilede og blomstrede, var han ganske vranten og forstemt; han havde dengang ikke andet at holde sig til, end den slette Beværtning og de store Orehorn; nu kunde han derimod spotte af Hiertenslyst over „le beau sol d'Italie," og det lettede og trøstede ham usigeligt.

I Montefiascone blev atter spiisk magro. Vi spurgte, om vi da slet ikke kunde faae en Smule grasso? En ung Romer, som stod i Kiøkkenet, og meget ivrigt fortærede Æg, sagde: „Vi ere her i et christent Land; i et christent Land spiser man ikke Kiød om Løverdagen." Min gamle Franskmand spurgte ham, „om han da troede, vi vare Jøder? Han skulde spise sine Æg, og ikke bryde sig om andre Folks Diæt." Italieneren sagde, han havde kun talt generalmente. Jeg svarede: „Han giorde bedst i at være beskeden specialmente, og generalmente

at lade fremmede Folk spise, hvad de vilde." Derpaa gik han hurtig sin Vei, meget høflig.

Medens vi sadde ved det slette Maaltid, og den endnu slettere Viin, kom en tydsk Reisende fra Kirken, hvor han havde seet en berømt Landsmands Grav. Andre Tider, andre Sæder, og her formodenlig andre Vine. Hin tydske Prælat reiste fordum i disse Egne, just for at finde god Viin. Hvor han fandt den, dvælede han nogentid, og skrev paa sin Dør: „Est." I Montefiascone maa især Druesaften have behaget ham; thi han havde drukket sig her ihiel, og hans Tiener satte ham følgende Epitaphium:

„Est, est, est!
Propter nimium est
Hic Johannes de Fugger,
Dominus meus, mortuus est."

Havde vi drukket meget af den nærværende Viin, var det formodenlig gaaet os, som den salig de Fugger hos Baronen af Montefiascone.

I Ronziglione gik Vognen itu; vi takkede Gud, at det ikke var skeet midt paa Landeveien. Medens Kudsken bandt den sammen igien med Seilgarn, søgte jeg Ly for den skyllende Pladskregn i en lille Stald, hvor jeg fandt et Faar og et Æsel bundet ved Krybben. Min ørkesløse Phantasie, forladt af Guder og Mennesker, lod mig i disse Dyr see et ærværdigt gammelt Ægtepar. Æselet forekom mig som en Mand, noget til Aars, med megen Menneskekundskab, men tilbageholden og smaattalende; skiøndt hans philosophiske Mine vidnede om, at det ikke manglede ham paa Eftertanke. Faaret, hans Kone, lod til i sine unge Aar at have været en smuk Blondine; men nu havde hendes Teint lidt meget og faldt noget i det Gule. Hun lod just ikke til at have megen Aand, men hun havde et godmodigt Væsen. Jeg spurgte Manden, om han havde læst de sidste Aviser? Om det var sandt, at Kongen af Sverrig var afsat? — Han taug.

— Jeg fortænkte ham ikke deri; hvo gad vel gierne dengang, da dog Spionsvæsenet gik saa stærkt i Svang, indlade sig i politisk Discours med en Vildfremmed? Jeg gav Samtalen en anden Vending, nærmede mig Konen, og gav mig til at rose de italienske Naturskiønheder. — Hun taug — maaskee af Beskedenhed; maaskee troede hun det var Spot, fordi vi stakkels Ultramontanere saa lang Tid havde havt det elendigste Veir i Italien. Derpaa begyndte jeg galant Talen om hende, roste hendes Blondhed og sagde: hun lignede meer en Nordlænderinde, end en Italienerinde; uden tvivl flød der lombardisk Blod i hendes Aarer. — Hun smilede rørt! — Gierne havde jeg dvælet længer hos disse hiertensbrave Folk, som saa aldeles tilbagekaldte Historien om Philemon og Baucis i min Erindring; men — Vognen var bunden sammen med Seilgarn, og vi maatte afsted. — Det er det Ubehagelige ved Reiser; neppe er et smukt Venskabsbaand knyttet, saa brister det strax igien.

Hvor gierne leverede jeg nu her et skiønt Naturmaleri, for at behage de fine Siæle, der ikke lide slig humoristisk Staldforing, og kun græsse med deres Følelser paa Engen mellem Blomster og Urter. Men hvad kan jeg derfor? Det regner endnu bestandig, og den slet sammenbundne Vogn kryber langsomt som en Snegl op ad Bakken.

Aftenen før vi kom til Rom, opklaredes dog Himlen, og jeg kunde igien spadsere i Aftenkiølingen, medens Vognen kom langsomt bagefter ad den ujevne Vei. Langt borte paa Marken saae jeg det Huus, hvor vi skulde holde Cena, og jeg tænkte: „Det er vel atter et af disse sædvanlige Hundehuller." Men — tvertimod — Huset var stort og pent; og hvad der endnu var bedre, paa Trappen mødte mig Værtens Datter med et Ansigt, der ikke behøvede at idealiseres. Men hun forsvandt strax igien som et Stierneskud. Da jeg traadte ind i Stuen, og tænkte paa, hvorledes jeg skulde faae den skiønne Pige at see igien, hørte jeg Nogen gaae paa Gangen. Jeg aabnede Døren i det

Haab, at det var hende. Men en lillebitte Huusholderske stod i Døren med et Nøgleknippe, og spurgte, „om Herren havde Noget at befale?" — Jeg troede først at see en lille Dverginde i Tusmørket; men da hun traadte nærmere, var det et nydeligt Pigebarn paa syv Aar, Søster til den forsvundne Skiønne, og egenlig et Miniaturbillede af hende. De sorte Øine vare næsten ligesaa store som Originalens; den lille Pige var pyntet, thi det var Søndag, og havde et grønt Silketørklæde om Hovedet. — Jeg tog hende paa Skiødet, kyssede hende og spurgte: „Hvad hedder Du?" — „Sancta!" svarede hun, og hævede den nydelige Haand i Veiret, for at vise mig Sølvringen paa hendes Finger. Da jeg havde sat hende ned igien, forsvandt hun som en Alf; men snart kom hun tilbage med to store Viinflasker, som hun satte paa Gulvet, fordi hun ikke kunde naae Bordet.

Den voxne Søster kom ikke igien. Siden troede jeg at høre hende gaae over Gangen med den Lille til et fiernere Værelse. Jeg giorde mig et Ærinde derhen, og lukkede Døren op, for at forlange Noget. Her havde jeg et skiønt Syn:

En smuk Treaarsdreng sad paa den Skiønnes Skiød, og hun klædte ham af, for at lægge ham i Seng. Medens hun hialp ham af Trøien, foresagde hun ham stykkeviis en Aftenbøn, hvilken Barnet maatte gientage, for at lære den efterhaanden udenad. Han giorde det, halv villig efter Sædvane, halv vranten, fordi han var meget søvnig, og hialp af alle Kræfter med til at klæde sig af. En nydelig Gruppe, og smukt at høre! Pigen: „Hellige Guds Moder!" Drengen: „Guds Moder!" Pigen: „Jeg tilbeder —" Drengen: „Tilbeder —" Pigen: „Din himmelske Magt og Herlighed." Drengen: „Og Herlighed!" — „Er det Deres Broder, Jomfru?" spurgte jeg. — „Nei, Herre!" svarede den Smukke, „det er min Brodersøn." Jeg havde gierne fortsat Samtalen, men nu kom Moderen og sagde mig, at Maden stod paa Bordet.

„Der er Kuppelen af San Pietro!" raabte, som sædvanlig, vor Vetturin, da vi endelig nærmede os den store Stad, af

hvilken man kun seer saare lidet langtfra, da den ligger dybt i Dalen. Roms Omgivning er en Ørk. Vi kiørte om Aftenen ind ad Porta del Popolo forbi den store Obelisk over Pladsen, hvortil tre lange Gader støde, hvoraf den midterste er Corsoen.

Byens galante Folk spadserede just; det giorde mig ondt, at vi saasnart dreiede af fra dem, for at kiøre hen i et Værtshuus. Om Rom er der sagt saameget, at det vilde være daarligt at fylde et Levnetsløb med romerske Beskrivelser.

Stedet selv, Ruinerne og Statuerne fra den antike Tid, Paladserne og Malerierne fra Middelalderen, den sydlige Natur, Folket, den Mængde fremmede Kunstnere og Reisende, de blomstrende Qvinder, Alt forener sig, for at giøre Rom interessant. Men man maa elske Oldtid og Kunst, hvis man ret vil more sig her; thi Rom har kun lidet af en Hovedstads Forlystelser, Karnevalstiden undtagen, og den var forbi.

Vi havde slet Veir i de første Uger, og Sciroccoen blæste ofte heed. Jeg opsøgte strax min Ven Koës, som alt havde været her et halvt Aars Tid, og gik med ham til Thorvaldsens Værksted. Hvor glad forbausedes jeg ved at see hans Jason, og alle de andre herlige Sager. Jeg kiendte hidindtil intet af hans Arbeider, og havde aldrig seet ham selv. Som jeg nu stod fordybet i at skue, og endelig kastede Øiet til en Side, opdagede jeg en temmelig slet klædt Mand med et regelmæssigt, aandsfuldt Ansigt, smukke blaae Øine, med leerbestænkede Støvler, staae ved min Side og betragte mig opmærksomt. „Thorvaldsen!" raabte jeg. — „Oehlenschläger!" raabte han. Vi omfavnede og kyssede hinanden, og fra det Øieblik var Broderskabet sluttet. En ubeskrivelig Følelse giennemstrømmede mig. Jeg tænkte paa vore barbariske Forfædre, som fordum, uden Kunstsands, saa tidt havde ødelagt Rom. Nu omfavnede to danske Kunstnere hinanden, af hvilke den ene kunde kappes med de ædleste Grækere; og i den Yngres Bryst brændte i det mindste en kraftig, kiærlig Flamme, og et ungdommeligt Mod til at prøve noget meer end Sædvanligt.

Thorvaldsen og jeg omgikkes siden daglig, og for at vi desto sieldnere skulde skilles ad, tingede vi os i Kost hos Malerne Riepenhausen, som for billig Betaling lovede at besørge Middagsmaaltiderne. I Brødrene Riepenhausen fandt jeg Mænd af Talenter, især i Christel, den Yngste. De udførte i broderlig Forening hvert Stykke. Dengang malede de egenlig ikke, de tegnede og skuperede med sort og hvidt Kridt deres egne Kompositioner. Af gamle italienske Billeder havde de taget mange Kopier, og det var vel ikke at undres over, om der i deres Ideer stundom blandte sig nogle Reminiscéncer. Forresten vare de Tilhængere af den nye Skole, og altsaa stemmede vi ikke altid overeens i vore Meninger. Thorvaldsen agtede deres Talent, uden just at sympathisere med dem. Engang, da han om Middagen kom derhen med mig, laa en ny Tegning af dem paa Bordet. Thorvaldsen betragtede den opmærksomt. „Hvorledes finder Du det, Thorvaldsen?“ spurgte Christel beskeden. — „Det er meget smukt.“ — „Finder Du ingen Feil deri?“ — „Hm!“ — Christel gav ham Sortkridtet i Haanden; nu trak han med et Par dristige Strøg Been, Knæe, Fødder, Albuer, Hænder ud paa Figurerne, og derved havde de vundet meget i et Øieblik, inden Suppen kom paa Bordet.

Thorvaldsen havde sit Fædreland at takke for, at han alt som Dreng havde lært at tegne ypperligt under den udmærkede Abildgaard, der ikke havde meget produktivt Genie, men forstod det Techniske. Siden drev Mesteren det selv til Fuldkommenhed i den sande, saavelsom den skiønne Natur. Riepenhaus'nerne havde aldrig lært at tegne rigtigt, og vænte dem først til det lidt efter lidt ved praktisk Øvelse, uden dog at drive det vidt heri. De havde heller aldrig lært at male. Men Christel havde Genie, og det veed altid at trænge igiennem Hindringer og Mangler. Naar man trak en lige Linie over Riepenhaus'nernes Billeder, der adskilte dem i det Øverste og Underste, saa var altid den øverste Deel ulige bedre, end den anden; thi der vare Hovederne, hvilke de kunde tegne, og i hvilke de lagde det poetiske og charakteristiske Udtryk, der udgiorde Billedets

Fortieneste. Til Hovederne sluttede sig nogenlunde vel Skuldre og Overkrop, men det Nederste var ofte aldeles fortegnet, og Figurerne stode sædvanlig slet paa deres Been. Engang sad jeg hos Christel, da han malede en qvindelig Figur. „Den Fod maa De giøre mindre og smukkere," sagde jeg. — „Saaledes?" spurgte han, og forandrede lidt. — „Mere!" — „Saaledes?" — „Endnu mere!" — Endelig fik vi Foden efter mit Ønske, og Christel maatte tilstaae, jeg havde Ret. Jeg forundrede mig over, at han kunde have taget saadan Feil; thi hvad jeg anmærkede, syntes mig maatte falde Enhver ind, som havde Øie for smukke, ædle Former.

Thorvaldsen viste mig mange Kunstværker, og det glædede mig, at han gav mig Ret i mine Ideer om disse, idet han lærte mig, bedre at indsee det Techniske. Jeg forelæste ham flere af mine Digte, og de glædede ham.

Digterinden Fru **Brun** traf jeg med hendes Døttre **Ida** og **Augusta** og med hendes Søn **Carl** atter i Rom. Denne Sidste forlod os snart efter min Ankomst og reiste hiem igien. Jeg kiørte ofte ud med de danske Veninder, og saae Byens Mærkværdigheder. Den gode Fru Brun levede ganske med Siæl og Hu i den antike Verden, kiendte enhver gammel Steendysse, enhver Ruin; og det var mig særdeles kiært, giennem hendes veltalende Mund at faae Meget at vide paa en let og magelig Maade. Jeg selv havde, som Læseren veed, ingen synderlig Lyst til at løbe omkring i Middagsheden efter alle Seeværdigheder. Thorvaldsen gik det ligesaa. Han pleiede at sige, naar Talen var om saadanne Ting: „I det første Aar, jeg var her, (altsaa for 20 Aar siden) saae jeg det ogsaa altsammen; nu kan jeg ingen rigtig Besked give Dig derom." I de store, skiønne Kirker, i Vatikanet og Billedgalleriet gik jeg ofte, naar jeg kunde giøre det i Kiølighed og Ro. Nu kiørte jeg ogsaa ud med Fru Brun, og fik derved endeel at see, som ellers ikke var skeet. Men jeg var hende ikke ivrig nok i min Kiærlighed til de gamle

Steenhobe, og derfor drillede min Veninde mig godlidende imellem, og jeg hende igien, naar hun forekom mig altfor begeistret.

En Aften traadte vi sammen ind i Coliseo. Det begyndte at mørknes, Stiernerne funklede paa Himlen og St. Hansormen i Buskene. Maanen kom og kastede sit Skyggelys i den uhyre Ruin, hvorved det Hele først fik sit Relief. Fru Brun var henrykt, og det med Ret. Synet var malerisk og stort. Men mig havde en Overgivenheds-Dæmon besat i det Dieblik, og det morede mig at møde hendes Begeistring med Spøg og Satire, maaskee ogsaa for at faae den smukke Ida til at lee, der ofte havde været her, idag ikke var alvorlig stemt, og foretrak undertiden Munterheden for Oldsager. „Oehlenschläger!" sagde Moderen, i det hun betragtede de høie Mure med Epheu i Hullerne, hvorigiennem Maanen skinnede — „er det ikke guddommeligt?" – „Jo!" svarede jeg; „men endnu deiligere maa det have været, da de tolvtusinde fangne Jøder bleve pryglede til at opbygge dette Theater i største Hast; da (fortsatte jeg alvorligere) de af vilde Dyr sønderrevne Gladiatorer bleve slæbte med Jernkroge ud igiennem Dødsporten. Mig forekommer det Hele som et uhyre Rettersted." — Min Veninde smilte godmodigt; hun kunde godt lide et vist ironisk Lune hos en Mand, om det end modstred hendes qvindlige Følelse; og hun sagde kun siden til Ida: „Den Oehlenschläger er dog en underlig Fyr, i det hele skiønne, store Coliseo seer han ikke andet, end en Rakkerkule." — „Ak, Mama!" svarede Ida, „det siger han kun saa; han føler det ligesaa godt som vi."

Mærkværdigt nok var det for mig, at jeg kom til Rom just i det den store Statsomvæltning skete, da Miollis var Kommandant. Paa den spanske Plads hørte jeg en fransk Officeer, i en Kreds af Soldater, oplæse: at fra nu af var Kirkestaten en fransk Provinds. Romerne stode trindt omkring og hørte derpaa saa blege som Liig, med Ildøine. „Ah il scelerato! Ah il

maledetto!" hørte jeg i Nærheden Flere hviske temmelig lydeligt om Napoleon.

Pius den Syvende blev om Natten den sjette Juli stiaalet ud af Paladset af Franskmændene, og bragt bort. De krøbe ind ad Vinduerne til ham, og toge ham med ud af Vinduerne igien, for ingen Larm at giøre, for at spare Christenblod, og Schweitzerne den Uleilighed at forsvare ham. Jeg fik derfor slet ikke Paven at see. Forresten var Alting roligt i Rom; ja endogsaa roligere og sikkrere end sædvanligt, fordi Franskmændene indførte et bedre Politie. Saasnart det mørknedes om Aftenen, maatte man gaae med Løgte, ellers blev man arresteret. Disse Papiirsløgter vare godt Kiøb; men en Aften, da jeg gik silde hiem, faldt Lyset om i min Løgte, tændte Papiret, og i et Dieblik var den opbrændt. Lykkeligviis mødte jeg ikke Vagten, ellers havde den bragt mig i Fængsel.

En stærk Snue uleiligede mig meget, og en ung tydsk Læge raadte mig at bruge koldt Bad, istedetfor varmt. Dette tog jeg efter Bogstaven. Et koldt Marmorkar i en kold Badstue fyldte jeg med iiskoldt Vand og sprang deri. Følgen heraf var, at jeg nær var bleven qvalt, og maatte strax ud igien. Jeg var saa mat, at jeg neppe kunde klæde mig paa og slæbe mig hiem. Lykkeligviis var det en brændende Solhede udenfor. Jeg blev staaende paa den spanske Plads i Middagssolen, til Sveden sprang ud af mig, og det har formodenlig reddet mig. Da jeg kom hiem, kastede jeg mig paa Sengen, og sov flere Timer dybt. Nu vaagnede jeg, og var saa let som en Fugl i Luften. Men endnu et andet koldt Bad, hvorunder Døden lurede, skulde jeg prøve, inden jeg forlod Italien.

Hos Riepenhausens forsamlede sig lidt efter lidt et større Antal af unge tydske Kunstnere og Lærde: Beaulieu, Kestner, Mayer fra Hannover og Schloßer fra Frankfurt. Med

nogle af disse og med Koës giorde jeg en Lystfart til Tivoli, for at see Levningerne af Horats's Bad, den Hadrianske Villa, og især — det berømte Vandfald.

Man maa gaae over en smal Fodsti uden Rækværk til dette Vandfald. Paa venstre Haand styrter Strømmen i en bundløs Afgrund; til Høire er der et lidet stillestaaende Vand. Naar man er kommen over, seer man den uendelige sneehvidt-skummende Flod vælte ud af Hulen. Et sieldent, deiligt og høitideligt Syn!

Da jeg havde mættet mine Øine nok paa dette herlige Skuespil, og lykkelig var kommen tilbage over den smalle Sti, opdagede jeg Christel Riepenhausen, der ikke var gaaet over med os Andre, men holdt sig tilbage paa den fierne Bred, og nøiedes med, hvad han kunde see langt fra. „Hvorfor staaer De der som en Høne, der ikke tør gaae i Dammen med Ænderne?" spurgte jeg overgiven. — „Jeg har allerede seet det saa ofte," svarede han, „jeg har ingen Lyst til at gaae derover idag." — „Nu skal De see, at jeg skal dandse over den smalle Sti!" raabte jeg overmodig. — Jeg dandsede virkelig lykkelig derover; men da jeg skulde tilbage, giorde jeg (som ikke kan dandse paa den flakke Jord) et Feiltrin, gled — og skulde just ned i Vandtragten. — Med Lynets Hurtighed tænkte jeg: „Du maa ned! Kast Dig over Stien i det rolige Vand! Der kan Du maaskee reddes!" — Jeg styrtede mig derover, næsten paa Hovedet, kom op igien, og greb omkring mig med begge Hænder. En Ven tog mig i Nakken. Drivende vaad stod jeg igien mellem mine forfærdede, blege Staldbrødre, og førend de fik Tid til at fatte sig, raabte jeg følgende Vers af Schillers Taucher:

„Hoch lebe der König! Es freue sich,
Wer da athmet im rosigten Licht;
Da unten aber ist's fürchterlich,
Und der Mensch versuche die Götter nicht!
Und begehre nimmer und nimmer zu schauen,
Was sie gnädig bedecken mit Nacht und Grauen."

„Lad os nu løbe!" vedblev jeg, „at jeg ikke skal faae Feberen."

Dermed rendte jeg, alt hvad jeg kunde, op til Værtshuset, og de Andre fulgte mig tause. Christel havde seet mig glide ned, vendt Ansigtet bort og raabt: „Jeg seer ham aldrig meer!" Da jeg kom op i Værtshuset og havde klædet mig af, gave de mig en Trøie og Pantalons paa af Flonel, hvilket kom mig særdeles vel tilpas. Nu gik de Andre tilbords, glade over, at jeg var reddet. Men jeg kunde ikke spise. Jeg lagde mig paa Sengen i et afsides Værelse, og da jeg derfra kunde høre det forfærdelige Vandfald suse nede i Dybet, foldede jeg mine Hænder, og takkede Gud for min Frelse.

Om Eftermiddagen, da vi gik igiennem Byen, pegede Folk med Fingeren paa mig, og sagde: „Der gaaer den Herre, der er falden i Kaskaden, uden at drukne!" Det var et uhørt Tilfælde, og mange Letsindige havde allerede Svælget slugt.

Men jeg var atter i Livsfare samme Eftermiddag; thi da vi rede paa Æsler ad Fieldet, havde nær en af de Andre stødt mig i Afgrunden med sit Æsel, idet han jublende talede om min Frelse fra Vandfaldet. „Lad mig komme hiem!" raabte jeg, „det er en farlig Dag for mig." — Men Aftenen var skiøn og rolig, og da jeg stod i den gamle Hauge, der havde tilhørt Huset Este, under de store Cypresser, og saae Solen gaae ned i al sin Herlighed, følte jeg mig dybt bevæget. Et Aars Tid derefter søgte jeg at udtrykke Mindet af denne Følelse i mit Digt „Tilbageblik paa Rom", hvor jeg beskriver hin Begivenhed.

I den hedeste Aarstid flyttede jeg ud med Koës, Riepenhaus'nerne, Kestner og Schloßer til Grotta ferrata, hvor vi manglede alle Beqvemmeligheder; kun havde vi et stort, forfaldent Huus til vort eget Brug (en fordums Villa), Kiølighed og frisk Luft. Skiøndt vi vare paa Landet, kunde vi hverken faae Fløde eller Mælk, men maatte drikke Æg i vor Morgenkaffe. Værtinden, en Bondekone, besørgede vor Vask; men da vi vilde have vort Linned strøget, smilte hun forundret, som over Noget, hun aldrig før havde hørt, og vi maatte gaae med ustrøget, urullet Linned. Et gammelt Billard stod i Hallen med nogle fem- og

ferkantede Kugler. Overalt var det, Kunstværker undtagne, en Sieldenhed at træffe noget Nytforfærdiget i Kirkestaten. Alting var ellers der i det mindste et Par hundrede Aar gammelt. Det lod, som om Italienerne siden den Tid havde ligget i Dvale, som om de nu vare Søvngængere. Jeg var saa lidet vant til at see nye Ting i Italien, at det ordenlig vederqvægede mit Øie, da jeg førstegang i Schweiz igien saae et smukt nyt perlefarvet Stakitværk for en veldyrket Hauge. Men hvo opholdt sig dog ikke gierne i en slig forheret Stad som Rom, hvor skiønne Feeslotte med herlige Kunstværker og kiølige, skiøndt gammeldags Hauger og Hækker aabne sig for Vandreren; hvor man stedse finder deilige Qvinder under en blaa Himmel; skiøndt Mændene, i det Hele taget, vralte noget ørkesløse og dovne, og Græsset for det meeste er afsvedet af Solen?

Med de nordiske Ege- og Bøgeskoves grønne Friskhed kan Italiens Buskværk ikke maale sig. Vi giorde engang en Fart giennem Campagnen, hvor Græshopperne, saa tykt som Snee, bedækkede Marken. De sprøitede op som Vand til begge Sider af Hiulsporet, og Sporet selv var vaadt af knuste Græshopper. Der blev siden sendt en Præst ud, som formeligt maatte mane dem ned i Helvede; om det hialp, skal jeg lade være usagt.

Træernes behagelige Skygge om Sommeren kunne Italienerne ikke nyde; de skye Træerne i den stærke Hede, som usunde ved deres Dunster; Damerne kunne ikke taale Blomsterlugten, den er dem for stærk; af de herlige Frugter tør man kun spise lidet, og altid med Brød til, for ikke at faae Feber. Sciroccoen kom hyppigt fra de afrikanske Ørkener; Middelhavet havde ikke været istand til at kiøle den, og den slog mig med Lamhed i alle Lemmer, saalænge den varede. Af aria cattiva leed man meget i Rom. Store, skiønne Gader staae næsten mennesketomme, fordi Ingen tør boe der; og paa mange Steder brændes der Straae om Aftenen, for at rense den usunde Luft.

Jeg besøgte den berømte Tydsker Müller, der var født til Digter, men endelig vilde være Maler. En kraftig, fyrig Mand

paa tredsindstyve Aar, der lod til ikke at være stort over de fyrgetyve. Han har skrevet en hellig Genoveva længe før Tieck. Han boede godt i Rom, og til høist billig Priis. Da jeg undrede mig derover, sagde han: „Det kommer af, at der er aria cattiva i denne Gade; men det bryder jeg mig ikke om.“ Jeg havde den Glæde, aldeles at vinde denne kraftige Mands Hierte, og han var en ivrig Ven af min Musa.

For at man dog ikke skal troe, at jeg, som en Archenholz, kun har seet Italiens Skyggeside, vil jeg gierne tilstaae, at det romerske Folk, i det Hele taget, meget behagede mig. Det vil sige, ikke de Fornemme, thi de ere afblomstrede (skiøndt deres Qvinder endnu blomstre legemligskiønt), men Almuen. I den er endnu Kraft, Munterhed, Naivetet og et lykkeligt Anlæg til at fatte Alting let. Almuesmanden er lystig og godhiertig, og slet ikke falsk. Mange kolde Ultramontanere ere langt falskere. Men hævngierrig er Italieneren, for det meste af skinsyg Elskov; og da kan han vel blive ond og lumsk, som en gal Hund, der i sund Tilstand er trofast og venlig. Vreden brænder heftigere i det varme Blod der, end hos os. I Marino saae jeg i en Kro to unge Bønderkarle i Kamp med hinanden. De vare blevne uenige ved Vinen, sprang op fra Bænkene, trak deres Trøier af, viklede dem som Skiold omkring den venstre Arm, og nu søgte de, bevæbnede med lange Knive, at saare hinanden. Den Ene blev skaaret noget i Haanden, og blødte. En Billedhugger eller Maler vilde i disse smukke, vrede Ansigter, i Lemmernes ædle Bevægelser fundet gode Motiver til en Komposition. — Endelig skulde der stiftes Fred; man rakte dem de fyldte Glas; med skiælvende Hænder klinkede de, dødblege. En Italiener, som stod ved Siden af mig, hviskede: „Det gaaer aldrig godt! En af disse giør den Anden kold, inden Aaret er omme!“

Det er et hæsligt Træk, denne Blodhævn; den have Italienerne fælleds med de skotske Høilændere; men hvor langt muntrere, godhiertigere og behageligere ere dog hine, naar de ikke opirres!

Fru Brun viste mig megen Giæstfrihed; i hendes Huus lærte jeg at kiende Baronerne Rennenkampf. Jeg havde endnu min Landsmandinde at takke for den aandfulde Fru v. Humboldts Bekiendtskab. Hvor gierne havde jeg ogsaa kiendt Ministeren, hendes Mand, en af Tydsklands bedste Æsthetikere.

I Rom og Grotta ferrata digtede jeg min Correggio. Jeg var kommen til den femte Akt, da jeg faldt i Vandfaldet ved Tivoli. Var jeg bleven liggende der, saa havde jeg ikke giort Wienerne den Uleilighed at bortskiære denne Akt ved Opførelsen. Erindringen af dette Fald gav mig Stoffet til Laurettas Sang.

Da Sommeren ikke længer var saa heed, da Himlen var bleven kiølig og klar, da jeg atter kunde aande frit, nød jeg ogsaa Roms og Omegnens Skiønheder. I otte Dages Tid var jeg hos Fru Brun i Albano; der rede vi om Aftenen paa Æsler, og giorde smaa Valfarter. Iblandt andet mindes jeg et Besøg hos de gamle Munke i Klosteret paa Bierget. Da vi rede hiem, og mit Æsel løb noget stærkt ned ad Bakken, hørte jeg min Veninde komme temmelig stærkt gallopperende efter mig; hun raabte: „Oehlenschläger! riid for Guds Skyld ikke saa hurtigt." — „Hvorfor?" spurgte jeg. — „Naar De rider stærkt til, maa jeg ogsaa ride stærkt til", sukkede hun; „thi mit Æsel følger altid Deres i Hælene." Jeg forsøgte nu paa at ride langsommere; men naar enten jeg eller mit Æsel faldt i Tanker, travede vi atter rask afsted ned ad den straae Biergvei, indtil Digterindens Raab, eller den yndige Idas Latter standsede os i Farten.

Hvilken underlig Følelse betages man af, naar man overskuer Egnen dernede. Ved den lille Sø laa Alba longa; længer henne landede Æneas, en eventyrlig Skipper, med sin Haandfuld trojanske Matroser paa en fremmed Kyst, hvor de anlagde en ubetydelig Kolonie. Og af denne Funke opstod den store Verdensild!

Man spurgte mig altid, om jeg ikke vilde ned til Neapel; men jeg havde været halvfemte Aar borte fra Brud, Familie og Fædreland; jeg længtes hiem, og havde ingen Lyst til at reise videre. Havde Vesuv givet Ild, saa var jeg dog draget derned; men til at trille en besværlig Vei i den hedeste Aarstid to Gange igiennem de pontinske Sumper, blot for at opholde mig i Neapel et Par Dage, — og saa jage lige til Kiøbenhavn, det havde jeg ingen Attraa til. Paa Tilbagereisen ønskede jeg endnu at giøre nogle Besøg, og jeg maatte indrette mig saaledes, at jeg ikke kom for silde til Danmark i Vintertiden. Jeg vilde ogsaa gierne bivaane den første Forestilling af Axel og Valborg.

Herover maatte jeg nu høre mange Spottegloser, halv i Spøg og halv for Alvor, som en nordisk Barbar, der ingen Sands havde for sydlige Naturskiønheder; især af Christel Riepenhausen, som tegnede et meget vittigt og smukt Stykke i min Stambog, hvor jeg staaer mellem alle de Rædsler, som han i en Parodie paa Goethes „Kennst Du das Land ꝛc." omtaler saaledes i det Vers, der følger med Billedet:

„Wo Schlangen dräun, wo gift'ge Blumen blühn,
Aus Erd' und Himmel schlagend, Flammen glühn,
Scirocco heiß vom bleichen Himmel weht,
Und im Gebüsch der gier'ge Mörder steht, —
Kennst Du das Land?

Wenn Sie in einem schöneren Lande glücklich sind, denken Sie neben allen diesen Gefahren an Ihre Freunde, die Sie herzlich lieben."

Den første Maaned, jeg var i Rom, morede det mig at omgaaes daglig med unge tydske Kunstnere; men jeg raader enhver Reisende til, heller at søge Bekiendtskab med Landets Indfødte. Derved kommer man bedre til at kiende det Nationale, og derfor reiser man jo dog egenlig. Ultramontanerne bringe

deres Sæder og Sædvaner med; der maa man løbe i Middagssolen med dem, og vaage ud paa Natten med dem, hvad ingen Romer gjør. Med ungdommelig Uvidenhed og Eensidighed rose de alt det Halvkiendte med en overordenlig, skiøndt ikke altid vederqvægende Enthusiasme, og sætte det Fædrelandske, hvad de ofte endnu mindre kiende, altfor dybt ned. Ogsaa hersker der sædvanlig en raa Tone imellem dem. I vor Cirkel, som bestod af talentfulde Ældre og mere Dannede, hvor Thorvaldsen præsiderede, var det nu naturligviis langt bedre. Jeg har tilbragt mange skiønne Aftener i denne Kreds, naar vi havde hentet vor Acciuto, vor Orvietto og Spegeskinke selv, eller giorde os tilgode for nogle faa Bajocs i eet eller andet Osterie.

I brillante Aftenselskaber kom jeg ogsaa imellem, hvor man hørte deilig Musik, saae deilige Damer, og fik saa koldt Vand og Iis, for at kiøle sig af igien. En herlig Aften tilbragte jeg med Bruns hos Prindsen Colonna i hans skiønne Villa, hvor den ældste Tids Marmorlevninger ligge i Græsset, begroede af Myrther og Laurbær.

Da jeg skulde forlade Rom, besøgte jeg, veemodig og ene, for sidstegang Kirkerne, Vatikanet, Campo Vaccino med alle de mærkværdige Levninger, Titus's Æreport, hvor man endnu i et næsten udslettet Basrelief seer den syvarmede Lysestage. Giennem denne Port gaae Jøderne ikke, men ad en Fodsti uden om. Jeg besøgte for sidste Gang Villa Borghese, hvor jeg saa ofte havde vandret, og hvor jeg, medens jeg digtede Correggio, fik Ideen til Scenen med Coelestina. Thi da jeg en kiølig Aften gik der og tænkte paa, hvorledes jeg skulde hæve Correggio paa en værdig Maade høit over den Fornærmelse, som Ottavio tilføier ham, holdt mig en Green i Laurbærhækken venlig tilbage ved Knaphullet af min Kiole; og den Tanke faldt mig pludselig ind: „En deilig, ædel Pige skal laurbærkrone ham."

Det giorde mig ret ondt at skilles fra min Sprogmester, en meget dannet, aandfuld Romer, hvis Navn jeg har glemt, og

med hvem jeg læste det Meste af Dantes Helvede. Ogsaa fra Confidati, min fortræffelige Syngemester, skiltes jeg ugierne. Jeg havde kiøbt mig en meget god Guitarre, da jeg havde isinde at lære at spille paa dette Instrument; men Tiden var kort, og jeg forærede den til Frands Riepenhausen. Han og hans Broder tegnede mig igien med sort Kridt, meget ligt, og gav mig Billedet med. Det er efter dette Billed, Kobberstikket blev giort i Nyerups Almanak.

To unge italienske Piger, Børn af de Forældre, i hvis Huus Riepenhaus'nerne boede, spillede til Afsked for mig en Pantomime, der skulde forestille en Skilsmisse mellem to Forelskede. Den Yngste var Elskeren, den Ældste Elskerinden. Da nu denne fortvivlet skulde synke paa en Stol, og ikke var lidenskabelig og bedrøvet nok, raabte den Yngste forbittret: „Fatte le smanie, Bestia!“

Den sidste Aften var der Selskab hos Thorvaldsen; blandt andre min vakkre Landsmand og Fætter, Historiemaleren Lund, der havde lært min Søster som Barn at tegne, da han som Yngling besøgte mine Forældre paa Frederiksberg. Vi vare alle lystige og muntre. Nogle sang, og jeg sang blandt andet Goethes „Musen und Gratien in der Mark“ paa en gammel pathetisk Frimurermelodie med Roullader og Triller, hvilke bidroge til at forstærke Digtets Ironie. Jeg havde sunget Goethe selv denne Vise for, og det havde moret ham meget; især gottede det ham, da jeg tilsidst brugte det tydske harte B und weiche T og sang: „Wir sind pieder und nadierlich.“ Han gientog det leende og raabte: „Pieder und nadierlich. Der verfluchte Däne!“ — Her behagede Visen ogsaa, kun ikke Christel Riepenhausen, der vendte sig koldt til sin Nabo og sagde: „Jeg finder ikke denne Melodie passende. Hvad synes Du?“ — Det forstemte mig naturligviis. — Jeg havde ikke sjunget, for at indhøste Bifald, men for at give min Skiærv med i Lauget til almindelig Munterhed. — Snart skulde jeg reise bort, og maaskee aldrig see denne Kreds mere. Dog tilgav jeg ham gierne, da han næste

Morgen i Dagbrækningen fulgte mig med de øvrige Venner, og blandt dem Thorvaldsen, et Stykke paa Veien ud af Byen. Koës reiste med mig. Vi vilde begge besøge den danske Minister Schubart i Livorno paa Montenegro. Veien gik igiennem skiønne Biergegne; vi saae det maleriske Vandfald i Terni, kom igiennem Perugia, Pietro Vanuccis (Rafaels Lærers) Fødeby, og saae hans Portrait, hvilket Indbyggerne ikke havde villet sælge for en uhyre Sum; saa stolte vare de af deres Kunstner; det vil sige, da han var død. Derfra kom vi fra Cortona og Arezzo (Petrarcas Fødeby) igien til Italiens Blomsterstad, mit Yndlingsopholdssted paa hin Side Alperne.

Baade nu og førstegang, da jeg var i Florents, fik jeg en Sonnet af en betlende Digter, hvori der stod, at Arnoflodens Nympher glædte sig over min Ankomst. En saadan Sonnet, og formodenlig den samme, faaer enhver Reisende, og giengiælder denne Høflighed med et Honorar af nogle Skillinger.

Havde jeg nu paa min Henreise til Rom havt en fransk Kiøbmand til Reisekammerat, der var utilfreds med det italienske Væsen, og tidt forstyrrede mig med sit onde Lune, saa traf jeg paa min Reise til Florents en tydsk ditto, der var langt morsommere. Han skiældte Italien endnu hidsigere ud, end Franskmanden, og brugte endnu langt mere nærgaaende Talemaader, men med langt mere Føie; det skete ikke af Nationalhad, men fordi han ikke kunde et Ord Italiensk, ikke forstod sig det ringeste paa de skiønne Kunster, og endnu mindre kunde taale Heden, end jeg. Som en riig Gourmand fandt han naturligviis alle Værtshusene paa Veien nederdrægtige. Forresten var det en overordenlig godmodig Mand, der, blot for at tiene en medreisende lærd Ven, havde fundet sig i at forlade Wien, hvor han sad som i Paradis, omgivet af lutter indbagte Høns og delikate Meelspiser. Nu drog han over Alperne, og sværmede rigtignok som en Flue, der uforvarende var kommen i en tom Flaske. — Altid traf vi ham igien i Værtshusene skiændende og bandende, idet han med Svededugen aftørrede det

glindsende Ansigt; thi han var saare korpulent. Altid havde han giort sig det mageligere; tilsidst kom han ind i en tynd hvid Piqvets Nattrøie og Lærredsbuxer. Det havde slet ikke forundret mig, om jeg de sidste Gange havde truffet ham i bare Skiorte, eller splitternøgen. Det gik ham som en skibbruden Mand, der lidt efter lidt kaster Alting overbord, for at blive flot, og dog hiælper det ikke. Hvergang han traf mig i et Værtshuus, spurgte han mig: „Hvad han skulde i Italien?" og jeg blev ham bestandig Svaret skyldig. Man skulde troe, at siden han uafladelig skiændte og bandte, vare Husets Folk altid blevne vrede paa ham. Men lykkeligviis var det paa Tydsk; de forstode ham ikke, og de loe ad hans Adfærd, da Italienerne have megen Sands for det Burleske. Selv naar han raabte: „Cattive gente!" det eneste italienske Ord, som han betiente sig af, sloge de en høi Skoggerlatter op. Nogle troede, det var en gal Mand, og havde inderlig Medlidenhed med ham. I alt, hvad han ellers talede med os om, naar det var Ting, som interesserede ham, viste han en god naturlig Forstand, og det var vist en dygtig, indsigtsfuld Kiøbmand. Men altid spurgte han om igien: „Hvad skal jeg i dette fordømte Land? See de gamle Steenbilleder, som staae der uden mindste Bedækning, imod al Anstændighed? Gaae i de katholske Kirker, da jeg dog er en god Lutheraner, for at høre paa deres Lirum Larum? Lade mig snyde af Værterne, bide af deres Utøi og spise deres Gift?" Den lærde Ven søgte vel at berolige ham, og holdt ham smaa populære Forelæsninger, men det hialp ingenting. Først da vi vare i Florents hos Schneiders, blev han i godt Humør, indbød os til et prægtigt Maaltid, og viste sig nu i sin hele Godmodighed.

Da vi havde været et Par Dage i Florents, reiste jeg med Koës giennem Pisa til Livorno. I det Dieblik, jeg her saae Havet førstegang igien, brast jeg i Graad, og følte aldeles, hvad Schweitzeren føler, naar han igienseer sine Fielde. I Montenegro feirede vi Baronesse Schubarts Fødselsdag; den havde det Mærk-

værdige for mig, at den indtraf den 10de September, ligesom min salig Moders. Mine Følelser i den Anledning meddeelte jeg Baronessen i et lille Digt. Baron Schubart fulgte os til Pisa, hvor han boede om Vinteren. Her beværtede han os til Afsked i sit eget Huus. I Pisa saae jeg det skiæve Taarn og Campo Santo. Middelalderens og Byens fornemste Aristokrater ligge her i hellig Jord, der er hentet paa Skibe fra Jerusalem; og nu ere de Orme, ligesom Bønderne, der muldne til Støv i simpel italiensk Jord. I Gaderne voxer høit Græs mellem brede Fliser ved de forladte Paladser; og den uhyre Jernlænke, der fordum skulde spærre deres Havn, blev brudt af Florentinerne, og ruster nu ved Battisteriet i Florents. Derimod blomstre endnu paa Væggene i Campo Santo de ældste italienske Maleres Billeder i ungdommelig Friskhed. — Den aandelige Bedrift har dog ogsaa noget at betyde, og overlever den menneskelige Magts Daab, om den end for Øieblikket maa tiene hin; og Fichte sagde vel med Ret om de Aandeligtvirkende: „Wir sind auch eine Macht; und zwar keine geringe!"

Da vi kom tilbage til Florents, traf Koës og jeg uformodenlig vor kiære Brøndsted. Vi vidste nok, at han snart vilde komme til Italien; men han overraskede os her, og det fordobblede Glæden. Da vi havde spiist til Middag sammen, spadserede vi i det skiønne Veir, Arm i Arm, giennem Byen. Paa et Gadehiørne stod en slet klædt lille Mand, med svulmende Kiolelommer, og rakte Hovedet med den spidse Næse i Veiret (ligesom en Høne; der drikker) for at læse en Plakat, der var slaaet temmelig høit op. — „Der staaer Arndt!" hviskede jeg sagte til de Andre, idet vi ginge ham tæt forbi. — Han mærkede os ikke, vi skyndte os afsted, og saae ham aldrig mere. Han levede endnu nogle Aar, gik ofte endnu fra Syd til Nord, fra Nord til Syd, og tilsidst fandt man ham i en Grøft, — jeg husker ikke, om det var i Nærheden af Torneå, Marseille, Moskau eller Venedig, — død af et Krampeslag — med Lommerne fulde af Manuskripter, som man ikke kan bruge til noget.

Ligesaa glad, som jeg var bleven ved at træffe Brøndsted i Florents, ligesaa bedrøvet blev jeg, da jeg kort derefter maatte skilles fra ham og min trofaste Koës, som jeg først seer igien hos Gud, men i Livet aldrig forglemmer. Den vakkre Gut, hvis Aand stræbte efter Skiønhed og Sandhed, døde i Grækenland. Vilde Laurbær og Myrther dække hans Grav. Han blev ikke Vidne til det Lands Jammer og Ødelæggelser, som han elskede saa høit; men han anede den bedre Skiæbne, for hvilken Hellenerne saa tappert have stridt, og som alle taknemmelige Musasønner af Hiertet ønske dem.

Ganske alene stod jeg atter i den vide Verden, dog med ungdommelig Munterhed og Mod, og ilede saa hurtig mod Nord, som Vetturinhiulene kunde trille mig. Saaledes kom jeg da endelig til Mailand, gik i den store Opera, hvor de opførte en kiedsommelig Seria, gabede — og faldt i Søvn.

Da jeg vaagnede, og befandt mig i det uhyre Rum af theatro della Scala, istedetfor i min snevre Seng, stod jeg op, for at gaae hiem og fortsætte Søvnen paa en beqvemmere Maade. — Et ungt Menneske, der slet intet italienskt Ansigt havde, stod noget borte fra mig, saae stivt paa mig, og da jeg gik ham forbi, spurgte han mig beskedent paa Danskt, om mit Navn ikke var Oehlenschläger? — „Jo, min Herre! Det glæder mig at finde en Landsmand her. Maa jeg ogsaa udbede mig Deres Navn?“ — „Jeg hedder Peter Saabye, Søn af Etatsraad Saabye i Kiøbenhavn, Rybergs Associé.“ — „Det fornøier mig meget at træffe Dem her! Men desværre reiser jeg alt imorgen igien.“ — „Det giør jeg ogsaa.“ — „Maaskee til Rom?“ — „Nei, til Kiøbenhavn.“ — „Til Kiøbenhavn? Jeg reiser ogsaa til Kiøbenhavn.“ — „Saa kunde vi maaskee reise sammen?“ — „Det var excellent! Men jeg skal først til Tübingen, Heidelberg og Weimar.“ — „Det skal jeg ogsaa!“ — „Ja, saa er der intet iveien. Det er Skade, vi ikke før have truffet hinanden. Jeg er hidkommen idag.“ — „Jeg ogsaa.“ —

„Fra Rom?" — „Nei fra Genua." — „Havde vi vidst det, saa kunde vi have boet sammen i eet Værtshuus." — „Hvor boer De?" — „I Albergo della cita!" — „Jeg ogsaa." — Vi gik nu hjem sammen, og der traf det sig saaledes, at vore Kammere stødte lige til hinanden, saa vi blot behøvede at lukke Mellemdøren op, saa vare vi Kontubernaler.

Vi bleve et Par Dage i Mailand, og der havde jeg endnu et andet Eventyr, som jeg poetiseret har fortalt i min Novelle Lykkeridderen. Det gik mig nemlig omtrent som Xaver, kun at den Lykke jeg gjorde, var uendelig ringere. Jeg gik engang feil, ligesom han, op i Spillesalen, forstod Spillet ligesaa lidt som han, spillede dog, som jeg saae en gammel Officeer at spille, og vandt. Jeg trængte juft til en ny Kiole; da jeg nu altid har anseet Hazardspil for noget af det meest forførende og ødelæggende i denne Verden, saa besluttede jeg at vove en eneste Louisdor, og strax at holde op, naar den var tabt. Vandt jeg derimod, saa besluttede jeg, aldeles ikke at lade mig lokke af den bedragerske Lykke, men at standse, saasnart jeg havde vundet Penge nok til den nye Kiole. Jeg vandt fem Louisdor, holdt op, gik hjem, lod næste Dag Skrædderen kalde, og i en smuk mørkegrøn Kiole rullede jeg med Saabye næste Dag i en magelig Reisevogn ud af Mailand.

Han var en meget behagelig Selskabsbroder, besørgede alle Reiseomkostningerne til Kiøbenhavn, og da vi kom did, vilde han ikke høre et Ord om Afregning.

Vi besøgte i det deilige Veir de Borromæiske Øer i Lago Maggiore. Nu leed jeg intet meer af Heden, og kunde ret more mig. I den klare Luft lod det, som om vi alt vare Øerne ganske nær, naar vi endnu vare et langt Stykke borte fra dem. Vi droge over Simplon. Da man viste mig Grændsen mellem Italien og Schweitz, gjorde jeg et langt Spring over den, vendte mig i Or[illegible]hed mod Italien, pegede Finger ad Syden og raabte: [illegible] Bæren[illegible]las?" — Thi den Tanke var ofte opste[illegible] m[illegible]eg bestandig slog den hen, at jeg skull[illegible]n[illegible] som jeg dig-

tede paa Alperne, udtalte jeg mine Følelser. Den findes i mine samlede Digte, med Overskrift: Simplon.

Naar jeg betænker Goethes store Kiærlighed til Italien, saa forekommer mig min Følelse selsom, da jeg dog i saa mange andre Ting sympathiserer med ham. Men han giorde sin Reise paa den behageligste Maade i en bedre Aarstid. Hans plastiske Aand drev ham mod Syden; og mit nordiske Hierte længtes efter Hiemmet, hvortil jeg ogsaa (ligesom Romerne) regner Germanien; thi skulde jeg vælge mig et Opholdssted efter min Attraa, udenfor mit Fædreland, det blev det sydlige Tydskland.

Derfor glædede det mig meget, at komme til det skiønne Heidelberg, hvor jeg besøgte den gamle Voß, tildeels fordi jeg vidste, at jeg vilde træffe hans Søn, min Weimarske Ven, hos ham. — Faderen saae just ud, som jeg havde forestillet mig ham: lang, smal, stiv og gravitetisk; men forstandig, ærlig og godmodig i sit Huus. Dengang havde han endnu ikke skrevet sin Bog om Stolberg, ellers havde jeg vel neppe besøgt ham; thi jeg holdt altid af Stolberg som en ædel Mand med høi Digterflugt. Om ogsaa hans Skib noget manglede Forstandighedens Ballast, om end ikke altid Fornuften sad som Styrmand ved Roret, saa opsvulmede dog de skiønneste Følelser de rene sneehvide Seil; og i Begeistringens Passatvind lagde Stolberg, som en Ørn, store Strækninger tilbage. Først da han byggede sit Digterskib om til en mystisk Luftballon, for at komme Himlen endnu nærmere, gad og vilde jeg ikke længer følge ham. — Hvad Stolberg havde for meget, havde Voß for lidet af, for tung Ballast og for smaa Seil. Men en fortræffelig, flittig Fragtskipper var han mellem den gamle og den nye Verden. Ogsaa en god idyllisk Gartner; og hvor høit jeg skatter hans poetiske Landsted Luisenlund, har jeg allerede yttret. Noget intolerant og bidende har Voß altid været; allerede i hans Forhold til Heyne viste det sig. Paa sine gamle Dage blev han drillet af Romantikernes Overdrivelser; og den Foragt, de viste ham, ærgrede ham. Han troede, Stolberg havde givet første Anledning til dette Væsen ved sin Overgang til den katholske Religion; derover blev Voß ubillig og uædelmodig; og skiøndt

„Fra Rom?" — „Nei fra Genua." — „Havde vi vidst det, saa kunde vi have boet sammen i eet Værtshuus." — „Hvor boer De?" — „I Albergo della cita!" — „Jeg ogsaa." — Vi gik nu hiem sammen, og der traf det sig saaledes, at vore Kammere stødte lige til hinanden, saa vi blot behøvede at lukke Mellemdøren op, saa vare vi Kontubernaler.

Vi bleve et Par Dage i Mailand, og der havde jeg endnu et andet Eventyr, som jeg poetiseret har fortalt i min Novelle Lykkeridderen. Det gik mig nemlig omtrent som Xaver, kun at den Lykke jeg giorde, var uendelig ringere. Jeg gik engang feil, ligesom han, op i Spillesalen, forstod Spillet ligesaa lidt som han, spillede dog, som jeg saae en gammel Officeer at spille, og vandt. Jeg trængte just til en ny Kiole; da jeg nu altid har anseet Hazardspil for noget af det meest forførende og ødelæggende i denne Verden, saa besluttede jeg at vove en eneste Louisdor, og strax at holde op, naar den var tabt. Vandt jeg derimod, saa besluttede jeg, aldeles ikke at lade mig lokke af den bedragerske Lykke, men at standse, saasnart jeg havde vundet Penge nok til den nye Kiole. Jeg vandt fem Louisdor, holdt op, gik hiem, lod næste Dag Skrædderen kalde, og i en smuk mørkegrøn Kiole rullede jeg med Saabye næste Dag i en magelig Reisevogn ud af Mailand.

Han var en meget behagelig Selskabsbroder, besørgede alle Reiseomkostningerne til Kiøbenhavn, og da vi kom did, vilde han ikke høre et Ord om Afregning.

Vi besøgte i det deilige Veir de Borromæiske Øer i Lago Maggiore. Nu leed jeg intet meer af Heden, og kunde ret more mig. I den klare Luft lod det, som om vi alt vare Øerne ganske nær, naar vi endnu vare et langt Stykke borte fra dem. Vi droge over Simplon. Da man viste mig Grændsen mellem Italien og Schweitz, giorde jeg et langt Spring over den, vendte mig i Overgivenhed mod Italien, pegede Finger ad Syden og raabte: „Fikst Du Pæren Zacharias?" — Thi den Tanke var ofte opstaaet igien hos mig, skiøndt jeg bestandig slog den hen, at jeg skulde døe i Italien. I en Sang, som jeg dig-

tede paa Alperne, udtalte jeg mine Følelser. Den findes i mine samlede Digte, med Overskrift: Simplon.

Naar jeg betænker Goethes store Kiærlighed til Italien, saa forekommer mig min Følelse selsom, da jeg dog i saa mange andre Ting sympathiserer med ham. Men han giorde sin Reise paa den behageligste Maade i en bedre Aarstid. Hans plastiske Aand drev ham mod Syden; og mit nordiske Hierte længtes efter Hiemmet, hvortil jeg ogsaa (ligesom Romerne) regner Germanien; thi skulde jeg vælge mig et Opholdssted efter min Attraa, udenfor mit Fædreland, det blev det sydlige Tydskland.

Derfor glædede det mig meget, at komme til det skiønne Heidelberg, hvor jeg besøgte den gamle Voß, tildeels fordi jeg vidste, at jeg vilde træffe hans Søn, min Weimarske Ven, hos ham. — Faderen saae just ud, som jeg havde forestillet mig ham: lang, smal, stiv og gravitetisk; men forstandig, ærlig og godmodig i sit Huus. Dengang havde han endnu ikke skrevet sin Bog om Stolberg, ellers havde jeg vel neppe besøgt ham; thi jeg holdt altid af Stolberg som en ædel Mand med høi Digterflugt. Om ogsaa hans Skib noget manglede Forstandighedens Ballast, om end ikke altid Fornuften sad som Styrmand ved Roret, saa opsvulmede dog de skiønneste Følelser de rene sneehvide Seil; og i Begeistringens Passatvind lagde Stolberg, som en Ørn, store Strækninger tilbage. Først da han byggede sit Digterskib om til en mystisk Luftballon, for at komme Himlen endnu nærmere, gad og vilde jeg ikke længer følge ham. — Hvad Stolberg havde for meget, havde Voß for lidet af, for tung Ballast og for smaa Seil. Men en fortræffelig, flittig Fragtskipper var han mellem den gamle og den nye Verden. Ogsaa en god idyllisk Gartner; og hvor høit jeg skatter hans poetiske Landsted Luisenlund, har jeg allerede yttret. Noget intolerant og bidende har Voß altid været; allerede i hans Forhold til Heyne viste det sig. Paa sine gamle Dage blev han drillet af Romantikernes Overdrivelser; og den Foragt, de viste ham, ærgrede ham. Han troede, Stolberg havde givet første Anledning til dette Væsen ved sin Overgang til den katholske Religion; derover blev Voß ubillig og uædelmodig; og skiøndt

han i sin Bog over Stolberg siger meget Sandt med Hensyn til Aristokratie og Munkevæsen, saa havde han dog høilig Uret i, at fornærme en gammel Ungdomsven, og at hævne sig paa ham ved smaalig fortalte Anekdoter.

Det fornøiede Voß, at finde en ung Digter i mig, som ingen Ultra-Romantiker vilde være, og som stræbte efter at forbinde sin Kiærlighed til Poesie med Billighed og Fleersidighed. Ogsaa Digterkredsen i Göttingen, ogsaa de Musenalmanakker, som Boie og Voß havde udgivet i deres Ungdom, vare mig kiære. Havde jeg ikke først af dem lært at kiende den naive, varme Claudius, den ømme Hölty, de fyrige Stolberger, den mærkværdige Bürger? Jeg kalder Bürger mærkværdig; thi det bliver han mig altid, formedelst den selsomme Blanding af sandt Digtergenie med en urolig, sygelig, upoetisk Personlighed. Vistnok husvalede hans Digte mig, i det Hele taget, ikke, netop for denne Blandings Skyld; og jeg finder kun ægte Sandhed i hans Lenore, hvor den døde Ridder, der virkelig ikke er nogen Anden, end Bürgers egen poetisk-melancholske Spøgelseaand, i vildt Lune galopperer til Graven.

Jeg forelæste Voß min Correggio; da Forelæsningen var endt, omfavnede han mig og sagde: „Jeg vilde ønske, at Lessing havde været her i Aften!" — Jeg tilbragte nogle meget behagelige Timer i hans huslige Kreds. „Den gode forstandige Hustru, Ernestine, lavede os Staalpunsch, hvormed hun oftere havde trakteret Goethe; og i hans Familieś Skiød fandt jeg aldeles i Voß Forfatteren til Luise igien. Han skrev i min Stambog:

„Qvod sis, esse velis, nihilque malis."

Nu havde jeg i Tydskland for det første ikke videre at giøre, end at besøge Goethe i Weimar, at opfriske mit Minde i hans venlige Erindring, at forelæse ham min Correggio, at høre et Par opmuntrende Ord af ham, og saa i Guds Navn ile hiem. Hvor gierne giorde jeg for hans Skyld en Omvei af tyve Mile.

Men ulykkeligviis kunde jeg kun blive et Par Dage i Weimar, da jeg reiste med en Anden; og hos Goethe maa man vente paa godt Lune, ligesom Skipperen ved Stranden paa god Vind, naar han vil giøre en lykkelig Fart. — Jeg havde dediceret ham min Aladdin; min tydske Hakon Jarl og Palnatoke havde jeg sendt ham, med et kiærligt Brev; jeg ventede en faderlig Modtagelse, som Lærlingen af sin Mester. Goethe modtog mig høfligt, men koldt og næsten fremmed. Havde saamange andre senere Begivenheder udslettet Erindringen om „de gode Timer" i hans Siæl, som vare mig saa dyrebare og uforglemmelige? Eller — slumrede kun disse Erindringer, og vilde de vækkes igien? Var jeg for utaalmodig, fordi Sønnen ikke strax fandt Faderen? Jeg veed det ikke! — Først søgte jeg at nedtrykke Sorgen, og haabede, at naar jeg havde forelæst Goethe min Correggio, skulde det gamle Forhold indtræde paa ny. Men der blev intet af. — Da jeg havde ladet ham vide ved Riemer, at jeg havde skrevet en ny Tragødie, som jeg ønskede at forelæse ham, lod han mig bede om at laane sig Manuskriptet, han vilde helst læse den selv. — Jeg svarede: Han kan ikke læse den selv. Jeg har kun en slet skreven Kladde med, fuld af Udstregninger og Forandringer. Dog gav jeg Riemer Manuskriptet. Han bragte mig det tilbage, og sagde: Goethe kunde rigtignok ikke læse det; men jeg skulde kun lade Stykket trykke, saa vilde han læse det. — Det smertede mig, det ærgrede mig, og jeg gav min Misfornøielse Luft hos Riemer. Han forundrede sig næsten over, at Nogen turde vove at blive vred paa Goethe, dog sagde han: „Du har vel Ret, men vi Andre ere saa vante til at finde os i Alting hos ham, at det aldrig falder os ind at fortørnes derover." „Det kan gierne være," svarede jeg, „men Goethe vilde neppe i sin Ungdom have taalt at blive behandlet saaledes." Jeg mindes et Træk af hans yngre Liv, som passer sig her. Da han kom til Weimar, legede de engang Ordsprogslegen i et Selskab. Han bad om at maatte lege et Ordsprog med Wieland (som formodenlig gav sig en Air over ham), skrev Fielde med Kridt paa et Skiærmbræt, traadte bagved, bad Wieland giætte, og da denne ikke kunde, traadte Goethe frem igien, bukkede og sagde: „Mein

Herr Hofrath! hinter dem Berge sind auch Leute." Dette kan ogsaa anvendes her, kun at vi istedetfor „hinter dem Berge" sætte „jenseit des Meeres."

Goethe indbød mig høfligt to Gange tilbords hos sig, og der var jeg kiæk og satirisk, fordi jeg ikke kunde være sønlig og hiertelig. Iblandt andet reciterede jeg det Par Epigrammer, jeg havde skrevet over Schlegelerne. Goethe sagde her atter godmodig: „Det er godt nok; men saadan noget skal De ikke giøre; hvo der kan presse Viin, skal ingen Edikke brygge." — Jeg: „Har De da ingen Edikke brygget, Hr. Geheimeraad?" Goethe: „For Fanden, er det da Ret, fordi jeg har giort det?" — „Nei! Men hvor der bliver presset Viin, falder der endeel Druer af, som ikke due til Viin; disse kunne dog yde en god Viinædikke; og Edikken er et sikkert Middel mod Forraadnelse."

Jeg maatte desværre snart afsted; og saa toge vi da en kold Afsked med hinanden. — Dette var mig imod i mit inderste Hierte; thi ingen Mand i Verden agtede og elskede jeg meer end Goethe; og nu skulde jeg maaskee aldrig see ham tiere i mit Liv. — Posthestene vare bestilte til Kl. 5 næste Morgen. — Klokken var bleven elleve om Aftenen; jeg sad alene i min Stue, i Elefanten, med Hovedet støttet til min Haand og med Taarer i Øinene. Da bemægtigede sig mig en ubeskrivelig Længsel efter at trykke ham for sidstegang til mit Bryst; men tillige rørte sig ogsaa Stoltheden i mit Hierte, og jeg vilde ikke ydmyge mig for ham.

Jeg løb til Goethes Huus og saae endnu Lys i Værelserne, gik til Riemer paa hans Kammer, og sagde: „Kiære Ven, kan jeg ikke faae Goethe et Øieblik endnu i Tale? Jeg vilde dog gierne sige ham et alvorligt Farvel." Riemer blev forundret, men da han saae min Gemytsbevægelse, og vidste alting, svarede han: „Jeg skal sige ham det! Jeg vil see, om han endnu ikke er i Seng." Han kom tilbage og bad mig træde ind, i det han selv gik. Der stod Götz v. Berlichingens, og Herman og Dorotheas Forfatter i Nattrøie, og trak sit Uhr op, for at gaae i Seng. Da han saae mig, sagde han venligt: „Nu, min Bedste, De kommer jo som Nikodemus!" — „Hr. Geheimeraad,"

sagde jeg, i det jeg omfavnede ham, „tillad mig at sige Digteren Goethe for evig Levvel!“ — „Nu, lev ret vel, mit kiære Barn!“ vedblev han hierteligt. „Intet meer, intet meer!“ raabte jeg rørt, og forlod hurtig Værelset.

Jeg haabede under Bortreisen, at naar Goethe engang fik min Correggio at læse, saa vilde han til Riemer (som jeg endnu dengang holdt for min ærlige Ven), yttre sig fordeelagtigt om Stykket, og saa vilde jeg med min hele sønlige Kiærlighed vende tilbage til Goethe, og skrive ham et langt Brev til. Men det skete ikke, og først 32 Aar derefter, da Hr. Riemer udgav sin Bog om Goethe efter Digterens Død, saae jeg, hvad Riemer var for en jammerlig svag Charakteer; der forholdt sig til Goethe, ligesom i Kiærlighed uden Strømper Mette til Grethe, og sagde som hun:

„Jeg ret og billigt kalder
I Verden ingen Ting, som Grete ei bifalder.
Det er min Lidenskab, jeg har ei anden Drift,
Og Grete ønsker ei med Dig at blive gift:
Det er mit Svar. Farvel!“

Senere — og just af Riemers Breve — opdagede jeg, at Sagen her slet ikke forholdt sig saaledes, som han selv havde sagt mig det. Jeg troede nemlig, at Goethe ikke vilde læse min Correggio; men han havde læst den, og den havde mishaget ham; ligesom Hakon Jarl mishagede ham, da han hørte den førstegang. Saa fleersidig Goethe gierne vilde synes, var han dog lænkebunden af visse Former og Meninger og var intet mindre end en god Kritiker, da Personlighed og Partiskhed altid havde stor Indflydelse paa ham. Ogsaa var han jalour paa Alt, hvad der vovede at nærme sig ham. Han vilde nok protegere og fremhiælpe det Ubetydelige, havde stor Opmærksomhed f. Ex. for enhver dramatisk Bagatel i Italien — men Norden — Danmark — Skandinavien ignorerede han som Medbeiler til tydsk Roes, som Deeltager i germaniske Fortrin, og han bevarede altid om os en tyk Uvidenhed.

Da jeg sidst var i Weimar, havde jeg nu — da han ikke vilde høre den — læst min Correggio for Fru Schiller; og Arveprind-

Morgen i Dagbrækningen fulgte mig med de øvrige Venner, og blandt dem Thorvaldsen, et Stykke paa Veien ud af Byen. Koës reiste med mig. Vi vilde begge besøge den danske Minister Schubart i Livorno paa Montenegro. Veien gik igiennem skiønne Biergegne; vi saae det maleriske Vandfald i Terni, kom igiennem Perugia, Pietro Vanuccis (Rafaels Lærers) Fødeby, og saae hans Portrait, hvilket Indbyggerne ikke havde villet sælge for en uhyre Sum; saa stolte vare de af deres Kunstner; det vil sige, da han var død. Derfra kom vi fra Cortona og Arezzo (Petrarcas Fødeby) igien til Italiens Blomsterstad, mit Yndlingsopholdssted paa hin Side Alperne.

Baade nu og førstegang, da jeg var i Florents, fik jeg en Sonnet af en betlende Digter, hvori der stod, at Arnoflodens Nympher glædte sig over min Ankomst. En saadan Sonnet, og formodenlig den samme, faaer enhver Reisende, og giengiælder denne Høflighed med et Honorar af nogle Skillinger.

Havde jeg nu paa min Henreise til Rom havt en fransk Kiøbmand til Reisekammerat, der var utilfreds med det italienske Væsen, og tidt forstyrrede mig med sit onde Lune, saa traf jeg paa min Reise til Florents en tydsk ditto, der var langt morsommere. Han skiældte Italien endnu hidsigere ud, end Franskmanden, og brugte endnu langt mere nærgaaende Talemaader, men med langt mere Føie; det skete ikke af Nationalhad, men fordi han ikke kunde et Ord Italiensk, ikke forstod sig det ringeste paa de skiønne Kunster, og endnu mindre kunde taale Heden, end jeg. Som en riig Gourmand fandt han naturligviis alle Værtshusene paa Veien nederdrægtige. Forresten var det en overordenlig godmodig Mand, der, blot for at tiene en medreisende lærd Ven, havde fundet sig i at forlade Wien, hvor han sad som i Paradis, omgivet af lutter indbagte Høns og delikate Meelspiser. Nu drog han over Alperne, og sværmede rigtignok som en Flue, der uforvarende var kommen i en tom Flaske. — Altid traf vi ham igien i Værtshusene skiændende og bandende, idet han med Svededugen aftørrede det

glindsende Ansigt; thi han var saare korpulent. Altid havde han giort sig det mageligere; tilsidst kom han ind i en tynd hvid Piqvets Nattrøie og Lærredsburer. Det havde slet ikke forundret mig, om jeg de sidste Gange havde truffet ham i bare Skiorte, eller splitternøgen. Det gik ham som en skibbruden Mand, der lidt efter lidt kaster Alting overbord, for at blive flot, og dog hiælper det ikke. Hvergang han traf mig i et Værtshuus, spurgte han mig: „Hvad han skulde i Italien?" og jeg blev ham bestandig Svaret skyldig. Man skulde troe, at siden han uafladelig skiændte og bandte, vare Husets Folk altid blevne vrede paa ham. Men lykkeligviis var det paa Tydsk; de forstode ham ikke, og de loe ad hans Adfærd, da Italienerne have megen Sands for det Burleske. Selv naar han raabte: „Cattive gente!" det eneste italienske Ord, som han betiente sig af, sloge de en høi Skoggerlatter op. Nogle troede, det var en gal Mand, og havde inderlig Medlidenhed med ham. I alt, hvad han ellers talede med os om, naar det var Ting, som interesserede ham, viste han en god naturlig Forstand, og det var vist en dygtig, indsigtsfuld Kiøbmand. Men altid spurgte han om igien: „Hvad skal jeg i dette fordømte Land? See de gamle Steenbilleder, som staae der uden mindste Bedækning, imod al Anstændighed? Gaae i de katholske Kirker, da jeg dog er en god Lutheraner, for at høre paa deres Lirum Larum? Lade mig snyde af Værterne, bide af deres Utøi og spise deres Gift?" Den lærde Ven søgte vel at berolige ham, og holdt ham smaa populære Forelæsninger, men det hialp ingenting. Først da vi vare i Florents hos Schneiders, blev han i godt Humør, indbød os til et prægtigt Maaltid, og viste sig nu i sin hele Godmodighed.

Da vi havde været et Par Dage i Florents, reiste jeg med Koës giennem Pisa til Livorno. I det Øieblik, jeg her saae Havet førstegang igien, brast jeg i Graad, og følte aldeles, hvad Schweitzeren føler, naar han igienseer sine Fielde. I Montenegro feirede vi Baronesse Schubarts Fødselsdag; den havde det Mærk-

værdige for mig, at den indtraf den 10de September, ligesom min salig Moders. Mine Følelser i den Anledning meddeelte jeg Baronessen i et lille Digt. Baron Schubart fulgte os til Pisa, hvor han boede om Vinteren. Her beværtede han os til Afsked i sit eget Huus. I Pisa saae jeg det skiæve Taarn og Campo Santo. Middelalderens og Byens fornemste Aristokrater ligge her i hellig Jord, der er hentet paa Skibe fra Jerusalem; og nu ere de Orme, ligesom Bønderne, der muldne til Støv i simpel italiensk Jord. I Gaderne voxer høit Græs mellem brede Fliser ved de forladte Paladser; og den uhyre Jernlænke, der fordum skulde spærre deres Havn, blev brudt af Florentinerne, og ruster nu ved Battisteriet i Florents. Derimod blomstre endnu paa Væggene i Campo Santo de ældste italienske Maleres Billeder i ungdommelig Friskhed. — Den aandelige Bedrift har dog ogsaa noget at betyde, og overlever den menneskelige Magts Daad, om den end for Øieblikket maa tiene hin; og Fichte sagde vel med Ret om de Aandeligtvirkende: „Wir sind auch eine Macht; und zwar keine geringe!"

Da vi kom tilbage til Florents, traf Koës og jeg uformodenlig vor kiære Brøndsted. Vi vidste nok, at han snart vilde komme til Italien; men han overraskede os her, og det fordobblede Glæden. Da vi havde spiist til Middag sammen, spadserede vi i det skiønne Veir, Arm i Arm, giennem Byen. Paa et Gadehiørne stod en slet klædt lille Mand, med svulmende Kiolelommer, og rakte Hovedet med den spidse Næse i Veiret (ligesom en Høne, der drikker) for at læse en Plakat, der var slaaet temmelig høit op. — „Der staaer Arndt!" hviskede jeg sagte til de Andre, idet vi ginge ham tæt forbi. — Han mærkede os ikke, vi skyndte os afsted, og saae ham aldrig mere. Han levede endnu nogle Aar, gik ofte endnu fra Syd til Nord, fra Nord til Syd, og tilsidst fandt man ham i en Grøft, — jeg husker ikke, om det var i Nærheden af Torneå, Marseille, Moskau eller Venedig, — død af et Krampeslag — med Lommerne fulde af Manuskripter, som man ikke kan bruge til noget.

Ligesaa glad, som jeg var bleven ved at træffe Brøndsted i Florents, ligesaa bedrøvet blev jeg, da jeg kort derefter maatte skilles fra ham og min trofaste Koës, som jeg først seer igien hos Gud, men i Livet aldrig forglemmer. Den vakkre Gut, hvis Aand stræbte efter Skiønhed og Sandhed, døde i Grækenland. Vilde Laurbær og Myrther dække hans Grav. Han blev ikke Vidne til det Lands Jammer og Ødelæggelser, som han elskede saa høit; men han anede den bedre Skiæbne, for hvilken Hellenerne saa tappert have stridt, og som alle taknemmelige Musasønner af Hiertet ønske dem.

Ganske alene stod jeg atter i den vide Verden, dog med ungdommelig Munterhed og Mod, og ilede saa hurtig mod Nord, som Vetturinhiulene kunde trille mig. Saaledes kom jeg da endelig til Mailand, gik i den store Opera, hvor de opførte en kiedsommelig Seria, gabede — og faldt i Søvn.

Da jeg vaagnede, og befandt mig i det uhyre Rum af theatro della Scala, istedetfor i min snevre Seng, stod jeg op, for at gaae hiem og fortsætte Søvnen paa en beqvemmere Maade. — Et ungt Menneske, der slet intet italiensk Ansigt havde, stod noget borte fra mig, saae stivt paa mig, og da jeg gik ham forbi, spurgte han mig beskedent paa Dansk, om mit Navn ikke var Oehlenschläger? — „Jo, min Herre! Det glæder mig at finde en Landsmand her. Maa jeg ogsaa udbede mig Deres Navn?" — „Jeg hedder Peter Saabye, Søn af Etatsraad Saabye i Kiøbenhavn, Rybergs Associé." — „Det fornøier mig meget at træffe Dem her! Men desværre reiser jeg alt imorgen igien." — „Det giør jeg ogsaa." — „Maaskee til Rom?" — „Nei, til Kiøbenhavn." — „Til Kiøbenhavn? Jeg reiser ogsaa til Kiøbenhavn." — „Saa kunde vi maaskee reise sammen?" — „Det var excellent! Men jeg skal først til Tübingen, Heidelberg og Weimar." — „Det skal jeg ogsaa!" — „Ja, saa er der intet iveien. Det er Skade, vi ikke før have truffet hinanden. Jeg er hidkommen idag." — „Jeg ogsaa." —

„Fra Rom?" — „Nei fra Genua." — „Havde vi vidst det, saa kunde vi have boet sammen i eet Værtshuus." — „Hvor boer De?" — „I Albergo della cita!" — „Jeg ogsaa." — Vi gik nu hjem sammen, og der traf det sig saaledes, at vore Kammere stødte lige til hinanden, saa vi blot behøvede at lukke Mellemdøren op, saa vare vi Kontubernaler.

Vi bleve et Par Dage i Mailand, og der havde jeg endnu et andet Eventyr, som jeg poetiseret har fortalt i min Novelle Lykkeridderen. Det gik mig nemlig omtrent som Xaver, kun at den Lykke jeg gjorde, var uendelig ringere. Jeg gik engang feil, ligesom han, op i Spillesalen, forstod Spillet ligesaa lidt som han, spillede dog, som jeg saae en gammel Officeer at spille, og vandt. Jeg trængte just til en ny Kiole; da jeg nu altid har anseet Hazardspil for noget af det meest forførende og ødelæggende i denne Verden, saa besluttede jeg at vove en eneste Louisdor, og strax at holde op, naar den var tabt. Vandt jeg derimod, saa besluttede jeg, aldeles ikke at lade mig lokke af den bedragerske Lykke, men at standse, saasnart jeg havde vundet Penge nok til den nye Kiole. Jeg vandt fem Louisdor, holdt op, gik hjem, lod næste Dag Skrædderen kalde, og i en smuk mørkegrøn Kiole rullede jeg med Saabye næste Dag i en magelig Reisevogn ud af Mailand.

Han var en meget behagelig Selskabsbroder, besørgede alle Reiseomkostningerne til Kiøbenhavn, og da vi kom did, vilde han ikke høre et Ord om Afregning.

Vi besøgte i det deilige Veir de Borromæiske Øer i Lago Maggiore. Nu leed jeg intet meer af Heden, og kunde ret more mig. I den klare Luft lod det, som om vi alt vare Øerne ganske nær, naar vi endnu vare et langt Stykke borte fra dem. Vi droge over Simplon. Da man viste mig Grændsen mellem Italien og Schweitz, gjorde jeg et langt Spring over den, vendte mig i Overgivenhed mod Italien, vegede Finger ad Syden og raabte: „Fikst Du Pæren Zacharias?" — Thi den Tanke var ofte opstaaet igien hos mig, skiøndt jeg bestandig slog den hen, at jeg skulde døe i Italien. I en Sang, som jeg dig-

tede paa Alperne, udtalte jeg mine Følelser. Den findes i mine samlede Digte, med Overskrift: Simplon.

Naar jeg betænker Goethes store Kiærlighed til Italien, saa forekommer mig min Følelse selsom, da jeg dog i saa mange andre Ting sympathiserer med ham. Men han giorde sin Reise paa den behageligste Maade i en bedre Aarstid. Hans plastiske Aand drev ham mod Syden; og mit nordiske Hierte længtes efter Hiemmet, hvortil jeg ogsaa (ligesom Romerne) regner Germanien; thi skulde jeg vælge mig et Opholdssted efter min Attraa, udenfor mit Fædreland, det blev det sydlige Tydskland.

Derfor glædede det mig meget, at komme til det skiønne Heidelberg, hvor jeg besøgte den gamle Voß, tildeels fordi jeg vidste, at jeg vilde træffe hans Søn, min Weimarske Ven, hos ham. — Faderen saae just ud, som jeg havde forestillet mig ham: lang, smal, stiv og gravitetisk; men forstandig, ærlig og godmodig i sit Huus. Dengang havde han endnu ikke skrevet sin Bog om Stolberg, ellers havde jeg vel neppe besøgt ham; thi jeg holdt altid af Stolberg som en ædel Mand med høi Digterflugt. Om ogsaa hans Skib noget manglede Forstandighedens Ballast, om end ikke altid Fornuften sad som Styrmand ved Roret, saa opsvulmede dog de skiønneste Følelser de rene sneehvide Seil; og i Begeistringens Passatvind lagde Stolberg, som en Ørn, store Strækninger tilbage. Først da han byggede sit Digterskib om til en mystisk Luftballon, for at komme Himlen endnu nærmere, gad og vilde jeg ikke længer følge ham. — Hvad Stolberg havde for meget, havde Voß for lidet af, for tung Ballast og for smaa Seil. Men en fortræffelig, flittig Fragtskipper var han mellem den gamle og den nye Verden. Ogsaa en god idyllisk Gartner; og hvor høit jeg skatter hans poetiske Landsted Luisenlund, har jeg allerede yttret. Noget intolerant og bidende har Voß altid været; allerede i hans Forhold til Heyne viste det sig. Paa sine gamle Dage blev han drillet af Romantikernes Overdrivelser; og den Foragt, de viste ham, ærgrede ham. Han troede, Stolberg havde givet første Anledning til dette Væsen ved sin Overgang til den katholske Religion; derover blev Voß ubillig og uædelmodig; og skiøndt

han i sin Bog over Stolberg siger meget Sandt med Hensyn til Aristokratie og Munkevæsen, saa havde han dog høilig Uret i, at fornærme en gammel Ungdomsven, og at hævne sig paa ham ved smaalig fortalte Anekdoter.

Det fornøiede Voß, at finde en ung Digter i mig, som ingen Ultra-Romantiker vilde være, og som stræbte efter at forbinde sin Kiærlighed til Poesie med Billighed og Fleersidighed. Ogsaa Digterkredsen i Göttingen, ogsaa de Musenalmanakker, som Boie og Voß havde udgivet i deres Ungdom, vare mig kiære. Havde jeg ikke først af dem lært at kiende den naive, varme Claudius, den ømme Hölty, de fyrige Stolberger, den mærkværdige Bürger? Jeg kalder Bürger mærkværdig; thi det bliver han mig altid, formedelst den selsomme Blanding af sandt Digtergenie med en urolig, sygelig, upoetisk Personlighed. Vistnok husvalede hans Digte mig, i det Hele taget, ikke, netop for denne Blandings Skyld; og jeg finder kun ægte Sandhed i hans Lènore, hvor den døde Ridder, der virkelig ikke er nogen Anden, end Bürgers egen poetisk-melancholske Spøgelseaand, i vildt Lune galopperer til Graven.

Jeg forelæste Voß min Correggio; da Forelæsningen var endt, omfavnede han mig og sagde: „Jeg vilde ønske, at Lessing havde været her i Aften!“ — Jeg tilbragte nogle meget behagelige Timer i hans huslige Kreds. „Den gode forstandige Hustru, Ernestine, lavede os Staalpunsch, hvormed hun oftere havde trakteret Goethe; og i hans Familiers Skiød fandt jeg aldeles i Voß Forfatteren til Luise igien. Han skrev i min Stambog:

„Qvod sis, esse velis, nihilque malis.“

Nu havde jeg i Tydskland for det første ikke videre at giøre, end at besøge Goethe i Weimar, at opfriske mit Minde i hans venlige Erindring, at forelæse ham min Correggio, at høre et Par opmuntrende Ord af ham, og saa i Guds Navn ile hiem. Hvor gierne giorde jeg for hans Skyld en Omvei af tyve Mile.

Men ulykkeligviis kunde jeg kun blive et Par Dage i Weimar, da jeg reiste med en Anden; og hos Goethe maa man vente paa godt Lune, ligesom Skipperen ved Stranden paa god Vind, naar han vil giøre en lykkelig Fart. — Jeg havde dediceret ham min Aladdin; min tydske Hakon Jarl og Palnatoke havde jeg sendt ham, med et kiærligt Brev; jeg ventede en faderlig Modtagelse, som Lærlingen af sin Mester. Goethe modtog mig høfligt, men koldt og næsten fremmed. Havde saamange andre senere Begivenheder udslettet Erindringen om „de gode Timer" i hans Siæl, som vare mig saa dyrebare og uforglemmelige? Eller — slumrede kun disse Erindringer, og vilde de vækkes igien? Var jeg for utaalmodig, fordi Sønnen ikke strax fandt Faderen? Jeg veed det ikke! — Først søgte jeg at nedtrykke Sorgen, og haabede, at naar jeg havde forelæst Goethe min Correggio, skulde det gamle Forhold indtræde paa ny. Men der blev intet af. — Da jeg havde ladet ham vide ved Riemer, at jeg havde skrevet en ny Tragødie, som jeg ønskede at forelæse ham, lod han mig bede om at laane sig Manuskriptet, han vilde helst læse den selv. — Jeg svarede: Han kan ikke læse den selv. Jeg har kun en slet skreven Kladde med, fuld af Udstregninger og Forandringer. Dog gav jeg Riemer Manuskriptet. Han bragte mig det tilbage, og sagde: Goethe kunde rigtignok ikke læse det; men jeg skulde kun lade Stykket trykke, saa vilde han læse det. — Det smertede mig, det ærgrede mig, og jeg gav min Misfornøielse Luft hos Riemer. Han forundrede sig næsten over, at Nogen turde vove at blive vred paa Goethe, dog sagde han: „Du har vel Ret, men vi Andre ere saa vante til at finde os i Alting hos ham, at det aldrig falder os ind at fortørnes derover." „Det kan gierne være," svarede jeg, „men Goethe vilde neppe i sin Ungdom have taalt at blive behandlet saaledes." Jeg mindes et Træk af hans yngre Liv, som passer sig her. Da han kom til Weimar, legede de engang Ordsprogslegen i et Selskab. Han bad om at maatte lege et Ordsprog med Wieland (som formodenlig gav sig en Air over ham), skrev Fielde med Kridt paa et Skiærmbræt, traadte bagved, bad Wieland giætte, og da denne ikke kunde, traadte Goethe frem igien, bukkede og sagde: „Mein

Herr Hofrath! hinter dem Berge sind auch Leute." Dette kan ogsaa anvendes her, kun at vi istedetfor „hinter dem Berge" sætte „jenseit des Meeres."

Goethe indbød mig høfligt to Gange tilbords hos sig, og der var jeg kiæk og satirisk, fordi jeg ikke kunde være sønlig og hiertelig. Iblandt andet reciterede jeg det Par Epigrammer, jeg havde skrevet over Schlegelerne. Goethe sagde her atter godmodig: „Det er godt nok; men saadan noget skal De ikke giøre; hvo der kan presse Viin, skal ingen Edikke brygge." — Jeg: „Har De da ingen Edikke brygget, Hr. Geheimeraad?" Goethe: „For Fanden, er det da Ret, fordi jeg har giort det?" — „Nei! Men hvor der bliver presset Viin, falder der endeel Druer af, som ikke due til Viin; disse kunne dog yde en god Viinædikke; og Edikken er et sikkert Middel mod Forraadnelse."

Jeg maatte desværre snart afsted; og saa toge vi da en kold Afsked med hinanden. — Dette var mig imod i mit inderste Hierte; thi ingen Mand i Verden agtede og elskede jeg meer end Goethe; og nu skulde jeg maaskee aldrig see ham tiere i mit Liv. — Posthestene vare bestilte til Kl. 5 næste Morgen. — Klokken var bleven elleve om Aftenen; jeg sad alene i min Stue, i Elefanten, med Hovedet støttet til min Haand og med Taarer i Øinene. Da bemægtigede sig mig en ubeskrivelig Længsel efter at trykke ham for sidstegang til mit Bryst; men tillige rørte sig ogsaa Stoltheden i mit Hierte, og jeg vilde ikke ydmyge mig for ham.

Jeg løb til Goethes Huus og saae endnu Lys i Værelserne, gik til Riemer paa hans Kammer, og sagde: „Kiære Ven, kan jeg ikke faae Goethe et Øieblik endnu i Tale? Jeg vilde dog gierne sige ham et alvorligt Farvel." Riemer blev forundret, men da han saae min Gemytsbevægelse, og vidste alting, svarede han: „Jeg skal sige ham det! Jeg vil see, om han endnu ikke er i Seng." Han kom tilbage og bad mig træde ind, i det han selv gik. Der stod Götz v. Berlichingens, og Herman og Dorotheas Forfatter i Nattrøie, og trak sit Uhr op, for at gaae i Seng. Da han saae mig, sagde han venligt: „Nu, min Bedste, De kommer jo som Nikodemus!" — „Hr. Geheimeraad,"